

IOAN DAN

**STĂPÎNII
GOLFULUI**

roman

EDITURA EMINESCU

IOAN DAN
STĂPÂNII GOLFULUI

roman

EDITURA EMINESCU
București
1981

Aretiei

Capitolul 1

Cândva, strămoșul Bucur a ales un loc bun, cam la jumătatea distanței între Dunăre și Carpați, a făcut o stână, o casă și a întemeiat Bucureștii. Urmașii lui Bucur au ridicat orașul după un plan bine chibzuit, lăsând câmpia să pătrundă până aproape de inimă lui, ca niște limbi uriașe și aspre de stepă, creând o seamă de golfuri.

Până în preajma celui de al doilea război mondial, partea de răsărit a Bucureștilor își avea dreptul leului în privința golfurilor. Cele mai mici se pierdeau însă în fața golfului imens oare pătrundea până aproape de Bariera Vergului, cu holde și lanuri de porumb, cu cariere de pietriș și nisip și cu o sumedenie de fabrici de cărămidă. Golful pornea cam de la linia forturilor dinspre comuna Cățelu și se resfira ca un evantai întors cu coada către oraș, străjuit într-o parte de Calea Dudeștilor cu case multe, sistematizate după o idee preluată de la Tumul Babei, până în dreptul vechii pulberării.

În partea stângă, linia de demarcare era calea ferată București-Oltenița, în jurul căreia patronau Uzinele Malaxa și fabrica de ciment Titan. Rămasă la mijloc, această câmpie lungă de peste șase kilometri și lată de cel puțin doi, prezenta o mare atracție pentru nevoiașii țării, ce își găseau refugiu în București, convinși că diferența dintre Capitală și sate nu-i chiar așa de mare cum voiau să o înfățișeze unii.

Acești cuceritori ai Bucureștilor, pe care istoria nu-i pomenește, veneau de prin satele lor cu bocceluțe în mâini, cu visuri și cu o foame strașnică, ocheau câte un loc de muncă, măsurau din priviri mărimea câmpurilor și se așezau pe câte o parcelă, îngrămădind acolo avutul puțin și ceea ce mai rămânea din visuri. Astfel, peste noapte se ridicau garduri de nuiele sau de mărăcini, case cu o singură încăpere, făcute din chirpici, străzi pe care primăria Capitalei le boteza cu nume năstrușnice, străzi ce rămâneau nebotezate până începeau să umble pe picioarele lor, cartiere care îngropau faima foștilor stăpâni ai acestor meleaguri, Dudeștii, Pantelimonii, Floreștii, Bazileștii, Lupeștii, Arvăteștii și Dumnezeu știe cum i-a mai chemat pe marii latifundiari de odinioară. În chestia asta cu dispariția latifundiilor, domnul Mitică Oțoțoc era de părere că o sumedenie de tradiții se duc de râpă, rămânând peste timp numai convingerea că Bucureștii cresc cu repeziciune și că ciobanul fusese bun de saftea.

Domnul Mitică Oțoțoc, observator fin al evenimentelor, aveau unele păreri nostime în privința epidemiei de venetici, fiindcă așa spunea el glumeț: „Epidemie”. Era limpede pentru mulți oameni că Mitică Oțoțoc face parte din tagma povestitorilor înrăiți, care, când își pornesc morișca și se așază la taclale îi uită sfântul. Dar, spre deosebire de alți povestitori ce îți mănâncă sufletul cu o mie de banalități, Mitică știa să atragă ascultătorii atât prin noutatea unghiului din care privea el o problemă cât și printr-o frumoasă aplecare spre ironie. În povestirile sale folosea cu multă plăcere unele cuvinte subțiri, boierești. Prietenii săi, mai puțin școliți, îl întrebau adesea despre înțelesul acestora. Un astfel de amănunt îi crea o stare de superioritate printre oameni, iar Mitică avea grijă să o mențină.

„Dacă ar fi să ne gândim nițel, spusese Oțoțoc la un chef, după primul război mondial începuse o uriașă migrație. Caravanele «conchistadorilor» au fost văzute de-a lungul a peste douăzeci de ani. Adică până în preajma celui de-al doilea război mondial. Întâietatea în goana spre București au avut-o oltenii, mai iuți de picior decât alții. Oltenii se orientau către ocupații din cele mai felurite și mai năstrușnice, care altora nu le treceau prin minte nici când băteau câmpii. Dacă intrau în comerț, aruncau tradițiile negustorești cât-colo, se puneau pe picioare din nimic și băgau groaza în vechii negustori, uimindu-i cu îndrăzneala și priceperea. Despre ei s-ar putea spune, fără sminteală, că au inventat servirea clienților la domiciliu, iar cobilița a fost primul instrument folosit de ei. În fabricile mari, puține la număr, oltenii pătrundeau ca lăcustele, făceau scară și se urcau unii peste alții, măturând din drum pe cei vechi, de la portar până la director. Erau atât de flămânzi încât mirosea a foame în jurul lor cale de două poște. Firi mai puțin avântate, cu veșnicul lor prestigiu de oameni cumpătați, ardelenii intrau îngrijitori și randași, bucătari sau paznici. Molcomi și blânzi, moldovenii rar făceau nazuri la muncile grele. Și să mă ia naiba, cum biblica metodă a înmulțirii oamenilor printr-o coastă dispăruse de mult, cum unele cercetări mai științifice lansaseră altă modă lipsită de schilodiri, natalitatea Capitalei se desfășura armonios, rămânând doar probleme mărunte de locuri de muncă sau de pâine. Iar pentru localnici și noii veniți — să închine cu evlavie un pahar în cinstea lui Bucur”.

Povestea asta cu epidemia, Oțoțoc o spusese însă mai clar abia după cel de-al doilea război mondial, când fenomenul căpătase limpezime în mintea lui. E drept că pomenise el ceva despre epidemie și înainte de război, dar e

tot atât de drept că pe atunci eu eram destul de mic pentru a pricepe. Adică nu chiar atât de mic încât să nu mă uit după fete. Că după fete poa' să se uite orice nătărău, chiar dacă mai miroase a lapte de mamă și a pipi, vorba lui Oțoțoc. Adică așa mă lua el în primire dacă trăgeam cu urechea când discuta el de politică sau de muieri.

În fiecare sâmbătă seara puteau fi văzuți sub șopronul cârciumii lui Fane Ologu alde Limbă, Zavaidoc, Pomană, Petrică a lu' Oțel, nea Ion Găină, bătrânul Potop, nea Buzău, iar în mijlocul lor, la loc de cinste, Mitică Oțoțoc. Mie cel mai mult îmi plăcea când discutau ei o mulțime despre muieri. Însă în cazuri d-astea rar puteam prinde câte ceva clar fiindcă observațiile se făceau cu voce joasă. Numai râsul lor devenea puternic. Râsul lor nu mă interesa.

Chestia e că încă nu începuse războiul, cu toate că se discuta despre asta. Era încă liniște. Străzile noi se înfingeau tot mai adânc în câmpie. Străzi anonime, fără certificate de naștere, fără tradiție, fără o istorie a lor, crescute în umbra celor mai vechi, așteptând cuminți un trotuar și un act de stare civilă. Vechimea străzilor fiind legată de vechimea locatarilor, mulți oameni se lăudau că sunt întemeietorii cutărei sau cutărei străzi, venind cu mărturii verbale și cu jurăminte care să le ateste primul descălecat.

Bătrânul Ion Potop pretindea că, odată când s-a îmbătat rău, a luat strada din fața casei și a mutat-o în spate, apoi, când s-a trezit, fiindu-i milă de ea, ar fi așezat-o în vechile drepturi. Tot el mai pomenea că la marginea golfului se rostuiseră odată unii mai slabi de înger. După un timp, sătui, de București, au plecat prin alte părți luând și strada cu ei. Câte or fi fost adevărate din ce spunea Potop, numai Dumnezeu știe.

Într-o seară, în cârciuma lui Ologu, bătrânul prinse a se lăuda că el a întemeiat strada Fecioarei.

— Ai te cară d-aici cu iordanele astea! I-a repezit Mitică Oțoțoc. Prima casă de pe Fecioarei a făcut-o Buzău.

— Păi ce, eu zic altfel? bătuse în retragere Potop. Dacă vrei să știi, mai este o stradă a Fecioarei în cartierul Dorobanților. Să am bine câte căruțe de nisip și pietriș am cărat acolo.

— Că ai cărat nisip acolo te cred, însă strada aia e mai bătrână de trei sute de ani.

— E-te-te, mă, deșteptu'! Știi tu câți ani am eu?

Oțoțoc l-a privit lung și nu i-a răspuns, chibzuind că Potop e criță. Că va trebui să-l ducă în circă pe bătrân până acasă. Numai Buzău se simți fericit de acea atestare și cătă cu un aer de superioritate spre bătrân. Buzău ar fi putut spune multe istorioare din perioada lui de pionierat de pe strada Fecioarei, însă avea o fire prea sfioasă pentru a se încumeta să vorbească în fața oamenilor.

Buzăii aveau reședința de vară, de iarnă și de timp rău sau bun la numărul cincisprezece. Oțoțoc spunea adesea că din punct de vedere istoric nu-i drept și că Buzăilor li s-ar fi convenit numărul unu. Arborele genealogic al familiei ne poartă până la Buzău al nu știm câtelea, care a decedat undeva prin Vlaișca, încheind o viață de haiducie și liniștind inimile proprietarilor de cai din câteva județe. Bătrânul Buzău fusese un țigan mare, cu ochii roșii și cu pumnii cât căpățâna de oaie. Fiul său, adică Buzău al doilea, s-a născut în anul de grație o mie nouă sute trei. Toată averea lăsată de haiduc s-a arătat în niște mandate de urmărire, ce mai sosiră multă vreme după moartea bătrânului, dimpreună cu unele potere domnești, care nu erau prea sigure că răposatul a luat-o din loc spre rai, hărțuindu-l pe Buzău cel tânăr și călindu-l pentru cei șapte ani de acasă. După ce crescuseră așa ca în poveste, în optsprezece ani ca într-un an, fiindcă nu semăna la voinicie cu părintele său, Buzău al doilea porni către București să facă avere. În anul 1921 se căsătorii cu fata unui român ce ținea o dugheană la Moși, iar mireasa îi aduse ca zestre o sobă de tuci, o găleată, o albă, un preș de cârpe și doi gemeni, despre care Buzău luă cunoștință cu bucurie, în ziua primirii zestrei. Ajutat de socru, își clădi reședința din strada Fecioarei, descălecând acolo pe mijloc de câmp și punându-se pe un trai de fericire, liniște și huzur.

Locuința Buzăilor avea o curte cam de vreo două sute de metri pătrați, îngrădită cu gard de nuiele, de măracini, sârmă ghimpată, scânduri și cu porțiuni de gard viu. La gardul viu, proprietarul optă pentru cucută, mai avantajoasă decât arbuștii, prin faptul că toamna, tulipinele cucutelor ofereau un bogat material de foc, înlocuind lemnul, care de multă vreme nu mai era la modă prin câmpiile de la marginea Bucureștilor.

Uriășele păduri tale secolului al nouăsprezecelea, ce înconjuraseră orașul ca un brâu călduros, după sfârșitul veacului s-au retras și s-au închistat în ele, au scăzut și au rămas doar niște pilcuri răzlețe.

De la poartă până la intrarea în casă, o alee cu tufănică, pietrișoară și regina-noapții crea o atmosferă calmă și dulce de liniște. În casa din chirpici compusă din tindă de doi metri pe doi și o odaie ceva mai mare, mobilierul îl asigura pe vizitator de gustul rafinat al gazdei. Un preș de cârpe, întins direct pe fața casei spoite cu lut și bălegar, pornea de la ușă până la fereastră. Totul era simplu, dând interiorului o înfățișare plină de sobrietate. O masă din scânduri negeluite și patru taburete din același material, cu țepi doar pentru fundurile gingașe, se aflau oarecum strâmtorate de patul imens, stil Buzău al doilea. Scândurile se odihneau zdravăn pe șase bulumaci bătuți direct în pământ. Buzău s-a dovedit om practic. De câte ori se înmulțea familia, mai adăuga și el o scândură la pat. În total, Buzău a avut cincisprezece fii și fiice, din care au rămas în viață doar opt, dar asta e cu totul altă chestie.

Stilul locuinței era destul de bizar, însă nu lipsit de gust. Acoperișul cu porțiuni de tablă, de țiglă, de paie și cu anumite porțiuni prin care pătrundea ploaia ca într-o casă de om cu frica lui Dumnezeu, cuprindea în mare toate epocile civilizației omenești, lucru ce te îndemna să crezi că locatarii au o anumită înclinație excentrică. Pentru instalațiile sanitare, seniorul casei a ales un loc de mare perspectivă în spatele clădirii, unde Buzăii, cu mic cu mare, se așezau în linie de bătaie, folosind aceste locuri destul de rar, după cum aveau loc excelentele prânzuri de familie.

Unii gospodari de pe Fecioarei spuneau că în privința numelui străzii primăria încurcase borcanele, fericind Capitala cu două surori. Alții clătinau din cap, socotind că Buzău scornise numele tinerei străzi, cinstind astfel cu tâlc sau cu gingășie castitatea miresei sale.

Câțiva ani mai târziu, când Potop, Mitică Oțotoc, Sandu comunistu', Petrică Oțel, Fane Ologu și Limbă deveniseră vecini ai Buzăilor, strada își căpătase vechime în privința numelui. Ba mai mult: chiar și un început de istorie a ei. Iar ca zestre, un trotuar pe partea stângă și două cârciumi ce conlucrau destul de onest cu biserica cea nouă pentru menținerea credincioșilor într-o frumoasă formă sportivă a credinței creștine. La acestea s-ar mai fi putut adăuga o anumită casă cam deocheată, ziceau unii, în care locuiau două distinse doamne cu tarifuri rezonabile și cu vad bun la vreme de noapte.

Deci, în mare, strada Fecioarei căpătase un iz de respectabilă arteră a golfului, fiind înzestrată cu cele mai utile stabilimente generatoare de

progres. Așa stând lucrurile, strada Fecioarei pretindea doar timp ca să arate de ce-i în stare pentru a intra în rândul suratelor ei mai vechi.

Încă nu picase întunericul peste cârciuma lui Ologu. Secărica din țoiurile mesenilor dispăruse de mult. Oțotoșoc mânca niște semințe de dovleac bine prăjite, care pocneau atât de ritmic între dinții lui mari, încât zgomotul semăna cu cel al unei mașini de ștanțat.

— Care ai bani să mai bem un rând? >a întrebat Oțotoșoc.

— Eu, nea Mitică, am sărit de după stâlpul șopronului.

— Tu? Iar ai tras cu urechea.

— Zău... să mor, nea Mitică... să mor dacă... taman treceam și eu...

— Lasă-l, bre! s-a rugat Buzău. Ionică a fost prieten bun cu Fane al meu.

— Păi ce, eu nu știu? câți bani ai, Ioane?

— Un pol.

— Bine, stai jos! Mâine să treci pe la mine să-ți dau polul.

Pe urmă, Oțotoșoc a vorbit o mulțime despre Fănică. Întâi a zis:

— Buzăule, cu cine semăna Fănică?

— Păi cu mine.

— Aiurea! Fii-tu era băiat deștept.

Aș fi vrut să spun și eu ceva despre Fane Buzău, dar nu m-am încumetat. Eu îl cunoscusem cel mai bine. Cu Fane am fost coleg de meserie vreo doi ani. Era înalt și slăbuț, cu fața limpede, de culoarea măslinii și cu ochii căprui, ca arama bătută proaspăt. Eu aveam cincisprezece ani, el aproape șaisprezece. Meserie ca a noastră, vorba lui, să tot cauți că nu. Mai găsești. Eram lustragii cu vad bun la Pompa de apă de pe Dudești lângă cinematograful Edison, fără stăpân pe cap, fără dichisuri multe și cu bani puțini, pe apucate. În fiecare dimineață plecam împreună ducând pe spinare lădițele atârinate cu pripoane groase de frânghie. Mergeam boierește și ne uitam după fetele care zoreau să apuce schimbul de dimineață la bumbăcăria Dâmbovița.

Începuse o vară călduroasă, asta a fost în ultimul an, cu ploi puține, semn rău pentru afacerile noastre, că la mahala numai noroaiile reușeau să abată clienții spre noi. După ceasul prânzului străzile deveneau aproape pustii. Mulți bucureșteni pricopsiți fugiseră de caniculă prin stațiunile de odihnă. Și taman ei erau clienții cei mai buni. Tramvaiele și autobuzele circulau fără vlagă, parcă înspăimântate de lipsa pasagerilor care la alte ore Le luau

cu asalt. Fănică zicea că asfaltul bucureștean trăiește clipe de groază, așteptându-se din moment în moment să curgă fierbinte pe lângă rigole.

Dar, oricum erau zilele, cu Fănică alături nimeni nu ședea supărat. Îi dăruise nașu-său, Mitică Oțoțoc, o pereche de pantaloni bufanți cu lampasuri, luați de la un artist de circ. Fănică umbla cu pantalonii ăia și în timpul săptămânii și duminica. Îi veneau cam scurți pe picioarele lungi, arămii, parcă lustruite cu cremă Gladys, dar nu ar fi renunțat la ei pentru nimic în lume. Întâi, fiindcă își dădea seama că datorită lor devine mai interesant, apoi fiindcă nu avea alții.

La ceasurile când nu ne înghesuiau clienții, Fănică sărea din spatele lădiței ca un apucat și scotea o cretă cu care făcea un pătrat pe piatra trotuarului, cam de doi metri pe doi. După aceea lua o pălărie de pe creștetul lui Corcodel, ăla de avea și el lădiță alături de noi. Cu pălăria aia făcea câteva fițe în jurul pătratului, își sălta pantalonii cu coatele și saluta trecătorii. Uneori, imita ceremonia sărutului din biserică, dintre mire și mireasă, izmenindu-se când ca mire când ca mireasă. Apoi juca nuneasca, imitând pe un nuntaș care a întrecut nițel măsura băuturii. Nu râdea. Fănică râdea foarte rar. În schimb se opreau trecătorii și, se veseleau pe săturate.

Cândva, Fănică lucrase ca băiat de serviciu la un teatru. Însă trupa se descurca greu așa că a renunțat la serviciile lui, fără să-l plătească. Totuși Fane rămăsese în câștig. Știa să recite pasaje întregi din Othello și din Hamlet, parodiindu-i în așa fel, încât până și nea Gogu, plăcinitaru' care zâmbea o dată la patru luni, se ținea cu mâinile de burtă și-l înjura prietenește. Chiar și bragagiul Ismail, cu turnurile lui din aramă, împodobite cu ciucuri galbeni sau verzi, zăbovea uneori lângă noi și făcea cinste cu bragă. De cele mai multe ori lui Fănică îi plăcea să improvizeze. Asta îi reușea cel mai bine dacă printre spectatorii ocazionali se întâmplau nea Mitică Oțoțoc și Chira.

Mitică pleca din Obor când nu-i mergeau treburile la baraca lui de tir, se abătea pe la vreo cârciumă, lua două-trei țoiuri de secărică din fugă, sărea în tramvai și dădea o raită pe la noi să vadă cum o mai ducem.

Chira lucra la ciurele de nisip din groapa lui Flax. Avea cel mult șaisprezece ani, un mijloc plâpând și coapse mari, puternice. Chirei îi lustruia Fane pantofii pe gratis, iar ea își sălta rochia nițel peste. Genunchi așa, de-a naibii.

Într-o seară Chira a trecut pe la noi ca din întâmplare. Zicea că are două bilete la film la Edison și că nu are cu cin' să intre. Că dacă Fănică vrea... și dacă nu a văzut filmu', i-ar face plăcere...

Au intrat amândoi. Eu și Corcodel i-am așteptat la ușă. Ploua. Era un film cu Dick Foran. Îl mai văzusem de vreo trei-patru ori. Am fi vrut să-l mai vedem, dar stăteam prost cu mărunțișul. După zgomotele care răzbeau afară știam ce se întâmplă în film. Două împușcături însemnau că Dick Foran l-a împușcată pe Bill. După împușcături, Dick Foran totdeauna cânta din gură și din chitară. Apoi timpul s-a dus destul de iute fiindcă ne-am amintit un alt film, cu Zoro. Corcodel se entuziasma ușor la scenele tari, iar eu le supra întăream cu câte un: „Da chestia aia cu pintenii de argint? Da aia când a venitără calu' singur?”

Înserase. Chira a făcut cinste cu caramele Iris. Pe urmă a luat-o din loc, spre casă. Ne-am strâns lădițele și am dat o raită mare prin oraș. Fonică părea îngândurat. S-a oprit în mijlocul străzii.

— Bă, îți spun ceva.

Șovăia. Ochii îi străluceau ca jeraticul. Apoi s-a aplecat spre mine și a grăit cu voce nefiresc de joasă:

— Chira mi-a luat mâna și mi-a pus-o pă piept.

— Și ce dacă ți-a pus-o pă piept?

— Nu p-al meu, măi moacă! P-al ei.

— **De ce?**

— Dracu' știe.

Am tăcut amândoi. Numai gândurile noastre se călătoreau și se zbăteau chinuite. Pricepeam noi ceva, însă prea vag.

Zilele toate erau la fel, cu spuză de căldură care muia asfaltul și-l făcea ca o pastă cleioasă. Trecătorii rar cătau spre noi. Ca să mai spargem liniștea străzii băteam cu periuțele în lădițe.

Într-o dimineață a început să plouă subțire. Înainte de ploaie a trecut Chira pe la noi. Fănică i-a lustruit, ca de obicei, pantofii pe gratis și a dat cu cremă mai multă pe tocurile scâlciate. Ne-am adăpostit de ploaie lângă o vitrină. Fănică mi-a zis îngândurat:

— Bă, de mâine nu mai vin cu lădița.

M-am uitat lung la el. Credeam că glumește.

— Zău nu mai vin. Mă duc în Obor la descărcat lăzi cu fructe. Acolo se câștigă mai mult. La toamnă îmi iau un rând de țoale. Ai să vezi tu ce mai

țoale îmi iau. După aia dau o raită pe la cinematograful Vergului. Îl aștept la ușă pe nea Georgescu-Iași. Ala cu trupa de revistă. Am să-i zic: „Nea Georgescule, ia-mă în trupa matale. La început nu cer bani, că am lucrat în Obor și mai am. Pe urmă, cum îi crede matale?”. Ce zici, ar vrea să mă ia în trupă?

— Păi de ce să nu te ia? Îi chemăm, pe nea Gogu, plăcintaru’, pe Ismail și pe nea Mitică și pe Chira, să-i spună cum joci tu. Să dea boala-n mine dacă nu te ia!

— Și eu cred că mă primește.

Era un tip grozav Fănică ăsta. Rar se pomenea nuntă ori cumetrie prin cartier la care să nu fie poftit să înveselească lumea. Pentru o treabă ca asta nu cerea bani. Zicea că nu are altă pretenție decât să vină și familia lui și să ciugulească ce o rămâne de pe la meseni.

Cei care îi cunoșteau pe Buzăi, la vremea aia familie de zece suflete, nu sie încumetau să facă asemenea prostie. Îi plăteau lui Fănică, renunțând din toată inima la vizita familiei sale. Mai erau totuși unii care se păcăleau, socotind că or mânca și Buzăii așa ca toți creștinii cu frica lui Dumnezeu.

Și veneau Buzăii în grup, după înălțime, către fericita casă de ospetie. Nu, nu semănau cu lăcustele. Pe străzile bătute de picioarele lor dispăreau hârtiile, chiștoacele, iarba, metalele și tot ce nu era bine prins în piatră sau beton. În curtea gazdei intrau sfioși, trăgându-se ușurel, după mirosul mâncărurilor, direct către bucătărie, fără să greșească vreodată, de parcă purtau în vârful nasului câte o busolă. Se așezau la masă cu un anumit dichis ceremonios. Nu era grabă în mișcările lor, ci pur și simplu niște reflexe fulgerătoare, calme. Dacă mâncau toți dintr-o farfurie, mâinile țâșneau ca niște pistoane și fălcile clămpăneau scurt, într-un singur sunet, ca niște comenzi executate de un pluton de soldați bine instruiți. Oale cu ciorbă, coji de pepeni, de ceapă, murături, oase, dispăreau în burțile Buzăilor și nu se auzea glas omenesc între ei, ci numai un ronțăit ritmic, puternic, feroce. Burțile creșteau domol asemenea cauciucurilor umflate cu pompa. Ochii lor erau blânzi, lipsiți de lăcomie. De fapt nu se priveau între ei și nici pe alții, preocupați doar de acea sacră și creștinească datorie. Dacă vedeau carne, dinții lor începeau să bată atât de ritmic, încât zgomotul semăna cu cel al unei mașini de cusut. După ce plecau, cuminți și gravi, ca după o datorie împlinită cu toată cinstea, se simțea în jur o uscăciune ca

după secetă cumplită. Fănică îi urmărea cum se depărtează și pe nesimțite hazul lui se dezumfla până ce mesenii nu-l mai luau în seamă.

Într-o dimineață de toamnă, în locul lui Fănică a ieșit cu lădița fratele lui mai mic, Hoz cu mine, Ionică. Ionică ăla de felul lui nu era prea hazos. Ședea ceasuri întregi fără să scoată o vorbă. Și n-a răs nici când a zis Corcodel să punem oglinzi pe lădițe, să se vază picerele femeilor până sus când or veni să le lustruim umblătorii. Nu era nici pe departe ca Fane. Fane ar fi sărit într-un picior și ar fi improvizat ceva. Găsea el ceva. Și râdeam cu el dimineața de îndată ce își aranja periile și cremele, anunțând cu vocea lui, nici de copil nici de bărbat: „Poftiți domnilor în prăvălie la jupânu’ Fane! Pentru bărbați doi lei uni lustruit. Băieții. Un leu, că n-are mărunț, săracii. Pentru femei frumoase plata benevol de la doi lei în sus”.

De când au căzut lădițele alea cu fructe pe el în Obor, Fănică n-a mai ieșit din casă. Parcă și clienții ne ocoleau. Într-o dimineață n-a mai venit nici alde frati-su, Ionică. Abia către seară, când răsăreau luminile pe ici pe colo, l-am văzut pe Ionică, fără lădiță, cu mâinile în buzunarele pantalonilor; a tras un șut într-o coajă de pepene. După fața lui chinuită și palidă am ghicit că s-a zis cu Fănică. Eu aveam un client. L-am cârpăcit iute cu peria de lustru și ne-am strâns lădițele.

— Bă, unde mergem? a zis Ionică.

— Ne ușchim acasă, a fost de părere Corcodel.

— Aș! m-am împotrivit eu. Ne plimbăm și noi așa și ne luăm de fete pe stradă.

Când ne luam de fete pe stradă cu Fănică, rar se pomenea fată să nu râdă. Pe urmă ne-am plimbat noi multă vreme și au trecut fete cunoscute oare așteptau să le zicem o vorbă hazoasă, apoi s-au dus în drumul lor, observând că ăla înaltu și slab, cu fața dulce, măslinie, cu ochii ca arama bătută proaspăt, lipsește dintre noi. Târziu, Ionică a cumpărat trei țigări și am tras din ele și am tușit toți trei.

Am tresărit din gândurile mele. Nea Mitică Oțoțoc se ridicase de la masă și a zis: „Gata, fraților, e târziu! Dacă trăia finul Fănică, peste câțiva ani ar fi ajuns un mare artist.” Alături, băieții de prăvălie ai lui Fane Ologu așezau scaunele cu picioarele în sus pe mese. Oțoțoc l-a prins de o aripă pe bătrânul Potop și am luat-o cu toții din loc. Înnoptase de-a binelea.

Bănuiam de multă vreme de ce nu mă primește nea Mitică printre ascultătorii săi. Ba chiar se ferea de mine când începea să povestească ceva.

Eu absolvisem cinci clase de liceu, iar el numai patru. În astfel de ocazii nu-i convenea un om școlit lângă el. După câțiva ani oamenii au început să intervină pentru mine. Crescusem. Făcusem armata așa că se cuvenea să stau și eu la taclale. Până la urmă, observând Oțotoțoc faptul că nu-l întrerup ca să-mi dau părerea, să-l contrazic dacă era cazul la o interpretare greșită a unui cuvânt subțire, m-ai primit printre ascultătorii săi. Iar după un timp am devenit chiar prieteni. Dar să nu mă mai amestec, fiindcă aproape tot ce urmează aici s-a adunat de-a lungul vremii din povestirile lui Oțotoțoc.

*

Buzău lucra împreună cu vecinul Carabă de vreo cinci ani. Dădeau nisip la ciure în cariera fabricii de cărămizi Reconstrucția. De felul lor, cei doi ortaci nu erau prea vorbăreți. Discuțiile dintre ei se rezumau doar la scurte observații ca: „Nisipu' ăsta are prea mult chișai”. Sau: „E un nisip bun și cu mult pietriș”. Ori: „S-a ruptără ciuru', trebuie să-l dregem”.

Toamna târziu, când nisipul și pietrișul nu mai aveau căutare pentru construcții, Buzău și Carabă luau împreună o figură de pământ și lucrau la vagoneti. Surpau malurile gropii ca să ajungă la stratul de nisip și cărau pământ. Uneori, când pe Carabă îl ridicau „sticleții”, și-l băgau la „zdup”, vorba lui Buzău, acesta își căuta alt tovarăș la ciure, însă desfăcea tovarășia de îndată ce-și făcea apariția vecinul Carabă.

Prietenia lor se legase molcom, fără prea multe manifestări de simpatie. Nu discutau niciodată despre ei, despre familii sau despre unele dispariții ale lunganului Carabă. Nu se plângeau unul altuia la vreme de iarnă, când banii totdeauna erau pe sponci. Nu-și povestiseră nimic din viața lor. Și totuși se înțelegeau din priviri sau tocmai din tăcerile lungi, nefiresc de lungi. Dacă aveau ce, pe la prânz mâncau împreună. Așa făcuseră chiar din prima zi și li se păruse firesc.

Buzău, mic, îndesat, negricios, parcă fără grumaz, arăta ca o buturugă lângă deșiratul Carabă. Amândoi formau o echipă de lucru atât de harnică, încât domnul administrator al fabricii îi privea adesea mulțumit. În mâinile lor mari lopețile umblau spornic și vânturau nisipul fără oprire ca aripile unei mori de vânt. Erau totuși unele zile, ce-i drept nu prea dese, în care lunganul lucra slab. Buzău îl privea scurt, îi observa ochii roșii de nesomn și se opintea asupra lopeții ca pentru doi. Intuia că ortacul său făcuse vreo ispravă la vreme de noapte. Câteva zile la rând privirile lui Buzău, căutau îngrijorate către dâmbul dinspre fabrică, fiindcă pe acolo veneau sticleții să-

l umfle pe Carabă. Când Carabă intra la zdup, Buzău mergea duminica la Văcărești împreună cu Marița Carabă. În vreme ce femeia îi spunea bărbatului noutăți de pe acasă ori întreba de sănătate, cei doi prieteni se priveau între ei fără o vorbă. Carabă înțelegea că este așteptat la ciure sau la vagoneti, iar Buzău că prietenul îi mulțumește pentru vizită. O dată, Buzău chiar spusese așa, din senin: „Lasă, n-ai de ce”!

În dimineața zilei de zece septembrie a. Anului o mie nouă sute patruzeci, Buzău privi adesea pe furiș către dâmbul dinspre fabrică. Ochii lui Carabă erau roșii. Lopata din mâinile lui umbla fără vlagă. Oamenii ca Buzău, care au lucrat mult cu lopata, știau bine că aceasta se înfîge în nisip și se ridică spre ciur dintr-o singură mișcare prelungă, altfel se pierde timp. Numai începătorul sau muncitorul istovit face două mișcări: una de încărcare a nisipului pe lopată, iar a doua de ridicare.

Aproape de vremea prânzului, sprâncenele mari ale lui Buzău se zbârliră făcând o cută între ele.

— Vin sticleții, spuse Buzău cu o mișcare din cap.

— Văd, se sprijini Carabă în lopată.

Spre seară, Buzău trecu pe la casa prietenului său și strigă de la poartă:

— Țață Marițooo!

— E!

— Ți-am adus lopata.

*

Povestea așezării lui Carabă pe strada Fecioarei o spusese Oțoțoc în cârciuma lui Fane, însă nu îndată după stabilirea omului în mahala, ci mult mai târziu, adică după vreo nouă sau zece ani — sau poate mai puțin. Cine mai știe? În orice caz, cam pe la terminarea războiului a spus-o. Mitică era atunci la masă cu nea Dodu, șoferul lui Malaxa, cu Petrică Oțel și cu Sandu.

— Printre marile familii omise de anuarele Gotha, dintr-o regretabilă eroare grăise ironic Oțoțoc, se numără și spița Carabă. Arborele ei genealogic nu a fost cercetat de nimeni. Păcat! Zău, să fiu al dracului dacă nu e păcat! Așa că trebuie să ne oprim la acest Carabă. Odată cu dispariția lui, odată cu izbăvirea lui din viață fie-i țărâna ușoară, s-a stins ultimul geniu specializat în găinării! Actele timpului îl pomenesc. Adesea pe Carabă, iar numele său totdeauna e însoțit de două poze, față și profil, dimpreună cu unele epitete ca: manglitor, afurisit, pișicher, haimana și

lotru. Din actele rămase prin arhive s-a stabilit că noul cetățean al Bucureștilor a fost unul dintre marii conchistadori care au descălecat în Capitală cam pe la începutul primăverii anului 1935, iar semnalmentele lui arată astfel: deșirat, înălțimea o sută optzeci și cinci de centimetri, fața îngustă, șaten, barba rade uneori, semne particulare: o cicatrice pe obraz. Carabă a venit în Capitală nu cu trenul, nu în trăsură, nu călare, ci apostolește. Dar asemenea stare de lucruri nu poate fi socotită ca un semn de sărăcie. Familia lui se compunea din șase moștenitori între șapte și doisprezece ani, plus lady Marița Carabă, vestită ghicitoare a viitorului întâi și doi, fiindcă spre trecut nu se hazarda niciodată, așa cum procedase cândva și ilustra sa predecesoare, madam Phitia. Bagajul familiei era format dintr-o pereche de desagi, purtați cu eleganță pe umerii seniorului și o bocceluță cărată de doamna Carabă. Nici bagajul lor puțin nu putea exprima o slabă situație materială. S-a văzut în atâtea rânduri de-a lungul veacurilor că o pereche de desagi pot ascunde însemnate bijuterii de familie, aur sau bani, într-un sfârșit de martie blând, familia conchistadorului se stabili în cartierul Aristocratic al Bucureștilor, adică pe strada Fecioarei, unde își întemeie o frumoasă reședință, cu o largă și superbă vedere spre groapa de gunoi a orașului. Vecinul cel mai apropiat al noilor locatari a fost domnul Buzău, care l-a ajutat pe Carabă cu sfaturi și cu brațele să-și ridice falnica locuință. Carabă, mare iubitor de demisol nu acceptă stilul clădirii vecinului, socotind că o locuință solidă poate fi construită numai în pământ. Aici se pot observa deosebiri de gust dintre cei doi bărbați. Provenit dintr-o regiune de munte, Carabă simțea o puternică atracție spre lucrurile solide, înlocuind frumosul cu utilul. Abia la multele insistențe ale vecinului, optă pentru un acoperiș stil Buzău al doilea. Adică așa cred eu că s-au întâmplat lucrurile. Așa ori altfel, ceva rămâne sigur: uriașa deosebire dintre cele două construcții. Cum nu aveau garduri și către fundul grădinilor, latifundiile Carabă și Buzău se întindeau până departe peste coccioc, iar nobilele odrasle ale seniorilor făceau plimbări lungi, se încăierau pentru un cotor de varză, își disputau oasele și le ronțăiau cu plăcere, șterpeleau din grădinile altor seniori tot ce le pica în mină, mestecau cu lăcomie orice de la troscot până la metalele neferoase, adică făceau toate năzbâtiile firești la copiii crescuți în huzur, neținând seama de învățăturile pedagogice ale domnilor Rousseau și Pestalozzi, care se dovedeau depășite într-o epocă modernă.

— Aștia cine au mai fost? îl întrerupse nea Dodu.

— Care aștia?

— Păi Rousseau și Pestalozzi.

— A...! Niște pedagogi mari. Am citit câte ceva despre ei. Dar dacă mă tot întrerupi ba cu conchistadorii, ba cu madam Phitia, ba cu pedagogii, am tăcut. Nu mai zic nimic, se prefăcu supărat Oțoțoc deși întrebarea i-a făcut multă plăcere mai ales că toate privirile erau îndreptate, curioase, către el.

Cât povestise, în jurul lui s-au mai strâns și alți oameni. Cărămidari, după urmele de praf roșu din păr și de pe straietele lor, sau căruțași cu biciul trecut pe după gât și codiriștea spânzurată de-a lungul pieptului.

— Gata, nu mai întreb nimic, zâmbi nea Dodu. Și mai pe urmă?

— Mai pe urmă a fost cam așa, continuă Oțoțoc după ce dădu țoiul cu secărică peste cap. A fost o vizită. Câteva zile mai târziu, familia Carabă făcu o vizită de curtoazie sau de protocol pe domeniul Buzăilor. Umblau totdeauna ca și Buzăii, în șir indian, după înălțime, iar ochii lor iscodeau totul în jur. Greu le scăpa lor ceva neobservat. Cel mai tânăr Carabă, adică Delphinul, își opri, din pură obișnuință, mâinile prin buzunarele goale ale lui Buzău, fapt pentru care seniorul Carabă îi aplică moștenitorului o splendidă acoladă numită în limbaj popular *dupac*. Femeile și-au puricat nițel copiii, au discutat ceva despre modă — sau poate că nu au făcut asta, însă e clar că așa s-ar fi convenit. Fiindcă ce naiba ar putea discuta între ele două vecine?

Oaspeții au așteptat ce-au așteptat, cu ochii asupra mesei și a plitei din curte, apoi, observând că obișnuitul praznic întârzie și că nu sunt speranțe, au plecat tot în șir indian, cu pălăria cât o clopotniță a lui Carabă în frunte, credeam eu spre casă, dar observându-mă printre scândurile gardului în curte, v-am mai spus de privirile lor agere, au deschis poarta cu salutul de cuviință. Nevastă-mea n-a fost prea încântată. Așa sunt muierile când le pică oaspeți neanunțați. Zâmbesc muierile frumos, însă în gând te trimit la toți dracii. Zic eu: „Ne onorează vizita voastră și vă poftim la un mic toast”. Zice Carabă de sub pălărie: „La ce”? Zic: „E drept că nu vă oferim șampanie sau vinuri grele, fiindcă în familia noastră atât șampania cât și vinurile de soi sau pieptul de curcan sau icrele negre produc arsuri pe beregată ori, cum se mai zice, jigărai. Dar e tot atât de drept că avem în schimb niște oase bogate în calciu Sandoz și o zeamă de buturugă numită zaibăr, care niciodată nu a adus beteșuguri neamului meu”. Nu știu cât a

priceput Carabă din câte i-am spus, fiindcă mi s-a părut atât de mirat, încât părul i se săltase pe creștet cu pălăria aia uriașă cât o gură de târn. Apoi am băut zaibăr și ne-am făcut multe urări de belșug, însă astfel de cuvinte au fost spuse mai mult după datină, fiindcă oaspeții nu-și băteau capul cu înțelesul adânc al urărilor. Doamna Marița Carabă cred că a pomenit ceva despre ecuațiile cu una sau două necunoscute, după care i-a ghicit nevestimii în palmă și i-a zis că în câteva zile o să avem o mare bucurie. Și nu a mințit o iotă. Am avut o mare bucurie chiar a doua zi, când am căzut din tramvai. Hai noroc! A ridicat țoiul Mitică.

Isprăvindu-se povestea, căruțașii au dat bice cailor și și-au văzut de drum. Numai cărămidarii nu s-au clintit din loc, în speranța că o mai fi și o continuare la istoricul familiei Carabă.

— Fir-ai al naibii, mă Mitică! a râs admirativ Sandu comunistu'. De cînșpe ani ascult poveștile tale aiurite. Nu spui nimic nou pentru noi, însă le zici mai altfel, mai zemoase. Ce-ar fi să scrii toate poveștile astea?

— Păi le-am scris. Din păcate n-a ieșit nimic. I le-am arătat cuiva. Adică unui tip care se pricepe.

— Și?

— Mi-a zis că pot merge așa ca niște procese verbale ale timpului. Una e să povestești cu tâlc își alta să scrii. Așa zicea el. Zicea că una e să povestești frumos și alta să scrii cum ai povestit.

— Păcat!

— Nu prea. Este cineva printre noi care le scrie.

— Cine?

Mitică zâmbi și schimbă vorba ridicând țoiul cu secărică în bătaia soarelui.

— Hai noroc!

— Memoria lui Carabă ar merita mai multă cinstire, interveni nea Dodu.

— Să fim serioși! a râs Oțoțoc. De vreme ce e mort, să-i fie țărâna ușoară! Asta nu zic eu că nu se cade să o spunem. În rest, ce să mai vorbim? Cu Carabă am dat mâna de vreo două-trei ori și de fiecare dată mi-am numărat degetele.

Tăcură. Într-un târziu, nea Dodu a zis, parcă mai mult pentru sine:

— Ce-i drept. Carabă nu prea a fost ușă de biserică, însă și copiii lui erau mulți. Prea multe guri de hrănit.

— Toți am avut și avem copii. Uite că Buzău nu s-a băgat la vreo găinărie.

— Buzău are un socru. Un sprijin poate că nu prea mare, dar un ciur de mălai sau niște cartofi tot i-a adus în iernile aspre. Pe urmă, ar mai fi ceva: copiii sunt ai Mariței. Carabă s-a însurat cu Marița de dragu' copiilor.

— Nu ai lui? a tresărit Mitică. În cazul ăsta... în cazul ăsta... să mă ia naiba! Ești sigur?

— Cum te văd și mă vezi. Mi-a povestit Marița cum s-au cunoscut, cum s-au luat împreună... Asta a fost mai demult. După ce l-am băgat la Malaxa pe fii-su ăl mare. Eu l-am băgat ucenic la Malaxa. Parcă prin '37 a intrat fii-su ucenic acolo. Atunci am stat mult de vorbă cu Marița. Carabă era la pârnaie.

— Adică ce ți-a zis Marița? se arată interesat Oțotoțoc. Ce a zis despre ea și Carabă?

— Nu mai țin minte ce ia zis. A zis ea multe. Unele le-am uitat.

— Totuși ceva-ceva...

— Unele le-am uitat, altele... să fiu al dracu', ce tot mă înnebunești cu ce-a zis?! Eu nu povestesc așa frumos ca tine. A zis că într-o zi din anul... nu mai țin minte anul... într-o piață din Brașov. Cred că Brașov a zis. Sau o fi zis alt oraș. Ori poate că nici nu era oraș.

— Dă-l dracului! Oraș, sat, ce importanță are? Te legi de fleacuri. Zi mai departe!

— Atâta știu, că unii au vrut să o ducă pe Marița la poliție. A, da! Un gospodar spunea că Marița a păcălit-o pe nevastă-sa cu nu știu ce farmece și că i-ar fi luat niște bani pentru o trebușoară ca asta. Carabă se nimerise acolo taman când păgubașu' pornise cu Marița și cu alai către poliție. Zice Carabă spre păgubaș: „Cât?” Zice păgubașu': „Cin-sute!” Zice Carabă: „Ia banii! E muierea mea”. Pe urmă, Carabă a condus-o pe Marița până aproape de locuința ei. Zice Marița: „Mulțumesc, dom-le!” Carabă, nimic. Știi și tu că bietul Carabă nu era prea vorbăreț. Zice Marița: „Ești însurat?” Carabă, nimic. Zice: „Ai muiere?” Zice el: „Care muiere s-ar uita la unul ca mine?” Zice Marița: „Eu, da' am șase copii”.

— Și mai pe urmă? îl zgândări Oțotoțoc.

— Pe urmă ce? Asta e tot.

Oțotoțoc părăsi cârciuma îngândurat. Discutase de vreo câteva ori cu Marița Carabă, dar ea niciodată nu i-a spus că pruncii sunt numai ai ei. Că

Marița l-a iubit pe Carabă era clar din felul în care vorbea despre el. Nu, nu spunea vorbe frumoase despre el. Însă când îi pomenea numele, glasul femeii devenea dintr-o dată duios sau aproape duios, ca o dezmierdare discretă. Altădată Mitică strâmbase din nas la o asemenea constatare. Acum însă parcă altfel vedea el lucrurile.

*

În dimineața zilei de zece septembrie a anului o mie nouă sute patruzeci, când plecase la lucru, Carabă îi spusese femeii:

— Știi pietroiu' ăla mare de sub corcodușu' de pe coccioc?

— Ei na, cum dracu' să nu-l știu?

— Am băgat sub pietroi niște bani. I-am învelit bine să nu-i prindă umezeala. Dacă mă umflă cumva sticleții, tu. Aștepți cam o lună. Nu umbli la bani până mă judecă. În cel mult o lună mă judecă totdeauna. După aia, sticleții nu mai calcă pe aici. Să ai grijă cum cheltuiești banii. Copiii au nevoie de țoale și de ghete. Curând o să se strice vremea. Să mergi cu copiii la vechituri în Taica Lazăr. Vezi să nu te înșele ăia, că în Taica Lazăr sunt ăi mai șmecheri oameni din lume.

— Câți bani?

— Cinci mii. Dacă vin cumva sticleții pe aici și te întreabă de mine, tu să le spui că în noaptea asta nu am dormit acasă.

— Cum o să zic așa ceva? l-a privit uimită. Păi astă înseamnă să spun împotriva ta.

— Lasă că știu eu ce fac. Tu doar atâta să spui.

— Bine. Dacă zici tu, așa spun.

Apoi Marița a privit îngândurată în urma bărbatului. Poate că nu se vor întâmpla neazuri. Se uită lung după el și parcă simți o ușoară strângere de inimă. Apoi se gândi la copii. Copiii deveniseră mărișori. Mai ales Dinu și Leta. Dinu avea aproape șaptesprezece ani. Intrase ucenic la Malaxa. Peste câțiva ani va fi lăcătuș. Atunci vor scăpa de grija lui. Însă Dinu începuse a înțelege de ce pleacă taică-su uneori noaptea de acasă. Leta era ucenică la un atelier de broderie undeva prin centrul orașului. Crescuse și ea. Parcă s-a lungit dintr-o dată în ultimul an. I se împliniseră șoldurile și i se bombase pieptul. Era înaltă, slăbuță, cu obraji palizi și cu ochii mari, albaștri.

În urmă cu vreo cinci ani, adică la sosirea ei în București, Marița Carabă își făurise unele visuri îndrăznețe. Aici, ghicitul putea aduce mai mulți bani decât în provincie. În gândurile ei ca și în ale altor venetici, Capitala

stăruise ca un El Dorado în care, odată intrat, te umpli de bani dacă ești întreprinzător. Ea intuisese ori învățase de-a lungul timpului că oamenii simt adesea nevoia să afle câte ceva în privința viitorului. Însă la ghicit moda s-a schimbat odată cu înmulțirea ghicitoarelor. Adică, omului trebuie să-i zici numai de bine. Cui îi ghicești de rău dă bani puțini. Ar putea să facă și farmece. Cu farmecele e chiar mai ușor. Oamenii cred în toate aiurelile. Sau poate simt nevoia să creadă. Iar dacă și bărbatul ei va câștiga binișor, în câțiva ani se vor pune pe picioare.

Așa visase Marița în primele zile după sosirea ei în Capitală. Așa visase fiindcă altceva nu se pricepea să facă. Apoi și-a dat seama că fiecare stradă a mahalalei are ghicitoarea ei sau mai multe. Că în București, ca și aiurea, nu se poate trăi din ghicit. Poate că ghicitoarele din centrul orașului o duc mai bine. Însă aici, cine vine aici? De-a lungul a cinci ani petrecuți în gura cociocului, unde muștele, țânțarii și mirosul greu al gunoaielor erau singurii musafiri, visurile Mariței Carabă muriseră treptat. Dacă nu ar fi fost copiii, ar fi intrat și ea muncitoare la ciurele de nisip. Așa însă, legată de mâini și de picioare lângă puzderia de copii, Marița renunțase la visuri. Nu mai avea temeuri pentru așa ceva. Nu exista niciun semn care să-i îngăduie niște visuri. Acum, la treizeci și cinci de ani, trăsăturile altădată delicate ale feței se lăbărțaseră, iar în jurul gurii i-au apărut două cute adânci, care parcă întăreau asprimea unui chip ursuz, necunoscut ei. Își pipăi obrazii, apoi alergă la plita încinsă. Ceaiul de tei dăduse în foc.

*

La secția de poliție din Vitan erau pe vremuri niște plopi înalți. Cine întreba de secție, totdeauna afla că trebuie să meargă până la plopul ce se vedeau de departe.

Înserase. Când pe Carabă îl aduseră agenții de jos, din odaia întărită cu zăbrele, comisarul Dionisie mânca un măr.

— A, domnul Carabă! făcu Dionisie parcă încântat. Nu ne-am văzut de mult. Vrei un măr?

— Nu, să trăiți! însă o țigară...

— N-am decât regale roșii. Hai, ia, nu te sfii! Așa e între fumători.

Dionisie era în toane bune. Descoperise furtul în primele ore ale dimineții, iar pe făptași înainte de prânz. În fond asta avea importanță. Să raporteze prinderea infractorilor. Să nu rămână cazul nerezolvat.

La prima vedere, Dionisie părea un fel de mălai-mare. Adică era înalt, spătos, cu obraji rotunzi, cam prea împlinit la trup și cu ochii când rătători, când somnoroși. Cine îl vedea pentru prima oară putea să-și închipuie că tânărul comisar este un om greoi nu numai în mișcări, ci și în gândire. Vorbea rar, cu un accent ardelenesc, iar răspunsurile lui căpătau adesea o vădită încetineală.

Pe tănuitorii cartierului îi cunoștea bine și de multe ori pica peste ei la sigur. Spargerea în care era implicat Carabă fusese făcută peste noapte la magazinul de stofe de lângă cinematograful Edison. Spărgătorii forțaseră o fereastră din spatele magazinului. Lipseau opt baloturi de stofă Dorobanțul. Adică numai stofă bună.

„Dacă or fi avut mașină, de ce hoții au luat numai opt baloturi? Se întrebase Dionisie în zori, umblând de colo-colo prin magazin. Iar dacă nu au avut mașină, opt baloturi sunt prea multe. Prea mari. Cine riscă să umble cu ele noaptea pe stradă? Și cine le-ar putea duce în brațe? În cartier avem patru tănuitori cunoscuți. Doi dintre ei sunt la Văcărești. Al treilea, Ariciu, locuiește prea departe de magazin. Numai Lică sta pe aproape. Dacă spărgătorii nu au folosit o mașină, înseamnă că baloturile sunt la el”.

Percheziția din locuința lui Lică s-a dovedit folositoare. Apoi, după ce agenții l-au strâns în chingi pe tănuitor, s-a aflat și numele făptașilor. Adică, unul Fircan de pe Calea Dudești, din spatele cinematografului Rex și vechiul client al secției, Carabă.

Dionisie rezolvase multe probleme grele cu ajutorul logicii. Acum era mulțumit că toată munca durase doar câteva ceasuri. Cu infractorii de meserie totdeauna se purta bine. Știa că la aceștia nu se mai poate îndrepta nimic. Numai pe începători îi burdușea zdravăn, chiar și după ce făceau declarații complete. La Dionisie, infractorul vechi avea o singură datorie: să recunoască fapta.

— De câți ani porți pălăria asta, Carabă? câtă Dionisie spre uriașa pălărie atât de cunoscută lui.

— E o pălărie bună.

— Te-am întrebat de câți ani o ai.

Carabă slobozi fumul de țigară, iar privirile lui trecură undeva dincolo de comisar. Lunganului îi era limpede că de data asta va fi mai greu. De vreme ce îl ridicaseră sticleții, însemna că Lică ori Fircan sau poate amândoi

făcuseră declarații. Deci pe tăcerea lor nu mai poate să conteze. În schimb va conta pe a lui.

„Al naibii om! Gândi Dionisie. Nici măcar despre pălărie nu vrea să vorbească. Poate că o fi la el o anumită logică a tăcerii. Ceva se poate să însemne: nimic sau totul. Cred că la el negația se statornicește bine cu mult înainte de a intra aici”.

— Dar cu furtul de la magazinul de stofe cum e?

— Mai îmi dați o țigară?

— Chiar te rog. Ei, cum e cu furtul? Uite că trag de tine Lică și Fircan. Ei spun că ai luat parte la spargere. Lică zice că ți-a dat cinci mii de lei. Unde sunt banii?

Lunganul trase cu sete din țigară, iar privirile lui reci, indiferente, se opriseră pe nasturii comisarului.

— Cred că o să plouă. Când mă dor genunchii totdeauna trage a ploaie, spuse, fără să ia seama la întrebări.

Dionisie îl privi o vreme încruntat. În ultimii ani, Carabă îi scăpase printre degete de trei ori. Rezistase la bătaie ca un diavol. Va rezista oare și acum? Carabă era cunoscut și pe la alte secții de poliție. Și niciodată nu s-au putut aduce destule probe împotriva lui. Fără probe, judecătorii rar îl condamnau mai mult de două-trei luni. Era client prea vechi al judecătorilor ca să scape fără o pedeapsă. În urmă cu un an, comisarul Răutu îi spusese lui Dionisie: „Nu înțeleg ce fel de suflet o fi în Carabă asta. Mă știi om dârz, însă pe mine, dacă mă strângeau agenții în chingi cum l-au strâns pe el, aș fi recunoscut nu numai că eu sunt tatăl tatălui meu, ci și că adevăratul incendiator al Romei am fost eu, nu nevinovatul Nero. Comisari și judecători, agenți și sergenți de stradă, cu toții suntem convinși că lunganul Carabă a fost amestecat de fiecare dată în anumite spargerii, dar probe destule nu am putut aduna împotriva lui. Când probele sunt neîndestulătoare ai nevoie de mărturisirea infractorului, însă de la Carabă nu văd eu omul care va scoate vreodată ceva”.

— Nevastă-ta ne-a zis că azi-noapte ai lipsit de acasă.

Carabă își privi pălăria în zarea luminii, curios de parcă acum o vedea pentru prima oară.

— A mințit nevastă-ta?

— Nu.

— Aha! Știu și eu că nu a mințit. Ai sfătuit-o bine, fiindcă altfel trebuia să o aduc și pe ea la secție. Unde ai dormit?

— În gară. În Gara de Nord.

— Zău? De ce acolo și nu acasă?

— Ieri, după ce am ieșit de la lucru, m-am gândit că aș putea câștiga niște bani în gară. Să car bagaje. P-ormă s-a făcut târziu și am dormit în sala de așteptare.

— Da, nu-i rău! Îți închipui că te cred? Eu nu vreau să te bag în „probe”. Știi cum sunt probele la noi. După niște probe ca astea poți să rămâi olog. Ar fi mai bine să mărturisești. Apoi semnezi declarația, primești țigări și nu se mai atinge nimeni de tine. De fapt e mai mult o formalitate. Am găsit amprente tale în magazin. Ei, ce zici?

— Dacă aș avea bani să-i schimb panglica... răsuci pălăria în mână Carabă.

— Fie! Duceți-l jos! Le făcu semn agenților. Apoi îi șopti unuia: Aveți grijă să nu-l sluțiți!

Carabă știa ce-l așteaptă. Ultima dată când trecuse pe la secție, îl băgaseră în probe doi sergenți de stradă care îl cunoșteau. Se cinstise cu ei de vreo câteva ori. Erau băieți de pe la țară veniți și ei în București cu visuri mari. Dar lefurile lor prea mici tăiaseră ceva din aripile visurilor. Acum existau unele motive de îngrijorare pentru Carabă. Pe agenții aceștia nu-i mai văzuse. Cu siguranță că sunt noi la secție. În privința amprentelor lunganul nu se sinchisi. Avea destulă experiență ca să nu lase amprente. Apoi gândurile lui luară alt drum. Uitase să-i spună Mariței cum trebuie să încerce marfa când cumpără ghete. Șmecherii din Taica Lazăr îi păcălesc de multe ori pe cumpărătorii fără experiență, oferindu-le ghete cu tălpi false, de carton presat. Pentru Leta, Marița poate găsi un balon bleumarin. Leta e blondă. Îi stă bine în bleumarin. Pe urmă trebuie să vezi să nu fie stofa roasă ori putredă. Prăvăliile de vechituri din Taica Lazăr sunt întunecoase. Șmecherii îți pot băga sub nas un balon întors. Iar găurile făcute de molii pot fi cât degetu'. Dacă ai apucat să-l plătești, aleluia! Nu mai vezi banii îndărăt. Ba te poți alege și cu vreo câțiva dupaci.

Patru nopți se gândise Carabă la boarfele copiilor. Într-o dimineață, agenții îl aduseră pe lungan în biroul comisarului. Dionisie îi oferii o țigară. Carabă încercă să ridice țigara de pe birou, dar nu reuși. Degetele lui arătau

ca niște cârnați. O mătură până la urmă de pe sticlă cu muchea palmei și o prinse din zbor.

— Ești tare, Carabă! grăi și îl privi îngândurat Dionisie. Ce cred eu despre vinovăția ta e altă mâncare de pește. Ar trebui să te pun în libertate, fiindcă probele împotriva ta nu sunt destule, chiar dacă trag de tine Lică și Fircan, adică niște infractori pe spusele cărora nu se poate pune temei. Dacă n-ai avea cazier ar fi mai simplu. Cred că vei scăpa cu o lună sau două la Văcărești. De când ai tu pălăria aia?

— Mai îmi dați o țigară?

„Al dracului om!”, chibzui Dionisie.

*

Mitică Oțotoțoc repara uluca dinspre stradă. Câteva scânduri se cam subreziseră. Le îndreptă cu fierăstrăul și bătu în ele cuie noi. După fruntea sa ușor ridată și după sprâncenele împreunate ca niște aripioare la rădăcina nasului, era semn sigur că îl frământă niște gânduri. Apoi rămase cu tesla ridicată în aer ca un trofeu, după care murmură abia auzit:

— Și totuși în ziua de zece septembrie a anului o mie nouă sute patruzeci, nu arestarea lui Carabă a fost bomba zilei pe strada Fecioarei, ci apariția fetei blonde. Au trecut ceva ani de atunci, dar totul mi-a rămas limpede în minte. Mai știu și azi cum era îmbrăcată.

Capitolul 2

În primele ore ale dimineții, Gara de Nord a Bucureștilor arată ca un furnicar uriaș. Oamenii care vin sau pleacă vorbesc tare ori domol, se vede pe fețele lor agitația, iar când nu se vede o simți în aer. Vanzătorii de ziare, gogoși calde, covrigi cu susan, ciocolăți sau limonadă își îndeamnă presupușii clienți prin strigăte parcă la concurență cu megafoanele. Călători sau nu, oamenii privesc des către ceasurile mari înșirate de-a lungul peroanelor. Nicăieri ceasurile nu au mai multă căutare ca într-o gară. Cărucioarele mecanice produc un uruit poate strident, poate încântător, după cum ești dispus să le ascuți. Forfota, agitația, semnele de rămas bun, sărutările, megafoanele, strigătele vânzătorilor sau obișnuitul „pofțiți în vagoane” dau gării culoare și viață. Câteva ceasuri mai târziu, fără trenuri multe, fără călători grăbiți ori nu, gara arată ca o lăuză.

Așezat pe o bancă, Ioan Bogdan își aprinse o țigară și se gândi că stațiile de cale ferată lipsite de minunata agitație a oamenilor au în ele parcă un aer de tristețe. Privi către orologiul de la capătul peronului. Era trecut de unsprezece. Dinspre Calea Griviței se auzeau claxoane și zgomot de tramvaie.

„Puține trenuri, socoti el. Abia după prânz ele se înmulțesc de-a binelea.”

Își întrerupse gândurile. Intrase în gară acceleratul de Timișoara. Pe lângă vagoane se perindau hamalii. Un cărucior mecanic opri alături de vagonul poștal. O mulțime de călători veneau domol dinspre coada trenului. După straiile lor slabe, după cuferele de lemn pe care se vedeau adrese, nume, scrise cu creion chimic, ori după chipurile lor posace, Bogdan înțelese că oamenii aceia au fost chemați la concentrare.

Dintr-un vagon de clasa întâi coborâse o tânără cu bagaje multe, iar alături de ea un conductor. Câțiva hamali se repeziră să ia bagajele, dar un gest, apoi niște vorbe îi opriră.

— Nu am bani.

— I s-au furat banii și biletul de tren, interveni conductorul.

În vreme ce hamalii căutau alt client, ceferistul se întoarse către tânără. Părea nehotărât.

— Ar trebui să vă predau pentru amendă, însă nu mă lasă inima la una ca asta. Ați păgubit destul. Biletul de tren nu mai are acum nicio importanță. Păcat de bani. Astfel de necazuri se întâmplă des. Ei, cu bine, domnișoară!

Fata privi în jur dezorientată. Era limpede că nu poate căra atâtea bagaje. Totuși părea o fire dârză, fiindcă începu să mute cele două geamantane, unul câte unul, câțiva pași mai încolo. Apoi veni rândul sacoșelor. Trei sacoșe de voiaj ceva mai mici ca geamantanele, lucrate din pânză ecosez și prinse în curele lungi.

— Doriți să vă ajut? întâmplător, am auzit discuția domniei-voastre cu conductorul. Mă numesc Bogdan.

Fata ridică privirile spre tânărul înalt, bronzat la chip, tuns cam prea scurt, îmbrăcat curățel într-o cămașă cadrilată și pantaloni din stofă slabă, ieftină.

— Dacă nu vă răpesc prea multă vreme, doar până la sala de așteptare.

Bogdan agăță două sacoșe pe umeri și prinse geamantanele.

— Prea greu, se împotrivi fata. Lăsați-mi mie sacoșele. Tânărul căută spre ea parcă înveselit, dar fără să zâmbească. Numai luminițele ochilor săi

căprui aveau o sclipire șăgalnică.

Fata călca alături de el mulțumită că aflase un sprijin, însă cu o ușoară crispă. Auzise multe despre bucureșteni. O clipă de neatenție și poți rămâne fără bagaje. Ajunseră la sala de așteptare.

— Acum ce aveți de gând?

— Nu știu, domnule. Chibzuisem să trag la hotelul *împăratul Traian*. Însă acum... fără bani...

— Aveți cunoscuți în București?

— Nu. Am fost numită profesoară suplitoare la Liceul comercial. Dar suntem abia în zece septembrie. Școlile se deschid în ziua de cincisprezece.

— Sper că actele...

— Da, din fericire actele mele sunt în geamantan.

— Atunci să mergem.

— Unde?

— Acasă la mine.

Fata rămase pe gânduri. Îi era teamă. Simțea vag că o pândește o primejdie. Ce știa despre tânărul acesta? Nimic. Sau aproape nimic. Doar că se numește Bogdan, dacă numele o fi cel adevărat. Cu tot aerul său serios, plăcut, insul poate fi o secătură. Nu! Mai bine va rămâne în gară. În gafă... până când în gară?

— Să intrăm, propuse Bogdan și făcu semn spre sala de așteptare. De unde veniți?

— Din Timișoara.

— Sunteți obosită? o privi lung.

— Puțin, zâmbi fata. Prinsă de gândurile unei călătorii, nu am putut dormi în ultima noapte petrecută cu ai mei. Totdeauna mi se întâmplă așa. Iar noaptea din tren... știți cum se doarme în tren.

— Am acasă vreo optzeci de lei. Cred că vă ajung pentru o noapte la hotel. Ar fi bine să așteptați aici până mă întorc.

Fata roși ușor și nu spuse nimic. Bogdan părăsi sala de așteptare. Dinspre peroane se precipitau călătorii către ieșirea din gară.

— Domnule Bogdan! auzi în spatele său glasul fetei. Să mergem.

Luară bagajele.

— Stau cam departe, domnișoară... domnișoară...

— Gloria Vaida.

— Stau cam departe, domnișoară Gloria. Ați auzit de Bariera Vergului și de strada Fecioarei?

— Nu.

Tăcură. Afară dogorea soarele ca în toiul verii. Lumina era atât de puternică, încât parcă îi orbi o clipă. Opri lângă ei un tramvai aproape gol. Se așezară. Gloria adună grijulie bagajele cât mai aproape de ea. Oboseala o cuprindea molcom. Legănările vagonului îi întăreau moleșeala dulce. Privi către tânăr și i se păru că acesta se află undeva departe, foarte departe, își scutură somnul printr-o mișcare energică a bustului. Pletele lungi, blonde, îi acoperiră fața. Îndepărtă părul cu vârful degetelor într-un gest moale, prelung. Acum Bogdan se afla din nou aproape de ea, foarte aproape de ea. Îi privi obrazul bărbierit proaspăt. Lama sau briciul lăsase de-a lungul feței niște trepte. Și fiecare treaptă începea cu câteva fire de păr aspru. Era clar că tânărul se bărbierise în pripă.

— Ați avut treburi în gară, domnule Bogdan?

— Am condus un prieten.

Tăcură din nou. Cu toate încercările de a rămâne trează, Gloria ațipi curând. Fruntea ei apăsa ușor pe una din sacoșele ecosez. O smucitură mai puternică a tramvaiului o trezi. Cătă speriată împrejur apoi la bagaje.

— Mi se pare că am ațipit, spuse îmbujorată la chip. Doar câteva clipe.

— Da, aprobă, reținându-și un zâmbet, Bogdan. Câteva clipe ce-i drept cam lungi, care s-au transformat în vreo patruzeci de minute. Coborâm la prima stație, iar de acolo traversăm un câmp și ajungem pe strada Fecioarei.

Gloria încercă să-și potrivească pasul după cel al tânărului. Pe fruntea ei apăruseră câteva bobite de transpirație.

— Ce va spune familia dumneavoastră despre un musafir neașteptat?

— Nimic. Locuiesc singur.

La o asemenea veste, la o asemenea alternativă ea nu se așteptase. Încetini mersul.

— Să ne odihnim puțin, propuse Gloria, fiindcă poate nu era prea târziu să se răzgândească.

El zâmbi. Același zâmbet pe care i-l văzuse în gară. Același zâmbet ciudat ce-i apărea în ochi preț de câteva clipe, își dădu seama că el pricepe ezitarea ei.

Ocoliră fabrica de biscuiți Iuliu Meini. Dincolo de fabrică începea un câmp înconjurat de case, iar locul rămas la mijloc aducea cu arena unui circ roman. Dincolo de fabrica de biscuiți, Gloria avu senzația că se află undeva la țară. Aspectul caselor era altul, ca la țară.

— Mai avem mult de mers?

— Nu domnișoară. Pe aici scurtăm drumul.

Ajunseră curând la capătul unui nou câmp, însă mai altfel decât cel pe care tocmai îl părăseau. În fața privirilor uimite ale fetei se întindea o câmpie uriașă.

— Cu ce seamănă această câmpie, domnișoară?

Gloria căută spre dreapta, de-a lungul unei liziere de salcâmi, pomi și case ce se tot ducea până departe în zare.

— Calea Dudeștilor și Dudești-Cioplea, spuse, urmărindu-i privirile, Bogdan.

— Dar în stânga?

— În stânga sunt casele din Balta Albă, fabrica de ciment Titan, Uzinele Malaxa și linia ferată București-Oltenița.

— Cred că această câmpie înconjurată de case, pomi și fabrici pe trei părți, parcă fabrici sunt, arată ca un golf.

— Da, așa mi-am închipuit și eu, aprobă Bogdan. Suntem în strada Fecioarei. Însă mai există o stradă a Fecioarei în cartierul Dorobanților. După cum vedeți, strada aceasta e ca un arc de cerc. La capătul ei dinspre oraș are o cârciumă, iar peste drum, cea mai înaltă clădire a ei. O casă cu două etaje. Noi îi spunem Blocul verde, fiindcă vara iedera îi acoperă fațada până la acoperiș. În celălalt capăt al străzii este o altă cârciumă, a unuia Fane Ologu. Coșurile înalte pe care le vedeți sunt ale fabricilor de cărămidă.

— Cu ce se ocupă oamenii de pe aici? întrebă, dezamăgită de aspectul jalnic al străzii.

Peisajul i se părea dezolant. Chiar mai prăpădit decât într-un sat. De prin curți apăreau dâre albicioase de lături ce se prelungeau în troscotul străzii desfundate. „N-au canalizare”, gândi. Ea. Văzu apoi o cișmea, un dud uriaș și casele din chirpici, cu pereții scorjiți, din care ieșeau la iveală uneori capete de nuiele ce semănau cu niște coaste rupte. Nici măcar ca la țară. La țară, cel puțin în Transilvania, majoritatea caselor sunt construite din cărămidă. Pe maidanul din dreapta, acoperit de bălării înalte cât omul, o

locuință jumătate în pământ jumătate afară, cu pereții întăriți în scânduri, tablă și carton asfaltat, o înfioră.

— Casa domnului Carabă, murmură Bogdan. Oamenii acestui cartier lucrează cu ziua pe la carierele de pietriș și nisip, în fabricile de cărămidă, ori la diferite munci ocazionale prin oraș. Puțini au locuri sigure de muncă. Locuințele nu sunt prea arătoase, dar unele curți merită să fie văzute. Sunt pline de verdeață și flori. Cei mai mulți din acești locuitori au venit aici de pe la țară, iar la țară, florile, pomii și verdeața...

— Ce plăcut! arată cu mâna Gloria.

Bogdan zâmbi pentru prima oară cu toată fața.

— Acolo locuiește domnul Mitică Oțoțoc. Sper că îl veți cunoaște. Cândva și el a avut casă din chirpici. Acum, după cum vedeți, locuința lui este din cărămidă. Oțoțoc se numără printre cei mai vechi locuitori din strada Fecioarei.

*

Bătrânul Potop sărise de pe capra căruței la poartă. Caii dădeau semne de nerăbdare. Potop deschise gura pentru înjurătura de cuviință, dar rămase cu ea așa și făcu ochii mari. Apoi își reveni, se scărpină cu codiriștea biciului pe creștet, după care behăi strident:

— Hai noroc... adică săru... noroc, Bogdane!

— Noroc, nea Potop!

Bătrânul intră val-vârtej în curte, iar la strigătele lui furioase apăru din casă o femeie mare la trup, cu pieptul bogat, cu fața rotundă, lăptoasă, cu nasul mic arcuit în sus și cu ochii adânci, buni; în totală contradicție cu firea ei aspră și iute.

— Fă, de ce n-ai deschis poarta? se răsti bătrânul.

— Așa, ca să se mire proștii.

Potop tăcu. O dispută cu nevasta lui, cu Paraschiva, nu-l atrăgea, știind că nu el va avea ultimul cuvânt. După cum observase Mitică Oțoțoc, certurile dintre Potop și Paraschiva căpătaseră o vechime de vreo treizeci de ani. Într-un timp atât de îndelungat, Oțoțoc era de părere că strigătele, insultele sau amenințările ar fi trebuit să dispară, înlocuite de ironii și cuvinte cu tâlc. Fiindcă după multă vreme de certuri, soții ajung să-și rafineze atacurile, iar săgețile lor capătă puteri cu ajutorul unui zâmbet ironic ori al cuvântului blajin care ascunde înțepătura, aluzia, parcă într-o

bomboană fondantă. Însă în familia Potop nimeni nu se gândise la un salt calitativ al disputelor.

— Închide, fă, poarta! spuse Potop cu glas potolit și aduse căruța în curte.

Potop era jigărit la trup, cu fața îngustă, cenușie, plină de zbârcituri ca o prună uitată peste iarnă în pom. Pe căpățâna lui în formă de curcubetă îi atârnavu câteva fire de păr alburii. Doar la ceafă, acolo unde mașina de tuns nu mai trecuse de vreo câțiva ani, părul slinos arăta bogat și se revărsa semeț peste gulerul cămășii. Potop nu era chiar atât de bătrân pe cât arăta. Însă partea mai curioasă stătea în faptul că nimeni de pe strada Fecioarei nu-l văzuse vreodată tânăr. Îmbătrânise brusc pe la vreo treizeci și cinci de ani, după o boală care îl ținuse la pat multă vreme. Oțotoțoc zicea adesea că bătrânul nu are mai mult de cincizeci de ani.

— Adăp caii. Auzi, fă? Adăp caii, se răsti la nevastă Potop.

— Și ce dacă aud?

— P-ormă plec până în Vitan la unu' Burtică, potcovaru', grăi preocupat. Că dacă și-a luat muiere... adineauri l-am văzut cu muierea.

— Și ce dacă Burtică ăla și-a luat muiere? săltă din umeri indiferentă Paraschiva.

— Nu Burtică, fă.

— Ești nărod, săracu'! Păi nu de el vorbeai adineauri?

— Nu. Eu ziceam de Bogdan.

— Vecinu' lu' Mitică Oțotoțoc? îl privi cu interes nevasta.

Potop nu răspunse, ci gustă întrebarea ei. Avea o mare slăbiciune. De îndată ce observa că trezește interesul ascultătorului, bătrânul se înfoia în pene, apoi începea să îndruge verzi și uscate, iar minciuna rar putea fi ocolită.

— Și zi așa, s-a însura' Bogdan? îl zgândări femeia.

— Uite că s-a însura', țoșcăi pus pe taclale Potop și uită de cai. Zice ei adineauri: „Bă, nea Potop, asta-i muierea mea”. Zic: „Să-ți trăiască! Dai și tu o țuică?” Zice...

— Cum arată? îl întrerupse, curioasă.

— Da' ce, tu nu știi cum arată Bogdan? se prefăcu a nu înțelege.

— Bogdan, pe dracu'! Femeia, nărodul!

— Cucoană.

— Zău?

- Să mă arză focu'!
- Frumoasă?
- Trăsnit. Însă cam slăbănoagă. N-are fund.
- Cum n-are fund?
- Are ea ceva, da mie numa' alea cu șoldurile mari...
- Ce? îl fulgeră din priviri Paraschiva, uitând că și ea are șoldurile mari.

Potop simți apropierea unei vijelii și, precaut, își *înghiți* ultimele cuvinte, fiindcă nu la șoldurile Paraschivei se gândise el, ci la ale Chirei, fata aia drăcoasă care dădea nisip la ciure în groapa lui Flax. Potop o văzuse o dată goală pușcă. Se întâmplase într-o sâmbătă către seară. În cariera de pietriș și nisip de la Flax încetase lucrul mai devreme, fiindcă sâmbăta totdeauna era zi de plăți. Lucrătorii plecaseră pe la cârciumi sau pe la casele lor. Aproape de ciurul la care lucra Chiria, apăruse de vreo doi-trei ani o baltă cu apa curată. Într-o margine a bălții, stufărișul întrecea înălțimea unui om. Acolo se dezbrăca fata de obicei și își spăla hanțele și făcea baie.

— Damblagește-mă, doamne! murmurase Potop de pe mal și s-a lăsat pe burtă să nu fie observat, dar să vadă el mai bine. Ia te uită ce bogăție se ascunde sub hanțele ei. Aur! Aur curat, să fiu al dracu'! Și țâțele ca niște... ca niște...

Ar fi vrut să le compare cu ceva măreț, grozav, însă nu-l duse mintea la nimic potrivit, astfel că renunță la comparații pentru ceva mai bun.

— Chestia e că dacă m-ar lăsa... Că în hanțele alea prăpădite nu-ți spune nimic. Dacă ar umbla goală cum a făcut-o mă-sa... îi iau un batic... să fiu al dracu'... îi Iau un batic!

Plecase de acolo transpirat, iar peste noapte îl încercaseră niște vise năstrușnice și vorbise mult în somn.

— Ce naiba ai tot cârâit azi-noapte ca un clapon, hodorogule? îl luase în primire la ziuă Paraschiva. Nu lași omu' să doarmă.

Potop o privise iute, dintr-o parte, cam speriat, însă cum alte vorbe nu mai veniseră, căpătase curaj.

— Ete-te, mă, deșteaptă lu' papuc! Pă toate vrei să le știi. Am chibzuit, fă. Că io cu politica...

— Fugi, mă prăpăditule d-aici! Tu și politica. Ia te uită unde era politicianu'...

*

— Pofțiți, domnișoară Gloria, o îndemnă Bogdan.

— Aici?

— Aici.

Tânărul săltă mâna peste gard și descuie poarta, iar Gloria se opri, uluită. Uluită fiindcă nu se așteptase la așa ceva. Întâi văzu casa mult retrasă de la stradă, micuță, spoită în alb, peste acoperișul căreia cădeau blând coroanele bogate ale câtorva pomi, vișini după frunze. De la poartă până dincolo de casă, ducea o cărare pardosită cu piatră cubică. Niște trandafiri tomnatici, un brâu de tufănică înflorită bogat, o sumedenie de cârciumărese, tulpini voinice de busuioc lăsau un parfum discret, proaspăt. În fața casei o cișmea cu grătar de fier și cu pietriș bătătorit pe de lături arăta o bună curățenie. Și totuși roiuri de muște păreau punctate pe gard.

— Sunt multe muște, spuse ca o scuză Bogdan. Le mai stârpim noi, dar greu. Vin de la groapa de gunoi. Până când se va umple groapa vor mai trece niște ani.

— Aveți o curte plăcută, observă Gloria.

— Nu-i a mea. Stau cu chirie.

În prima odaie mirosea a busuioc și era răcoare.

— Sunteți cumva ardelean?

— Da. De ce?

— Fiindcă. Ardelenii prețuiesc mult busuiocul. În Transilvania rar vezi o curte fără busuioc. De fapt mi-am închipuit că sunteți ardelean după graiul molcom și după accent.

Din prima odaie, micuță, cu preșuri de cârpe curate pe jos și cu uni pat de scânduri, se intra în odaia mare dinspre stradă, peste un prag înalt. Bogdan aduse bagajele și rămase o vreme nehotărât. Nu știu ce ar mai trebui să facă. Fata privi mobila puțină, adică un scrin vechi, un pat ca și cel de alături, o etajeră cu câteva cărți, o masă și două scăunele cu trei picioare. Pe masa fără măsură văzu câteva roșii, o bucată de pâine și niște brânză. Din tavan spânzura o panglică lipicioasă de prins muște.

— De ce ați pus plasă de sârmă la ferestre?

— Din cauza țânțarilor. Prin carierele de pietriș și nisip de la Reconstrucția, Frații Nițescu, Flax și Vasiliu Bolnavu sunt o sumedenie de bălți cu păpuriș mult. Acolo este raiul țânțarilor. Când înserează roiurile lor ajung până aici. Dar a venit vremea să vă odihniți.

— Aș vrea să mă spăl puțin dacă se poate.

— Sigur, îndată pun ligheanul sub cişmea. Dacă vreţi apă caldă, aprind focul sub plita din curte.

— Nu. Cred că am să mă spăl la cişmea. Aveţi şi grădină?

— Da. Nu-i prea mare. Sunt acolo roşii, ceapă, castraveţi, cartofi şi verdeţuri. Poate că...

— Mulţumesc, nu mi-e foame.

*

Văzându-l pe Mitică Oţoţoc, Potop opri căruţa şi sări sprinten de pe capră, apoi îşi luă un aer misterios. Mitică îl cunoştea pe bătrân ca pe o brezaie. Era convins că, după felul în care se fâţâie, are ceva de povestit. Potop totdeauna pornea vorbele de la nişte adevăruri, însă niciodată nu puteai şti unde îl vor duce scornelile sale.

— Avem nuntă, zise, şi îl privi pe Oţoţoc numai cu un ochi, semn sigur pentru acesta că îl va deschide şi pe al doilea la momentul de surpriză. Ca să-i facă plăcere, Oţoţoc se prefăcu mirat şi întrebă:

— Ce nuntă?

— Bogdan şi-a adus muiere.

— Nu minţi? întrebă cu asprime Oţoţoc, deşi ştia că la început Potop este de obicei pe aproape de adevăr şi că abia la urmă e cazul să observi când bate câmpii.

La ultimele cuvinte ale bătrânului, Mitică tresărise neplăcut surprins, fiindcă Bogdan nu-i pomenise nimic despre o eventuală însurătoare. Chiar în zori discutase cu tânărul.

— Nu minţi? îl privi încruntat.

— Să fiu al dracu'!

— Frumoasă?

— Foc şi pară, însă mi-e teamă că nu are ţaţe. De două ceasuri mă tot frământ. Cum naiba de nu are...

— Fără ţaţe? Poate că nu te-ai uitat bine.

— Uite că m-am uitat, se supără bătrânul. Nu chiar fără... adică am văzut eu bluza niţel umflată, da' umflăturile prea mici. Trebuie să-l întreb pe Bogdan. Poate că el s-o fi uitat sub bluză. O ştii pe Chira? Aia de lucrează la ciurele din groapa Iu' Flax.

— Cum naiba să n-o ştii?

— E? îşi aplecă Potop căpăţâna pleşuvă sub nasul lui Oţoţoc. E?

— E, ce?

— Ziceam că blonda e la fel de a-ntâia ca și Chira. Numa că n-are fundu' și țâțele Chirei. În rest...

— Blondă? Blondă ai zis?

— Ca păstaia de fasole în copt. Și cu unghiile cât iataganu', văcsuite în roșu. Și la picere e văcsuită. Da' n-are mărar pă picere. Muierea cu nițel mărar e focoasă, e dată dracu'. Zicea Bogdan că a pescuit-o din Cruce. Că numa' curvele din Crucea de piatră e așa arătoase. Da' dacă...

— Ia leagă cățeaua, mă Potop! se răsti Mitică. Nu mai bălăcări aiurea. Ți-a zis Bogdan că femeia e din Cruce?

— N-a zisără el chiar așa... da' io cu ochiu'...

— Bine, bine, vezi-ți de drum!

„E în toane rele, chibzui Potop. Cu alde Mitică ăsta nu poți discuta finețuri când e în toane rele. Da' diseară, la cârciumă...”

Oțoțoc îi întoarse spatele și porni îngândurat în lungul străzii Fecioarei. Căldura dansa aburoasă la rasul pământului. Oțoțoc își șterse fruntea brobonită și prinse a râde de scornelile bătrânului. Îi intrase o pietricică în pantof și săltă într-un picior până când o scoase. Era mărunț la trup, îndesat, cu umerii largi, puternici, cu ochii mici, sprinteni, cu părul bogat, negru, despărțit în cărare. Ajuns în dreptul porții lui Bogdan, Mitică aruncă o privire peste gard și tresări pentru a doua oară, lucru foarte rar la un om cumpănit ca el.

Blonda își spăla picioarele la cișmea. Își ridicase fusta puțin peste genunchi. O văzu preț de câteva clipe, dar destui pentru ochiul său ager.

„Tulburătoare făptură, gândi Oțoțoc. Păcat că nu i-am văzut ochii, fiindcă acolo e și sufletul omului. Fața ei seamănă cu reclamele acelea frumoase de pe săpunurile scumpe. Al naibii Bogdan! Unde o fi găsit-o? Ia uite, al naibii”.

*

Gloria observase că ușa dintre cele două odăi are o cheie în broască. Preocupată de cheie, tresări când îl observă pe Bogdan în prag.

— Vă rog să folosiți odaia cum credeți mai bine. Să vă simțiți ca acasă. Așternutul inu-i prea fin...

— Am așternuturi, îl întrerupse. Am. Adus de acasă tot ce-mi trebuie. Din cauza asta bagajele sunt așa de mari.

— Atunci, somn ușor! Eu plec. Trebuie să fac unele cumpărături.

Zgomotul porții o înștiință pe fată că gazda ei ieșise din curte. Întoarse cheia în broască, apoi începu să se dezbrace. Somnul îi dădea târcoale.

*

Când se trezi, soarele căzuse mult spre asfințit, iar aerul devenise mai răcoros. Auzind zgomot la cișmea, sări din pat, către fereastră. Bogdan uda florile. Căra apă cu o găleată. Cineva trânti poarta. Gloria mai avu treme să vadă sub cișmea o lubeniță mare, vărgată, apoi îl zări pe căruțașul acela firav cu care se salutase Bogdan ceva mai devreme.

— Ți-am adus niște struguri.

— Mulțumesc, nea Potop! lăsa găleata Bogdan. De unde îi ai? Frumoși struguri!

— Fleac! râse bătrânul. Eu, pe unde mă duc, dacă nu-mi da pun mâna și iau așa de la obraz. Că e unii zgârciți ca pițigoii la boabe după o iarnă lungă. Am dus o căruță de nisip la via lu' Fudulu. Îl știi tu pă alde Fudulu... ăla cu via... da muierea ta unde-i?

— Care muiere?

— Blonda.

— Blonda nu-i muierea mea.

La astfel de vorbe, Potop păru căzut din al nouălea cer. Întâi râse năuc, apoi neîncrezător, ceva ce aducea a chițait de șobolan. Fălcile lui păroase măcinată câteva clipe în gol, fiindcă nu-i venira în minte cuvintele de ripostă, iar mai la urmă chițcăi din nou.

— Nu mă iordănești tu pă mine, băiatule. Ai să-i trăiască! Frumoasă muiere! Picerele ei sunt nervoase ca la iepule de prăsilă. La mă pricep...

Bogdan duse un deget la buze și privi temător către fereastră odăii dinspre poartă.

*

Paraschiva îl aștepta pe bătrân în mijlocul bătăturii. Dorise să meargă ea la Bogdan. Chiar făcuse vreo câțiva pași, însă Potop îi smulsese strachina cu struguri din mină. Acum îl privi mirată că se întoarce atât de iute. Bănuia că tinerii căsătoriți l-au pus pe goană. I-au dat papucii. De obicei pe Potop îl uita Dumnezeu când apuca la taclale.

— Ce fac? îl iscodi, fără a se arăta prea curioasă, de teamă că bătrânul va bate câmpii.

— Rău.

— Rău? Rău de ce?

— Vor să se despartă.

— Ai că minți, câtă spre el neîncrezătoare. Cum o să se despartă? Doar abia s-a luată ră.

— Și ce dacă abia s-a luată ră? La caz de nepotrivire... că... zice Blonda către mine...

— Zice ce?

Dar, spre necazul Paraschivei, nu mai avu cine să-i răspundă. Potop ieși glonț pe poartă și se îndreptă către cârciuma lui Fane Ologu. Intenționat aruncase el vorbele cu:.. Zice blonda”. Intenționat o lăsase pe Paraschiva curioasă și fără răspuns, fiindcă la caz de ceva întârziere a lui la cârciumă, femeia, în loc să-l ia în primire cu ocări și cu „bețivu’ dracului”, o să-l întrebe: „Ce spuneai că zicea blonda?” Cu siguranță că va întârzia la cârciumă lângă un dorobanț cu secărică. Poate vine și Oțoțoc. A nu, nu cu Oțoțoc. Asta te repede din te miri ce. Ce să discuți cu Mitică dacă-i în toane rele? Poate va vorbi despre blondă cu alde Petrică a lu’ Oțel. Niciodată nu se mai întâmplase pe strada Fecioarei un astfel de eveniment. Se vedea de la o poștă că muierea lui Bogdan e cucoană mare.

Sub șopronul cârciumii, șoferul Dodu bea de unul singur. Era cam devreme. Lucrătorii de pe la fabricile de cărămidă sau ciurarii încă nu ieșiseră de la lucru. Fane Ologu spăla niște pahare. Băieții de prăvălie întindeau măsurite pe mese. Alături de grătarul încins, platourile cu mititei fuseseră acoperite cu tifon.

— Ai să trăiești, Dodule! Ai văzut-o pă Blondă? Se așeză Potop alături. Dai și tu una mică?

— Dau. Care blondă?

— A lu’ Bogdan.

— N-am văzut-o, dar aud că e ceva așa de te ia cu răcori.

— Eu am văzut-o. Am dat mâna cu ea, m-a pupat pă obraz și a zis: „Ce mai faci, bre, nea Potop?” Însă muierea nu e din Cruce. Că are unii obicei... numa cerceii ăia mari din urechile ei, să fiu al dracu’ dacă nu-s mai mari ca urechile... or fi făcând cât o pereche de cai buni! P-ormă ar mai fi moara de la mână... tot din aur și inelu’ cu piatră de-ți ia vederile dacă te uiți la el.

*

Înserase. Bogdan aprinse lampa. Lumina ei palidă arunca umbre alburii de-a lungul pereților. Gazdă și oaspete luară loc la masa din tindă. Gloria

aduse la masă niște cârnați fragezi, roșeați și o pâine de casă, cu coaja rumenă, aspră, crăpată ca tulpina gorunului bătrân.

Mâncau tăcuți, fiecare cu gândurile lui. Gloria cătă spre mâinile mari ale lui Bogdan. Pe vârfurile degetelor se vedeau rosături adânci, iar în palme bătăturile se suprapuneau. Era intrigată. Fraza curată, curgătoare, folosită de el nu se potrivea cu bătăturile din palme.

— Cu ce. Vă ocupați, domnule Bogdan?

— Sunt muncitor la fabrica de cărămidă Vasiliu Bolnavu.

— Câștigați bine?

— Vara, destul de bine. Cam șaiszeci de lei pe zi. Lucrătorii mai vechi ajung până la șaptezeci. Însă iarna e mai greu. Fabricile de cărămizi se închid până primăvara.

— Și iarna ce faceți?

— Unii dintre noi lucrează la ciurele de nisip și pietriș sau la vagoneti.

— La vagoneti?

— Da. Cărăm pământul care stă deasupra stratului de nisip. Adică pregătim noi fronturi de lucru pentru primăvară. Dar plata la pământ este destul de slabă.

— Înseamnă că aveți de lucru și iarna.

— Un fel de a spune, zâmbi Bogdan. Uneori vremea rea ține mult. Atunci nu putem îndepărta pământul sau da la ciure. Apoi, cererile de pietriș sau nisip sunt rare. Foarte rare. Mai mult curățăm zăpada și reparăm șinele pentru vagoneti. La o asemenea muncă nu ne plătește nimeni. Băgăm piatră sub șine și traverse. Le întărim. Adică le burăm, așa se spune.

— Și de ce faceți o astfel de muncă fără plată?

— Ca să ne păstrăm locul de muncă. Bucureștii s-a umplut de șomeri. Mulți șomeri sunt gata să-ți ia locul chiar la o plată mai mică. Patronii știu asta.

— După câte înțeleg toți locuitorii de aici sunt săraci. Duc o viață mizerabilă.

— Nu toți. Cărciumarul Fane Ologu este bogat. Nu știu cât de bogat, dar câte ceva se vede. Are o casă pe Dudești și alte trei pe strada Fecioarei. Asta este una din casele lui.

— Ce chirie plătiți lunar?

— Două sute cincizeci de lei.

— O sumă rezonabilă. Ba mi se pare chiar foarte mică.

— Depinde de pe ce poziție privești suma, râse Bogdan.

Ea înțelese aluzia și roși. Făcuse o gafă. Tânărul se prefăcu a nu fi observat stânjeneala ei și continuă:

— Mie mi se pare o sumă uriașă, mai ales iarna când nu am de lucru. Cele trei case de pe Fecioarei, Ologu le-a construit acum vreo cincisprezece ani. Fiecare dintre ele l-a costat cam patruzeci de mii de lei. Deci din chirii și-a amortizat banii cheltuiți așa că are trei case pe gratis și un câștig de șapte sute cincizeci de lei pe lună.

— Mi se pare un om întreprinzător.

— Când ai bani, poți să fii. Mai are o baracă în care stau vreo douăzeci de olteni fără familie. Fane a pus acolo niște patimi și le închiriază cu trei lei pe noapte.

— Este mult sau puțin? întrebă cu precauție.

— Puțin, la prima vedere. Baraca l-a costat zece mii de lei, dar îi aduce un venit de o mie cinci sute de lei pe lună. Nici măcar iarna nu-i goală.

— Iată un om cu idei, se entuziasmă Gloria.

— Idei au și alții, însă dacă le lipsesc banii...

— Am văzut că aveți câteva cărți, schimbă ea vorba. Sunt mai mult de treizeci. Coșbuc, Eminescu, Delavrancea, Caragiale,. Sadoveanu... Vă place să citiți?

— Citesc uneori. Însă de obicei vin obosit de la lucru. Doar iarna am mai mult timp pentru lectură.

— Mâine telefonez acasă după alți bani. Voi mai sta la dumneavoastră două-trei zile. Adică până primesc banii. Ce înseamnă a iordăni?

— A păcăli, a duce pe cineva cu zăhărelul, își reținu Bogdan o tresărire, convins că Gloria auzise discuția lui cu bătrânul Potop.

— Da, da, înțeleg.

Strânseră de la masă, apoi Gloria trecu în odaia dinspre stradă.

— Nu luați lampa?

— Nu, mulțumesc.

Bogdan stinse lampa. La ușa dintre cele două odăi se auzi un zgomot slab. Cheia se răsucea în broască domol, cu mici întreruperi. Bogdan zâmbi. Peste București căzuse o noapte calmă, cu cerul sticlos. Dinspre oraș răzbea zgomotul tramvaielor ca un cântec aspru. Un parfum suav de regina-

noapții pătrundea în casă cu mirozna lui nerușinat de plăcută. Erau ultimele flori de regina-noapții din anul o mie nouă sute patruzeci.

*

„Strada Fecioarei o recunoști dintr-o mie, spusese cândva glumeț Oțoțoc. Unde naiba mai găsești o stradă cu un singur trotuar? Însă dați-i timp străzii, fiindcă ea de timp are nevoie. În fond, totul depinde de cum o privești. O vezi mai îngustă dacă privirile tale se opresc pe marginea maidanului sau mai largă după casele lui Buzău și Carabă. Cred că după cele două case de vizavi ar trebui să ne luăm și chiar mă mir că Fecioara n-a devenit până acum bulevard. Condiții are, slavă Domnului.”

Pe singurul trotuar se auzea zgomot de pași. După zgomot trecătorii păreau mulți. Deși umblase încet prin curte, Bogdan o trezise pe Gloria. L-a simțit când a închis poarta. Afară se îngâna întunericul cu lumina. Prin fereastra nu prea mare fata observă o bucată de cer. Un cer plumburiu parcă aplecat spre ploaie. Ceva mai târziu norii dispărură undeva către sud, stăruind acolo ca o dungă închisă.

Gloria zâmbi la gândul că intrase într-o situație atât de nouă, de interesantă. Acum îi era clar de ce îl urmase pe Bogdan aici. Ieri pricepuse vag. Adică nu se gândise destul la asta. Ar fi putut foarte bine să rămână la hotel în așteptarea banilor de acasă. La hotel nimeni nu-ți cere banii înainte. Și totuși nu o făcuse, deși s-a gândit în gară la acea alternativă. Bogdan o intrigase tocmai prin felul său simplu, hotărât de a vedea lucrurile și prin generozitatea cu care îi oferise puținii săi bani. Sau poate că și prin altceva. Gloria știa că bărbații tresar adesea la apariția ei. Că o învăluie în priviri lungi, iscoditoare. Or la Bogdan nu intuiseră o astfel de pornire. „Cred că nu a observat nici măcar culoarea ochilor mei”, râse. Apoi, necunoscutul, aventura o atrăgeau. Viața ei se desfășurase prea simplu, prea ordonat. Totul fusese limpede. Prea limpede. Niciodată nu se hazardase în necunoscut, în aventură. Din această cauză viața ei se plasase numai pe linii sigure, bune, evident bune dar obositoare ca prânzurile veșnic dulci. Poate că asta a fost sau asta și toate celelalte gesturi ale lui Bogdan. Iar faptul că el nu a insistat, nu a stăruit să o convingă, ci a lăsat-o pe ea să hotărască, sigur că a fost ceea ce a precumpănit. Orice stăruință i-ar fi trezit bănuieli. După straietele slabe și după palmele lui pline de bătăături, ea și-a dat seama chiar din prima clipă că tânărul face parte dintr-o anumită clasă socială, care se află mult sub clasa ei, adică undeva la periferia societății. O mai

intrigaseră și frazele curate ale lui Bogdan. Când au ajuns aproape de strada Fecioarei, când a aflat că Bogdan locuiește singur și-a dat seama de nesăbuinta ei. O clipă îi venise în minte să se întoarcă din drum. O clipă, fiindcă în cea următoare l-a privit în ochi și a priceput că el înțelege și chiar aprobă ezitarea ei, așa cum a înțeles și în sala de așteptare din gară.

.. O fi mâncat Bogdan? Se întrebă și privi masa din tindă. Cred că nu și-a luat nimic la el.”

Îi spusese aseară că va pleca devreme la lucru. Ea lăsase intenționat friptura, cârnații și pâinea pe masă.

Aprinse focul sub plita din curte, uimită și încântată de situația ei atât de nouă, de aventură. Lângă gardul dinspre grădină găsi o grămadă mare de crengi uscate. Alături era un topor, iar mai încolo un butuc. Va tăia lemne. În fond nu-i cine știe ce greu. Văzuse adesea cum se taie lemne. Dădu cu toporul într-o creangă mai groasă și simți o arsură în palmă. Ținuse creanga nu prea strâns. Aceasta vibrase. Lăsă toporul. Erau destule vreascuri acolo. Îi vor ajunge pentru un ceai.

Undeva, pe stradă, se certau două femei. Din partea aceea se auziră unele cuvinte cam pipărate, multe fără înțeles pentru Gloria. Apoi răzbi zgomotul unei porți.

Aproape de gard, în curtea vecină, un băiețaș de vreo patru-cinci ani făcea pipi. Își ridicase cămășuța murdară cu amândouă mâinile și urmărea traiectoria încântat. Curtea cu troscot pe mijloc și un corcoduș încărcat de omizi, aproape lipsit de frunze, un gard peticit cu scânduri și tablă, o casă susținută de câteva grinzi șubrede vorbeau clar despre sărăcia locatarilor. Gloria cunoștea această lume de oameni sărmani. O văzuse nu numai prin mahalalele Timișoarei, ci și prin alte părți. Dar niciodată nu trăise în mijlocul acestei lumi, totdeauna se ferise cu oroare de ea. Era pentru ea o lume a neștiinței, a murdăriei, a mizeriei. Fascinantă în promiscuitatea ei tulburătoare. Știa că familii numeroase dorm în aceeași încăpere, că au instalații sanitare improvizate, că oamenii vorbesc agramat și că adesea rabdă de foame. Uneori se gândise la această lume cu o strângere de inimă și cu teamă. Teamă de murdărie, de mizerie, care parcă o atingea în trecere cu aerul ei jilav. Față de ceea ce era dincolo de gard, curtea și casa lui Bogdan i se părură dintr-o dată mai frumoase, mai primitoare.

Tresări. Cineva deschise poarta. Observă un tânăr înalt, în pantaloni de postav reiat, cu pungi la genunchi, semn că nu fuseseră căleați de multă

vreme sau poate că niciodată. O vânătaie mare sub ochi îi atrase atenția și instinctiv făcu un pas îndărăt. Bărbatul era în cămașă descheiată la gât, iar peste mijloc încins cu un brâu înflorat.

— Săru-mâna! la sunt Limbă, cucoană. Parlagiu' Limbă. Mă știe tot cartieru'. V-am adus niște carne.

— Poftiți, domnule Limbă, îi făcu semn spre scăunelul de lângă cișmea.

— A, nu, nu, coniță! Pe mine nu Limbă mă cheamă, ci Anton.

— Vă rog să mă iertați.

— De ce să vă iert? Aici toată lumea mă știe de Limbă. Nea Mitică Oțoțoc mă pricopsi cu porecla asta. Zice că eu vorbesc mult. Păi dacă am gură...

— Aha! Cât costă carnea, domnule Anton?

— Ce să coste, bre? Nimic. E de zulă. Lucrez la Abator. Omu' de unde aleargă de-acolo trebuie să mănânce. Dacă iei plătesc prost ne luăm și noi dreptu'. Car nea e de vacă. Pusei peste ea un rasol. Îi dusei și țatei Marița niște carne, să fie pomană. Acum dacă alde Carabă e la pârnaie... că ieri l-au umflată sticleții...

— Da, da, pricep, aprobă Gloria.

De fapt mai mult intui înțelesurile din frazele tânărului, căruia îi turuia gura ca o morișcă. Obrajii lui colțuroși, închiși la culoare, erau plăcuți, aproape frumoși. Unele vorbe ale acestuia și accentul prin care ușor i se recunoștea regiunea de baștină, o convinseseră că este oltean.

— La, coniță, sunt prieten la cataramă cu Bogdan. E băiat a-ntâia și deștept foc, se gândi Limbă să pună o vorbă bună, de cuviință pentru o căsnicie nouă. Pe strada Fecioarei numa' Bogdan și nea Mitică Oțoțoc fac politică. Adică citesc ziare și chiar cărți groase. Ei sunt cei mai școliți. Bogdan are cinci clase de liceu, iar nea Mitică, patru. Da' când deschid ei gura la taclale, te ia cu amețeli de câte știi. Mai fac aici politică nea Dodu, nea Sandu comunistu' și alde Pomană. Nea Sandu o fi el deștept în felu' lui, însă nu prea duce la pileală. Are asmă. A stat mult la pârnaie. La am numa' două clase primare, da' la socoteli nu mă întrece nici dracu'.

— Aha!

— Pusei peste carne niște urzici, Urzica are daru' ei în chestii d-astea. În urzici nu se strică. Asta o învățai de la frati-miu. Frati-miu e oltean.

— Dar dumneavoastră? îl privi uimită.

— Păi și eu. Numa' că frati-miu umblă cu cobilițele cu marfă. P-acilea când zici oltean, înseamnă negustor cu coșurile. Matale de unde sunteți?

— Din Timișoara.

— Cam de departe. Mie mi-ar fi plăcut să fac armata la Timișoara. Să văz lumea. Da' n-am avut noroc. O făcui la Caracal. Da' carnea trebuie pusă la rece. E de ieri. Cel mai bine ar fi să o băgați la fiert. La așa fac. Numa' că la mine altfel stau lucrurile dacă nu-s însurat.

— Nu? îl privi zăpăcită de atâta vorbărie.

— Nu. Mai aștept. Aștept să crească fata. Abia a împlinită șașpe ani.

— Frumoasă? întrebă din politețe Gloria.

— Leta? îi străluciră ochii lui Limbă. De! Cât sunteți matale de grozavă, că io am ochi să văz ce-i de soi mare, așa zice că numa' Leta poa' să vă egaleze.

Gloria își reținu un zâmbet.

— Însă în juru' Letei e gloată mare. Au pus și alții ochii pă ea. Din cauza ei am mâncat mardeală, își pipăi vânătaia de sub ochi. Când mai aveți nevoie de carne, știe Bogdan unde stau. Chiar și matale... dacă întrebați de Limbă. De o fi să vină Leta după mine, io sunt băiat bun. La supărare parlagiii scot iute șuriu. La numa o dată l-am scos. Asta a fost sâmbătă seara, la salon la Fane Ologu, când m-au caftit unii. Da' n-am dat. Tata zice că dacă nu poți învia omu' nici viața să nu i-o iei. Însă omu' e rău. Nu e ca vita. Pe vită o bați și ea cât e de mare nu vine asupra ta. Mie mi-e milă de vite. Vita știe când o duci la tăiere. Șefu' de la abator zicea... să-i vezi ochii când o duci la tăiere — e prăpăd. Și pielea i se încrețește ca apa măturată de vânt. Când o tai. Totul e să nu te uiți în ochii ei. Să nu-i vezi ochii. Fiindcă în ochii ei se vede groază sau jale sau supunere sau o rugămintă sau toate la un loc. Așa zicea șefu' de la abator. Când am tăiat prima vită am vărsat. O săptămână n-am mai fost om.

— Dacă așa stau lucrurile de ce v-ați angajat la abator?

— Păi ce, e pe alese? în București douăzeci de oameni se bat pentru o slujbă. Dacă nu-l aveam pe văru Achim... Achim e vechi în abator. Săru-mâna! Am plecat. Mai am treburi.

Gloria privi încântată focul de sub plita din curte Niciodată nu mai aprinsese un foc. Apoi îi trecu prin minte să facă o supă. Văzuse în tindă o pungă cu tăiței. În grădină găsi morcovi, ardei, ceapă și cartofi. Își murdărise mâinile să scoată cartofi, dar nu luă seama la asta, bucuroasă de

noua ei idee. La gardul scund din spatele casei apăru un bărbat mărunț, bine legat, între două vârste.

— Săru-mâna, doamnă! Cartofii se scot cu sapa, nu cu mâinile. Mă numesc Oțotoc Dumitru, spuse și sări sprinten peste gard. Vreți să gătiți?

— Da. Mă gândisem la o supă de carne cu tăiței.. Însă... însă... nu prea mă pricep să fac o supă.

Oțotoc îi privi mâinile și înțelese. Astfel de mâini albe, cu degetele fine ca de pianist, cu siguranță că nu tocaseră vreodată o ceapă.

„Sărmanul Bogdan! Gândi Mitică. O nevastă ca asta e o pagubă la casa omului sărac. Dacă nu cumva o fi pricopsită. După aurul de pe ea, după față și straie așa pare. Păi înseamnă că i-a pus Dumnezeu mâna-n cap lui Bogdan.”

— Aduceți o oală, doamnă! Carnea ați spălat-o?

— Îndată, îndată o spăl. Dar să știți că eu sunt nemăritată.

— Nemăritată? Adică dumneavoastră și Bogdan nu sunteți...?

— Nu, nu suntem.

*

Când soarele căzuse mult către asfințit, Bogdan intră în curte cu o sacoșă. Printre ochiurile plasei se vedeau câteva sticle de bere, iar deasupra lor o pâine. Puse sticlele pe grătarul de lemn de sub cișmea. Gloria ieșise în prag. Își prinsese părul într-un batic roșu. Obrajii îi erau aprinși, semn că zăbovisese mult lângă foc.

— Am cumpărat bere și salam. Am vrut să aduc și niște pește proaspăt, însă știu că bănățenii greu se îndeamnă la pește.

— Dar avem mâncare, zâmbi Gloria. Am făcut o supă de tăiței.

Bogdan o privi uluit. Ea se bucură de surpriza lui. Apoi îi povesti despre vizita lui Limbă și despre colaborarea ei cu domnul Mitică Oțotoc.

— Am fost la poștă. Am vorbit cu mama la telefon. Azi îmi trimite banii telegrafic, așa că mâine îi primesc sigur. Domnul Oțotoc m-a condus până la poștă. Mi se pare un tip foarte interesant.

Bogdan mânca iute. Prea iute, și folosea tacâmurile fără eleganță. Straiele lui murdare, mâinile încărcate de bătăături, părul său aspru în care se vedea praf roșu de la cărămizi, nu se potriveau în niciun fel cu vorba lui aleasă. De ce era muncitor? De ce nu încercase să intre funcționar sau măcar vânzător într-un magazin?

— Cred că sunteți tare flămând.

— Nu prea. La fabrică ni se aduc de toate. Pe la nouă vin căruțele cu pâine de la fabricile Herdan și Gaghel. Mirosul pâinii proaspete se simte amețitor. Când apar căruțele cu pâine parcă tot aerul se «primenește dintr-o dată. Apoi vin oltenii cu coșurile lor grele. Au mersul legănat, iar cobilițele balansează pe umerii lor. Aduc iaurt de oaie, gras, cu o crustă galbenă, îmbietoare. Mai aduc fructe, zarzavaturi, pește proaspăt, măslina, petrol; chibrituri, țigări, sare și multe altele. Ceva mai târziu apar căruțele cu bere Bragadiru și Luther, băieții cu li, monadă rece, ținută la gheață și bragagiii.

— Dar banii? Banii i-ați uitat acasă.

— Totul se vinde pe datorie. Vara, suntem răsfățații negustorilor. Negustorii notează cumpărăturile în carnețele. Sâmbăta totdeauna e zi de leafă. Măine va fi o astfel de zi. Negustorii se așază lângă casier și își încasează drepturile. Ați băut vreodată bragă?

— Nu.

— Când e rece, braga are un gust grozav. Negustorii ambulanți de bragă trec zilnic pe aici. În Bariera Vergului sunt doi turci. Ei fac cea mai bună bragă. O poartă în spinare în vase mari de alamă, lustruite frumos, cu turnuri și cu ciucuri verzi sau galbeni. Vasul are un robinet, iar din el braga curge sprintenă și face guler de spumă în pahar. Până și ei vând pe datorie. Copiii nu se mai satură de bragă și de pipe colorate din zahăr ars.

— Dar iarna cum este?

— Iarna-i mai greu. Oamenii nu prea au de lucru și nici bani. Dacă într-o săptămână nu ți-ai plătit datoriile, în a doua, olteanul, căruțașul de la pâine, sifonarul, distribuitorul de lapte sau vin sau bere te caută doar pentru vechile datorii. Pe încredere nu mai primești nimic. Din această cauză iarna se împuținează cumpărătorii din marginile Bucureștilor. Mulțumesc, de multă vreme nu am mai mâncat o supă atât de bună.

— Ce înseamnă șuriu?

— Cuțit.

*

Marița Carabă umblase pe cocioac după vreascuri. Trecuse de câteva ori pe lângă pietroiul ce ascundea banii puși acolo de omul ei, dar nu se oprise. De-a lungul cocioacului umblau și alți oameni după vreascuri. Dinu încă nu venise de la lucru. Numai pe Lela o văzu intrând în casă. Copiii se jucau cu cei ai Buzăilor undeva dincolo de cocioac. Strigătele lor vesele o făcură să zâmbească. Apoi fața ei căpătă o notă de îngrijorare. Va rezista oare Carabă

la probe? Dacă nu ține la tăvăleală înseamnă că sticleții le vor lua banii. Poate că ar fi bine să-i ascundă în altă parte. Nu, nu e bine. Ea niciodată nu ieșise din vorba lui Carabă. Știe el ce face. Intră în casă și o găsi pe Leta cu ochii roșii.

— Plângi?

— Cum o să plâng? Doar așa nițel.

Marița socoti că fata plânge din cauza lui taică-su.

Ori poate că a avut unele necazuri la lucru.

— S-a luat cineva de tine?

— Nu, mamă.

Deci era clar de ce plânge Leta.

— Vrei să mănânci?

— Mai târziu. Îl aștept pe Dinu.

Leta ieși din casă. Peste coccioc se abătuse o pală de vânt. Mărăcinii uscați porniseră de-a rostogolul spre gura gropii. Mirosul greu al gunoaielor putrezite era dus de vânt departe spre stadionul P.T.T. Și Calea Dudeștilor. Părul bogat al fetei săltă pe creștet. Părul era mândria Letei. Un păr șaten-auriu ca o coroană inelată. Fusta ei subțire se lipise de picioare sub apăsarea vântului. Din locul în care ajunsese, Leta vedea clar poarta lui Bogdan. De multe ori privise îngândurată în direcția porții.

Când s-a întors de la lucru, Leta l-a întâlnit pe Limbă. Mereu îl întâlnea în drumurile ei. Sau chiar o aștepta, de obicei lângă blocul verde. Lui Limbă îi mersese vestea că-i un tip guraliv. Leta zâmbea gândindu-se că de la blocul verde până în marginea cocciocului, unde parlagiul o părăsea de fiecare dată, gura lui parcă era cusută, rar putea prinde o vorbă de la el. Oricât ar fi întârziat ea la atelier, și se întâmpla uneori să se întoarcă acasă pe întuneric, Limbă era nelipsit lângă zidul blocului. De acolo mergeau împreună ca doi prieteni vechi ce se pot înțelege și fără ajutorul vorbelor. Leta înțelesese că nu numai plăcerea de a o vedea îl aduce pe parlagiu în calea ei.

Pe Drumul Murgului, stradă la fel de nouă ca și Fecioarei, se pripășiseră trei geambași. Sile, Sonu și Cireașă. Ei spuneau că sunt geambași, însă nimeni nu-i văzuse cumpărând sau vânzând cai. Umblau prin cartier unele zvonuri pe seama lor. Niște cărămidari povestiseră într-o seară sub șopronul cârciumii lui Fane că Sonu făcuse nu-ș-câți ani de pârnaie pentru un omor. Ziceau că altădată Sonu locuise într-o magherniță de pe

Pantelimon undeva pe lângă fabrica de cărămizi a domnului Koşka. Numai despre ceilalți doi presupuși geambași nu se știa nimic. Erau tineri, mărunței și purtau șepci așezate șmecherește pe o sprinceană. Sonu arăta cam la vreo treizeci de ani, înalt și spătos, iar fața lui ar fi putut fi destul de plăcută fără barbă. De la ureche până la colțul gurii avea o cicatrice mare, roșcată. Din această cauză se bărbierește rar, spuneau cărămidarii.

În fiecare sâmbătă seara, când se deschideau saloanele de dans de pe strada Fecioarei, din Dudești, din bulevardul Pache, din Bariera Vergului sau din Pantelimon, cei trei geambași dădeau câte o raită pe la ele. Își alegeau fetele printr-un semn cu degetul și puțini tineri ar fi îndrăznit să se pună la hartă cu ei. Cutreierau saloanele fără să zăbovească prea mult într-un loc sau altul. Făceau un dans ori două, nu mai mult. Uneori încăierarea se isca din senin, mai, ales dacă Sonu, Sile și Cireașă intrau băuți în salon. Toți trei purtau șișuri. Fetele și băieții răsufiau ușurați când îi vedeau plecând.

Cam pe la începutul primăverii, Leta s-a dus la salonul lui Fane însoțită de Limbă și de fratele ei, Dinu La șaisprezece ani împliniți, fetele ieșeau la salon. Așa era obiceiul. Erau pe la saloane multe bătăi, dar și multe cununii.

Într-o sâmbătă, prin mai, cei trei geambași au nimerit la salonul lui Fane. Sonu și-a plimbat privirile prin sală și i-a făcut semn Letei să se apropie. Nu era beat. Se vedea clar că e treaz. Leta a dansat cu el de câteva ori la rând, apoi Limbă i-a zis lui Sonu: „Fata e cu mine”. Geambașul a râs. Avea un râs aspru, dar plăcut. Speriați, vioriștii au rămas cu arcușurile în aer. Sonu râdea. Le-a făcut semn vioriștilor să cânte. Fetele și băieții s-au retras pe de margini sau spre ușă. Geambașul a lăsat-o pe Leta lângă parlagiu și a trecut dincolo, în cârciumă. Zâmbea. Sile și Cireașă l-au urmat uluiți. Se vedea asta clar pe fețele lor.

Apoi au trecut săptămânile, iar cei trei geambași nu mai călcaseră pe la alte saloane. Veneau doar la Fane Ologu. Sonu o invita pe Leta la dans. Fetei îi era frică de el, mai ales când venea beat.

Pe la sfârșitul lui august, într-o seară, Sonu a întrerupt dansul și i-a făcut semn Letei să se apropie. Au dansat împreună poate vreo zece dansuri. Pe urmă Leta a zis: „Nu”! Sonu prinse a râde. Apoi i-a dat o palmă fetei și tot atât de iute l-a lovit pe Limbă cu pumnul. Șișul parlagiului ieșise la vedere cam în același timp cu cele ale lui Sile și Cireașă. Atras de țipete, Fane

Ologu intrase în sală cu o sprinceană ridicată a supărare și le-a făcut semn geambașilor să plece. Sonu a râs, dar a luat-o din loc dimpreună cu ortacii lui.

Leta mergea la salon cu Limbă, însă gândurile ei nu băteau spre acesta. Bogdan venise o singură dată la salonul lui Fane și a invitat-o la dans, iar Leta și-a dorit ca seara aceea să nu se mai sfârșească.

Într-o seară, când s-a întors ea de la lucru, a aflat de la Limbă despre însurătoarea lui Bogdan. Leta pălise, dar parlagiul a socotit asta drept uimire. Puțin mai târziu, Leta a văzut-o pe tânăra nevastă la poartă. Era frumoasă și blondă și privea către capătul străzii dinspre cârciuma lui Fane Ologu. Pe acolo se întorcea Bogdan de la lucru.

Leta părăsi cocciocul, trecu de cârciumă, intră pe drumul de care dintre gropile Flax și Reconstrucția, iar pașii o purtară mecanic spre fabrica de cărămizi Vasiliu Bolnavu. Tresări. Îl recunoscu pe Bogdan de departe. Și el o zărise.

— Ce cauți pe aici, câmo?

— Merg până la colonia de la Bolnavu... la ai lui Canta.

— Bei o înghițitură de bere?

— Nu, mulțumesc!

Bogdan cătă la fața ei plânsă și intui că motivul este arestarea lui Carabă. Urmele uscate ale lacrimilor se vedeau clar de-a lungul obrazilor palizi, cu pielea gingașă ca a pruncilor.

— De ce te duci la ai lui Canta?

— M-a trimis mama după o sită. Am auzit că te-ai însurat. Să fie într-un ceas bun!

— Ei asta-i! se încruntă el spre uimirea fetei. Cine ți-a spus asemenea trăsnaie?

— Limbă.

— Limbă e băiat bun, dar nătărău de-a binelea.

— Păi am văzut-o și eu pe blondă.

— Blonda nu-i nevasta mea. Stă la mine vreo câteva zile. Ei, la revedere, cârno!

Bogdan își urmă drumul către casă destul de nemulțumit. Vestea unei presupuse însurători se pare că circulase pe strada Fecioarei. Lui Bogdan nu-i trecu prin minte să privească îndărăt. Dacă s-ar fi uitat o singură dată,

ar fi văzut-o pe Leta în același loc. Privirile ei, de data aceasta radioase, cătau lung după el.

Fata făcu un ocol mare și intră din nou pe cocioac. Mergea iute și îngâna un cântec, apoi se gândi că vorbele cântecului, purtate de vânt, se tot duc departe, departe, până unde oare? Ce se întâmplă oare cu zgomotele, cu glasurile oamenilor? Au ele un loc al lor de odihnă?

— Pe unde ai umblat, fă? o întrebă răstit Marița.

— M-am plimbat pe cocioac.

— Sigur, sigur, de plimbare îți arde ție. Niște Vreascuri nu-ți dă prin minte să aduni. Ia curăță cartofii ăia!

Capitolul 3

Dacă nu bătea vântul dinspre cocioac, cel mai plăcut era să stai lângă dorobanțul de țuică sub șopronul cârciumii lui Ologu. Priveliștea putea fi destul de atrăgătoare pentru ochiul iubitorului de câmpie. La vreme de vară se vedeau lanuri imense de grâu și dugirie, iar toamna ici-colo câte o bostană, miriști aurii și mărețe lanuri de porumb, dar și coșurile fabricilor de cărămidă. Reconstrucția, Flax, Bolnavu, Dinu Stănciulescu, Frații Nițescu și chiar Dnania sau Cetatea, aflate hăt departe către Pulberărie.

Bătrânul Potop avea un astfel de prilej pentru a-și arunca privirile cu admirație de-a lungul imensului golf. Însă două motive îl reținură de la o. Asemenea desfătare a sufletului. Întâi fiindcă băuse vreo trei țoiuri de mastică ce i se urcase la cap, iar mai apoi fiindcă era speriat de-a binelea. Pe la prânz încărcase o căruță de nisip de la ciurul Chirei. Totdeauna încărcă nisip și pietriș numai de la ciurul ei. Pe urmă a stat nițel de vorbă cu ea. _ Adică vorbise mai mult Potop, cu ochii țintă la pieptul ei bine împlinit ce se ghicea sub bluza întinsă.

— Unde dracu' te tot uiți? l-a repezit Chira.

— Eu nu mă uit, fă. Eu mă sor. Fac calcule. Privirea mea bate în lung până la o mie de kilometri, dacă vrei s-o știi și pă asta.

— Și ce vezi? pufni în răs Chira.

— Păi ziceam... dacă-ți iau o băsmăluță...

— Fir-ai al dracu' de boșorog! fugiră sprâncenele fe; ei către creștet. Ia uite ce-i trece prin minte boșorogului. Păi nu mă întâlnesc eu cu țata Paraschiva?

La aceste vorbe, Potop o cam băgase pe mânecă, așa că a întors-o cu diplomație:

— Ce-ți veni, fă? ziceam așa... de milă... că săraca...

— Nenorocitu' dracului! Ia uite cine-mi ia mie băsmăluță. Să nu te mai prind pe aici! Aruncase cu lopata după el, spre hazul câtorva ciurari.

*

— Iar te-ai afumat, nătărăule! îl luă în primire pe bătrân Paraschiva când acesta intră în curte cam turtit.

— Eu beat? Ți se năzare, fă. Nici apă n-am pus azi în gură. Și dacă am băut nițel, ce? Am și eu supărările mele.

— Tu și supărări. Ce supărări?

— S-a luat Chira de mine. O știi tu pă Chira. Zicea că-mi cumpără pălărie. Chira asta e numa' cu ochii după bărbați.

— Ea sau tu?

— Eu niciodată nu mă uit după bărbați, protestă Potop și, cam nesigur pe picioarele lui subțiri, făcu o piruetă către ușa de la tindă.

*

Bogdan arăta obosit. Mișcările lui erau moi, cu gesturi prelungi, domoale.

— E greu la fabrică? se interesă Gloria.

— Nu-i ușor. Patronii vor cât mai multă cărămidă înainte de începerea ploilor de toamnă. Dacă te odihnești o clipă, administratorul te privește și nu spune nimic. Te privește lung, iar tu înțelegi din privirile lui că o sumedenie de oameni sunt gata să-ți ia locul. Spre toamnă, liniile pentru vagonați totdeauna îți dau de furcă. Șinele mereu se lasă într-o parte. Nimeni nu are timp să bureze micuța linie. Din cauza asta vagonetul pică des de pe șine. Trebuie să bagi manela sub el, să-l ridici. Alți vagonați încărcăți cu pământ așteaptă după al tău, care a încurcat drumul. Pe de margini zeci de șomeri stau și privesc. Stau și nu spun nimic. Doar privesc. Dimineața ei ajung la fabrică odată cu lucrătorii. Stau și adulmecă. Stau așezați pe vine sau pe movilele de pământ. Stau și așteaptă ceva.. La prânz nici nu-ți mai vine să mănânci. Doar te privesc și-ți numără înghițiturile. Dacă le dai o pâine sau două, nu mănâncă. Ascund pâinea în străițele mari și tu înțelegi de ce nu se îndură să rupă din pâine. Uneori, câte unul dintre ei are norocul de a fi angajat. Săptămâna trecută, unui lucrător i s-a făcut

rău. A căzut lângă vagonet. Administratorul l-a privit lung, cu ochi de cunoscător și i-a zis:

„De mâine nu mai vii la lucru!”

„Am copii, domnule.”

„Te cred. Și eu am copii.”

„Dar n-ai suflet, n-ai milă”, a intervenit ortacul omului de la vagonet.

„Ba am. Am, mă băiete, s-a încrunțat administratorul, însă sufletul și mila totdeauna le las acasă. Nu le aduc aici, fiindcă laici nimeni nu are milă de mine. Dacă nu. Mă descurc, patronii vor aduce alt administrator în locul meu. Iar patronilor nu le va fi milă de mine, fiindcă nici pe ei nu-i iartă concurența. De mâine să nu mai vil nici tu la lucru. Eu vreau să am liniște aici.”

Administratorul și-a întors privirile către haita flămândă de pe margini. Haita se ridicase ca la o comandă, parcă prea înaltă, și zidul s-a strâns în jurul lui strigând: „Pe mine, pe mine, pe mine, domnule!” În ochii acestor oameni am văzut speranță, deznădejde, mânie sau poate din toate la un loc. Însă milă pentru cei doi lucrători concediați nu am observat. Cine ar fi avut timp de așa ceva? Și am înțeles că bătălia pentru pâine exclude mila. La astfel de lucruri poate că te gândești mai târziu, dar nu în timpul bătăliei. Acum zece ani, un muncitor de la fabrica de cărămizi câștiga până la o sută douăzeci de lei pe zi. Apoi suma s-a tot redus în fiecare an. Prea mulți lucrători și prea puține locuri de muncă. La primăvară s-ar putea să câștig numai cincizeci de lei pe zi.

Gloria pălise. Buzele îi tremurau ușor. Parcă vedea haita flămândă, amenințătoare ca o haită de lupi ce abia așteaptă ca unul dintre lupi să cadă pentru a-l sfâșia. Tatăl ei spunea adesea: „Omul de rând este brutal, insensibil, cu o inteligență mărginită și josnic. Viața mizerabilă pe care o duce îi dă aceste firești și mari neajunsuri. Uneori gloata se agită. Se organizează și se ridică împotriva noastră. Atunci gloata zdrobește și distruge totul în calea ei ca un vânt năprasnic. Gloata nu are simțul de conservare a bunurilor materiale și spirituale. Sau poate că îl are, dar nu în măsura în care îl avem noi. La noi sunt necesare măsuri drastice capabile să zădărnicească organizarea gloatelor.”

Această viziune a Gloriei asupra oamenilor de jos, mereu alimentată în familia ei, se șubrezișe de-a lungul timpului. Avusese colegi în școală fii de meseriași, țărani sau muncitori. Unii dintre ei deveniseră elita școlii. Acei

tineri erau cel puțin la fel de sensibili și de inteligenți ca și ea. Chiar și la servitorii familiei sale descoperise o seamă de însușiri ce veneau în contradicție cu teoria enunțată de tatăl ei. Și totuși haita flămânzilor de la fabrica de cărămizi o înspăimântase. Cel puțin în această privință i se confirmau părerile tatălui său.

Înserarea cobora domol peste oraș. Bogdan se spăla sub cișmea. Umerii lui mari și mușchii jucau sub piele prelungi sau bombați, parcă gata să rupă învelișul lor subțire. Îmbrăcat, Gloria nu și-l. Închipsea atât de voinic.

— Minunată seară! observă Bogdan. Vreți să ieșim puțin? Măcar până în Bariera Vergului.

— Mă gândisem și eu, dar sunteți obosit.

Bogdan zâmbi din nou ciudat, ca ieri în gară, numai cu luminițele ochilor.

Prin casele de pe Strada Fecioarei se aprindeau luminile pe rând. Gloria privi de-a lungul golfului ce arăta acum ca o imensă pată neagră, mărginită cu o puzderie de lumini. Prin curțile de pe Fecioarei, sub plitele improvizate, ardeau focuri. În jurul plitelor se mișcau siluete, uneori luminate de flăcări, ori numai ghicite. Ici-colo se auzea lătrat de câini. Copacii învăluiți de negura serii, plitele de prin curți, gardurile încropite din te miri ce, lătratul câinilor și casele scunde îi aminteau Gloriei din nou că această mahala bucureșteană seamănă cu oricare sat de câmpie. Mitică Oțoțoc îi spusese: „Noi, cei din golf, suntem nici țărani nici orașeni. Dumnezeu știe ce suntem. Portul nostru oscilează între cravată și ițari. Cântecelile de la nunți sau petreceri nu mai sunt aceleași. Dansăm un fel de ghiveci cu sârbe, tangouri și cu valsuri și chiuim ca la horă. Însoțim miresele cu strigături și cu prosoape puse pe după gât, iar vioristul ne îndeamnă la un tangou. Am pierdut treptat câte ceva din frumosul nostru grai atât de curat în sate și am adoptat o seamă de cuvinte de argou, care însă nu sunt nici ale celor din centrul orașului. În timp mai îndelungat obiceiurile se șlefuiesc și capătă un anumit buchet oa vinul bun. Toate tradițiile se duc pe gărlă fiindcă noi am forțat timpul. Sau poate că el ne-a forțat pe noi. Am venit aici buluc, nu treptat. Nu în timp destul pentru o aclimatizare normală. Dacă ne-am întoarce la țară, noi nu ne-am mai afla locul acolo, fiindcă ne-au intrat în sânge, prost sau bine, unele obiceiuri de la oraș. Însă e clar că aici, la oraș, ne aflăm din toate punctele de vedere La

marginea lui. Poate că cei ce vor veni după noi, vor sări peste această linie de demarcare.”

Gloria și Bogdan trecură de Blocul verde. Acum se vedeau clar luminile înalte ale caselor de dincolo de Bariera Vergului. Acolo începea de fapt orașul și se încheia uriașul golf. Și poate că nici chiar acolo nu era adevărata lui margine, fiindcă pe lângă luminile ce se vedeau la etaje, stăruiau și altele la fel de joase ca și cele de pe strada Fecioarei. Un lucru era tot mi foarte clar: dincolo de barieră nu mai puteai întâlni golfuri.

Peste drum de Blocul verde se căseau hăurile unei gropi imense. Între groapă și Blocul verde, o stradă largă aducea a bulevard. Plopii înalți, înșirați de-a lungul străzii se tot duceau, cu mici întreruperi, până departe către fabrica de ciment Titan. Dincolo de groapă, luminile joase, parcă împărțite într-o simetrie aproape perfectă, aminteau de locuințele ieftine din Vatra Luminoasă.

Gloria și Bogdan ajunseră în dreptul spitalului fondat cândva prin bunăvoința reginei Eliisabeta. Pe lângă zidul spitalului apăru o umbră. Un om se clătina vizibil, încropind un cântec lălăit.

— E beat, murmură Gloria și călcă mai aproape de Bogdan.

— E fericit.

La cinematograful Vergului tocmai se deschideau ușile. Din sală răzbiră ultimele acorduri muzicale ale unui film western. În aer stăruia puternic un iz de mititei mințiți pe grătar.

— Vă plac micii? întrebă Bogdan.

— Când sunt pregătiți bine, da.

— Să nu vă faceți griji. Cârциumarii bucureșteni își cunosc meseria. Doar din asta trăiesc, iar concurența e uriașă. Cine nu are haruri de cârciumar se sufocă în câteva luni. Vreți să intrăm peste drum? Localul nu-i așa elegant ca cele din centrul orașului..

Se așezară la o masă cu măsurita pătată de vin. De după tejghea, un tânăr mărunțel, cu mustață a la Clark Gabie, îl salută pe Bogdan și cată lung spre Gloria. Apariția ei fusese remarcată și pe la mesele din jur.

— Ați picat bine, observă tânărul cu mustață. Peste o jumătate de ceas nu vor mai fi mese libere. Oamenii petrec parcă pe întrecute. Petrec azi fiindcă mâine s-ar putea să fie război. Ca de obicei, Bogdane?

— Acum nu. Nu ca de obicei. El e Costică, domnișoară Gloria.

Fata îi întinse mina zâmbind, iar Costică, vizibil emoționat, i-o sărută ceremonios, aplecându-se mult, săltându-și fundul ca la o mătanie. Bogdan intuie că, prin gestul ei, Gloria îl cucerise pe mărunțelul chelner. Costică aduse o măsură nouă și tacâmuri strălucitoare.

— Cu ce vă servim, doamnă?

— Cred că nu aș putea face o alegere atât de bună ca dumneavoastră, zâmbi din nou Gloria.

— Iată o părere plină de înțelepciune, râse Costică. La noi vin mulți boieri de prin centrul orașului și totdeauna comandă fără a ne cere părerea. Dar cine se pricepe oare mai bine ca noi? Pentru început, mă gândesc la o felie de telemea, câteva măslina de Volo și o tartină cu icre. Lângă astea eu aș bea o spumă de drojdie, însă pentru dumneavoastră mă voi opri asupra unui triplu sec. La urmă, un mușchi de porc la grătar și un pahar de Fetească regală.

— Aș prefera câțiva mici. Adică renunț numai la friptură.

— Nu îndrăznisem să vă propun, tresări plăcut surprins Costică. Micii sunt specialitatea mea. Cam condimentați, dar după ei vinul bun parcă prinde aripi.

Bogdan bău un pahar de țuică și mai ceru unul.

„Prea mare paharul”, gândi Gloria.

O țigancă tânără, plăcută la chip, veni lângă masă cu un braț de cârciumărese.

— Ia crizanteme, frumosule! Dă-i la cucoana ta că e dulce!

— Asteia-is cârciumărese, nu crizanteme.

— Auăleo, da știi că te pricepi și matale ca ursu' la cântat popește! Să mă arză focu' dacă nu-i ăl mai prima boboc dă crizantemă! Când să deschide, floarea e cât pălăria. Câți boboci să-i dau?

— Tot buchetul.

— Atunci scoate un pol.

— Zece.

— Șaișpe, aligantule!

— Zece.

— Paișpe! gagioarule!

— Zece.

— Dă banii, zgârcitule! Te pricepi la flori. Să-ți trăiască blonda!

Gloria se simțea bine. În cârciumă, glasurile mesenilor se transformaseră parcă într-un bâzâit molcom, plăcut. Un viorist o salută cu arcușul dus la ureche. Vioristul tuciuriu, cu umerii obrazilor ieșiți și fața prelungă, construită ca din două semne ale întrebării, uscat la trup, făcu un semn cu arcușul spre un țambalagiu mărunț, îndesat și la fel de oacheș.

— Să-i zic ceva dă suflet, dom' Bogdan? întrebă Firică.

— Aștept.

Firică trase arcușul, delicat, pe corzi, ca un semnal, își lungi fața parcă de un cot și se lăsă în voce hotărât să o dea gata pe frumoasa blondă ce se vedea de la o poștă că-i boieroaică.

„Păiii... un' te duci tu mă Ionică?

Peste Olt la ibovnică... ”

— Nu, mă Firică, nu asta! îl înghionti țambalagiul. Domnișoara e subțire, ce dracu'? Doar nu ești chior. Zi-o pă aia „Într-o seară ți-am cântat o serenadă.” Sau: „Zumbalai, zumbalai meștere.” Ori: „Du-m-acasă măi tramvai.”

Vocea lui Firică era caldă, plăcută. Bogdan băuse mult. Ochii lui căpătaseră o strălucire ciudată, ca în bătaia soarelui mult. Costică adusese pahare pentru vin. Gloria sorbi la început doar câteva înghițituri. Micii ardeiați strașnic cereau băutură. Parfumul delicat de Fetească și gustul bun o îndemnară să golească paharul. Un tânăr înalt, palid la chip, cu ochii ușor migdalați ridică paharul și o salută pe Gloria.

— Pot să iau loc, Bogdane?

— Chiar te rog. Pictorul Felecan, domnișoara Gloria Vaida.

— Am fost camarazi de armată, zâmbi Felecan și umplu paharul Gloriei. Pentru ce bem?

— Pentru fericire, murmură Bogdan.

— Fie! se întristă pictorul. Să bem pentru fărâmele de fericire. Curând poate că le vom pierde și pe astea. Eu aș fi dorit să bem pentru altceva mai însemnat, nu pentru fleacuri. Ca timp, cât la sută din viața omului îl ocupă fericirea? În general câteva clipe, ici-colo. Și poate că nici acelea nu sunt totdeauna adevărate, ci închipuite sau înșelătoare. Nimic nu-i mai înșelător ca fericirea. Cu cât ești mai naiv, cu atât prinzi mai multe clipe de fericire.

Gloria bău cu sorbituri mici și se gândi că Felecan e criță și-i firesc să bată câmpii. Bogdan părea absent. Părea ca dus pe gânduri. Felecan spunea

ceva, mult aplecat peste masă. Gloria nu prinse primele cuvinte ale pictorului, ci numai pe cele ce urmară.

— ... doar tembelii mai speră că nu vom intra în război. Să bem, domnișoară Vaida. Poate că Bogdan are dreptate. Să bem pentru fericire acum, câtă vreme trupele lui Hitler au invadat doar Cehoslovacia și Polonia. Adică sunt în curtea vecinului. Să bem, fiindcă ne fericirea altora nu ne privește. De fapt, am început să aștept războiul cu nerăbdare. Nu, nu mă priviți cu oroare, domnișoară Vaida. Cândva am avut păduchi. Fierbeam hainele în fiecare zi și controlam albiturile pe la încheieturi, acolo unde au ei obiceiul să se ascundă. Când am început să nu-i mai găsesc, pe lângă satisfacția firească mă încerca fi un soi de dezamăgire. Prin lipsa lor îmi pierdea ceva din plăcerile vânătorului. Ale omului oare caută și nu găsește. De nu va fi război mă va încerca fireasca satisfacție, dar și dezamăgirea omului care a prevăzut că el nu poate fi ocolit.

— Mitică Oțoțoc spune că războaiele au fost și sunt necesare, interveni Bogdan. Fără ele, toba, blacheul și bocancul niciodată nu s-ar fi ridicat la rangul pe care îl merită. De curând, Mitică a stat de vorbă cu un polonez refugiat la noi și i-a atras atenția asupra problemei tobelor, blacheurilor și bocancilor. Polonezul s-a arătat total de acord cu importanța lor, dar a adăugat: „Cine pierde, cine câștigă? Azi câștigă unul, mâine celălalt. Morții? Pentru morți totdeauna s-au ridicat monumente. Victoriile sunt sărbătorite grandios. Însă până azi nimeni nu s-a gândit să ridice monumente pentru fiecare mort. Prea sunt luați toți cu toptanul și înghesuți într-un singur monument. Dacă s-ar face atâtea monumente câți morți a înregistrat istoria omenirii, poate că totuși nu ar fi bine, fiindcă am privi problema războaielor cu prea multă neliniște”.

— Interesantă părerea polonezului, râse Felecan. În vizită pe aici, domnișoară Vaida?

— Nu. Am fost numită profesoară la un liceu comercial.

— Ce predați?

— Germana.

— Da, acum e la modă germana. Ce-ar fi să mergem acasă la mine? Am un atelier de pictură. Vă arăt câteva pânze și bem. Bem și vorbim despre pictură, cât încă mai putem să o facem.

— Poate. Altădată, zâmbi Gloria.

Bogdan îi făcu un semn grăitor lui Costică, iar acesta, fericit, luă un pahar și se așeză la masă.

— Iată o petrecere cu iz de înmormântare, observă Costică.

— Acum așa-i moda, râse Felecan. Tu despre ce ai vrea să discutăm?

— Păi... să zicem... despre vinuri. Pivnițele noastre sunt mari cât mormintele faraonilor. Cine mai știe numărul butoaielor și al sortimentelor de vin? Cândva, venea pe aici un poet. Tare frumos vorbea el despre vinuri. Acum nu mai știu nimic de el. Te pomenești că o fi murit. Era bătrân. Aoăleo, uite că și eu. Tot spre înmormântare trag. Zi-i ceva frumos despre vinuri. Poet, pictor, tot cam acolo e.

— Și ce-ai vrea tu să-i zic despre vin?

— Nu știu. Ți-am spus că ceva frumos.

— Rubiniul de Lipova e siropos ca dragostea nesinceră. Îți place?

— Nu. Vorbești despre el cu dispreț. Nu mă încălzește.

— Atunci să-i zică ceva domnișoara Vaida.

— Eu nu mă pricep, râse Gloria.

— Atunci tu, Bogdane.

Tânărul zâmbi, cu ochii țintă în ochii Gloriei.

— Dați-mi un creion!

Bogdan luă creionul de la Costică și scrise pe șervețel, șterse unele cuvinte, le înlocui, apoi citi:

— „Tămâiosul de Cotnar e altfel. Parfumul lui nu-i amețitor, ci proaspăt și calm, iar gustul... nu știu cum a fost ambrozia zeilor, dar cred că era ceva ce urma după tămâiosul de Cotnar. La primul pahar devii blând. La al doilea milos. La al treilea generos. La al patrulea înțelept. La al cincilea jinduiști după un sărut, lepădându-te de toate bogățiile lumii pentru un sărut. La al șaselea simți că părul iubitei te cheamă cu mirozna lui suavă de flori de câmp. La al șaptelea te apucă dorul de dragoste, fiindcă nimic nu-i...” Cred că m-am cherchelit nițel, râse Bogdan și lăsă șervețelul.

— Fiindcă nimic nu-i, ce? întrebă Gloria.

— Nu mai știu.

Rămăseseră singuri în cârciumă. Era târziu,. Aproape de miezul nopții. Lângă ei, Costică strângea de la masă zâmbind.

— Cât am de plată, Costică?

— Lasă pe mâine. Pe mâine, Bogdane. După vorbele pe care le-ai spus despre tămâiosul de Cotniar ar fi păcat să privim banii. V-ați simțit bine,

domnișoară Vaida? Sper că v-ați simțit bine.

— O, da, mulțumesc! îi întinse mina din nou, iar Costică i-o sărută parcă evlavios, ca pe o icoană.

— Mergem la mine, propuse Felecan. Am acasă niște gin. Și poate o voi creiona pe această frumoasă domnișoară. Zic poate, fiindcă tot ce se apropie de perfecțiune nu mă atrage. Mie îmi plac imperfecțiunile. Adică îmi place lumea așa cum e. Poate că mâine voi descoperi La Gloria o seamă de imperfecțiuni care o vor umaniza. Acum nu le văd prea limpede datorită stării în care mă aflu. Liniile chipului ei toate îmi par aproape perfecte. Cred totuși că fruntea ei prea bombata mă poate ajuta să strig entuziasmat: „Am descoperit ceva!”

— E târziu, se împotrivi Bogdan. Mâine mă duc la lucru.

— Atunci, poate mâine seară, zâmbi Felecan și se îndepărtă iute, parcă prea țepăn.

În jurul rondului din barieră, câteva vagoane de tramvai cu puțini pasageri, așteptau macazul pentru a-și urma drumul spre depou. Gloria prinse brațul lui Bogdan și călcă sprintenă alături de el. Își simțea picioarele ușoare, iar de-a lungul corpului o moleșeală dulce, provocată de cele două pahare de vin. Intrară în tindă. Aprinseră lampa.

— Noapte bună, domnule Bogdan.

Acesta îi prinse mina și o simți cum tresare în palma lui. O atrase spre el cu o ușoară ezitare, uimit când ea i se lipi de piept. Buzele lor se uniră o clipă ca din goană. Doar o clipă, ca o fulgerare parcă ireală, apoi Gloria luă lampa și trecu în odaia ei. Cheia se răsuci în broască nu domol, nu cu mici întreruperi, ci aspru, violent, iar Bogdan tresări.

*

E cald. Ziua se porni călduroasă din zori. În câmpia din jurul Bucureștilor asemenea căldură la vreme de toamnă nu miră pe nimeni. Undeva departe, în mijlocul Bărăganului, căldura își adună ultimele puteri înaintea ploilor de toamnă, reci, cu bob mărunț și cu vânturi anapoda. Sunt ultimele zile sau săptămâni frumoase. Gospodarii golfului toarnă smoală pe acoperișurile caselor. Pe la rigole, în dreptul porților, căruțele de pe la depozitele de lemne își lasă încărcăturile mari, iar vecinii se uită dacă lemnele au brad mult sau dacă sunt noduroase. A început perioada mustului. Se apropie vremea tulburelului și a nunților. Perioadă de mare bucurie și răsfaț pe capul muzicanților și al petrecăreților. De griji pentru fetele

nemăritate, de pomeni și parastasului uitate peste vară, de pețit și de chefuri.

Către seară, când Bogdan se întoarse de la fabrică, nu o mai găsi pe Gloria, ci doar un bilețel, iar lângă acesta niște bani.

„Domnule Bogdan, a venit tata. Tata vă lasă o mie de lei pentru găzduire. Eu vă mulțumesc.

Gloria Vaida.”

*

Soarele scăpăta domol peste București. Razele lui piezișe aruncau lumini roșcate pe turlile bisericilor și pe acoperișuri. La cârciumile din Bariera Vergului băieții de prăvălie stropeau trotuarele și întindeau mese afară. Cârciumi erau multe. Ele se țineau parcă laolaltă din josul străzii Mihai Bravul, de la terasa Scăricică și până în gura Oborului, unde începea împărăția zahanalelor. Din Cațavei, Colentina și Teiul Doamnei veneau muzicanții domol, cu uneltele de cântat la subsuoară sau atârdate pe umeri. Cei mai înstăriți dintre ei purtau cravate în culori vii, țipătoare, pantofi galbeni și pălării negre ori verzi, parcă la concurență cu jupânii unor prăvălii de mărunțișuri și stămbărie, de frizerii ori ateliere meșteșugărești. Aceștia ieșeau sâmbăta la plimbare cu pălării de paie, ale căror boruri rotunde încântau privirile trecătorilor, iar nelipsitul baston, cu mâner de alamă, ce imita aurul și ceasul ascuns în buzunarul vestei, ce se termina cu zale lungi, ca un arc de cerc, dădeau o impresie de bunăstare a omului. Erau ultimele bastoane și pălării de paie, care prin numărul lor destul de scăzut față de începutul secolului, poate că încheiau o lungă perioadă romantică a Capitalei.

Bogdan și Mitică Oțoțoc intrară în cârciuma plină ochi. De la o masă, Felecan le făcu semn să se apropie. După ochii strălucitori, Felecan era criță. Trupul său zvelt zăcea pe un scaun într-o imobilitate de statuie. Fața lui senină căpătase acel aer al omului împăcat cu sine și cu restul lumii.

— Luați loc! păru a se însufleți el o clipă. Unde-i Blonda, Bogdane? Femeie rară, mi-au spus privirile mele care știu să prețuiască fără sminteală. Ți-am zis aseară o mulțime de chestii. Eu vorbeam, eu auzeam. Tu aveai ochi aseară numai pentru femeie. Unde-i Blonda?

— S-a dus. Și-a luat zborul. Nu mai e, grăi Bogdan cu un aer întunecat.

— Ești un prost, prietene. Adică nu mai prost decât alții. Oamenii se supără tocmai când ar trebui să-i mulțumească providenței pentru dărnicia

ei. Ai fost fericit aseară? Auzi întrebare! Sigur că ai fost fericit. Se vedea până în Dealul Mitropoliei că ești năuc de atâta fericire. Te uitai la Blondă ca vițelul cel gras, fericit că va fi tăiat și pus pe rug pentru o ardere sfințită. Nu, nu râd de tine. Degeaba te încrunți. Nu te iau peste picior. Tu ești doar un biet vițel în premieră la o ardere pe rug. Însă vițeeii biblici în chestii d-astea sunt un fleac pe lângă boi. Până și boii cu experiență ca a mea behăie încântați dinaintea rugului, fericiți că li se acordă atâta atenție. A zburat? S-a dus? Firesc, băiatule. Blonda nu e de nasul tău. Tu știi asta. Însă aseară Blonda a fost numai a ta. Îți sorbea cuvintele năroade și după privirile ei, mă pricep să citesc în privirile femeilor, cred că și pe tine te-ar fi înghițit cu pantofi cu tot. Ei bine, fiule, ageamiule, ai trăit. Aseară o clipă de fericire! Clipa contează, recrut. Ar trebui să-i fii recunoscător clipei. Mulți oameni nu reușesc vreodată să prindă o astfel de clipă. Hai bea și tu ceva și zâmbește, nătărăule! Norocosule! Te rog eu să zâmbești. Nu? Nu poți? Atunci, rupeți rândurile, răcane! Pe loc repaus! Nu sufăr nătărăi lângă mine. Am dreptate, Mitică?

— Mi-e teamă că ai, zâmbi Oțotoic.

Ospătarul Costică privi în jur, parcă dezamăgit că nu o vede pe Blondă.

— Ce bei, Bogdane?

— O drojdie, Costică. Cea mai a dracului spumă de drojdie.

— Aha! Cu două-trei boabe de piper?

— Cu un pogon de piper.

— Dar dumneata, domnule Oțotoic?

— Păi la fel și eu, însă în privința piperului rămân la o jumătate de pogon, zâmbi ironic.

— A, nu, nu! protestă Felecan. Mergem la mine. Recrutul ăsta lare nevoie de o prelegere pe tema fericirii. Fiindcă ce am spus aseară e vax. Și poate, dacă nu mă răzgândesc între timp, vă arăt o pânză. Vă arăt ceva ce nu am arătat nimănui, fiindcă portretul acela ascunde o taină. Taina unui bou cu multă experiență în materie de femei. Iar boul se numește Felecan.

Locuința lui Felecan era destul de modestă. Un hol cu un cuier metalic, două odăi cu mobilă veche, despre care el spunea că ar fi un florentin-olandez, o bucătărie îngustă, apoi atelierul a cărui suprafață depășea cu mult restul apartamentului. Ferestrele mari răspundeau într-o curte eu doi plopî înalți. Printre plopî se vedeau alte grădini și curți frumos îngrijite. Pe o măsuță joasă într-o farfurie, stăruia o jumătate de salam ce purta

cunoscuta etichetă a fabricii Rocus, iar lângă farfurie o sticlă de gin. Felecan aduse pahare de apă și turnă gin în ele. De-a lungul pereților goi se aflau o seamă de pânze și cartoane fără ramă, dar toate întoarse spre zid.

— Dacă aș putea să vând tot ce am aici zâmbi Felecan, mi-aș cumpăra o casă la țară. Undeva pe lângă munți. Undeva într-un sat unde să te cunoști cu toți oamenii în trei zile, nu în acest București cu aer de mare metropolă, ce pe măsură ce crește devine tot mai rece, mai uscat. Farmecul romantic al Bucureștilor... Ce spuneți de asta? Întoarse o pânză. O recunoașteți?

Era un portret în ulei. Bogdan și Oțoțoc priviră pânza uluiți.

— Cum să nu o recunoaștem? râse Bogdan. Asta-i China. Fata care lucrează la ciurele de nisip și pietriș din groapa lui Flax.

— Noroc! săltă paharul Felecan și bău conținutul pe nerăsuflăte.

— Eu nu mă pricep la pictură, continuă preocupat Bogdan. Totuși zâmbetul fetei, parcă stins, privirile și aerul chipului aș zice că mă ajută să o văd pe dinăuntru. Un interior chinuit și plin de zbateri.

— Ești mare, Bogdane! Zău ești mare! Se entuziasma Felecan. Mi-a trebuit un an de stăruințe până când am convins-o pe Chira să-mi pozeze. Dar precaută, fiindcă pictorilor le-a cam mers buhul, a venit nu singură, ci însoțită de o prietenă. Acum gata, întoarse pânza cu fața spre zid.

— Frumoasă fată! murmură Oțoțoc. O fată ca ea, cu nimic mai prejos decât Blonda, ar putea să trăiască altfel. Un singur semn al ei, un singur semn de bunăvoință spre unul dintre cei ce au ochit-o, i-ar aduce altă viață. Felecan, tu îl știi pe Gogu, plăcintarul din Vitan? Gogu poate că se apropie de vreo cincizeci de ani. Și e singur și are la bani să cumpere douăzeci ca noi. Acum un an Gogu m-a rugat s-o pețesc pe Chica pentru el. A zis că dacă fata e de acord, pune pe numele ei un rând de case. I-am zis: „Du-te dracului și pețește-o singur!”

— Mai sunt și alții, se amestecă Bogdan.

— Da, mai sunt și alții, aprobă ca dus pe gânduri Felecan. Chira locuiește într-o magherniță, undeva spre Parcul Brânzoi. Am fost o dată la ea acasă, dar nu m-a lăsat să intru. Se înroșise toată. Îi era rușine de sărăcia ei.

— O iubești? îl privi în ochi Bogdan.

— Taci, nătărăule! Nu ai voie în Sfânta-Sfintelor. Astfel de întrebări nu se pun nici chiar între prieteni. Hai noroc! Mă gândeam adineauri la Blondă și la Chira. Blonda se vede că e trăită bine. Simți asta și mai simți că a

crescut în lux și huzur. Ce înseamnă șansa! Totul în viață depinde de șansă. Închipuiți-vă că pe o stradă sunt două case față-n față. O casă mare, boierească, iar vizavi o magherniță. Chira ar fi putut să se nască peste drum, în casa boierească, iar Blonda dincolo. Dacă ar fi fost așa, mă întreb cum ar arăta azi Chira și Blonda? Cred că m-am îmbătat de-a binelea. Ție cum îți mai merg treburile, Mitică?

— Slab, ca de obicei.

Capitolul 4

Mitică Oțoțoc avusese un scrânciob în Piața Obor. În urmă cu vreo doi ani îl demontase pentru vopsit și reparații, dar de atunci nu mai reușise să-l monteze la loc. Îi rămăsese în schimb micuța baracă de tir, ce adăpostea un rastel cu cinci puști și țințele lucrate din tablă, pe care Felecan pictase peisaje, flori, o nuntă țărănească și niște cavaleriști în uniforme de paradă.

Uneori trecătorii se opreau și încercau să dărâme țințele. Cine reușea o astfel de performanță, ce-i drept din cauza puștilor decalibrate, primea de la Oțoțoc o statueta de ipsos ce reprezenta un îngerăș gata să-și ia zborul, ori o femeie goală, cu coroniță în jurul capului. Servitori și militari în permisie, ucenici sau comisionari, păsărari și țărani de prin jurul Bucureștilor se înghesuiau uneori în fața barăcii, fiindcă încercarea măiestriei costa doar un leu la cinci focuri.

Cu un an în urmă se oprise lângă baracă un bărbat înalt, cu fața rotundă și cu ochii parcă somnoroși. Straietele lui din postav bun, elegant croite, nu prea îl arătau a client al țințelor. Omul părea mai degrabă preocupat să admire peisajele de pe țințe.

— Doriți o pușcă? l-a întrebat Oțoțoc.

— Nu, mulțumesc. În general armele de felul acesta, mult întrebuințate, s-au decalibrat de-a lungul timpului. Cine a pictat peisajele, florile, nunta și cavaleriștii?

— Un pictor.

— Da, da, un pictor.

„Ce dracu’ o fi vrând ăsta? Se întrebuse Oțoțoc. De un sfert de ceas stă aici oaia în mijlocul drumului. De la fisc nu poate fi. Pe cei de la fisc îi cunosc bine.”

— Azi nu prea aveți clienți.

— Nu prea.

— Văd acolo pe perete un carton. Un peisaj în ulei. Ați vrea să mi-l vindeți?

— Știu eu? îl folosesc drept decor. Apoi, e o amintire de la un prieten.

— Vă ofer pentru el opt sute de lei.

„E nebun, gândise Oțotoțoc. Felecan i Dar fi vândut și cu două sute.”

— Ca, să fiu sincer, spusese râzând Mitică, opt sute de lei mi-ar prinde bine, mai ales pe uscăciunea asta de bani, dar nu vi-l dau. V-am spus că e o amintire de la un vechi și bun prieten.

— Atunci să zicem... o mie.

— Domnule! îl privise lung Oțotoțoc. Nu mă puneți la caznele iadului cu o astfel de sumă ademenitoare, fiindcă zău mi-ar prinde bine o mie de lei. În baraca asta nenorocită e o secetă de bani cum nu s-a mai pomenit.

— Mda! Peste o mie două sute nu vă pot oferi, cu toate că peisajul merită mai mult, murmurase îngândurat amatorul de pictură.

— Vorbiți serios?

— Cât se poate de serios.

— Sper că nu sunteți prea grăbit.

— Nu prea.

— Atunci e bine. Vă rog să așteptați puțin, până închid baraca. Doar pun obloanele, apoi mergem acasă la pictor. Prietenul meu locuiește în apropiere la Bariera Vergului.

— Luați și peisajul cu noi?

— Nu, domnule.

— Hm! Să văd dacă îmi convine. Eu nu doresc un pictor, ci peisajul acela. Până la urmă plecaseră împreună.

— Pictorul Felecan, domnul... domnul... făcuse prezentările Oțotoțoc.

— Dionisie, a râs amatorul de pictură. Numele dumneavoastră poate fi des întâlnit prin împrejurimile Clujului.

— Chiar de acolo sunt, domnule Dionisie.

Apoi au trecut în atelier. Dionisie nu arăta grăbit. Își aprinse o țigară și cercetă îndelung pânzele. Tăcea și privea îndelung. Entuziasmat la început, Oțotoțoc își cam pierduse răbdarea, convins după o vreme, ca și Felecan, că presupusul amator de pictură nu va cumpăra nimic. Și aproape că tresăriseră amândoi când l-au auzit pe Dionisie spunând moale, ca omul nehotărât:

— Rămân la aceste două pânze cu flori. Cât mă costă, domnule Felecan? Zău, dacă aş avea destui bani, aş cumpăra tot ce este aici. De multă vreme nu am mai vizitat un atelier cu o pictură atât de bună. Poate că am să mai vin pe aici.

— O mie de lei la amândouă. Dar mi se pare că preţul meu este niţel exagerat. Să zicem... opt sute.

— Glumiţi?

— Nu prea. Sunt câteva luni de când nu am mai vândut decât mărunţişuri. E drept că am făcut un portret în ulei. Un negustor de vinuri care ţine să lase urmaşilor mustăţile sale mari. Însă m-a frecat mult negustorul. El dorea să arate nu cum îl vedeam eu, ci cum credea el că ar trebui să arate.

— Mda! Deci opt sute aceste două minunate pânze, iar pentru peisajul acela stabilesc eu preţul. Cred că două mii de lei ar fi o sumă rezonabilă.

— Exagerat de mare, replicase Felecan, în vreme ce Mitică îl călca pe picior.

— Poate. Poate din punctul vostru de vedere. Dar eu pot să revând peisajul oricând cu un preţ dublu.

— Sunteţi cumva un achizitor de pictură? Adică aveţi o prăvălie? Poate că sunteţi un achizitor nou, fiindcă până azi nu am avut plăcerea să aud de numele dumneavoastră.

— Nu, nici vorbă, domnule Felecan. Sunt comisar.

— O!

Apoi au răs toţi trei, iar Felecan, cu două mii opt sute de lei în buzunar, cu o grămadă de bani picaţi parcă din cer, simţise nevoia să-i invite pe amândoi la o cârciumă.

*

Mitică Oţoţoc era un om cu tabieturi. Avea tabieturile lui la care ţinea mult. Uneori, când vremea era frumoasă, îşi părăsea locuinţa în zori şi pornea spre Piaţa Oborului pe jos. Dimineaţa devreme, golful şi oraşul arătau ca femeile trezite din somn. Unele proaspete, îmbietoare şi calde. Altele şifonate, cu ochii umflaţi şi buzele vineţii, semn că aveau mare nevoie de farduri. Strada Fecioarei totdeauna avea nevoie de farduri, era de părere Mitică. După ce ieşea ele pe strada Fecioarei cu un iz de tristeţe în ochi sau aproape vesel sau uneori visător, gândindu-se cum ar arăta strada cu casele nu cele de acum ci unele de cărămidă, cu terase mari şi garduri

de fier ori de zid nu prea înalt, fiindcă zidul înalt totdeauna aduce un aer de răceală.

Mitică ocolea Bariera Vergului pe o străduță paralelă cu spitalul și intra într-un cartier de vile cu case multe formate din parter și etaj, ori cu cel mult două etaje și mansardă. Străzile pavate, trotuarele cuibărite sub teii bogați în coroane, curțile cu ronduri de flori peste care terasele largi înaintau cu semeția blândă a înălțimilor, parcă se trezeau proaspete la apariția zorilor.

În zori, când ajungea Mitică la Obor, piața își prezenta o față mai puțin cunoscută cumpărătorilor obișnuiți. Întâi se deschideau ușile simigeriilor. Aerul călduț din interior năvălea afară purtând cu el arome îmbătătoare de covrigi cu susan, de dovleac copt, de semințe prăjite și de chimen înecat în cocărie. Pe platoul din fața pescăriei, hamalii târau după ei cu cârlige de fier moruni cât omul, cegă și nisetri, somni uriași, mustăcioși, ori crapi bălani, cât albioarele pentru spălat pruncii. Angrosiștii umblau cu carnețele în mâini, făceau semne către cântarele decimale, iar cumpărătorii, băcani, cârciumari, stăpâni de mari restaurante, la fel de tăcuți cumpărau pe alese, mai mult prin gesturi. Dincolo de platoul pescăriei, Mitică intra printre stivele uriașe din lăzi cu fructe, struguri sau zarzavaturi. Ochii lui mici, sprinteni, înregistrau cu lăcomie cum scad stivele spre decimale, iar de acolo în camioanele mari cu roți de cauciuc și cai grași, rotunzi la picioare. Alături începea împărăția cerealelor. Ca fost țaran, acolo se simțea Mitică cel mai bine. Oameni voinici cărau saci plini ochi cu porumb, grâu, orz sau fasole uscată. „Bogată țară! Exclama uneori Mitică. Bogată, dar cu prea mulți oameni săraci. Oare așa o fi și prin alte părți?”

Când soarele urca de vreo suliță pe cer, platoul era măturat de parcă nu ar fi trecut pe acolo atâtea mii de kilograme de mărfuri. Acum începeau să se deschidă micuțele barăci tarabe. Zornăitul drugilor de fier și zgomotul obloanelor îl încântau pe Oțoțoc. Alături de pescărie negustorii de mărunțișuri ce țineau măsuțe, scaune, coșuri și târnuri de răchită sau papornițe și mobilă ieftină din lemn de brad, stivuiau mărfurile pe lângă pereții prăvăliilor.

Când primii vânzători de ziare pătrundeau în Obor zbierând ca apucații, când oamenii fără lucru se adunau în grupuri, tăcuți, fumând țigări ieftine și așteptând nici ei nu prea știau ce, când chivuțele cu spoitoarele lor lungi și fuste mari, înflorate, își făceau apariția, se auzeau și primele strigăte

îndemn file precupeților, zarzavagiilor și fructarilor. Acestea sau acestea și altele erau semnele ce-i vesteau pe jupânii zahanalelor că e vremea să primească mușteriii. În zahanale, pentru cei ce aveau bani „se putea bea o țuică parcă asprită cu suflet de drac, vorba lui Mitică, un vin bun ce te îndemna să-l guști evlavios înainte de a te arunca în brațele Satanei. Lângă băutura, pe platouri imense ca niște piramide, patricienii roșeați, fuduliile, rinichii, ficații și rotocoalele ademeneau privirile trecătorilor.

Dimineața de mijloc a lunii septembrie îl găsi pe Mitică în Obor. Ziua arăta la fel de frumoasă ca și în alți ani. Însă Oborul toamnei anului o mie nouă sute patruzeci parcă era altul. Cereale nu mai aduseseră nimeni de vreo două săptămâni. Umblau unele zvonuri despre ce reale. La tarabele brânzarilor, care altădată se dădeau de ceasul morții să-i convingă pe clienții nehotărâți, s-au format primele cozi. În ușile simigeriilor jupânii nu mai zâmbeau ca altădată. Făina puțină aducea semne de vădită îngrijorare. La zahanale nu lipseau vinurile, iar măruntaiele de porc, vită sau oaie, tot în piramide își așteptau mușteriii, dar piramidele deveneau de la o zi la alta mai pipernicite. Numai ciorba de burtă, renumita ciorbă de burtă era din abundență și la fel de bună.

Vânzătorii de ziare intraseră în Obor strigând: „Decretu’... ia Universu’... ia Curentu’... ia Dimineața... ia Adevăru’... decretu’...”

Oțoțoc luă un ziar și, pe măsură ce parcurgea rândurile comunicatului, sprâncenele sale stufoase se zbârleau. „*Prin decret regal, România este proclamată Stat național-legionar. Conducător, generalul Ion Antonescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, Horia Sima.*”

„Deci asta e! Gândi încruntat Mitică. Aici am ajuns.” Oțoțoc deschise taraba mai mult din obișnuință. Până la prânz abia încasă cinci lei. Îngândurat, puse obloanele și părăsi Oborul. Simțea nevoia să discute cu cineva. Bogdan era la fabrică. Va merge la Felecan. Cu siguranță că pictorul nu a citit ziarele. El iese prin oraș de obicei după prânz.

„Ei, ce zici tu de asta, Felecane? Se gândise pe drum Oțoțoc. Ce zici tu de toată porcăria asta?”

În urmă cu două zile, la vreme de seară târzie, Mitică discutase cu Sandu Greceanu o mulțime.

— În noaptea asta plec, grăise molcom și preocupat Sandu. Poți să mă împrumuți cu vreo trei-patru sute de lei? Niște bani trebuie să-i las acasă, iar alții să-i iau la mine.

— Pot. Unde pleci?

— Undeva prin București. Trebuie să mă ascund o vreme. Mult, puțin, încă nu știu. Pentru comuniști totdeauna au fost timpuri grele, dar ca cele ce vor veni curând, niciodată. Sunt unele semne că puterea în stat o va lua Garda de fier. Hitler va impune la noi puterea legionarilor.

— Și cine crezi tu că o să-l asculte pe Hitler? și-a aprins o nouă țigară Oțoțoc de la țigara lui Sandu.

— Hai, nu mai face pe prostul că nu se prinde! l-a repezit Greceanu. Dictatul de la Viena a fost doar începutul. Hitler ne-a luat Ardealul fără ca trupele lui să calce cu amenințare în România. Ei bine, curând, chipeșii, frumoșii soldați germani vor umple țara cu pașii lor apăsați și răsunători.

— Da, poate. Un lucru însă mă miră pe mine, Sandule: comunismul a pătruns la noi nu în gloatele de șomeri veniți în orașe de pe la țară, flămânzi, goi, și neajutorați, ci printre muncitorii din fabrici, care de bine de rău au un loc de muncă asigurat. De ce așa? Asta nu o pricep.

Silueta lui Greceanu, masivă, se ghicea lângă gard, iar chipul i se luminase din nou când a tras din țigară. Pe fața lui osoasă, cu bărbia pătrată, voluntară, apăruse un zâmbet.

— Cândva ai să pricepi. Mă mir că un om inteligent ca tine nu-i alături de noi. Stai și aștepți să vezi ce se întâmplă. Ești nehotărât și fricos. De multe ori am sperat asta.

— Iar începi? Ce să caut alături de voi? Necazuri? Am eu și așa destule. Nădăjduiți că odată și odată o să puneți mâna pe putere. Prostii! Știți voi să conduceți un stat? O țară? Tu nu te pricepi să conduci o fabrică. Hai să fim serioși. Cine sunt comuniștii despre care îmi vorbești tu? Niște amărăți ca mine și ca tine, fără studii, fără pregătire. Păcat că suferi pentru niște visuri proaste. Ai fost închis, ai rămas șomer, iar acum vrei să te ascunzi. Familia ta suferă. Nu cred, mă Sandule, nu cred în aiurelile tale. Mi-ai zis că comuniștii luptă pentru fericirea oamenilor. Ei, tocmai asta nu trebuia să mi-o spui. Însă tu mi-ai spus-o fiindcă în aiurelile tale ești cinstit. Cuvântul „fericire”, e prea mare, prea gingaș. Din o mie nouă sute douăzeci și unu încoace am văzut fericirea voastră. Comuniștii au umplut închisorile. În aproape douăzeci de ani ațâțau reușit ei să facă. Tu nu poți înțelege asta, ce dracu’?! Ești un meseriaș bun. Poți găsi de lucru oriunde. Lasă-i mă pe comuniști în plata lui Dumnezeu. Măcar acum ar fi timpul să te trezești.

Așa vorbise cu Greceanu în. Urmă cu două zile, iar azi, prevederile acestuia în privința legionarilor se adevereau. De unde o fi aflat Sandu că va fi așa?

Da, va trebui să discute cu Felecan despre decret. Va intra la Felecan, va trânti ziarul pe masă și îi va spune: „Ce zici tu de chestia asta? Urâtă chestie!”

Dar când ajunse la Felecan, Mitică îl văzu pe comisarul Dionisie tolănit într-un fotoliu, cu. Același aer somnoros, parcă indiferent, parcă lipsit de vlagă. Iar Mitică, precaut, nu mai puse întrebarea ce-l chinase de-a lungul drumului, ci se mulțumi să așeze ziarul pe masă, așa ca să se vadă limpede literele mari de pe prima pagină.

Băură împreună o spumă de drojdie, apoi, dintr-o dată grăbit, Dionisie părăsi locuința pictorului.

— Ai citit decretul?

— L-am citit și l-am răscitit, zâmbi Felecan. Despre asta discutam cu Dionisie când ai apărut tu.

— Și Dionisie ce zice?

— Nu prea zice. Mai mult am vorbit eu. Cred că nu are destulă încredere în mine. Acum au venit niște timpuri în care e mai bine să-ți ții gura. El știe asta. Mi-a spus doar că a prevăzut un astfel de eveniment.

— Și tu ce-ai zis? Ar fi bine să te ferești de comisar, chiar dacă sunteți consăteni. Nu poți ști ce-i în sufletul lui. Poate că el este legionar.

— Am zis că suntem un popor lipsit de noroc. Azi avem o țară ciuntită, condusă de niște vandali.

— Ai spus tu asta? Tu ești cam slobod la gură.

— Am spus.

— Și Dionisie? Ce zicea Dionisie?

— Zicea că el crede în înțelepciunea generalului Antonescu, dar despre legionari nu a vorbit nici de rău nici de bine. El știe mai multe ca noi. El știe, în vreme ce noi doar presupunem ce va fi.

— Sincer, nu prea-mi place Dionisie ăsta, își aprinse o țigară Mitică.

— Ei la dracu', ce-ai cu el?

*

În seara de doisprezece septembrie, când a intrat Dionisie în curtea lui Sandu Greceanu, acesta privise iute la spatele comisarului, așteptându-se să vadă și unul sau doi agenți care să-l aresteze pe întuneric și fără zarvă.

— Tot șomer, domnule Greceanu?

— Tot.

— Mda, firește. Cei ce fac propagandă comunistă își asumă unele riscuri.

— Dar știți bine, domnule comisar, că eu nu fac propagandă comunistă.

— Nu, asta nu eu o știu, ci dumneavoastră. Convingeri comuniste aveți. E clar că aveți.

— Nu am negat asta niciodată. Pentru ele am fost închis de câteva ori.

— Mda! Frumoasă toamnă, domnule Greceanu ! Chiar mă gândeam că dacă aș dispune de timp mi-ar plăcea să plec din București undeva pe la țară. Să stau o vreme și să mă odihnesc, fiindcă sunt foarte obosit, domnule Greceanu. Ei, noapte bună!

Sandu închise poarta după el, îngândurat. Era singur în mijlocul bătăturii. În casă nevasta aprinsese lampa, iar lângă prispă s-a format un cerc de lumină.

„Deci va trebui să dispar o vreme, chibzui Sandu. E limpede că Dionisie știe ce spune. El a venit aici nu pentru a-mi vorbi despre intențiile și oboseala lui, ci pentru a mă preveni. El habar nu are că de ieri mi-am făcut puținul bagaj. Ce știe Dionisie știu și eu. Ciudat om Dionisie ăsta! El a făcut ancheta împotriva comuniștilor de la fabrica Zborul. Pe mine a uitat să mă aresteze atunci. A uitat oare, sau s-a prefăcut că mă uită? Dionisie ori e un om de treabă, ori un vulpoi șiret, care vede departe și are grijă să-și facă prieteni, fiindcă nu se știe ce aduce ziua de mâine. Cred că e un mare vulpoi. În fond, nu dă nimic de la el. Apoi s-ar putea să fi fost și o manevră a sa, ca să mă discrediteze în fața tovarășilor mei. Voi ști oare vreodată adevărul?”

*

— Spre seară, Dionisie apărură din nou în casa lui Felecan și puse pe masă o sticlă de nom. Deși gesturile lui erau cumpănite, pictorul ghici că Dionisie băuse mult. Ochii acestuia, de obicei leneși, potoliți, acum erau prea vii, prea luminoși.

— Te deranjez?

— Nu, nu, nici vorbă. În doi totdeauna se bea mai plăcut. Băutura se cere discutată. Altfel nu prea are haz. De unul singur oficiezi o beție tristă, ca popa o liturghie fără enoriași.

— Știu, știu asta, se așeză într-un fotoliu Dionisie. Adu niște pahare mai mari. Mi-e silă de paharele mici. Și eu tot burlac sunt.

— Dar verigheta din deget?

— A... verigheta! Zâmbi oaspetele. Un zâmbet șters, fără strălucire. E un vestigiu rămas în deget din simplă întâmplare. În ultima vreme m-am îngărașat nițel și mi-a fost lene să tai verigheta. Altfel nu o pot scoate, așa cum nici din inimă nu poți scoate o seamă de chestii. Noroc!

Tăcură multă vreme. Felecan aprinse lumina. Nivelul romului coborâse mult sub cumpăna de mijloc a sticlei. Gândurile pictorului o luaseră razna prin groapa lui Flax, ori undeva spre Pulberărie. Spre locuința Chirei. Cu ochii închiși, Dionisie părea că adormise. Tic-tacul ceasornicului de perete se auzea când molcom și foarte aproape, când îndepărtat ca o părere. Apoi Felecan nu mai înregistrează nici bătăile ceasului.

Dionisie s-a ridicat de pe fotoliu. Pictorul îl conduse până la poartă, întrebându-se: „De ce o fi venit el la mine beat, făcut surcele?”

*

Bogdan, Mitică Oțoțoc și Felecan se așezară pe fotoliile din atelier. Ca de obicei, pânzele pictorului zăceau pe lângă pereți cu fața la zid.

— N-am mai băut mastică de multă vreme, inse Felecan și privi sticla adusă de tânărul său prieten. Ești un tip grozav, Bogdane, Zău că ai bun-simț. Rândul trecut mi-ai citit niște aiureli, dar ia meritat să le ascult, fiindcă țuica pe oare ai dat-o m-ai despăgubit frumos. Ia zi-i, ce ne citești. Azi?

— O schiță, interveni Oțoțoc. Mie mi-a citit-o și mi-a plăcut. Zău e frumoasă.

— Uite ce e, Mitică, l-a privit Felecan de sus, nu încerca să influențezi juriul. Asta înseamnă trafic de influență. Vedem noi la urmă dacă e bună. Și rândul trecut mi-ai lăudat un vax mare. Știu eu ce poate ageamiul ăsta. Are ceva talent dar stă prost cu măiestria. Ou meșteșugul. Într-o zi s-ar putea să apară și măiestria. Aproape totdeauna apare la cei. Ce muncesc vârtos. La zi-i, Bogdane!

Emoționat, cu mâinile lui mari tremurând ușor, Bogdan puse pe masă două file scrise mărunț, cu tăieturi multe, apoi săltă paharul încercând să amine lectura până când se va liniști. Felecan își reținu un zâmbet. Cunoștea această stare a începătorului în artă. Și el o întâlnește cândva.

Acum nu mai avea emoții când supunea privirilor străine unia din pânzele sale. Nu mai avea emoții și parcă îi părea rău că ele lipsesc.

*

La puțină vreme după plecarea celor doi prieteni, își făcu apariția în casa lui Felecan Dionisie, nu cu ochii lui veșnic parcă somnoroși, ci nițel încruntat. Nițel, fiindcă Dionisie avea obiceiul să-și ascundă gândurile chiar și în fața prietenilor.

— F.ac prinsoare că ai adus rom.

— Da, un kilogram. Romul e băutura mea preferată. La primul pahar romul e rece și distant ca un străin. Abia după două-trei pahare parcă împrumută ceva din căldura lui.

— Până adineauri am băut mastică. Sunt vreo două săptămâni de când n-am. Mai gustat o tărie. Tu ce zici, mastica și romul se înțeleg împreună?

— Ca fratele cu sora, zâmbi strâmb Dionisie. Eu de la prânz o țin numai pe rom.

Ceva se întâmplase cu Dionisie. Felecan intui că sub zâmbetul său jumătate hazliu, jumătate trist, se ascunde o supărare, dar nu-l întrebă nimic. Dionisie totdeauna bătea în retragere când încercai să umbli la obloanele interiorului său. Rar avea el obiceiul să-și deschidă inima, iar când o făcea, era numai un fel de fulgerare scurtă. Un cuvânt aruncat aiurea, când te așteptai mai puțin sau un gest grăitor, pe care puteai ușor să le scapi, să nu le înregistrezi.

— Adu pahare, Felecan! Azi a murit unul dintre cei mai mari oameni ai neamului nostru: istoricul Nicolae Iorga.

— Ești sigur? tresări pictorul.

Dionisie nu-i răspunse. Părea preocupat să umple paharele. Degetele îi tremurau ușor.

— Dar din ce cauză? Nu auzisem că ar fi bolnav.

— Acum ce importanță mai are cauza? bătu în retragere comisarul.

Băură tăcuți ca de obicei. Rar schimbau ei vorbe mai multe. Totuși amândoi se simțeau bine împreună. Beau fără grabă, fiecare cu gândurile lui. Târziu, aproape de miezul nopții, când Felecan aproape ațipise, auzi ca prin vis:

— Vandali! Asasini!

— Ai spus ceva, Dionisie?

— Nu.

Comisarul se ridică greoi și porni către ușă fără să spună măcar un cuvânt de politețe. Rămas singur, Felecan se gândi dacă visase el sau Dionisie pronunțase cu adevărat cele două cuvinte. Abia a doua zi pictorul înțelese, după ce află că Iorga a fost asasinat de legionari undeva la marginea comunei Strașnicul. Zvonul circula prin oraș pe șoptite.

*

Începuse peste noapte un vânt călduț dinspre sud, iar pe cer s-au adunat nori vineții, care prevesteau schimbarea vremii. Spre seară soarele a ieșit dintre nori pe neașteptate. Cărămidarii și ciurarii ziceau că soarele se uită îndărăt. Când se uită soarele îndărăt plouă sigur. Prin oraș se aprindeau luminile. În bătaia luminii casele parcă deveneau mai scunde, dar cu contururi zvelte, hașurate. Dincolo de bariere, mahalalele deveniseră niște pete mari, întunecoase. Vântul s-a oprit. În aer stăruia o apăsare blândă a ploaie. Cerul înnorat coborâse ea o căciulă mițoasă deasupra Bucureștilor.

Rezemat de zidul Blocului verde, Limbă devenise nervos. Nu mai avea țigări. Ar fi fumat o țigară. Mereu era agitat când întârzia Le. Ta la lucru. O aștepta de vreo câteva ceasuri. Isprăvisе țigările. Ar fi fost bună o țigară. Pe străzile din jur s-au rărit trecătorii. Doar icicolo se auzea zgomot de pași sau o poartă trântită. Dinspre Bariera Vergului venea un autobuz. Mașina trecu pe lângă el. Farurile mari măturau lateralele străzii. Apoi totul se liniști. Limbă ciuli urechile. După tactul mărunț al bătăii tocurilor pe. Trotuarul de vizavi își dădu seama că nu poate fi altcineva decât Leta. Îi recunosc mersul. Cârциuma de peste drum, veșnic deschisă până către miezul nopții, acum avea obloanele puse. Cârциumarul plecase la o nuntă la țară. Era naș. Dincolo de cârциumă, Limbă observă niște țigări aprinse. Trei țigări aprinse care se mișcau ciudat prin aer. Apoi au dispărut, ca să reapară peste stradă, la marginea uriașei gropi dintre Vatra Luminoasă și spital.

Parlagiul tresări. Țipătul Letei parcă l-a curentat. Auzi glasuri scăzute, o înjurătură și un nou țipăt. De fapt, un strigăt înăbușit la jumătatea lui. Străbătu strada în fugă, atent la umbrele ce se mișcau în marginea gropii. O lumină puternică îl orbi preț de câteva clipe, iar autobuzul care circula dinspre Uzinele Malaxa către Bariera Vergului opri la un pas de el. Șoferul deschise ușa și sări în mijlocul străzii.

— Chiorule! Bagi omu' în pușcărie. Unde mă-ta îți sunt ochii? Mă prinzi de piept, ai?

Dar omul parcă altceva spunea. La început șoferul nu pricepuse vorbele și semnele care arătau spre groapă. Puse mâna pe manivelă și le strigă pasagerilor câteva cuvinte. Limbă a dispărut la vale pe taluzul gropii. Lumina nopții era slabă. Totuși, observă în fața lui niște umbre. Căzu. Se rostogoli de-a lungul malului. Mâinile lui întâlنiră o baltă. Țipătul Letei răzbi din apropiere. Văzu prea târziu o umbră lângă el. Simți o arsură ca și cum cineva i-ar fi despicat spatele. Râsul aspru al lui Sonu răsună lângă el.

Peste trupul parlagiului parcă s-a lăsat o greutate. În jurul sau se auzeau glasuri. Încercă să se țină drept și să spună ceva. Apoi se liniști brusc, odată cu rostogolirea lui în iarbă.

*

Fulguia ușor, fără convingere. Fulgi mai, mărunți, ce dispăreau iute pe asfaltul bucureștean. Gloria Vaida părăsi curtea liceului și pomi grăbită către Piața Mare, în serile frumoase când se aprindeau primele lumini pe străzile orașului, Gloriei îi plăcea să privească întâi panta iute a Dealului Mitropoliei, apoi, printr-o rotire, vedea luminile joase ce se tot duceau de-a lungul Dâmboviței până dincolo de Calea Victoriei. La spate, luminile urcau molcom pe lângă Morgă până la strada Căuziași. Abia mai pe urmă privea panta domoală ce ducea la Piața Sfântu Gheorghe și mai departe la spitalul Colțea. Dincolo de Colțea începea forfota Bulevardului Brătianu, veșnic aglomerat, cu lumini multe, prietenoase parcă și îmbietoare.

Gloria obișnuia să meargă pe jos până acasă. Urca fără grabă spre Colțea, își arunca privirile asupra ceasului de lângă Universitate, totdeauna eu mulți oameni în jurul său și își îngăduia un zâmbet. Ceasul de la Universitate devenise celebru în viața Bucureștilor nu pentru că ar fi fost un ceas de excepție, ci fiindcă acolo își dădeau întâlnire tinerii îndrăgostiți. De la terasa Brătianu, cu un restaurant nu prea arătos, cu două florării parcă înfipte în micuțul dâmb, se vedeau vitrinele restaurantului Bavaria, veșnic aglomerat, mai ales de la sosirea la București a trupelor germane.

Lipit de zidul florăriei Unirea, Felecan urmărea cu atenție forfota bulevardului. Mașinile claxonau des. Trecătorii zăboveau pe lângă vitrine. Luminate frumos, cu mărfuri multe, acestea atrăgeau privirile oamenilor. Peste drum, ușa restaurantului Bavaria se deschise o clipă, și afară năvăli o melodie: *Lili Marlene*. Cântecele atât de drag soldaților germani.

— Da, da, cântați băieți! murmură Felecan. Cântați, că nu se știe ce aduce ziua de mâine.

— Bună seara, domnule Felecan! Mă așteptați de mult?

— Săru-mâna! Acum am venit. Cum mi-ați aflat numărul de telefon? Telefonul meu figurează pe numele proprietăresei. O învălui într-o privire iute.

Din blana albă și din căciulița la fel de albă se vedea un chip dulce, proaspăt. Fața Gloriei căpătase acel roșu plăcut, sănătos, al tinerilor care au stat mult în bătaia vântului aspru.

— Colega mea, profesoara de geografie, îl cunoaște pe pictorul Străuț. Dar să mergem. Stau la doi pași de aici, pe Batiștei. De la domnul Străuț am numărul dumneavoastră de telefon.

Condus de Gloria, Felecan intră într-un bloc de vreo câteva etaje. Pe scara interioară, din marmură de Rușchița, era cald. Căldura îl învălui într-o clipă. Pe coridor se simțeau arome de mâncare bună.

— Pofțiți, domnule Felecan!

Holul încăpător, cu câteva fotolii de piele, cu o măsuță rotundă și un cuier enorm, capitonat în piele, îl uimire pe pictor. Încă din hol se vedea bogăția apartamentului. O fată atrăgătoare, încinsă peste mijloc, mai mult de formă, cu un șorțuleț alb, dantelat, luă raglanul pictorului după ce făcu o plecăciune, și îl atârână în cuier.

— Două cafele mari, Valeria!

— Îndată, domnișoară.

Salonul Gloriei cuprindea o mobilă veche sculptată de mână, un imens covor persan în tonuri palide, calme, draperii mari, de culoarea muștarului și vase de cristal sau porțelan chinezesc, ce completau un interior poate cam rece prin simetria perfectă a așezării obiectelor, dar, în orice caz, de bun gust.

— Câte camere aveți?

— Cinci și dependințe.

— Prea mare apartamentul. Nu vă încercați în el o senzație de singurătate?

— Nu. Îmi plac spațiile mari. De mică am fost obișnuită așa. Apoi, acesta este și gustul tatălui meu. El mi-a cumpărat apartamentul și mobila. Sigur că acum îmi lipsesc multe lucruri. Biblioteca are puține cărți. Doar câteva sute. Am vorbit cu un anticar. Poate că ați auzit despre cunoscutul anticar Mișu Pach. Mie mi se pare un cunoscător rafinat al literaturii universale. El mi-a promis niște cărți. Va trebui să găsesc un legător bun. Mai am nevoie de câteva tablouri. Pereții celorlalte camere sunt cam goi. Cu ajutorul domnului Pach am făcut rost de acest minunat Tonitza. Mi-ar mai trebui niște pânze. De fapt, acesta este motivul pentru care v-am căutat. Unul din motive, zâmbi. Poate că veți binevoi să-mi vindeți câteva pânze. Pictorul Străuț mi-a vorbit despre talentul dumneavoastră.

— De ce nu ați luat de la el?

— Nu m-am gândit să-i vizitez atelierul. Poate că o voi face.

— Deci unul dintre motive, observă Felecan. Unul din motivele pentru care m-ați căutat. Dar al doilea? Am înțeles că sunt mai multe.

— Doream să vă văd, râse Gloria. În septembrie am petrecut împreună o seară plăcută. Mi-ați vorbit atunci despre fericire, despre război și despre vinuri. Ați vorbit frumos despre vinuri.

— Nu eu, Bogdan a vorbit frumos.

— A, da! Ce mai face domnul Bogdan? Roși ușor Gloria, deși întrebase cu un aer firesc.

— Bine, trăiește! răspuse el, parcă prea sec, prea uscat.

— Domnule Felecan, am coniac, rom, țuică din Banat și cred că și alte băuturi. Ce preferați?

— O țuică.

— Nu prea merge la cafea. Poate un coniac.

— Da, nu prea merge.

— Atunci?

— Atunci ce?

— Oho! râse Gloria. La prima noastră întâlnire nu mi-ați părut atât de dificil. Parcă ați fi pornit împotriva mea, așa, dintr-o dată.

— Sunt puțin întors, râse, și îi plăcu sinceritatea ei.

— De multă vreme proiectez o ieșire la restaurantul acela din Bariera Vergului. Singură nu voi reuși. Atunci a fost frumos. Domnul Bogdan cred că se... cred că se... amețise puțin, iar dumneavoastră mi-ați părut trist ca și acum.

— Trist? Eu trist? Poate bătrân, vreți să ziceți.

— La o astfel de vârstă? îl priva ironic.

— Da, la o astfel de vârstă. Știți când îmbătrânește omul dintr-o dată? Când nu mai are visuri. Dumneavoastră aveți visuri?

— Firește. A avea visuri ține mai mult de tinerețe. Visurile sunt aripile omului tânăr. Cred că domnul Bogdan nu gândește ca dumneavoastră.

Abia acum Felecan ciuli urechile. Blonda se cam învârtea în jurul cozii, aducând mereu vorba despre Bogdan.

— Mâine am ore la școală, dar poimâine aș putea să trec pe la atelierul dumneavoastră. Sper că dimineața sunteți acasă. V-ar conveni să zicem... ora zece?

— Da, este o oră rezonabilă, se ridică pictorul, iar Gloria nu stăruia să-l rețină.

De-a lungul bulevardului bătea un vânt rece, tăios. Puținii trecători mergeau iute pe lângă ziduri. Vitrinele și luminile multe parcă împrumutaseră ceva din răceala nopții. Felecan își strânse raglanul subțire în jurul trupului.

*

Carabă ieși de la închisoarea Văcărești într-o dimineață de noiembrie. Mergea spre casă cu mâinile în buzunare. Era frig. Își ridicase gulerul hainei. Fața lui arăta mulțumită ca a omului care a isprăvit o lucrare bună. Șezuse la Văcărești două luni. Afară, dacă ar fi fost afară, nu ar fi putut câștiga cinci mii de lei nici în patru-cinci luni. Toamna a fost urâtă cu ploii multe. Pe ploaie nu se poate lucra la ciure. Mergea grăbit. Lângă poarta unei curți de pe Calea Văcărești, o lăptăreasă lăsase dubulița și măsura de tablă plină cu lapte pe dubuliță. Lăptăreasa era undeva în curte. Carabă ridică măsura cu lapte și bău setos, apoi își văzu de drum. La spatele său auzi ocările femeii, dar își văzu de drum ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic. În Văcărești mâncarea fusese puțină și proastă. La Pompa de apă de pe Dudești, un țăran cu o căruță cu coviltir vindea pere. Carabă luă o pară și grăi: „Să fie de sufletu’ morților”! Țăranul îl privi uimit, ridică din umeri și râse. Carabă ascunse para în buzunar. I-o va da Letei. Dintre toți copiii Mariței, pe Leta o iubea el cel mai mult. Și fata ținea la el. Știa că ține la el. Dinu era mai ursuz.

Când intră în casă, Marița cocea niște cartofi. Îi cocea în spuza din sobă, iar cartofii pocneau plăcut.

— Ți-e foame?

— Nițel.

Femeia nu l-a mângâiat când a intrat în casă și nici nu i-a spus măcar o vorbă bună. Însă privirile ei înlocuiau vorbele. Carabă mânca iute. Nodul lui Adam, pronunțat, se mișca asemenea unui piston.

— Ce face Leta?

— Bine. E la lucru.

— Dar copiii?

— Tot bine.

Marița fusese sigură că bărbatul va întreba întâi de Leta. Să-i spună, să nu-i spună, femeia stătea la îndoială. Își dădea seama că până la urmă tot o să afle el de pe la alții.

— Leta era să pară un necaz mare.

Carabă mânca liniștit. Numai sprâncenele sale s-au împreunat iurte. Marița nu observă asta și prinse curaj.

— Alde Sonu, Sile și Cireașă au vrut să o facă poștă pă gropi. Limbă a stat trei săptămâni în spital. Zicea doctorul că a avut noroc. Zicea... cuțitul a alunecat pă coaste. Dacă nu era Limbă și niște oameni... sticleții i-au căutat pe geambași în Drumu' Murgului. Da' dacă sticleții au venit de câteva ori, înseamnă că nu i-au găsit.

Carabă se ridică, își puse haina pe el și întinse mâna la grindă, după șiș. Nu mai umblase cu șișul de mulți ani. Îl puse în buzunar. Dădu să iasă..

— Un' te duci?

Carabă nu-i răspunse. Închise ușa după el. Mergea nu cia de obicei, cu pași mari, dar iute. Marița fugi într-un suflet la Buzăi. Pe Buzău îl găsi în izmene, lângă sobă. Grăsunul nu plecase la lucru. Toate carierele erau închise de vreo trei săptămâni.

Auzind vorbele Mariței, Buzău își rotunji ochii, semn de mare spaimă la el. Apoi, parcă mânat de un gând, apucă pantalonii, îi trase pe el și privi prin odaie. Întâi privirile i se opriră pe cuțit. Le întoarse. Acum, vederea cuțitului parcă îi făcea rău. Niciodată nu umblase cu un cuțit la el. Văzu ciocanul cu care își repara bocancii. Îl strecură în buzunar. Și, pentru prima oară de când era însurat, o îmbrânci pe nevastă-sa, care se postase în ușă.

Buzău trânti poarta. Îl văzu pe Carabă aproape de capătul străzii dinspre șoseaua ce ducea la Malaxa. Silueta lunganului dispăru în groapă. Când ajunse Buzău la marginea gropii, celălalt era aproape să iasă. Îl strigă, însă mai mult ca sigur că prietenul său nu auzi, începu să alerge după Carabă. Încă nu-i era clar de ce aleargă și ce va face dacă îl va ajunge. De felul său, Buzău era timid și șperios. Cel puțin așa gândea uneori lunganul. În urmă cu vreo câțiva ani, în groapă la Reconstrucția, un nisipar îi dăduse o palmă grăsunului. El nu a zis nimic și multă vreme l-a tot ocolit pe nisipar.

Buzău îl ajunse pe prietenul său într-o cârciumă de pe Pantelimon. Gâfâia și nu știu ce să-i spună. Carabă a făcut ochii mari. Pe urmă s-a încruntat. „Ce vrei? Du-te acasă! Mă descurc eu și singur.” Buzău a rămas lângă ușă. Lunganul s-a apropiat de o masă. La masă ședea un băiat subțirel, cam la vreo douăzeci de ani. Mânca. Nu se vedea băutură pe masa lui, ci numai mâncare. La alte mese aburea din cești țuica fiartă. Oamenii vorbeau tare între ei, iar fumul de țigară plutea pe sub tavan ca o pâclă.

— Ce cauți pe aici, nea Carabă? întrebă subțirelul.

— Pe Sonu. Tu știi unde stă Sonu?

— Asta nu știi, da' l-am văzut acum vreo două ceasuri cu Sile și Cireașă după el. Mergeau în josul Pantelimonului. Erau cu chef.

— Aha! Nu știi unde mergeau?

— Nu. Am auzit că Sonu are o muiere pe strada Petrescu doi. Ai nevoie de el?

— Tu ce mai faci? evită lunganul să răspundă.

— Nu prea grozav. Halesc și plec la treabă. Fac vreo două tramvaie prin centru. Însă acum de când a dat frigul e mai greu. Fraierii își țin lovelele sub paltoane. Ajungi greu la lovele.

— Baftă! zise Carabă și o luă din loc.

Subțirelul îl salută cu două degete ridicare în aer. Era încântat că discutase cu lunganul. Prin închisori exista o anumită ierarhie între şuți și trosnitori. Lui Carabă îi mersese vestea că are lacăt la gură. Unul ca subțirelul se putea simți fericit dacă lunganul îi acorda o privire sau o vorbă. În fața altuia, subțirelul n-ar fi suflat o vorbă despre Sonu, fiindcă și Sonu era cineva. Nimeni nu lovea mai iute cu șişul ca Sonu.

În cârciuma *La potcoava*, Carabă stătu de vorbă cu un țigan voinic, încins cu brâu roșu. Se cunoșteau. Țiganul făcuse vreo câteva tâlhării. Însă fața lui lătareată și ochii blajini nu-l arătau a om fioros.

Buzău se ținea după Carabă, dar la oarecare distanță. Îi era frică. Nu știa de ce se ține după el. Se oprea când se oprea celălalt și pornea când pornea prietenul său. Carabă schimba uneori o vorbă cu câte un trecător, iar Buzău se miră văzând că mulți oameni îl salută pe lungan.

Ajunseră pe o stradă ce cobora în pantă dulce. Lunganul intră într-o curte. Casa acoperită cu stuf parcă se lăsase în jos sub greutatea anilor mulți. Pereții coșcoviți plesniseră ici-colo. Buzău rămase lipit de poartă. Printre scândurile gardului observă o prispă și o ușă afumată, parcă unsuroasă.

Când Carabă deschise ușa, Sile și Cireașă tresăriră. O femeie mărunță, palidă, se ridică de pe scaun cu priviri mirate. Sonu îi făcu semn femeii să treacă în odaia de alături. Pe masă erau câteva sticle cu vin și gustări.

— Stai jos, Carabă! îi făcu semn Sonu.

— Mă știi?

— Te știu. Cum naiba să nu te știu?

— Atunci de ce?

Sonu ședea pe marginea patului. Un pat scund, cu perne multe. Era în cămașă albă, descheiată la gât. Bărbierit proaspăt arăta mult mai tânăr și mai plăcut. Lângă masă, Sile și Cireașă, pe scaune, așteptau un semn de la Sonu. Palmele lor strângeau prăselele cuțitelor.

— Atunci de ce?

— Să-l ard? întrebă Sile.

— Stai bine, Sile! zâmbi Sonu.

i Dar Sile apucase să se ridice pe jumătate. Scaunul pe care îl părăsise femeia veni peste Sile ca un proiectil. Mișcarea făcută de Carabă a fost prea neașteptată. Arătase prea calm ca să-i poți bănuși o astfel de intenție. Cireașă sări cu șişul întins, însă un picior, un vârf de bocanc, îl izbi în cot, iar șişul zbură până la tavan.

— Mi-a rupt mina! țipă Cireașă.

Ușa se deschise. Cu ciocanul ridicat deasupra capului, Buzău rămase proțăpît în prag. Tremura. Tremura și mâna cu ciocanul ca mișcată de vânt. Carabă îl văzu cu coada ochiului și numai într-o fracțiune de secundă, fiindcă privirile sale erau ațintite pe mâinile lui Sonu. Acesta nu se mișcase de pe pat. Râdea. Apoi spuse aspru:

— Cireașă, Sile! Stați bine! V-am zis să stați bine. Auzi, măi Carabă? Câtă spre lungan. Dacă mi-o dai pă Leta îți pun în palmă zece foi de câte o mie. Acum ți le pun în palmă.

Ceva din privirile lui Carabă îl făcu să tacă și nu mai răsă. Mâna lui alunecă moale către șiş. Prinse șişul în pumn și răsă din nou. O sticlă de pe masă, golită de vin doar pe jumătate, îl izbi în față. Carabă fusese mai sprinten. Însă lunganul știa de ce fusese mai iute. Sonu era băut. Băuse mult. Băutura i-a tăiat din agerime. Sile, încă năucit de lovitură și la fel de beat, încerca să se adune pe scaun. Carabă se retrase cu spatele către ușă. Pe fața lui Sonu vinul se prelingea dimpreună cu niște dâre de sânge. Nu reușea să vadă. Lovi cu șişul la nimereală. Vârful cuțitului pătrunse adânc în ușă.

Cei doi prieteni mergeau unul lângă altul fără să spună o vorbă. Lunganul făcea pași mari. Nu-și dădea seama că Buzău se chinuie. Cu picioarele sale scurte. Nu-și dădea seama, fiindcă în minte îi umblau niște gânduri. „Cum o fi reușit pare Buzău să-și biruie frica?” Ar fi vrut să bea cu grăsunul orice, numai să bea ceva împreună, însă nu avea bani. Apoi îl văzu pe șuțul subțirel mergând agale către oraș. Îi făcu semn.

— Ai niște bani?

— V-o douăș-cinci, răspuse fericit subțirelul.

Caraba îi luă banii fără să-i adreseze alt cuvânt sau vreo privire. Subțirelul se îndepărtă fericit. Era o cinste să ia Carabă lovele de la el.

— Bem o țuică fiartă?

— Nu. Acum nu, se împotrivi Buzău, cu gândul acasă. Luăm niște țuică și o bem la mine.

Tăiară drum prin gropi. Acum Buzău nu mai băgă în seamă faptul că ieste obligat aproape să alerge lângă prietenul său. Se simțea ușor. Carabă călca îngândurat. Își dădea seama că va urma o răfuială. Nu-i Sonu omul care să rabde o pălitură.

Capitolul 5

La rugămintea Gloriei, Felecan a întins aproape toate pânzele de-a lungul pereților atelierului. Fata privea ici-colo, iar în ochii ei pictorul nu descoperi nici entuziasm, nici dezamăgire, ci numai un aer de curiozitate. Se plimba prin atelier cu pași mărunți, preocupată parcă de alte gânduri.

„Cred că se pricepe la pictură ca pisica la creșterea viermilor de mătase, gândi Felecan. E vina mea. Trebuia să-i arăt doar trei-patru pânze. Între atâtea îi vine greu să se decidă. Dar dacă se hotărăște la ceva am să-i cer niște prețuri de groază. Bani are. E clar că are bani. Am să-i cer mult. Dumnezeu știe că am mare nevoie de bani. Se apropie sărbătorile, n-am plătit chiria, n-am palton, nu mai am pânză și vopsele. Însă niște prețuri pipărate trebuie să-i cer. Prea și-a dat aere cu bogăția apartamentului ei. O jumătate de ceas m-a bătut la cap cu proiectele ei costisitoare. Sau poate că mi se pare. În fond poate că ea e obișnuită să vorbească așa. La ea o fi un limbaj firesc. Limbajul omului înstărit, orb la sărăcia altora.”

Spre uimirea pictorului, Gloria a ales patru dintre cele mai izbutite pânze ale sale. Deci se înșelase în privința priceperii ei. Trebui să admită în sinea sa că se înșelase.

— Aveți aici vreo șaiszeci de pânze. Ar trebui să faceți cu ele o expoziție.

— Nu m-am gândit la asta.

— Ar trebui să vă gândiți. Cât mă costă aceste patru pânze, domnule Felecan?

— Vă plac?

— Foarte mult. Sincer, nu am crezut chiar tot din ce mi-a spus domnul Străuț despre arta dumneavoastră. Este o surpriză pentru mine. O mare surpriză. Voi încerca să recomand pânzele dumneavoastră unor cunoscuți. Dar rămăsesem la bani. Cât?

— Două mii cinci sute de lei bucata.

Gloria deschise poșeta fără să clipească și puse banii pe masă.

— Sunt zece mii de lei aici, domnule Felecan. Ați mai obținut vreodată prețuri atât de mari pe picturile dumneavoastră? Îl privi râzând.

— O singură dată, râse și el. Adică nu. De două ori. Prima oară acum doi ani, pentru o natură moartă. Era un tip pe care nu l-am mai văzut de atunci. Mi-a plătit trei mii de lei fără să clipească, așa cum s-a întâmplat cu dumneavoastră adineauri.

— Și a doua oară?

— Un prieten. Un comisar de poliție. A luat un peisaj cu două mii de lei. Însă el a fixat prețul. Acum suntem prieteni buni.

Ca orice femeie curioasă, Gloria își aruncase privirile de câteva ori. Asupra unei pânze acoperite. Dacă aceasta ar fi fost pe șevalet, ea s-ar fi gândit că poate fi ceva în lucru. De ce oare pictorul nu i-a arătat și pânza aceea acoperită? Să fie cumva o comandă? Gloria dorea să o vadă. Felecan ieșise din atelier după cafea. Când reapăru, o găsi pe Gloria uluită, ținându-și respirația în fața portretului Chirei.

— Asta nu! spuse el tăios și înveli pânza cu gesturi aspre, mânioase.

— Dar aș' vrea să o cumpăr, protestă ea. Accept orice preț. Cele patru pânze pe care le-am cumpărat sunt excelent lucrate. Însă ele nu depășesc o anumită valoare artistică medie. Sunt lucrate cu artă, frumos. Ori cine va spune: „Iată un pictor valoros!” Dar în pânza aceasta ați pus ceva de geniu. Cât, domnule Felecan?

— Nu-i de vânzare.

— Mă gândeam la zece mii, stăruia Gloria.

— Lăsați pânza în pace, domnișoară! Am spus nu, replică el tăios.

— În vreme ce eu vă caut prietenia, îmi vorbiți ca unui dușman, se supără Gloria. O iubiți?

— Ce vă face să credeți? zâmbi el dezarmat.

— Intuiția mea de femeie. Dacă ar fi fost vorba despre altceva, nu ați fi sărit la mine ca ars. Ia te uită. Și eu care credeam... care credeam... după bătrânețea sufletului vostru... despre care îmi vorbeați...

— Ce?

— Că nu vă încercă astfel de bucurii gingașe.

— Nu cumva îmi faceți curte?

— A, nu! râse Gloria, parcă apărându-se cu mâinile. Concurența e prea mare, arată către pânza învelită.

— Se răcește cafeaua. După ce bem cafeaua vă caut o mașină.

— Dar am venit cu o mașină de piață. Mașina așteaptă la poartă.

— Atunci să ne grăbim.

— Nu-i cazul, domnule Felecan. Mâine seară nu am niciun program. Mi-ar plăcea să mergem din nou la cârciuma din barieră. Să discutăm iar despre fericire... despre vinuri... dacă și domnul Bogdan... și chelnerul Costică... Costică mi s-a părut un tip interesant.

„A dracului mai ești, javră! Socoti Felecan și cătă spre ea pentru prima oară blând, prietenos. Deci asta e. Îl înfășori bine pe Bogdan între mine și Costică. Te-am prins. Vezi tu, draga mea, oricât ai fi de javră șireată, ai dat peste un dulău bătrân, cu experiență. Felecan are mirosul fin. În chestii d-astea nu-l duci tu pe Felecan.”

— Știu eu? spuse el prefăcându-se îngândurat. Am putea să ieșim la cârciumă. Pe Costică îl găsim sigur. Va fi mai greu cu Bogdan.

— De ce mai greu? păru ea ușor contrariată.

— Acum nu mai lucrează. Fabrica de cărămizi și-a închis porțile de aproape o lună. Nu l-am văzut de mult pe Bogdan. Dumnezeu știe pe unde umblă. L-am căutat acasă de vreo două ori.

Oare s-au întristat ochii Gloriei sau i s-a părut lui Felecan?

— Atunci pe altădată.

— De ce? se prefăcu mirat Felecan.

— Mi-ar fi plăcut în formație completă. Atunci, în septembrie, m-am simțit bine cu domniile-voastre.

— Ascultă fetițo! se zbârli brusc pictorul. Iartă-mă că-ți zic așa! Îl iubești pe Bogdan? E clar că-l iubești. Iar dacă e așa...

— Dar mă jigniți, tresări și se înroși Gloria. Cum vă închipuiți una ca asta? Între mine și domnul Bogdan sunt două lumi. Să nu confundați gesturile de prietenie cu... cu...

— Zău? Da, poate că vă despart două lumi, însă nu așa cum îi închipui dumneata. Bogdan e atât de sus încât mi-e teamă că niciodată n-ai să poți zbura până la el.

— Nu înțeleg, îl privi contrariată. Ce să înțeleg...?

— Nimic. Am vorbit prea mult. De fapt, habar n-am de ce a fost între voi. Dar știu să privesc. În seara aceea, în cârciumă, ochii dumitale erau de femeie îndrăgostită. Cel puțin așa te uitai la Bogdan.

— Între noi nu a fost nimic, răspunse cu răceală Gloria. Băusem două pahare de vin bun. Asta e tot, domnule Felecan. Sunteți un om violent. Și, din păcate, un om care violează nu numai gândurile semenilor, ci și buna-cuviință. Achiziția acestor tablouri mi-a făcut plăcere. Discuția cu dumneavoastră, nu.

Înciudat, înțelegând că o cam făcuse de oaie, Felecan luă cele patru pânze și o însoți pe fată până la mașină. Gloria nici nu-i mulțumi, nici nu se uită la el. Curând mașina coti pe o stradă către centrul orașului.

„Sunt un prost! Gândi Felecan nemulțumit. Ce dracu' mă bag eu în lucruri pe care nu le. Cunosco? Al dracului dulău mai sunt! Felecan, dulăul! Cum naiba mi-a trecut mie prin minte că ea ar fi îndrăgostită de Bogdan? Bogată, frumoasă, liberă are ea destui «marocani» care îi dau târcoale. Săracul Bogdan! Adică de ce săracul? Poate că nici el nu o iubește. Până acum nu a suflat o vorbă în această privință. Chiar dacă s-o fi culcat cu ea de câteva ori,. Asta nu înseamnă iubire. Lui Bogdan i-o fi părut rău că ea a plecat, dar la iubire nu cred eu că a îndrăznit să se gândească. Înțelege și el distanța ce-i separă. Chestia e că mă bag în sufletul oamenilor ca un nătărău, ca un tirbușon prost de scos dopuri”.

Doamna Mărgelatu, proprietăreasa, cu capotul ei înflorat, pe care îl punea numai la ocazii, mai mult ca sigur ascultase la ușa atelierului discuția dintre pictor și Gloria. Fața ei palidă, severă, de om între două vârste, acrit, arată numai zâmbet.

— V-ați certat?

— Am bătut-o. Ce te face să crezi că doar ne-am certat?

— Păi, la plecare nu arăta prea veselă. Adică nu așa cum a venit. Dar știi că ai niște apucături...

— Știu. Apropo de apucături, m-am hotărât să-ți plătesc chiria până la sfârșitul anului.

— Chiar mă gândeam că ți-au dispărut astfel de apucături, zâmbi încântată doamna Mărgelatu. Acum, că ai bani, ai putea să-ți cumperi un palton.

— De unde știi că am bani? Nu cumva ai ascultat la ușa?

— Viai, domnule Felecan! se izmeni ea. Cum îți închipui una cu asta? Tocmai treceam pe coridor când i-ai cerut zece mii de lei. Însă eu cred că mai bine îi cereai mina. Domnișoară Gloria se vede că-i de neam mare.

— Dumnezeu! îi știi și numele? Înseamnă că ai ascultat toate convorbirile mele telefonice.

— Să nu exagerăm, domnule Felecan. Nu pe toate. Unele minau scăpat. Mai plec și eu uneori de acasă, îl privi cu nerușinare doamna Mărgelatu, iar Felecan, dintr-o dată înveselit, o sărută pe amândoi obraji.

Protestând mai mult de formă, ușor îmbujorată, doamna Mărgelatu intră în bucătărie și se gândi: „Nu-i băiat rău. Și se pare că e ceva de căpățâna lui. Te pomenești că are talent. Sigur că are. Altfel cine naiba dă zece mii pe aiurelile lui? Diseară îi fac niște clătite cu dulceață. Felecan se dă în vânt după clătitele cu dul. Ceață. Ce chestie! Bine că ieri nu i-am cerut banii de chirie. Ieri aveam mare nevoie de bani. Și comisarul ăla.

Dionisie, mi-a zis o dată: «Felecan nu pictor e, ci aur între pictori». Naiba știe? Te pomenești că e talentat.”

„Deci mai am opt mii de lei, chibzui Felecan când rămase singur. Două mii mă va costa un palton bun. Alte două mii voi cheltui pe pânză și vopsele. O mie lui Bogdan și una lui Mitică, înseamnă că-mi mai rămân două mii. Deci voi petrece un Crăciun frumos, dacă nu-mi vine ordin de chemare până la Crăciun.”

*

În baraca de tir a lui Oțoțoc era frig. Oborul, altădată bogat în preajma sărbătorilor, arăta aproape pustiu. Zăpada puțină, ca o pojghiță, scârțâia sub picioarele trecătorilor grăbiți. Nu departe de baraca de tir, două țigăncușe nostime, cu bocanci prea mari pentru picioarele lor delicate, strigau la răstimpuri fără convingere: „Ia floricele calde.” Floricelele numai calde nu puteau fi. Cărbunii de pe grătar Dumnezeu știe de când muriseră. Cuprinse de frig, fetele începură să danseze, unduindu-și corpurile zvelte în cântec: „*Haida, haida Merișor și te-nsoară în Obor.*”

Felecan se opri lângă fete, încântat de agerimea și suplețea lor în dans. Scoase din buzunarul raglanului un cărbune și un bloc mic de desen. Vru să schițeze primele linii, dar fetele, observând asta, încetară dansul.

— Noroc, fetelor!

— Așa noroc, boierule, să fie de capu' cui știm noi! Ia floricele calde.

— Sunt reci, râse pictorul. Vă dau în schimb zece lei dacă mai dansați o dată.

— Dă banii!

Felecan scoase zece lei. Fetele începură dansul din nou. Însă acum, ele nu mai dansau atât de grăitor ca adineaori. Felecan puse blocul de desen în buzunar și se depărta nemulțumit. Nemulțumit doar o clipă, fiindcă îi venise o idee.

— Ce zici, fă, de ăsta? râse una dintre fete. E nebun. A dat biștarii da' nu stă să vază dansu'.

— E matol, răspunse cealaltă.

Pictorul se ascunse după baraca unei foste mustării. Simțea frigul prin toate încheieturile vechiului său raglan. Curând uită de țigăncușe. Gândurile lui s-au întors la vorbele pe care i le spusese Gloriei. Îi părea râu de cuvintele rostite. De câte ori făcea câte o gafă, aceasta nu-i dădea pace multă vreme.

Felecan tresări. Două voci tinere, plăcute, cântau iar: „*Halda, haida Merișor și te-nsoară în Obor*”. Pictorul râse și ieși de după baracă. Mânia lui umbla iute de-a lungul blocului de desen. Fetele dansau cu aceeași mlădiere ca și prima oară.

*

Așezați pe două lăzi goale, Oțoțoc și Bogdan se cinsteau cu niște țuică. O sticlă de țuică aproape goală se vedea între ei, pe dușumeaua barăcii de tir. Uneori suflau în pumni să se încălzească, iar aburul stăruia clar preț de câteva clipe.

— O pușcă, vă rog!

— Ia te uită, râse Oțoțoc. Am crezut că-i un client. Un nărod de client, fiindcă pe frigul ăsta cine dracu' are chef de tras la semn? N-ai picat prea bine, Felecan. Dacă veneai acum un ceas era altceva. Totuși, după cum vezi, în sticlă ar mai fi câteva înghițituri pentru tine. Hai, intră în baracă! În baracă e cald. Știi cum e acum în baracă? Cică într-o iarnă, pe malul unui râu, un țigan rebegit de ger s-a băgat într-o plasă de prins pește. Și zicea țiganul: „Dacă eu aicea mor de frig, da' ăia de afară, săracii?”

— Nu, nu așa a zis, râse Bogdan. Dârdâind de frig» omul zicea: „Cei d-afară-s morți de-aseară.”

— Da' ce, tu ai fost de față?

— Parcă tu ai fost? i-o întoarse Bogdan.

— O pușcă, vă rog, stăruie pictorul.

— Hai, mă, lasă gluma! Îl privi chiorâș Oțoțoc. Pe frigul ăsta greu gust glumele altora. Numai ale mele îmi fac plăcere.

— Dar nu glumesc. Dă-mi o pușcă! Poftim banii. Puse pe tarabă un teanc de bancnote.

— Drace! răsă uluit Bogdan. Ai făcut cumva o tâlhărie la drumul mare? Adică nu. Banii sunt noi. Parcă ți-e milă să umbli cu ei. Mai au miros de tipografie. Înseamnă că ai spart Banca Națională. Tu ce zici, Mitică?

— Aș zice că-i falsificator. De la pictor la falsificator distanța nu-i prea mare. Apoi, uită-te tu nițel la mutra acestui individ. Îți inspiră el puțină încredere? Mie nu.

— Mai rău ca falsificator, zâmbi Felecan, fericit de uluirea prietenilor săi. Am jumulit un înger.

— Un înger? se minună Bogdan. Parcă nu-mi vine a crede. Eu știam că numai diavoli umblă cu bani. Îngerii n-au timp de chestii pământești. S-o fi schimbat moda, iar noi, că niște nătărăi, stăm aici și nu știm nimic. Mitică nici de saftea nu a încasat azi. Cât ai acolo?

— Două mii. Una pentru tine și una pentru Mitică. A, nu, nu vă încruntați. Vi-i dau cu împrumut și cu dobândă. Vă aștept până la vară. Însă vreau dobândă câte o sticlă de țuică.

— Dar tu?

— Mai am încă șase mii. Au fost zece dar două mi le-a umflat proprietăreaș.

— Dumnezeu! sări încântat Bogdan. Se mai întâmplă minuni. Unde-i îngerul acela? Să bem pentru îngerul tău.

— Mai bine închideți baraca. Stați degeaba aici. Mergem la mine. La mine e cald. Madam Mărgelatu și-a amintit că eu nu sunt un mare admirator al frigului.

— Zău, de unde ai atâția bani? insistă Bogdan.

— Mi-a picat. Un client, se feri Felecan să pomenească despre vizita Gloriei. Tu ce hram porți de când s-a închis fabrica de cărămizi?

— Dimineața vin în Obor și-i țin de urât lui Mitică. Seara scriu. Am scris mult în ultima vreme.

— Da, nu-i rău. Ai vreme destulă până la primăvară. Sper ca până la primăvară să scăpăm de mobilizare. Dionisie m-a liniștit în această privință. Adineauri m-am întâlnit cu Dionisie. El știe unele chestii. Zicea că

statul nu face o asemenea greșeală să mobilizeze masiv peste iarnă. O mobilizare generală înseamnă prea multe guri de hrănit de-a lungul iernii. Poate că nici la vară nu va fi război aici. Cel puțin așa crede Dionisie. El zice că nemții vor încerca la primăvară din nou o debarcare în Anglia. Numai că nu prea văd eu ce vor găsi nemții în Anglia. După atâtea bombardamente, aud că Londra și alte mari orașe englezești sunt arșice. Câți bani mai ai tu fără mia asta de la mine?

— Vreo două sute, ridică din umeri Bogdan.

— Mă, tu ești bun de pus în ramă, îl privi încruntat pictorul. După o vară de muncă — doar două sute de lei. Câte pâini ai împărțit tu pe zi la șomerii care veneau la fabrică?

— Nu cine știe ce!

— Pe dracu! Acolo s-au dus banii tăi. Acum aștepti iarna fără palton. Crezi tu că pâinile bale au rezolvat problemele acelor oameni flămânzi și necăjiți? Nu asta-i rezolvarea, băiatule.

*

În odaie era cald. Bogdan aprinse lampa. De când începuse frigul nu mai dormea în tindă, ci în camera dinspre stradă. Scrise o vreme. După un timp lăsă lucrul, nemulțumit. Apoi îl reluă cu gesturi aspre și începu să taie o seamă de fraze. Dar și frazele rămase aveau unele cusururi. Poate a zecea oară, reluă totul pe curat. Acum frazele nu mai conțineau atâta balast. Reciti cele câteva pagini. La început fuseseră opt. Au rămas doar cinci. Povestirea, în loc să piardă din claritate, câștigase. Era convins că se află în fața unui lucru bun. Altădată i-a lipsit această siguranță. Acum știa clar că nu are nevoie de părerea cuiva. Începu să se plimbe prin cameră agitat. Se opri. Felecan îi spusese cândva: „Tu știi când devine un om scriitor? Evident, un om cu astfel de preocupări. În ziua, în ora, în clipa în care discerne singur pe opera sa. Atunci talentul și măiestria își dau mâna.”

Privi prin fereastră. Pe la casele din jur nu mai ardeau lumini. Strada Fecioarei dormea adânc. Până în zori, strada, adică oamenii ei, au amânat toate necazurile, toate zbaterile, toate speranțele. În zori totul va fi reluat de la capăt. Cuprins de astfel de gânduri, Bogdan se așeză pe pat. Apoi gândurile lui intrară pe alt făgaș, închise ochii și o revăzu pe Gloria. Rememoră totul de la întâlnirea lor în gară. Uneori îi scăpa un amănunt. Și-l amintea, îl derula încet, apoi mergea mai departe pe fir, atent să nu uite ceva.

Prelungi mult petrecerea de la cârciuma din barieră. Deși revăzuse în gând toate momentele importante ale acelei seri, niciodată nu s-a gândit decât la Gloria și la tot ce se lega de ea. Abia acum privi altfel întreaga seară. Abia acum îi veni în minte să stăruie pe ceea ce spusese Felecan. Fiindcă Felecan avusese dreptate când a spus: „Da, să bem pentru fericire. Pentru fărâmele de fericire. Adesea fericirea e doar închipuită și înșelătoare. Cu cât ești mai naiv cu atâta prinzi mai multe clipe de fericire închipuită”. Acum Bogdan înțelese limpede că fusese și el un naiv. Un biet naiv care o clipă a crezut în miracole. E drept că atunci, în seara aceea, privirile Gloriei parcă îi făceau o chemare tainică. Dar Gloria băuse. Nu mai judeca limpede. Nu era obișnuită cu băutura.

„La naiba! Gândi el și încercă să se smulgă din amintiri folosind argumente. În fond nu numai dragostea înseamnă fericire. Eu am fost fericit cât am putut oferi niște pâini. Apoi încă ceva, cred că cel mai important lucru: acum câțiva ani, când am scris primele schițe, nu m-am gândit că voi lua în serios această muncă. Abia acum sunt convins că mi-am găsit drumul meu în viață. Sigur că nu orice muncă îți aduce satisfacții și fericire, ci numai acea muncă ce te pasionează, ți se potrivește și o faci cu plăcere. Cu mare plăcere.”

Înainte de a adormi, Bogdan nu mai fu sigur nici de aceste ultime păreri ale sale. Adică văzu lucrurile parcă mai altfel. Le văzu cu teamă. Cu neliniște. Oare într-adevăr își aflase el adevăratul drum? Nu cumva e naiv? Nu cumva munca aceasta care îi dă momente de satisfacție și fericire e zadarnică, înșelătoare? I se potrivește oare? Are el destulă chemare pentru ea? A reuși câteva proze călduțe nu înseamnă că ești scriitor. Orice produs al muncii dacă nu are o întrebuințare, dacă nu este folositor, face munca zadarnică. Nu cumva el e din nou un naiv?

*

Pe proprietarul drogheriei Standard greu putea să-l găsească cineva în birou. Domnul Karmitz umbla cu mersul său agitat când pe la etaje când prin subsolurile imensei sale clădiri din strada Sfântul Ionică. Felecan a avut noroc să-l întâlnească în hol.

— Vă ascult, domnule, dar iute, l-a măsurat întrebător Karmitz pe pictor. Nu ați nimerit prea bine. Azi am o groază de treburi. Vă ascult.

— Poate că e mai bine să vin altădată. Sunt pictorul Felecan.

— De ce altădată? Cine face din vina lui un drum fără folos greu va reuși în viața.

Felecan altfel își închipuise întâlnirea cu domnul Karmitz. Sigur că nu ușoară, însă undeva într-un birou unde se pot schimba câteva fraze în liniște. Aici, funcționari sau simpli lucrători îl căutau des pe Karmitz, iar acesta le răspundea iute, dădea indicații sau semna bonuri pe care le rupea dintr-un carnețel. Într-un halat albastru și pantofi cu tocuri scâlciate, stăpânul Standardului nu prea arăta a milionar.

— Aș vrea să vă spun o mică poveste, domnule Karmitz.

— O poveste? Dar eu sunt negustor de medicamente și produse de drogherie, îl privi sever Karmitz, în timp ce semna un bon. Funcționarul care solicitase bonul plecă, însă veni altul. Negustor, poveste, vă ascult, reluă stăpânul Standardului.

— Am un prieten scriitor. Un scriitor tânăr, talentat, căruia îi lipsește un palton.

— Da, da, scurt și la obiect, aprobă mulțumit Karmitz. Trimiteti ambalajele la gară! Îi porunci altui funcționar. Câte lăzi sunt?

— Cinci sute.

— Bine! Iată bonul pentru casierie.

Veni apoi un bărbat cu părul cărunt. Karmitz îl părăsi pe pictor. Discută mult cu vizitatorul și îl conduse până la ușă. Dintr-o odaie apărură o femeie în halat alb. Negustorul îi ceru să facă o cafea și să i-o aducă în hol.

— Va trebui să-și cumpere un palton, reveni spre Felecan. Poftim bonul. Casieria e lângă ușă, domnule... domnule...

— Nu! Ceva nu-mi place. Păstrați-vă banii. Eu sunt om, nu obiect.

— Iar eu sunt negustor, se încruntă Karmitz. N-am timp de cuvinte frumoase și de discuții. Luați bonul! Banii niciodată nu se cuvine să-i refuzi. Mihai! Strigă spre un funcționar. Ați controlat flacoanele?

— Da, toate sunt întregi.

„Nici măcar nu și-a cerut scuze că m-a lăsat adineauri în hol ca pe un caraghios”, gândi Felecan.

— Încă o vorbă, domnule Karmitz. Se apropie de negustor.

— Vă ascult, dar iute.

— Mulțumesc pentru intenție. Păstrați-vă banii și... ia mai du-te naibii!

„Temperament vulcanic! Se încruntă Karmitz. Iată un tembel pe care îl costă două mii de lei o înjurătură.”

Felecan urca agale panta de pe strada Sfântul Ionică spre Calea Victoriei. Era încă furios. Își îndesase mâinile în buzunare cu pumnii strânși, iar în minte îi încolți o idee, la început doar nostimă, i se păru lui, ca să-i găsească mai târziu și alte calități. Ideea apăruse la început ca o cheie la un scris cifrat și pe măsură ce o, putea folosi, fața lui căpătă mai multă seninătate. Reuși să fie chiar bine dispus. „De când e lumea, pentru a obține ceva trebuie să dai ceva.” Aceasta era ideea. „Karmitz mi-a oferit două mii de lei, atât am văzut că a scris pe bon, dar pentru iacei bani mina pretins câteva minute de umilire. M-a tratat ca pe un obiect. Atât dorea el de la mine în schimbul banilor. Însă la milionarul Karmitz două mii de lei înseamnă mai nimic. La prima vedere nici eu nu aș fi dat prea mult. La prima vedere așa s-ar părea. Și totuși, aș fi plătit prea scump, fiindcă minutele de umilință m-ar fi otrăvit de-a lungul anilor de câte ori mi-aș fi adus aminte de ele. Dar dacă n-am făcut târgul, dacă nu am luat banii, înseamnă că eu sunt în câștig, iar Karmitz în pierdere. Înjurătura mea îl va otrăvi o bună bucată de vreme.”

Intră pe Calea Victoriei. Trecură pe lângă el două fete frumoase, înalte, îmbrăcate șic. Întoarse privirile după fete, prefăcându-se că se uită într-o vitrină. Fetele s-au oprit ceva mai încolo la. Altă vitrină. Au simțit privi rile pictorului. Discutau. Între ele, privind cu coada ochiului spre bărbatul înalt de la vitrina, alăturată. Zăboviră un timp acolo, apoi râseră și își văzură de drum. Prins de. Alte gânduri, Felecan uită de fete. „Iată o lume pe care nu o înțeleg. Domnul Karmitz e bătrân și milionar. Atunci de ce goana asta după aur? După alte milioane. Când sunt multe, milioanele nu mai au importanță câte sunt. Sau poate că bătrânului munca îi face plăcere. Da, nu-i exclus. Poate că așa se simte el fericit. Deci oameni harnici, oameni care îndrăgesc munca se pare că sunt în toate clasele sociale. Numai că... numai că... se luminează brusc, oamenii bogați își pot alege o muncă ce li se potrivește și li face plăcere. Săracii niciodată nu au de ales. Da, să mă ia dracu’, aicea-i deosebirea. Măine Bogdan va avea un palton nou. Am bani să-i cumpăr un palton. De nu vom intra în război, îmi dă el banii la primăvară. Ar trebui să încerc să mai vând câteva pânze.”

Ajunse la ușa restaurantului Capșa. Nu mai intrase de multă vreme acolo. O va face acum. Se răzgândi. Capșa, cu interiorul său ca de biserică, adică tăcut, rece, cu chelnerii țepeni, cu clienți și mai țepeni, semăna a mormânt bogat. A criptă. Mai bine via coborî pe bulevard până la Tic-Tac. Acolo se poate mânca o plăcintă caldă, cu brânză, lângă care merge o sticlă

de bere Luther. Privi afișele cinematografelor, ce se țineau parcă în lanț de-a lungul bulevardului. Da Arta rula un film german, o comedie, cu doi comici vestiți. „Aș putea să intru, zâmbi Felecan. Comicii sunt vestiți, dar dintre ei Lipsește cel mai vestit: Hitler. Dacă intrăm în război, o să văd eu destule comedii cu Hitler.”

*

Bogdan arăta nedumerit când factorul îi aduse o scrisoare. Un plic alb din hârtie bună. Rar primea el scrisori. Întoarse plicul, iar mâinile lui mari tremurară o clipă ca o bătaie scurtă de aripi.

— Gloria! murmură și intră în casă.

Puse plicul pe masă. Nu se grăbi să-l deschidă. Îl privi lung, atent, ca și când s-ar fi uitat la fața Gloriei.

Căută un cuțit și-l desfăcu grijuliu, să nu se rupă cumva o margine a plicului.

*„Domnule Bogdan, vă aștept joi seara la mine. Vă invit la cină.
Gloria Vaida.”*

Bogdan mai citi o dată scrisoarea. Parcă îi scăpase ceva. Deci îl așteaptă mâine seară. Dar e atât de mult până mâine seară. Însă treptat, pe măsură ce trecea timpul, începu să vadă altfel lucrurile.

„Nu, nu, bătrâne! Zâmbi. Nu mai suntem destul de naivi. Nu mai vrem să ne jucăm cu focul. Arsurile mici totdeauna se vindecă. Cele mari, foarte greu. Gloria ne pofteste să urcăm pe rug. Ea nu urcă. Din scrisoare nu se vede că ar vrea să urce. Ea întetește doar focul. Ne pofteste pe un ton imperativ, de stăpân, iar asta nu ne place.”

*

În ajunul Crăciunului începu să ningă. Fulgii mari pluteau molcom prin aer, parcă nehotărâți să coboare pe pământ. Noroaiele golfului se acopereau cu o pojghiță albă de omăt. Către seară a stat ninsoarea. În locurile călcate de oameni zăpada se murdărise cu noroi. Partea de răsărit a orașului arăta ca încremenită. Vântul ce bătuse vreo două zile, plecase prin alte părți. În urma lui, liniștea părea să fi căpătat o anumită greutate. La răstimpuri, câte un câine scornit din culcușul său călduț, hămăia, mai mult de formă. Porțile se trânteau des. Ici-colo, apăreau pilcuri de copii, care întrebau cu neliniște în glas:

— Ne primiți cu Moș Ajunul?

De obicei, pilcurile se formau pe prietenia dintre copii. Micuții Buzăi, mulți la număr, s-au împreunat cu cei ai lui Carabă. Mergeau în șir indian, după înălțime, ca o echipă de fotbal ce intră pe teren. Noaptea coborâse blând. Zăpada împrumuta nopții de decembrie o lumină plăcută, odihnitoare.

Mitică Oțoțoc și Bogdan zoreau către casă. Trecuseră pe la pictor ca să-l poftescă acasă la Mitică. Dar pictorul avea alte planuri. Intenționa să-i facă o vizită Chirei.

— Intrăm direct la mine, propuse Mitică.

— Mai târziu. Mai târziu, se apăra Bogdan. E prea devreme. Nu cred să fie mai mult de cinci și jumătate.

— Ia te uită, se miră Oțoțoc. Aici a întors o mașină. Urmele ei se văd clar în zăpadă. Te-a căutat cineva. Sunt și urme de pași lângă poartă.

— Cine are o mașină nu pe mine mă caută, răsese Bogdan. Iar urmele sunt ale colindătorilor.

Undeva pe aproape se auzi o colindă. După glasurile multe, nu mai încăpea îndoială că sunt copiii Buzăilor și ai lui Carabă. Glasurile lor se opinteau parcă pe întrecute, unele subțiri, altele mai groase, răgușite, după vârstă.

*Într-o sântă joi la vară
Dă-i Dom-lui-Doamne!
Trece-un îngerăș călare
Dă-i Dom-lui-Doamne!
Ș-așa iute ce trecea
Dă-i Dom-lui-Doamne!
Pământu' se scutura
Dă-i Dom-lui-Doamne!
În grădina Raiului
Dă-i Dom-lui-Doamne!
Stă Adam cu Eva lui
Dă-i Dom-lui-Doamne!
Și-și plânge păcatele
Dă-i Dom-lui-Doamne!
Alea păcătoasele
Dă-i Dom-lui-Doamne!*

*La un colț de cotitură
Dă-i Dom-lui-Doamne!*

— Să fiu al naibii! șuieră mânios Mitică Oțoțoc. Tu auzi ce cântă ăia? Mă Bogdane, unde dracu' o fi poetul ăla care a compus o astfel de tâmpenie? Unde dracu' o fi, să-l înghit cu fulgi cu tot? Orașul ăsta monstruos de mare, cu plevușcă lui venită de prin toate colțurile țării sau de aiurea, omoară toate tradițiile noastre.

— Lumea evoluează, dragul meu, spuse ironic Bogdan.

— Așa evoluție... Te aștept la sarmale. Să nu vii târziu. Nu mâncăm fără tine. Pe la ce oră să te așteptăm?

— Cam pe la șapte și jumătate-opt.

După ce aprinse focul, după ce soba de tablă începu să duduie, Bogdan, se așeză la masă. Va folosi vreo două ceasuri pentru lucru. Lucra la un roman în care dorea să prindă ceva din viața locuitorilor acestei mahalale bucureștene. Acum proza scurtă nu-l mai atrăgea. Ajunsese la vreo treizeci de file scrise mărunț, puricos, cam greu de descifrat pentru un străin. Începuse romanul la persoana întâi. Pe parcurs și-a dat seama că astfel nu se poate desfășura cum îi place lui. După vreo câteva file renunțase la persoana întâi și parcă se simțea la largul său. Primele file le va modifica mai târziu, când va fi gata romanul la prima mână. Când va fi gata oare? Poate la vară sau chiar mai târziu.

Lângă fereastră se auzi obișnuita întrebare:

— Ne primiți cu Moș Ajunul?

„Leta, gândi Bogdan. Glasul ei dulce, ușor voalat, îl ghicesc dintr-o mie.”

— Da, bucuros, poftim în casă!

Leta și fratele ei, Dinu, porniră colinda lângă. Ușă. O veche și minunată colindă despre care Oțoțoc ar fi spus încântat: „Ei da, asta e!”

*Trei păstori se întâlniră,
Trei păstori se întâlniră.
Raza soarelui, floarea soarelui
Trei păstori se întâlniră.
Și așa se sfătuiră...*

Bogdan ascultase de multe ori cunoscuta colindă, însă niciodată nu-i venise în minte să chibzuiască asupra textului. Acum avu o revelație surprinzătoare pentru el.

„Același număr de păstori ca și în *Miorița*. De-a lungul veacurilor, credința și frumosul și-au dat mina adesea. În această colindă, floarea soarelui și raza soarelui sunt elemente de decor la fel de frumoase ca și în *Miorița*. Numai că, de data aceasta, cei trei păstori, în loc să fie învrăjbiți între ei se sfătuiesc și pleacă împreună la drum lung pentru a fi martorii, primii martori la nașterea unui prime în care își pun. Speranțe.”

Ochii Letei cercetau curioși încăperea. Apoi privirile ei se opriră pe masă. Oare ce scrie Bogdan acolo? De câteva luni lumina stăruie până târziu la fereastra lui. Ar fi dorit mult să știe ce scrie el acolo.

— Aveți vești de la domnul Carabă? întrebă Bogdan.

— Avem. Cum să nu avem? Răspunse Beta cu privirile pironite pe hârtiile de pe masă. Tata a venit acasă acum vreo lună. E la Buzăi. Se cinstește cu nea Buzău și cu moș Potop. Ești singur?

— Păi, nu se vede?

— Vrei să-ți ținem de urât? Noi colindăm numai aici și la nea Mitică. Mergem cu colindul la el și pe urmă ne întoarcem.

— Îmi pare rău. Sunt invitat la Mitică Oțoțoc. Bogdan umplu trei pahare cu vin, întrebându-se: „Când o fi crescut Leta? Paltonul bleumarin îi întărește frumusețea chipului. Obrajii ei, de obicei palizi, s-au îmbujorat. Dacă ar vedea-o acum Felecan, ar sări în sus de plăcere.”

— Ne lași să te sărutăm? se zbătură iute genele ușor întoarse ale fetei. Așa-i obiceiul.

— Da, sigur, așa-i obiceiul, râse Bogdan.

— Hai, Dinule, sărută-l!

Cam nemulțumit, fiindcă el nu auzise despre un astfel de obicei, Dinu îl îmbrățișă pe Bogdan fără să-l sărute. Apoi veni rândul Letei. Fata se săltă ușor pe vârfuri, își sprijini palmele pe umerii lui, iar buzele ei, parcă viclene, nimeriră ca din întâmplare nu chiar pe obraz, ci pe colțul gurii. Obrazul ei răcoros și buzele fragede se odihniră o clipă pe cel al gazdei. O clipă de tresărire pentru Bogdan. O tresărire interioară ca la o chemare tainică, ori ca la un strigăt slab și îndepărtat.

Leta era din nou lângă ușă. Ochii ei străluceau ca diamantul șlefuit. Bogdan nu avea de unde să știe că fata se gândise câteva luni la acest sărut.

Bogdan își conduse oaspeții până în pragul casei, iar după ce se trânti poarta în urma lor, auzi un schimb de cuvinte între frate și soră:

— Fă, să știi că te spun lu' mama. Ce te-ai agățat așa ca o dezvățată de gâtu' lu' nea Bogdan?

— Ești un prost! Așa-i obiceiul. Eu am auzit când discutau două cliente, cucoane mari, că. Așa-i obiceiul la boieri.

— Noi nu suntem boieri.

— În seara asta suntem.

Prins de intriga romanului său, Bogdan uită vizita celor doi colindători. La poantă parcă oprise o mașină. Zgomotul motorului nu reuși să atragă toată atenția lui Bogdan. Cineva trecu pe lângă fereastră către ușa de la tindă. Se auzi clar un ciocănit în ușă.

„Colindători”, crezu el.

Când se deschise ușa, când Gloria, cu un mantou alb pe umeri, trecu pragul, Bogdan sări de pe scaun și rămase înlemnit ca în fața unui miracol. Deschise gura să spună ceva, însă vorbele întârziu.

— De două ori v-am căutat în seara aceasta.

Barcă așa spunea Gloria sau ceva asemănător. Parcă așa spunea, fiindcă vorbele ei poate că pluteau în jurul lui și nu reuși să le prindă înțelesul.

— Acum vreo săptămână v-am trimis o scrisoare. V-am așteptat.

— Da, da, o scrisoare, aprobă el. Vă rog să luați loc.

— Dar eu am venit să vă poftesc la mine. Sunt cu niște prieteni.

— Cu niște prieteni? Firește, cu niște prieteni, aprobă el mașinal. Îmi pare rău. Sunt invitat la Mitică Oțoțoc. Poate că altădată...

— Și dacă îl rog eu pe domnul Oțoțoc să vă scuze? Parcă lucrați. Ce ați scris acolo? Cătă ea spre hârtiile de pe masă.

— A, nimic. Fleacuri. Întoarse filele manuscrisului.

Gloria îl privi lung.

„A mai slăbit, gândi ea. Numai umerii lui mari au rămas aceiași. Apoi ochii frumoși, în care am văzut adineauri străluciri ca de aramă, acum sunt potoliți, parcă întorși cu luminile către interiorul său.”

— Vă rog, domnule Bogdan! îi prinse mâinile. Doresc mult să petrecem împreună această seară de ajun.

— Se pare că trebuie să mă schimb.

— Așa se pare, aprobă ea.

Bogdan scoase din scrin singurul său costum bun însă cam șifonat și trecu în tindă. Gloria întoarse filele manuscrisului și citi uluită câteva fraze. La zgomotul ușii, lăsă iute filele manuscrisului. Paltonul lui Bogdan mai păstra încă un iz neplăcut de naftalină. Se vedea că-i un palton nou, de gata, nu de comandă.

La poartă, Bogdan observă o mașină mare, frumoasă. Un Packard roșu. În interior, zări chipul unui bărbat în haine de culoare închisă și cămașă albă, iar pe bancheta din spate o femeie tânără.

— Îndată venim, spuse Gloria.

Când deschiseră ușa casei lui Oțoțoc, acesta tresări și înțelese.

— Păcat de sarmale! râse Mitică. Ei, petrecere bună!

Mașina porni blând. Motorul torcea molcom. Bărbatul de la volan avea un profil de medalie. Femeia din spate discuita cu Gloria și râdea des. Avea o voce joasă, plăcută. Abia când coborâră în lumina de pe strada Batistei, Bogdan o văzu mai bine. Era frumoasă, brună la păr, cu pielea albă. Sub mantoul pe care îl ținea pe umeri, tânărul observă o rochie lungă, de seară, fără mâneci. O mină albă, cu o brățară enormă, se strecură iute sub brațul lui Bogdan. Bruneta îl trase după ea, zâmbind prietenos.

— Domnișoara Blank! râse Gloria. Colegă și profesoară de geografie. Pofțiți, domnule Bogdan.

În hol, o fată cu fața rotundă și șorțuleț alb făcu o reverență și încercă să ia paltonul tânărului oaspete. Mai sprinten, Acesta îl agăță în cuier și prinse în ochii fetei o ușoară mirare.

„Ei, fetițo, gândi Bogdan, mai recunoscut ușor. Suntem din aceeași clasă socială. Lumea ghicește iute în ce ape ne scăldăm amândoi. Pe tine, după șorțulețul alb oare grăiește despre stăpâna lui mai mult decât îți închipui. Pe mine, după palmele mari, bătătorite și după straietele slabe. Noi amândoi nu putem fi confundați, așa cum stăpâna acestei uriașe brățări de aur sau domnul acesta cu profil de medalie, în haine de seară minunat croite, își strigă clasa socială ca la tarabă. Însă, deși ei nu scot o vorbă, noi amândoi auzim strigătul. Nu ne putem înșela. Ești minată, fetițo, că vezi pe unul dintre ai tăi aici? Ei bine, în această seară vei mai avea un prilej de mirare. Un foarte mare prilej.”

Alături, în sufragerie, de la un patefon, se auzea melodia Periniței. Patru femei și patru bărbați dansau în cerc. Apariția celor plecați și a noului oaspete opri dansul.

— Prietenul meu, domnul Ioan Bogdan, spuse Gloria.

Tânărul salută printr-o ușoară înclinare. Dintr-o rotire a privirilor sale agere înregistra chipurile celorlalți oaspeți. Întâi un bărbat gras, cu fața roșie, despre care va afla mai târziu că este profesor de istorie. La spatele acestuia, o femeie mărunțică, șatenă s-a întors către oglindă și își mușcă buzele ca să le dea mai multă culoare. Dincolo, o doamnă voinică, în rochie de catifea neagră, mult decoltată, cu umerii mari și o geană de mustață parcă în ton cu rochia, încărcată de bijuterii ca o vitrină, îi spune ceva unui bărbat uscățiv, înalt, cu fața de un cot, al naibii de simpatică și cu părul ridicat rebel pe creștet. Apoi domnișoara Luiza, profesoară de latină, în rochie verde, prinsă doar pe un umăr și sprijinită poate mai mult pe sânii rotunzi, puternici, care se văd pe jumătate din corsaj. Lângă ea, un tânăr cu mustață bogată și sprâncene stufoase întâmpină privirile noului oaspete zâmbind. La capătul mesei, o doamnă înaltă, sfrijită, cu umerii ascuțiți ea un început de aripi, îi șoptește ceva unui bărbat cu alură de sportiv. Toți par bine dispuși.

Fata cu șorțuleț alb aduse tacâmuri pentru noul venit. Măsărița albă de Olandă sau Damasc, paharele și păhărelele de cristal, tacâmurile grele din argint masiv îi plăcură mult lui Bogdan. Pentru prima oară avea prilej să stea la o astfel de masă. Gloria îl așezase lângă ea. Alături, bărbatul cu profil de medalie discuta cu domnișoara Luiza, dar privirile lui reveneau des, pe furiș, la neobișnuitul oaspete. Ciocni cu Bogdan un pahar de Martini și se întoarse către Luiza. Gloria îi spusese că acesta este fratele domnișoarei Anda Blank și că se ocupă cu construcții de locuințe. Auzise și el câte ceva despre constructorul Blank, însă și-l închipuise mai bătrân.

Bogdan simți un picior pe piciorul său. Constată, după direcția din care se simțea. Apăsarea, că piciorul aparține veciniei de peste masă, adică doamnei cu mustață și încărcată de bijuterii ca o vitrină. „Cam răscoaptă și grasă cât un șifonier”, gândi Bogdan. Femeia îl privea cu un aer complice. El își retrase piciorul, poate prea brusc, iar mustăcioasa parcă s-a încruntat ușor. „E beată, își reținu un zâmbet. Toți au băut. Cred că și Gloria. Prea îi strălucesc ochii. Doar eu sunt treaz. Eu și fata cu șorțuleț alb. Conversațiile acestor oameni nu mai au un fir logic. Se sare de la una la alta și se râde mult. Oamenii. Aceștia nu sunt obișnuiți cu băutura. Felecan, Mitică și eu, de câte ori bem zdravăn parcă prindem aripi la discuții.”

— Să punem din nou Perinița, propuse mustăcioasa și, cu un aer alintat ca de fetiță, părăsi masa fluturând o batistă.

Oaspeții se prinseră în cerc. Doamna cu mustață ridică batista către profesorul de istorie, iar acesta, gras, transpirat, parcă roși mai tare. Însă femeia, vicleană, îi flutură batista pe sub nas și o aruncă iute pe umărul lui Bogdan. Se sărută cu mustăcioasa, care îl prinse cu brațe puternice, ca într-un clește. Fluturând batista, el se uită o clipă la Gloria, ai cărei ochi arătau nițel speriați. Trecu pe lângă ea. Reveni. Acum din nou ochii Gloriei străluceau așa. Ca în seara aceea de septembrie din cârciuma de la barieră. Săltă batista. Ochii ei se neliniștiră brusc. Puse batista pe după gâtul domnișoarei Luiza. Fata își ridică nițel rochia și se lăsă pe genunchi.

— Hai, domnule, îndrăznește! Sărut-o! De ce stai? Râse domnișoara Anda.

— Privesc. Privesc un minunat peisaj.

— Peisaj cu sutien? spuse doamna cea mărunțică și palidă.

— Dar n-am sutien, se apără Luiza roșind.

Puțin cam țeapăn, domnul Blank luă batista de la Luiza și o scoase pe Gloria în mijlocul cercului. Înainte de sărut, blonda privi iute spre Bogdan.

Ținându-și cu o mină poalele rochiei, Gloria flutura batista în mijlocul cercului. Prins între Luiza și domnișoara Blank, Bogdan simți că aerul său de sfiiciune, pe care și-l ascunsese cu grijă, a dispărut. Toți erau oameni plăcuți. Chiar și distantul domn Blank. Profesorul de istorie și slăbănogul cu figura de un cot îl priveau nerușinat de prietenos. Dansând în cerc, Gloria trecu de două ori pe lângă Bogdan. Pașii ei mărunți, ușori, pe vârfuri, o purtau ca într-o plutire. Umerii ei albi și șoldurile prinse în rochia neagră strânsă pe corp se unduiau plăcut. Deși râdea, parcă îmbătată de plăcerea dansului, Bogdan intui că pe fața ei stăruie un mic semn de încordare. Cunoștea semnul acesta. Îl mai văzuse în seara de septembrie, când schimbaseră acel sărut fugar. Apoi ochii ei se micșorară brusc, așa cum se întâmplă în fața unei lumini puternice, în timp ce mina albă cuprinse gâtul lui Bogdan într-un gest iute, parcă setos, parcă plin de neliniște. Buzele ei îi atinseră obrazul, însă din fugă, ca o părere. El ar fi dorit să o rețină, dar totul se petrecu atât de iute, încât nu mai avu vreme să o prindă.

— Beți un pahar de vin cu mine, domnule? îl acostă lunganul cu chip simpatic. Mă numesc Berbecaru. Sunt profesor de fizică.

— Chiar două.

Blank dansa cu Gloria. Valsau frumos, parcă îmbătați de vraja dansului. Luiza și tânărul cu aer de sportiv li se alăturară. Domnișoara Blank întrecuse nițel măsura băuturii. Privea paharul sau poate că undeva în gol dincolo de pahar. Fața ei frumoasă cu linii dulci arăta o ușoară crispare. Alături de Berbecaru, care vorbea ceva despre război, Bogdan intră prin ușa larg deschisă într-o odaie la fel de mare ca și sufrageria.

Mina lui Bogdan strângea în buzunar un cartonaș. I-l strecurase doamna ce aducea a vitrină cu bijuterii. Era o carte de vizită. „Să-mi dai un telefon!” Îi șoptise mustăcioasa privindu-l galeș. Convins că nemții vor pierde războiul, Berbecaru apăsă pe cuvinte ca și cum ar fi dorit să facă o demonstrație. Însă cuvintele lunganului parcă prinseseră rotunjimi de bile ce se lovesc între ele și alunecă și nu le poți prinde înțelesul, însă îți rămâne sunetul lor. Același sunet continuu. Bogdan tresări. Recunoscute o pânză, un peisaj în ulei lucrat de Felecan. Făcu o rotire a privirilor și mai descoperi alte trei tablouri. „Deci Gloria este îngerul pe care l-a jumulit de bani Felecan. Dar de ce nu mi-a spus nimic?” În vreme ce Berbecaru, nu tocmai treaz, îi vorbea despre bombardamentele germane asupra Angliei, însoțitorul său cătă din prag spre Gloria, însă gândurile lui erau încă la cele patru pânze. Și privirile Gloriei parcă îl urmăreau întrebătoare.

Dansul încetă. Profesorul de istorie umbla la patefon. Se auzi o nouă melodie de vals.

„Strauss!” zâmbi Bogdan.

— Nu mă inviți la dans? îl prinse Gloria de braț. Dansul acesta aș vrea să fie al nostru.

— Nu știu să dansez.

— Vă învăț. Nimeni nu se naște învățat.

— Poate că altădată. Domnul Blank dansează frumos, observă el profilul de medalie alături.

Blank se înclină în fața Gloriei. Porniră amândoi în ritmul minunatului vals. Uneori privirile ei îl căutau pe Bogdan. Se vedea pe fața ei o ușoară crispare.

Bogdan trecu în odaia alăturată. Doamna cu mustață, adică vitrina cu bijuterii, cum o numise în gând Bogdan, își făcu apariția lângă el. Pe un scaun, în celălalt capăt al odăii, Anda Blank arăta ca dusă pe gânduri.

— V-ați pierdut cartea de vizită, scoase Bogdan cartonașul din buzunar și i-l întinse.

Mustăcioasa păli. Cătă iute, îngrijorată, la Anda Blank, dar aceasta părea că doarme.

— Domnule Bogdan! reuși să zâmbească vitrina cu bijuterii. Cred că te-am mai văzut pe undeva. Îi privi insistent mâinile bătătorite și straietele croite prost, de gata. N-ai ținut dumneata o conferință la Academie despre filosofia kantiană? Parcă acolo te-am văzut.

Bogdan reuși să nu tresară. „Mușcătură de viperă, gândi el. Dacă nu găsesc iute antidotul, zece ani de acum înainte o să mă usture. Via trebui să mușc și eu la fel de veninos. Din câte am observat, mustăcioasa își cam dă aere de tinerică. Ei bine...”

— De ce taci?

— Mă gândeam dacă ar fi fost posibil să mă vedeți. Eu de două ori am fost la Academie, însă nu pentru conferințe, ci la spălat geamuri.

— O!

— Cred că nu m-ați observat. Cine îi observă pe spălătorii de geamuri? Îmi pare rău. Nu, coană mare, nu acolo m-ați văzut.

Ochii vitrinei cu bijuterii scânteiară de furie. Din vorbele lui calme, domoale, ea nu prevăzuse mușcătura. „Coamă mare”! Se întoarse pe călcâie. Lanțul gros de aur parcă vâjâi prin. Aer.

Bogdan ieși în hol.

— Plecați, domnu? întrebă fata cu șorțuleț alb.

— Da. Acesta este pentru dumneata, scoase din buzunar un plic gros.

Ca orice femeie curioasă, fata cu șorțuleț alb desfăcu iute plicul și încremeni. În plic erau o mulțime de bani.

— Dar este prea mult, domnu.

— Nu-i mult. Bani sunt din partea domnului Vaida. Lui să-i mulțumești pentru ei. Închise ușa după el.

Un minut mai târziu, Gloria veni în hol. Fața ei copilăroasă părea. Agitată.

— Valeria, l-ai văzut cumva pe domnul Bogdan?

— Domnul acela tânăr care a venit mai târziu?

— Da.

— Păi a plecat adineauri. Chiar mi-a...

Gloria deschise ușa și porni în fugă de-a lungul scărilor. Se împiedică în rochia ei lungă. Fu gata să cadă. Ajunse în stradă. Frigul o cuprinse iute, dar

ea nu-l simți. Alergă către capătul străzii, către bulevard. Doi trecători începură să râdă.

— Încotro, puicuțo?

Când ajunsese din nou în hol, Valeria îi spuse:

— Vai, domnișoară, puteți răci! Uite cum mai tremurați. Domnul Bogdan mi-a dat bacșiș o mie de lei.

— O mie? tresări Gloria.

— Da. Eu n-am vrut să-i iau. De obicei primesc cinci sau zece lei, cel mult douăzeci. Însă domnul Bogdan a zis să-i iau și să-i mulțumesc domnului Vaida.

„Sunt banii de la tatăl meu, gândi Gloria. Bogdan s-a supărat atunci că i-am plătit pentru scurta găzduire. Dar de ce o fi plecat fără să-și ia rămas bun? Toți au fost drăguți cu el. Iar eu nu l-am slăbit o clipă din ochi. Oare s-a încruntat el când am dansat cu Blank? Te pomenești că... te pomenești că-i gelos, prinse a zâmbi. Nu, nu, cred că mi s-a părut. El este un om nu prea complicat. Ușor se dă de gol. Când am intrat la el în casă, în ochii lui am văzut nu numai surpriză. Apoi când m-am apropiat de el cu batista, la Periniță, privirile lui parcă mă chemau. Dar la toate acestea mă voi gândi mai târziu, după ce mă voi așeza în pat. Acum gândurile mele prea sar de la una la alta. Voi încerca să analizez totul fără grabă și poate că voi înțelege mai, mult. Un lucru îmi este clar: de câte ori beau mă gândesc la el. Așa a fost în septembrie, apoi când i-am trimis scrisoarea, atunci băusem cu Anda niște Cinzano, iar în seara asta am dorit să-l caut acasă abia după ce am băut vreo două pahare de vin.”

Anda Blank veni lângă Gloria și îi vorbi mult la ureche. Erau în hol, iar Valeria le privea din ușa bucătăriei. Pe măsură ce asculta cuvintele prietenei sale, fața Gloriei se concentra către o explozie de veselie, apoi izbucniră amândouă în râs.

— Coană mare? Chiar așa i-a zis? Hohoti Gloria, însă în clipa următoare râsul îi pieri de pe buze.

Mustăcioasa era la spatele lor. Nu simțiseră când s-a apropiat. Vitrina cu bijuterii bănuise că Anda a auzit discuția ei cu Bogdan. Acum avea o certitudine.

— Eu plec, le privi cu răceală. Nu mă simt prea bine. Am grețuri și mă doare capul, o privi pe Anda cu înțeleș.

— Vai, dar se poate? protestă Gloria, mai mult de formă. Am în casă niște aspirină Bayer. Cred că de la vin... aspirina vă ia durerea în câteva minute. Este prea devreme ca să plecați.

Mustăcioasa intui că pe Gloria o cam doare în cot de prefăcuta ei durere de cap. Își luă mantoul, îi aruncă Valeriei douăzeci de lei și trânti ușa după ea.

— La început, zâmbi Anda, l-am privit pe domnul Bogdan ca pe un ins oarecare. Acum îl văd în altă lumină. Mă retrăsesem aici în odaie cam tristă. Nu știu de ce mă apucase tristețea. Nu am fost prea atentă la discuția dintre Bogdan și doamna Coroiu. Am ciulit urechile abia când am înțeles că-i înapoiază o carte de vizită. După ce i-a spus ironic despre presupusa conferință de la Academie, mi-a părut rău că nu sunt în. Locul lui să o mușc la fel. Îmi era milă de el. Începuse să vorbească domol, parcă își căuta cuvintele, iar eu fierbeam și-l înjuram în gând că-i prost. De unde să știu eu ce ascundeau cuvintele lui blajine? Când i-ai zis „coană mare”, pe același ton domol, am crezut că explodez de râs. Este un tip interesant acest Bogdan. Mie nu mi-ar fi trăsnet prin minte un răspuns atât de veninos.

Capitolul 6

Comisarul Dionisie locuia singur într-un apartament al unui bloc de pe Calea Dudeștilor, lângă școala Ciocan. La parter erau o zarzavagerie, un magazin de stambă și o tutungerie. Primul etaj adăpostea două familii. În dreapta scărilor, domnul Goldman cu o nevastă mărunță, grasă și două fete bune de măritat. Goldman vindea ață, mosorele sau sculuri de lină într-un magazin din strada Șelari. În stângă scărilor se stabilise de vreo zece ani familia Abramovici. La al doilea etaj, comisarul ocupa **trei** camere cu dependințe. Proprietăreasa, coana Paula, văduvă, își rezervase ultimul etaj, unde locuia împreună **cu** singurul său fiu, Dudu. Băiatul, silitor la început, învățase câteva clase de liceu la Lazăr. Doamna Paula își făcuse cândva o seamă de visuri în privința băiatului. Dar visurile i s-au spulberat în urmă cu trei-patru ani, când, atras de frumoasa cămașă verde cu centură și diagonală pe piept, de cântecele Gărzii de fier, Dudu a părăsit școala. În cartier se zvonise că ar fi ajuns șef de cuib sau chiar mai mare. Dudu purta acum un pistol sub haină, își pomăda părul cu ulei de nucă, își lustruia cizmele și dispărea de pe acasă câte o săptămână.

Dacă Dudu încă nu se războise cu chiriașii lor Goldman și Abramovici, aceasta se datora doamnei Paula. Ea îi amintea fiului cât de cunoscuți sunt în cartier și îl amenința că în ziua în care el se va lega de cele două familii, ei nu-i rămâne decât să se arunce de la etaj.

Poate că Dudu mai avea pentru mamă o fărâmă de dragoste sau respect, fiindcă toată averiunea lui împotriva chiriașilor evrei purta încă o notă de decență. O singură dată, în urma cu o săptămână, Dudu venise acasă cam cu chef și l-a amenințat pe Goldman cu pistolul. Doamnei Goldman i se făcuse rău.

Famiiliile Goldman și Abramovici nu se aveau tocmai bine. Dacă bărbații schimbau între ei salutul de cuviință ori ședeau uneori împreună la templu, femeile porniseră mai de mult o dușmănie fățișă. Nimeni nu mai știa clar ce motiv stârnise disputa dintre doamnele Goldman și Abramovici.

După conflictul cu Dudu, Goldman a bătut la ușa lui Abramovici și i-a spus:

— Cred că trebuie să ne mutăm.

— Și eu m-am gândit la asta. Știu undeva pe Văcărești două apartamente libere. Chiar mâine mă duc să vorbesc în privința apartamentelor.

După ani de dușmănie, doamna Abramovici intrase în apartamentul Goldmanilor cu niște cafea râșnită proaspăt. Fiecare din cele două doamne s-a căznit să spună vorbe drăguțe, iar după un ceas de discuții și-au arătat una alteia măștișoare vechi de o sută de ani, rochii, cupoane de stofă, ceva din zestrea fetelor și nelipsitele albume cu poze. Frumoasele fiice ale domnului Goldman admirau pozele lui Abramovici cel tânăr, care acum era matur și lucra în farmacia unui unchi de la Iași. Iată-l pe Abramovici cel tânăr la un an pe blăniță, încercând să-și prindă piciorul dolofan cu mina. Apoi la cinci ani, în șpilhozen. La doisprezece ani în pantaloni scurți. La cincisprezece fără pantaloni scurți și așa mai departe. Doamna Abramovici, fericită, făcuse chiar unele aluzii discrete la chipeșul băiat și frumusețea domnișoarelor Goldman.

În dimineața de douăzeci și unu ianuarie, când încă nu se luminase de ziuă. Dionisie sună la ușa Goldmanilor. Coborâse numai în pijama și în ciorapi. Domnul Goldman l-a privit mirat, dar mirarea lui se transformă în. Spaimă, când comisarul îi șopti:

— Luați-vă banii și veniți în apartamentul meu! Să nu faceți zgomot.

Un sfert de ceas mai târziu, familiile Goldman și Abramovici, înghesuite în dormitorul lui Dionisie, nu îndrăzneau să discute nici măcar în șoaptă. Îmbrăcat, ras proaspăt, cu haine civile, comisarul plecă grăbit și încuie ușa în urma lui. De la secția de poliție îi dădu un telefon lui Felecan.

— Azi cred că-i bine să nu ieși din casă. Te caut eu după prânz. Poate că bem un rom.

Când prima zare de lumină învălui Calea Dudeștilor, descoperind zăpada murdară sau noroiul unsuros de pe liniile de tramvai, familiile Goldman și Abramovici tresăriră. Undeva în josul străzii, pe lângă depou, se spărgeau geamuri. Apoi răzbiră câteva împușcături răzlețe. Dinspre fabrica Opinca de cauciuc, un fum gros plutea la rasul clădirilor. Peste drum, în dreptul cinematografului Venus, tânărul Dudu, în straie verzi și cizme lustruite/ le făcu semn câtorva băieți voinici, fără uniforme ale Gărzii de fier, dar cu pistoale Bereta în mâini, să-l urmeze. Prin deschizătura draperiei Abramovici și Goldman văzură cum un soldat, mort, după unele semne, zăcea chircit pe linia tramvaiului. Geamurile vitrinelor cădeau cu zgomot puternic. Patru haidamaci îl duceau între ei pe farmacistul Fridman. Fața lui Fridman era murdară poate de noroi sau de sânge. Tinerii vlăjgani îl purtau târâș. Bătrânul farmacist părea beat. Dinspre oraș împușcăturile se auzeau tot mai des. Undeva se trăgea cu arme automate.

— Ce se întâmplă în stradă? întrebă doamna Abramovici.

— Nimic.

Însă femeile înțelesesă că-i ceva grav, fiindcă vocea lui Goldman răgușise dintr-o dată.

Pe scările blocului răsunau pași grei. Zgomotul ușilor trântite violent, apoi un țipăt al doamnei Paula, pe care îl recunoscură cei din apartamentul lui Dionisie, fu urmat de o liniște adâncă.

— Te rog mult, Dudule, nu! era glasul sfâșietor al doamnei Paula.

— Moarte jidanilor!

— Au dispărut. Apartamentele sunt goale.

— Să le dăm foc.

— Nu! se împotrivi Dudu. Cum o să dau foc locuinței mele. Mamă, nu cumva i-ai ascuns la noi în apartament?

Pași aspri răzbiră lângă ușa lui Dionisie. Goldman, cu respirația tăiată, le implora din ochi pe fete să nu țipe. De fapt țipătul lor pornise, dar fără glas, ci numai într-o explozie a chipurilor descompuse.

— Cine locuiește aici?

— Comisarul Dionisie. Un simpatizant al mișcării legionare.

Cineva apăsă clanța. Doamna Abramovici, eu buzele uscate și gura întredeschisă, ar fi țipat dacă nu i-ar fi lipsit aerul. Numai ochii ei măriți peste măsură erau doar un țipăt.

— Să mergem. Păcat că nu am pus mina pe ei.

Pașii se îndepărtau de-a lungul scărilor. Abramovici grăsuț, transpirat, își șterse ochii. Transpirația îi intrase în ochi.

*

Aproape de vremea prânzului peste București plutea un fum gros. Șoapte de groază se schimbau între pușinii trecători de pe străzi. Unele zvonuri își făcuseră vânt până în golfurile orașului. Parlăgiul Limbă știa mai multe. Părăsise abatorul și venise acasă pe jos. El zicea că văzuse un soldat căruia legionarii i-au dat foc. Doi civili fuseseră împușcați pe podul de la Lemetru. Camioane cu legionari cutreierau orașul. Patrulă germane apăruseră multe pe străzi în straietele lor verzui. Pe la prânz locuitorii golfurilor au aflat că în oraș a început revoluția sau rebeliunea legionară. Că se trage în armată și chiar în civilii pașnici. Mulți dintre cei mai curajoși locuitori ai golfurilor porniră spre centru. Deși se auzeau împușcături, deși cerul Capitalei se umpluse de fum, oamenii nu puteau înțelege rostul rebeliunii legionare. Doar legionarii erau la putere. Atunci de ce și cu cine se războiau ei?

Mitică Oțoțoc fusese până la strada Roma. Dinspre strada Roma, detașamente de legionari, pe jos ori în camioane, plecau cântând, ori strigând: „Trăiască Garda de fier! Jos Antonescu! Trăiască Horia Sima! Pentru fericirea țării! Moarte dușmanilor! Moarte... moarte!” Curieri grăbiți veneau des în strada Roma.

— Rebeliunea legionară e în toi, murmură Oțoțoc. Dar de ce? Va trebui să merg la Felecan. Poate că el pricepe ceva.

*

Felecan, Mitică și Bogdan ajunseră pe jos până la cinematograful Rex. De-a lungul Căii Dudeștilor, vitrinele sparte, hârtii arse pe jumătate, mobilă ruptă, aruncată de pe la etaje, cioburi de sticlă și veselă prezentau un aspect jalnic.

— Pentru fericirea poporului! murmură Oțoțoc. Frumos început!

Soarele palid căzuse puțin dincolo de cumpăna amiezii. La Mircea Vodă, lipită de benzinărie, o patrulă germană privea indiferentă undeva peste drum. La o clădire cu două etaje, mult retrasă de la stradă, se auzeau împușcături răzlețe. Vreo zece legionari, doar doi în uniformă, iar ceilalți în civil, puneau foc. Proțăpît lângă ușa de la intrare, Dudu dădea ordine scurte însoțite de gesturi. Ferestrele nu mai aveau geamuri. Legionarii muiau cârpe în gaz și le aruncau aprinse în interiorul casei. De undeva de la primul etaj se auziră țipete. Un vălătuc de fum răzbi prin acoperiș.

Între Calea Dudești și benzinăria Mircea Vodă era un gard de lemn pe care se lipeau de obicei afișe. Strecurându-se prin mulțime, Felecan, Oțoțoc și Bogdan ajunseră nu departe de gard. Mulți oameni ieșiseră de prin curți și priveau spre casa cu două etaje.

— Locuiește acolo un fost căpitan cu familia lui, spuse un mustăcios din mulțime. Are nevastă și trei copii. Nu știu dacă or fi acasă copiii. Căpitanul are un pistol. A tras până mai adineauri cu pistolul. Din cauza asta nu se grăbesc legionarii să intre acolo.

Fumul s-a întesit. Limbi mari de foc apar prin ferestre.

— Ce dracu' mai așteptăm? întrebă Oțoțoc. Am venit să privim? Suntem o grămadă de oameni aici. Într-o clipă îi călcăm în picioare pe ticăloși. Stăm cu mâinile în sân.

— Ca să nu stăm cu ele pe piept, replică mustăciosul. Ia privește spre strada Olteni!

— La colțul străzii staționa un camion, iar pe o latură a lui o pușcă mitralieră. În jurul mașinii, vreo douăzeci de legionari, cu pistoale la șold, fumau și discutau între ei.

Comisarul Dionisie, cu fața liniștită, urmat de doi agenți trecu pe lângă Felecan. Acesta îi făcu un semn de salut, dar Dionisie nu-i răspunse. I-a privit o clipă lung pe cei trei prieteni, apoi a trecut mai departe ca și când nu ar fi văzut nimic. A zăbovit puțin în fața casei aprinse. Agenții erau atenți doar la mișcările superiorului. Când se oprea acesta, se opreau și ei. Când pornea el, o luau și ei pe urmele lui. Felecan i-a urmărit cu privirile până când au dispărut înspre cinematograful Rex.

— Abia s-a uitat la noi, murmură Bogdan.

— Nu de noi îl doare pe el acum, răspunse Oțoțoc.

— Am văzut destul, grăi Felecan îngândurat. Să, mergem. Facem un ocol și mergem la mine.

Privitorii au început să se răspândească. Doar prin ferestrele mari ale casei incendiate mai stăruia fumul în valuri. Cu o ultimă privire, Felecan, Oțoțoc și Bogdan o luară la vale pe strada Mircea Vodă. Patrula germană, în șir indian, cu puștile pe umăr, a luat-o din loc spre Calea Dudești.

— Am fost acolo o mulțime de oameni, spuse furios Mitică. O mulțime de oameni, însă nu uniți. Păcat!

Cei trei prieteni mergeau tăcuți. La capătul micuței străzi a apărut un camion. Sus în camion, legionari beți agită pistoalele și cântă. Vorbele cântecului se pierd într-un fel de lălăit fără noimă.

„Sunt criță”, gândi Felecan.

Apoi tresări, împreună cu Oțoțoc. Vreo câteva gloanțe de pistol Bereta trecură șuierând și lovind zidul de lângă ei. Camionul nu se mai vede. A cotit pe altă stradă. Numai cântecul lălăit parcă lasă o dâră în urmă. Oțoțoc înjură și privi zidul din spatele său.

— Să mergem, spuse Felecan și le făcu semn prietenilor.

Era încă uluit. Mitică pomi. Alături de el. Se opriră după câțiva pași. Cătară contrariați spre Bogdan. Acesta rămăsese locului ca țintuit. Fața lui exprima uimire. Duse mina la piept într-un gest larg, moale. Printre degete apăru un fir subțire de sânge. Felecan îl prinse în momentul căderii. Trotuarul și strada și casele, văzute de Bogdan într-o ultimă privire, se culcau domol pe o parte. Acoperișurile au căpătat o rotire ciudată. S-au rotit doar o clipă, fiindcă în cea următoare prinseră a se scufunda molcom.

— Unde se duc oare casele? grăi mirat.

— Să-l băgăm în curtea asta, auzi Bogdan glasul pictorului. Însă glasul nu răsuna lângă el ci undeva departe, foarte departe.

O ușă scârțâi alături. Fața înspăimântată a unei femei tinere apăru în prag. Femeia văzuse totul de la fereastră.

— Vă rog! Le făcu semn către ușa deschisă.

În, casă era cald. Îl întinseră pe o canapea. Un copil veni din odaia alăturată în vârful picioarelor. Femeia îl luă în brațe și se retrase.

*

Pe Dionisie, Felecan îl găsi lângă cinematograful Rex.

— Îmi trebuie o mașină.

— Ești nebun! Îl privi compătimitor comisarul. De unde să iau acum o mașină? Cine se aventurează acum eu o mașină pe stradă? Un medic e altceva. Așteaptă-mă aici! Aduc îndată un medic.

Înserase. Pe străzile din centrul Bucureștilor împușcăturile s-au întetit. Felecan ieși de la spitalul Colțea. Mergea grăbit, fără să ia seama la ce se întâmplă în jur. Pictorul sună multă vreme la ușa apartamentului Gloriei. Lipit de ușă, a simțit pași ușori. Cineva umbla ușor prin hol.

— Sunt eu, Felecan, spuse de câteva ori.

O cheie se răsuci în broască. Fața, parcă mai slabă, a Gloriei și ochii ei înspăimântați apărură prin deschizătura ușii.

— Mă iertați, domnule Felecan! Acum când...

— Fleacuri! o întrerupse pictorul. Am venit să vă vând portretul acela în ulei. Îl mai vreți?

— Îl vreau, numai că nu-i momentul...

— Poftim pânza! Dați-mi zece mii de lei! Sper că aveți în casă măcar jumătate din sumă. Sunt grăbit. N-am timp.

Gloria trecu în odaia alăturată.

„Pare atât de agitat, atât de întunecat la chip, încât mi-a fost teamă de el. Arată ca un dulău hărțuit. Ce s-a întâmplat oare cu el? De ce a venit el tocmai acum cu pânza? De ce acum, când prin oraș îți primejduiești viața?”

Felecan puse banii în buzunar și se îndreptă spre ușă, dar fata i-o luă înainte. Îi bară drumul.

— Vă rog o vorbă, domnule Felecan! S-a întâmplat ceva?

— L-au împușcat legionarii pe Bogdan.

— Bogdan?

Îl privi rătăcită, iar mina ei căută un sprijin. Din pragul bucătăriei, Valeria scoase un strigăt.

— Hai, ia-o de aici! îi porunci brutal Felecan.

Spre mirarea lui, slăbiciunea Gloriei a durat doar o clipă.

— Merg și eu. Își luă mantoul din cuier.

— Hm! mârâi pictorul.

Cu pași mari, acesta ocoli prin spatele spitalului Colțea. Apoi o luă mai încet. Gloria alerga în urma lui. Îi prinse brațul și o aduse ocrotitor lângă umărul său.

— Trăiește?

— Acum nu știu. Pe Bogdan l-au luat brancardierii. Oțotoc a rămas în curtea spitalului.

Când ajunseră la poarta principală, portarul se căznea să-l scoată din curte pe Mitică.

— Hai, domnule, ieși o dată! Nu-i voie. Spitalu' e plin cu răniți. Dacă ar veni toți ea dumneata...

— Dar mi-e rău, auzi Felecan cum se împotrivește Oțoțoc. Mi-a venit rău. Trebuie să stau nițel să mă odihnesc. Nu vezi că se învârtește locul cu mine?

Pictorul puse mina pe ușa de la poartă.

— Nu-i voie, domnu'.

Felecan îi întinse portarului o sută de lei.

— Să trăiți! Pofțiți, doamnă. Sunteți cu domnu'?

— Al dracului! oftă Mitică. Gata-gata să mă scoată din curte. Săru mâna, domnișoară Gloria!

— Ai aflat ceva? se interesă pictorul.

— Ce să aflu? săltă din umeri Oțoțoc. Aici n-ai cu cine să stai de vorbă. Toți sunt grăbiți.

*

Când Felecan năvăli în biroul doctorului Iliescu, acesta, obosit, fuma o țigară.

— I-am spus că nu-i voie, se scuză sora și îl privi încruntată pe lungan. Dom' profesor, cu așa oameni care nu mai au respect de nimic, îmi vine să mă tot duc dracului.

— Aș zice să nu te duci, fiindcă mai avem nevoie de tine, slobozi doctorul un vălătuc de fum, fără să zâmbească. Dumneavoastră ce doriți, domnule?

— Am adus aici un rănit. L-am adus acum două ceasuri.

— Nu văd legătura. Dacă-i aici, înseamnă că ne ocupăm de el. Ne ocupăm dacă ne dați voie, îl fixă ironic.

— Se numește Bogdan, insistă pictorul deși simțise aluzia.

— Bogdan? interveni sora îmbunată. Un tânăr voinic și cu palmele mari, bătătorite?

— Da.

— Adineauri îl pregăteau pentru sala de operație.

— Domnule profesor! făcu încruntat Felecan. Domnule profesor, vă rog! „Hm! Gândi Iliescu, după încruntare și după tonul aspru, nu prea se pricepe să adreseze o rugămintă.”

— Am priceput, stinse țigara profesorul. Îl operez eu. Așteptați în sală.

*

Pe coridorul imens era liniște și un miros greu de medicamente. Rar se deschidea câte o ușă. Oțotoc s-a așezat pe o banchetă. Gloria și-a rezemat fruntea de umărul său. În picioare, Felecan privește prin fereastră.

Când răzbește zgomotul unei uși, trei capete se saltă iute, întrebătoare. E târziu. Mitică și-a adus aminte că-i plecat de acasă din zori. Nevasta și copiii or fi neliniștiți.

*

Profesorul Iliescu a apărut în prag. Fața lui încă frumoasă, cu linii aspre ca tăiate în bronz, lucește de transpirație. Și-a scos mânușile și caută o țigară.

— Sunteți frate cu el? îl privește cu indiferență pe pictor.

— Prieten.

— Va trăi. Noapte bună!

Făcu vreo câțiva pași. Se întoarse. Acum ochii lui arătau mai luminoși, mai altfel, ca ai tinerilor.

— Deci prieten, nu frate, zâmbi. Vreți o țigară? Mi-ar face plăcere să ne mai vedem. Ei, noapte bună!

Gloria, pictorul și Oțotoc ieșiră în stradă. Prin oraș nu se mai auzeau împușcături sau cântece legionare. Bulevardul arăta pustiu. Lângă Universitate, soldații unei patrule germane discutau domol între ei. Fără obișnuinții trecători, fără mașini și tramvaie, orașul părea obosit, somnoros.

— Intrăm la mine, propuse Gloria.

— E târziu.

Felecan ajunsese acasă aproape de miezul nopții. Dinspre atelier se vedea o dâră de lumină pe sub ușă. Dionisie ațipise într-un fotoliu.

— Credeam că nu te mai întorci în noaptea asta, privi comisarul spre ceas. E miezul nopții. Voi dormi la tine. Acasă am oaspeți. Bem un rom?

Abia acum pictorul zări o sticlă de rom, goală, ascunsă lângă piciorul mesei și încă una plină, alături.

„Asta bea cât un cal”, gândi Felecan și se așeză lângă Dionisie.

— Noroc! După cum vezi, încă nu mi-am scos verigheta din deget, râse oaspetele, parcă mirat că o vede acolo. Știi tu ce înseamnă să fii comisar într-un cartier plin cu prăvălii, cu restaurante, fructării și localuri de curve? Înseamnă un milion pe an. Un milion dacă ești un tip modest. Când am venit în București, un unchi al soției mi-a zis: Ți-am găsit o parohie bună. Acum ție îți revine sarcina să te înțelegi cu enoriașii. Fusesem jurist la

Cluj. Leafa? Știi și tu cum sunt lefurile de juriști. Am venit în București cu două geamantane cam jerpelite. În ele era toată averea mea. În schimb avea soția pentru amândoi. Destul? Pentru unii niciodată nu-i destul. Au trecut vreo trei ani. Ar fi trebuit să am trei milioane. Eu tot cu leafa veneam acasă. Într-o zi nu am mai găsit-o pe doamna Dionisie acasă, ci numai un bilețel. Noroc! Sunt beat rău. Parcă s-a făcut liniște prin oraș.

— Da, mai multă liniște. Ce crezi tu despre această rebeliune a legionarilor?

— Acum mi-e greu să văd limpede. Am băut tocmai ca să nu mă gândesc. S-o lăsăm baltă. Azi a fost un haos. Adică ieri. Dar s-o lăsăm baltă.

— Totuși... insistă Felecan.

Dionisie îl privi ca de la mare distanță. Ochii lui erau umflați și obosiți.

— Ieri nu am primit niciun fel de dispoziții ca să intervin la păstrarea ordinii. Am fost un biet privitor ca și tine. Țelul rebeliunii este destul de simplu. Legionarii vor să guverneze singuri, fără Antonescu. Cine va câștiga, cine va pierde, greu de presupus. Antonescu are sprijinul armatei. Horia Sima este dorit de guvernanții de la Berlin.

— Să sperăm că nu va câștiga Sima. Patru luni de guvernare legionară ne-au lămurit. Ai văzut ce a fost ieri. Ca să nu mai vorbim despre. Asasinatele mai vechi.

— Să sperăm că nu Sima. Însă depinde mult de hotărârile Berlinului. De Hitler. El dorește aici o dictatură legionară.

— Dar legionarii sunt puțini. Ei nu au adeziunea țării.

— Cine mai ține cont de adeziunea țării? zâmbi Dionisie. Dictaturile au stat adesea pe o falsă democrație. Forța de represiune contează.

— Totuși armata nu-i de partea lui Horia Sima. Armata și poporul.

— Așa este. Cine a întrebat poporul când s-a decretat preluarea puterii de către legionarii? Măi Felecane, eu sunt fiu de țăran. Țăranul a înțeles de mult regula jocului. Au venit legionarii cu cântece, cu straie verzi, cu promisiuni și mai mari, însă legionarii nu și-au găsit adepți la țară. Țăranul a devenit prea cuminte pentru a fi păcălit.

*

În dormitorul lui Dionisie pătrundea o rază de lumină dinspre stradă. Domnișoarele Goldman au adormit. Cu mâna în mina soțului, doamna Goldman e trează. Uneori tresare la cine știe ce gânduri.

— Tu îți aduci aminte ce de jucării îi aduceam lui Dudu de ziua lui? vorbi femeia, parcă înveselită la gândul jucăriilor. O dată i-am adus un cățel de pluș. Cățel **era** sau urs? Uite că nu mai țin minte.

— Cățel, murmură Goldman.

— Da, da, cățel era. Dudu ne-a spus o poezie. Mie îmi zicea: „Tanti Rebeca”. Pe tine te căuta prin buzunare când te întorceai de la prăvălie. Tare mult îi plăcea lui să te caute prin buzunare și să te întrebe: „Ce mi-ai adus”.

— Asta a fost mai demult. Copiii cresc.

— Uneori îl îmbiam să se culce la noi. Îți aduci aminte cum îl îmbiam? Însă pentru nimic în lume nu l-ai fi putut convinge. Își arunca brațele pe după gâtul doamnei Paula și zicea, privindu-ne cu aer triumfător: „Eu dorm cu mama mea”. Îți mai aduci aminte?

— Asta a fost mai demult. Copiii cresc.

*

După patru zile și patru nopți petrecute în apartamentul comisarului, familiile Abramovici și Goldman intrară în apartamentele lor. Rebeliunea legionară fusese înăbușită de armată. A triumfat Antonescu. Cei mai mulți dintre legionari au fost arestați. Doar atâta au aflat domnii Goldman și Abramovici de la Dionisie. Madam Paula parcă îmbătrânise brusc. Obrazul ei s-a buhăit și căpătase o culoare verzuie-albă, ca al omului după o boală îndelungată. Doamna Paula a băut o cafea la familia Abramovici. Au discutat de una, de alta, însă chiar dacă n-au pomenit numele lui Dudu, acesta parcă stăruia în inimile lor e. A o apăsare. Madam Abramovici făcea o cafea bună.

— Cum faci tu cafeaua de iese atât de bună? a întrebat doamna Goldman.

— Nu-i un secret prea mare. La cafea totul este să fie râșnită proaspăt, să pui multă cafea și să o lași să fiarbă la foc domol. Să nu o zorești. Sunt multe metode de preparare. Le-am încercat aproape pe toate și m-am oprit la cea mai sigură. Pun o jumătate de ceașcă de apă în ibric, apoi zahărul și cafeaua și le amestec până când mi se pare că am făcut o pastă omogenă. Abia acum mășor apa, o torn peste amestec și pun ibricul la foc mic. Cine are răbdare să o facă așa nu poate greși.

Doamna Paula a pândit multă vreme întoarcerea lui Dionisie. Comisarul venea acasă doar pentru puțină vreme să-și schimbe rufăria sau să se radă. Paula îl recunoștea după pașii de pe seară. Niciodată nu se putea înșela asupra pașilor de pe scară. Fetele Goldman călcau ușor. Doamna Goldman

era grasă. Când urca scările se ținea cu mâna de balustradă și făcea pauze. Dudu sărea câte două-trei trepte. Goldman și Abramovici călcau apăsat. Lui Dionisie mereu îi aluneca piciorul pe scară. De obicei venea băut. Adică prinsese darul băuturii, după cum zicea doamna Paula, de când l-a lăsat nevasta. Comisarul a avut nevastă frumoasă, spunea uneori doamna Paula. Prea frumoasă. Mai mult ca sigur că a fugit cu altul. Dionisie venea acum acasă mai mult beat, nu vorbea cu nimeni și intra în apartamentul său.

— Săru-mâna! o privi comisarul, nu tocmai surprins, pe doamna Paula.

— Ați aflat ceva despre Dudu al meu?

— Încă nu.

— Atunci poate că mâine.

— Poate.

— Dacă aflați ceva, vă rog să sunați la orice oră. Eu nu dorm. Adică dorm puțin.

*

Doamna Abramovici a sunat la Dionisie și i-a adus o cafea. L-a văzut prin fereastră când s-a întors călcând țeapăn, semn că a întrecut nițel măsura băuturii.

„Mama tot mamă rămâne, zâmbi Dionisie, cu gândul la doamna Paula. Există oare un sentiment mai puternic decât dragostea de mamă? Nu, nu există. Dragostea de mamă poate că-i adevărata dumnezeire. Dumnezeu ne amenință adesea. Întreaga Biblie e plină de amenințări la adresa fiilor lui Dumnezeu. El îi iartă pe cei ce se pocăiesc. Dar mama, mama îl poate ierta și pe fiul ce nu se pocăiește. Dragostea ei pentru fiu, uriașa ei dragoste nu pune condiții.

Dintr-o dată, lui Dionisie i se făcu un dor năprasnic de părinți. Mereu ocolise să se gândească la ei. Ei au rămas dincolo, în Transilvania ocupată de horthyști. Când îi va revedea oare? Nici scrisorile nu mai circulă. Mașinal, mina lui Dionisie umblă prin buzunar după o țigară. Găsi pachetul de țigări gol. Sub ochii săi apăruseră cearcăne. Simți nevoia să doarmă. Avu convingerea că acum ar putea să doarmă două zile la rând. Deasupra. Patului, un tablou mare, o fotografie sepia, îi reținu privirile. El și Anca în ziua cununiei lor. El slăbuț, înalt, cu părul despărțit în cărare. Anca avea un chip delicat, oval și ochii radioși. A trecut un an și jumătate de la plecarea ei. Căută sticla de rom. Își turnă într-un pahar mare. Câtă deosebire între tânărul slăbuț de acum câțiva ani și bărbatul ușor buhăit!

Se crapă oare de ziuă sau i se pare lui? Toate ceasurile din casă au stat. Cine s-a mai gândit la ceasuri? Își aduse aminte de Vintilă și începu să zâmbească. În urmă cu vreo. Câteva ani se pripășise pe la fabrica Dranica un tânăr. Avea mâinile cu degetele lungi, subțiri, ca de pianist. Mai târziu, Dionisie a aflat că tânărul se numește Vintilă. Omul dormea pe sub șoproanele fabricii. Doar iarna aceasta dispărea cine știe pe unde. Vara, în fiecare sâmbătă, după ce se plăteau banii la fabrică, Vintilă pornea către o cârciumă de pe strada Văcărești. Totdeauna pleca singur. Numai la întoarcere îl însoțea un țambalagiu poreclit Paganini. Cu țambalul prins de gât în curele. Paganini lovea corzile domol iar sunetul era oa o tânguire. Vintilă avea o voce plăcută, de bariton. Niciodată Vintilă nu schimba cântecul la întoarcere. Avea el un cântec al lui: „Pe calul bălan, pe calul bălan și șaua-i. Verde...” Paganini și Vintilă treceau pe Calea Dudeștilor totdeauna cam. Când se crăpa de ziuă.

— Dă-i cu inimă, Paganini! se auzea uneori vocea cântărețului. În seara asta sunt boier.

— Așa-i, nea Vintilă! aproba Paganini. În seara asta ești ăl mai prima boier. Poate îmi. Mai dai și mie una de cinci lei, să prinză țambalu' curaj.

Locatarii Dudeștilor auzeau cântecul, se întorceau în somn și ca prin vis murmurau:

„Trece Vintilă. Trebuie să se crape de ziuă.”

În primăvara trecută Vintilă nu a mai apărut. Oamenii parcă i-au simțit lipsa. Parcă s-a dus ceva frumos din farmecul de noapte al străzii. Anca totdeauna se întorcea în somn la trecerea lui Vintilă pe stradă. Se întorcea molcom în așternut, își cuprindea soțul cu brațele, șoptea ceva neclar, fiindcă nu era destul de trează și își continua somnul.

Dionisie umplu paharul din nou. Prima geană de lumină s-a lipit în ferestre. Când pleca Dionisie la serviciu, Anca ieșea până la mijlocul scărilor. El cobora câteva trepte, apoi privea iute în sus poalele rochiei. Anca se uita în jur speriată să nu vadă cineva scena și-l amenința cu muchea palmei. „Lasă că vii tu acasă”! Parcă spuneau privirile ei.

„De ce? Se întrebă Dionisie și goli paharul. De ce?”

— Prostii! începu să vorbească singur. Câtă vreme nu poți umbla la inimă, ce rost are să scoți verigheta din deget? Verigheta e fleac.

*

Începutul lui martie venise mai aspru. Pe coșurile caselor din golfurile Bucureștilor, fumul a căpătat o alură semeață și se ridică drept în foaiere mari. Felecan lucrează. A isprăvit o pânză cu cele două țigănci dansând lângă mustăria din Obor. Arată destul de mulțumit. Mișcarea fetelor în dans, ochii lor îmbătați de plăcerea dansului a reușit să le prindă așa cum gândise. A mai făcut câteva schițe cu casa. Arsă de pe Dudești. Însă va. Trebui să mai aștepte. Îi lipsește o idee clară. Așa cum arată schițele, totul i se pare prea static, prea lipsit de forță **de** sugestie. Nimic exploziv. Nimic nu sugerează drama.

Pictorul tresări. În atelier a intrat un bărbat.

— Domnule Felecan, sunt anticarul Pach.

— Dar vă cunosc. Acum doi ani am încercat să vă vând o pânză.

— Credeam că ați uitat, zâmbi oaspetele.

— Nu, domnule Pach, n-am uitat. Eșecurile și reușitele nu se uită niciodată. Vizita mea la dumneavoastră a fost un eșec.

— Poate că reparăm azi eșecul.

— Eșecurile nu se pot repara, fiindcă ar însemna ca odată cu ele să revină și trecutul. Momentul în care s-au produs eșecurile.

— Aveți dreptate, continuă să zâmbească anticarul, însă acum doi ani nu erați atât de mare ca azi.

— Vă asigur că nu am mai crescut nici măcar cu un centimetru, izbucni în râs Felecan. Numai tălpile mele s-au mai lăbărțat nițel. Am umblat mult să-mi vând pânzele. Dacă vă referiți cumva la tălpile mele, ar fi altceva. Cu totul altceva.

— Am văzut în salonul domnișoarei Vaida un portret semnat de dumneavoastră. Poate că îmi arătați și. Mie câteva pânze.

— Cu mare plăcere. Banii încasați pe acel portret au zburat, Când sunt puțini, banii parcă totdeauna prind aripi. Sunt ca porumbeii dresați. Ies pe acoperișul casei, nu te mai bagă în seamă, nu-ți mulțumesc pentru scurta găzduire, ci se avântă în aer dornici să ajungă la vechii lor stăpâni.

Zicând acestea, Felecan porni să întoarcă pânzele de la perete cu fața către vizitator. Pach le privi dintr-o ochire scurtă. În fața tabloului cu cele două țigăncușe care dansau, oaspetele începu să-și desfacă nasturii de la palton. Gesturile lui erau mașinale. În loc să pună paltonul pe marginea fotoliului îl așeză alături pe dușumea fără să observe. Privirile sale au

rămas încremenite pe pânză. Făcu vreo câțiva pași îndărăt, prinse un anumit unghi de lumină, iar vorbele lui sunară abia auzit.

— O iau. Cât mă costă, domnule Felecan? Dar să. Nu uitați că sunt negustor. Și eu trebuie să câștig ceva..

Pictorul se gândi la două mii de lei. Era o sumă rezonabilă. Apoi săltă în gând prețul la cinci mii. În fond ar putea să încerce. Celebrul anticar Mișu Pach nu a venit până aici de florile mărilor. I-a plăcut portretul Chirei. În materie de pictură, adică de pricepere la pictură, Pach este un nume printre negustori. Opt mii l-ar speria oare? Ar mai fi și răzbunarea eșecului său de acum doi ani. Atunci, domnul Pach i-a spus: „Iată o pânză lucrată corect. Un peisaj lucrat corect. Eu nu prea mă dau în vânt după. Astfel de pânze, domnule Felecian. Vă rog să-mi iertați sinceritatea.”

— Cât, domnule Felecan?

— M-am gândit la. Cincisprezece mii, îl privi încruntat pietonul.

— Oho! râse oaspetele fără să-și ia ochii de la pânză. Sunt un bun cunoscător de pictură, dar un slab negustor. Nu trebuia să vă laud portretul. Cred că la douăsprezece mii. Am putea să ne înțelegem.

— Fie! aprobă Felecan. Sincer, nu am sperat la o astfel de sumă.

— Să sperați, domnule Felecan. Sunteți un pictor miare. La ce preț mi-ați fi oferit pânză de acum doi ani?

— La câteva sute de lei.

— O mai aveți?

— Da.

— O iau acum. Vă ofer pentru ea patru mii de lei.

— Nu înțeleg. O pânză lucrată doar corect? Așa mimați spus. Atunci. Valoarea ei artistică nu a crescut.

— Firește, râse oaspetele. În schimb a crescut valoarea semnăturii dumneavoastră. Portretul din salonul domnișoarei Vaida și *Dansul țigăncilor* au săltat mult valoarea semnăturii artistului. Dansul țigăncilor îl opresc pentru mine. Voi mai lua câteva pânze din vânzarea cărora sper să obțin un câștig frumos. Mi-ar face plăcere să cinați într-o seară la mine. V-ar conveni sâmbătă seara? Sâmbătă seara vine la cină și un amator de pictură bună.

Anticarul a plecat. Cu douăzeci și patru de mii de lei pe masă, Felecan pomi să râdă. Un râs violent, ce o atrase pe doamna Mărgelatu, care avusese plăcerea să asculte la ușa întreaga conversație dintre pictor și oaspete.

— Dacă o ții tot așa s-ar putea să ajungi milionar, spuse proprietăreasa cu ochii pironiți asupra banilor. Ce naiba ai găsit de râs?

— Acum un, an pe vremea asta crăpăm de foame. Trăiam din ce îmi aduceau Bogdan și Oțoțoc. Umblam cu pânzele mele fericit dacă aș fi putut obține câteva sute de lei.

— De ce să ne mai gândim la ce a fost?

— Fiindcă ce ia fost face parte din noi. Prezentul stă pe temelia trecutului. Cine trăiește numai în prezent este ca un pom fără rădăcini.

— Dar o privire spre viitor?

— O privire în viitor arată ca mugurul pomului la vreme de primăvară. Din păcate acum mugurul pomului șovăie să se deschidă. I-e teamă de vifor.

Capitolul 7

Bogdan a ieșit din spital. Așezat în vârful patului, între perne, încearcă să scrie la romanul său. De-a lungul golfului și peste coccioc bate un vânt aspru cu mazăriche. E primăvară. Locatarii de pe strada Fecioarei privesc nerăbdători prin ferestre. Veniți de pe la țară, ei sunt buni cunoscători ai vremii. După ce va sta vântul, se vor așterne ploile care spală pământul de zgura iernii. Apoi va adia vântul călduț dinspre sud. Când se oprește vântul călduț, când gâzele, parcă nehotărâte, ies în recunoaștere pe lângă uluci, carierele de nisip și fabricile de cărămidă își reiau activitatea. Căruțele cu pâine, oltenii cu coșurile lor grele, bragagiii, sifonării și vânătorii de bere zăbovesc din nou pe la porțile oamenilor din mahala.

Bandajul de pe piept îl supără pe Bogdan. De câte ori părăsește patul, partea de sus a trupului său pare înțepenită. Cu dreapta încă nu poate să scrie, iar creionul din mâna stângă lasă pe hârtie o seamă de semne ca niște hieroglife.

Gloria l-a vizitat aseară pe rănit. Venise însoțită de domnul Blank. Bogdan a auzit cum toarce lin motorul Packardului de la poartă. Gloria i-a adus țigări și prăjituri făcute de Valeria. Blank parcă nu-și găsea locul în cămăruța scundă. A cercetat uimit cărțile de pe etajeră. Acum erau multe cărți acolo.

„Măine plec acasă, spusese Gloria. Tata este bolnav. Am primit o telegramă.” Ochii ei se luptau cu lacrimile.

„Sper că nu-i ceva grav, domnișoară Vaida.”

„Nu știi. Încă nu știi. La bucurii, telegramele, chiar laconice, îți spun destul. La necazuri, totdeauna prea puțin. De multă vreme tata nu stă prea bine cu inima.”

*

La apariția lui Felecan, anticarul Mișu Pach își întrerupse conversația cu un bărbat în vârstă și se ridică să-și întâmpine oaspetele. După ochii săi veseli, era clar că sosirea pictorului îi face plăcere.

— Domnul Felecan, domnul Karmitz, făcu prezentările gazda.

— Ne cunoaștem, zâmbi Karmitz. Domnul Felecan a avut bunăvoința să-mi facă o vizită la sediul Standardului. Din păcate. Atunci conversația noastră a fost destul de scurtă, încheie cu finețe bătrânul, fără să pomenească ceva despre discuția lor.

O clipă neliniștit, pictorul îi fu recunoscător în gând pentru delicatețea de oare dădea dovadă. O femeie slăbuță aduse la masă cartofi prăjiți și felii groase de parizer, iar în fața lui Karmitz așeză o ceașcă de bulion.

— Nu am găsit carne, se scuză Pach. Acum este greu să găsești carne. Trebuie să te scoli cu noaptea-n cap și să stai la coadă. Aseară am citit un manuscris vechi de câteva sute de ani. Am. Adormit târziu.

— Nu lipsa alimentelor este o noutate adusă de cel de al doilea război, zâmbi Karmitz. Știți dumneavoastră ce a adus nou acest război? Am niște prieteni întorși din Apus. Ei spun că acest război a adus noutăți mari. Adică surogatele, cozile și celofibra. Oamenii Apusului s-au obișnuit cu ele. Ne vom obișnui și noi. Dar asta nu are importanță. Important va fi numai dacă surogatele, cozile și celofibra vor dăinui. Vor face epocă.

— Și lagărele, interveni Pach.

— Și lagărele. Uitasem de ele, aprobă Karmitz. Totuși celofibra întrece în măreție faima lagărelor. A fi în chis, a muri, nu sunt noutăți. Izmenele de celofibră au defilat în triumf în Franța, în Olanda, Belgia, Danemarca și încă nu și-au spus ultimul cuvânt. Inventatorii celofibre și surogatelor au ceva din aerul lui Hitler. Adică n-am spus bine. Nu inventatorii, ci surogatele și celofibra i se potrivesc lui Hitler. Părerile lui sunt ca celofibra. Solide, trainice, până la contactul cu apa. Apa le dizolvă. Sute de mii de fanatici s-au strâns în jurul lui Hitler. O parte din ei se vor trezi când vor observa că tăria celofibre nu rezistă la apă. Să sperăm că vor observa asta nu prea târziu. Domnule Felecan, v-am admirat adineauri *Dansul țigăncilor*.

Pach mi-a vorbit cu entuziasm despre un portret semnat tot de domnia-voastră. Se pare că m-am ramolit de-a binelea, parcă se înveseli o clipă. Despre lucrurile bune aflu cu mare întârziere. Altă dată nu era așa. V-ar conveni să ieșim puțin? Mașina mea este afară. M-am gândit să vă fac o vizită la atelier. Iar dacă se va întâmpla să cumpăr o pânză, înseamnă că am dat în mintea copiilor. Când arde casa, cine se mai gândește la înfrumusețarea interiorului ei? Acum noi suntem în mijlocul flăcărilor. Încă nu le vedem, dar mirosul de fum stăruie în aer. Curând s-ar putea să ne gândim numai la salvarea vieții. Când te gândești la salvarea vieții, bunurile materiale și spirituale rămân pe planul doi. Bătrân sau tânăr, sărac ori bogat, cu toții ne cramponăm de viață, fiindcă ea este una singură. Nimic nu ne dovedește că va mai fi una viitoare. Ne amăgim doar.

*

În atelierul pictorului se lăsase răcoare. Cu gulerul paltonului ridicat, cu mâinile în buzunare, Karmitz se opri în fața unui peisaj. O pânză ce reprezenta o livadă cu pomi înfloriți, iar printre crengile lor parcă săltate sau apăsate de vânt se vedea un minunat cer. Albastru. Jos la tulpinile pomilor stăruiau o sumedenie de petale căzute. Altele, ușor întoarse de vânt, planau în aer ca o ploaie albă.

„Tabloul acesta îmi sugerează o sărbătoare de primăvară. Una din acele sărbători liniștite, când printre flori parcă aud zumzetul binecuvântat al albinelor, cu toate că ele nu au fost prinse pe pânză. O atmosferă de calm și liniște profundă. Chiar vântul ce saltă crengile ori le apasă blând îl simt prietenos și cu mirosul proaspătă de flori.”

— Cât, domnule Felecan?

Pach îi șoptise pictorului să ceară mult. Mult, dar cât? La ce cifră să îndrăznească? Acum i-ar fi plăcut să fie anticarul aici. Totuși, cum grija banilor dispăruse, pictorul arăta mai puțin dispus să se despartă de pânzele sale.

— Cât, domnule Felecan.

— Douăsprezece mii.

Karmitz trecu mai departe. O fi auzit suma? Trecu pe lângă o pânză ce reprezenta o masă lustruită și niște mere. Reveni. Merele își dublau contururile în luciul mesei.

— Beți un rom, domnule Karmitz?

— Mai degrabă un pahar de vin, însă îndoit cu apă. Chiar și vin beau numai la ocazii. Acum este o sărbătoare pentru mine, arată cu mâna spre pânze. Făurirea de bunuri materiale și spirituale are nevoie de pace, de liniște. Filosofie ieftină și banală, dar adevărată.

Bătrânul evreu și-a muiat buzele în paharul cu vin. Buzele lui sunt vineții ca și obrazul. A ales cinci pânze. Scoase din buzunar carnetul de cec și completă un cec pentru suma de șaiszeci de mii.

— Sunt bătrân și nebun, râse. Familia mea ar putea spune că m-am țicnit de-a binelea. Poporul român are un vechi și înțelept proverb: „Țara arde și baba se piaptână”. Poftim cecul, domnule Felecan.

Dar pictorul nu întinse mâna. Ținea între degete o filă de hârtie. Găsise hârtia pe masă. Nu o văzuse de la început.

— O veste proastă, domnule Felecan?

— O veste la modă, porni a râde pictorul. Am primit ordin de concentrare.

Îl conduse pe oaspete până la mașină. Karmitz i-a spus ceva, însă el nu a înțeles nimic. Râdea. Râdea cu lacrimi. Și chiar când reveni în atelier nu-și putu opri râsul în hohote. Un râs vulcanic, ușor amăruit.

— Știi, spuse din prag doamna Mărgelatu. Știi de ce râzi.

— Cum naiba să nu știi când îmi cunoști toată corespondența.

— Păi nu la ordinul de chemare mă gândeam, ci la bani;

— La bani? Sigur că la bani. Acum sunt bogat; Nu cine știe ce bogat, dar față de nimicul din trecut ar fi ceva. Planurile mele de lucru sunt vax. Visurile mele sunt vax. Mă întreabă pe mine cineva ce proiecte, ce visuri am? Frumoasă coincidență cu banii aceștia și cu ordinul de chemare!

— Îți fac o cafea? Bem amândoi o cafea mare.

— Acum nu. Trebuie să plec.

Felecan găsi o mașină de piață care îl duse până aproape de casa Chirei. Era cam târziu pentru o vizită. Lui Felecan îi părea rău că nu i-a spus șoferului să aștepte. Și-a amintit de seara din ajunul Crăciunului. Atunci Chiria l-a trimis la plimbare. Ieșise în prag și i-a spus că nu-l poate primi. Că așteaptă oaspeți. Ar fi fost bine să fi oprit mașina. Mai avea de făcut niște drumuri.

Pictorul deschise poarta și intră într-o curte lungă. Acum, noaptea, se vedea destul de bine prin curte. Se vedea casa în stil vagon cu mai multe uși

și praguri mici doar din două trepte. În odaia Chirei era întuneric. Totuși din soba de cărămidă ieșeau flăcări, iar scânteierea lor dansa în fereastră.

Felecan lovi geamul cu vârful degetelor. Trecu un timp. Apoi ușa s& crăpă ușor.

— Ce dorești, domnule Felecan?

— Să intru.

— Îmi pare rău. Nu te pot primi.

— Ai pe cineva la tine? întrebă, parcă răgușit dintr-o dată.

— Da.

— Înțeleg. Viața nu-i totdeauna așa cum ne-o dorim. Cum. O visăm. Ei, noapte bună!

Ceva din glasul pictorului o atrase pe Chira în prag. Peste cămașa de noapte își pusese un suman bărbătesc din pănură lucrată la piuă. Îl îmbrăca primăvara și toamna, când prin cariera de la Flax vremea se pornea mai rece. Îl punea peste ea noaptea să nu-i fie frig.

— Îmi pare rău, domnule Felecan. Zău...

— De ce?

— Așa. Ai făcut un drum până aici.

— Nu-i primul.

— Da, nu-i primul. Îmi pare rău; Noaptea nu primesc pe nimeni.

— Dar pe cel din casă...

— Cu el e altceva. De ce n-ai venit pe lumină?

— Când era încă lumină nu știam ce știu acum. Ei, noapte bună! Pomi către poartă.

Glasul pictorului sunase. Cu totul neobișnuit. Nu se potrivea cu firea lui colțoasă. Părea dureros ca un geamăt. Chir a îl ajuns lângă poartă.

— Fugi în casă, năroado! Ești în picioarele goale.

— Sunt obișnuită. Ce se întâmplă cu dumneata, domnule Felecan? Ești bolnav? Ai necazuri? Sau ești nițel băut.

— Mai rău, vorbi el cu asprime. Venisem să te cer de nevastă. Însă mi se pare că am venit prea târziu. Eu totdeauna ajung prea târziu acolo unde doresc să ajung.

Chira tresări și nu înțelese decât primele cuvinte, care veniseră peste ea ca o lovitură puternică.

— Să mă ceri de nevastă? murmură uluită, neîncrezătoare. Pe mine? Glumești. Poftim în casă, domnule Felecan.

— Păi...

— Nu-i nimeni în casă.

În odaie era cald. Chira scăpără un chibrit și aprinse lampa. Felecan își roti privirea prin odaie. Văzu un pat cu tăblii de fier, o masă, un șifonier ieftin, cu o singură ușă și oglindă pe mijlocul ușii, iar lângă pat un scăunel cu trei picioare. Peretele dinspre ușă era umed. Se observau clar petele de igrasie ce urcau pe pereți ca niște valuri unsuroase. Afară s-a întezit vântul și șuieră pe sub ușă sau scutură fereastra.

Chira a rămas în mijlocul odăii, nehotărâtă. Nu știe ce să spună. Felecan intrase în cameră cu figura omului pregătit de o bătălie grea. Își arăta dinții albi, puternici, într-un surâs aspru. Știa că are în față sa un adversar la fel de tiare, de îndărătnic. Acum o privea pe Chira ca pe un adversar.

— Verighetele le-am cumpărat mai de mult, grăi, parcă pus pe harță. Am tot amânat să-ți vorbesc despre ele. Acum nu mai pot amina. Poimâine părăsesc orașul. Am primit ordin de chemare.

Din obrazul și din buzele Chirei parcă a dispărut ultima picătură de sânge. Ochii ei, de obicei proaspeți, limpezi, s-au tulburat. A rămas în picioare lângă pictor și nu știe ce trebuie să facă sau să spună. A lepădat sumanul. În zarea luminii de lampă, sub cămașă, i se profilează trupul. Sinii ei bine împliniți tresaltă ușor și se văd prin cămașă ca două pete rotunde. Mijlocul subțire, șoldurile pline și picioarele ei nebănuite de lungi pentru statura ei nu prea înaltă se conturează clar, doar câteva clipe.

— Mă iertați, domnule Felecan! prinse ceva din privirile musafirului și intră iute în așternut. Credeam că e altceva. Adică la început am crezut că vii aici pentru altceva. Să nu te superi.

— Prostii!

— O fată ca mine poate că te atrage azi. Dar mâine? Adică în viitor. Ești un om cu școală multă. Eu am doar șapte clase primare. Ce poți discuta dumneata cu mine?

— Uite că discutăm și avem ce, se răsti Felecan. Mâine dimineață am putea să ne cununăm, continuă, dintr-o diată cu nespuse blândețe. Eu plec. Nu se știe când mă voi întoarce. Totuși într-o zi mă voi întoarce. Ei bine, amândoi vom avea timp să ne gândim dacă am făcut un pas bun sau nu. Speram că ții puțin la mine. Acum e limpede că mi-am făcut iluzii. Însă timpul ar putea aduce ceva. Prinse privirile fetei, iar Chira i le susținu.

— Păi tocmai asta nu trebuia să mi-o spui, domnule Felecan. Tocmai asta nu trebuia să mi-o spui. Fiindcă ce spui dumneata? „Hai Chiro să ne aruncăm în lac să vedem dacă învățăm să înotăm.” Îmi pare rău, domnule Felecan. Nu fac eu prostii d-astea. Adică de ce să mă leg la cap dacă nu mă doare? Fete sunt destule. Găsești dumneata o fată care ți se potrivește. Nu prea înțeleg eu de ce te-ai oprit taman la mine, însă știu că dacă am fi văzuți împreună ar râde și curcile de dumneata. Iar mie mi-ar merge buhu' că te-am momit și te-am agățat de mine Dumnezeu știe cum. Nu cumva ești băut?

Prin acele vorbe China îi aminti lui Felecan că el sărise peste cal, așa cum i se întâmpla adesea datorită firii sale impulsive. Pe drum se gândise la o tactică prudentă. Din păcate a uitat să o pună în aplicare. El știa clar că o iubește. Și tot atât de clar simțea că de-a lungul timpului nu a reușit să aprindă în inima ei măcar o scânteie de simpatie pentru el. Câtă spre Chira îndelung. Chipul fetei nu exprima nimic din gândurile ei. Părea liniștită, calmă. Deci nu mai era nimic de făcut. Unde lipsește dragostea, vorbele ce ar putea aduce?

— Da, poate că, ai dreptate, o privi zâmbind strâmb. M-am gândit numai la mine.

Își luă paltonul de pe marginea patului. Porni către ușă. Chira nu spunea nimic. Pictorul se opri cu mina pe clanță. Înțelese că dacă va trece pragul, dacă va închide ușa în urna lui, aceasta va rămâne închisă pentru totdeauna. Cum să renunțe atât de ușor?

— M-am gândit la altceva. Reveni în mijlocul odăii. Ai dreptate. O căsătorie acum între noi nu-i posibilă. Dar o logodnă știi și tu că nu te leagă cu nimic. Logodnele se leagă și se dezleagă oricând. Eu trebuie să plec. Ordinul de chemare mă obligă să plec, altfel nu mi-aș face griji. Aș ști să stărui mai mult. Vrei să ne logodim mâine dimineață? Te rog! Eu nu prea am obiceiul să mă rog, spuse răstit. Stai aici într-o casă ciu igrasie. După ce plec, poți să te muți la mine. Chiria am plătit-o pe un an. La mine sunt alte condiții de locuit. Să nu crezi că-ți fac un hatâr. Tu mi-ai adus primul mare succes în meseria mea de pictor. Tu mi-ai adus prima sumă de bani mai mare. Am vândut portretul tău eu zece mii de lei. Dar portretul, după ce a ieșit din atelier, se pare că a început să grăiască frumos despre pictor.

— Parcă ai vrea să mă cumperi, îl privi intrigată.

— Ia-o cum vrei. Eu sunt hotărât acum la orice. Nu plec de aici fără consimțământul tău. Mă culc afară lângă ușa.

— Dar eu nu te iubesc, îi sări țandăra Chirei. Și nu mai striga așa, că te aud vecinii. O să-mi iasă vorbe.

În clipa următoare îi păru rău că vorbise astfel, fiindcă el a tresărit ca sub o plesnitură de bici. Tăcu, îi păru rău, apoi continuă blând:

— Ziceai de logodnă? Da, logodna nu ne leagă prea mult, însă o să vezi ce de mai ponoase o să tragem. Eu mare lucru nu pierd. Ba chiar câștig la o adică. Scap de prăpădita asta de casă. Numai dumneata ai să fii în pierdere. O să-ți râdă în nas toți prietenii și... și neamurile. Chiar n-ai băut nimic?

— Nici măcar o cafea.

Tăcură. Dacă la început China primise cu răceală propunerea pictorului, acum se gândi la aspectul practic al problemei. El va pleca. De poimâine nu va mai fi în București. Ea se poate alege cu o locuință bună, unde nu va mai avea grija chiriei. Cel puțin un an nu se va gândi la chirie. Într-un an îi vor trece lui toate fumurile de acum. Fiindcă la el sunt numai niște amăgeli, nu dragoste. Cine știe ce o fi în mintea lui. China știa că o șansă ca asta de a părăsi mizerabila locuință nu va mai prinde niciodată. Adică ar putea să o prindă. Însă cu ce preț? Să se mărite cu bătrânul plăcintar din Vitan?

La rândul său, Felecan zâmbi satisfăcut. Din vorbele ei înțelese că el se află acum pe un teren bun. Îi plăcu sinceritatea ei brutală. Îi plăcu fără să priceapă că felul ei de a vorbi tăios i se potrivește lui. „În discuțiile calme, domoale, gândi el, sinceritatea omului se pierde adesea, alunecă printre vorbe și fraze. Într-o discuție aprinsă, colțată, sinceritatea țâșnește ca o lumină puternică.”

— Deci ne-am înțeles, continuă să zâmbească. Mă întorc aici mâine dimineață la șapte. Mâine dimineață avem o groază de treburi. La logodnă vor fi puțini invitați. Sărumâna! Să mă ia naiba, sunt cel mai fericit om din lume! Tu să nu-ți faci griji. Totul va fi bine. Nu-ți mai pune o mie de întrebări. Mă logodesc cu tine fiindcă te iubesc. Și cam asta-i totul.

— E numai pe jumătate, observă ea, încă năucită de tot ce auzise.

— Adică mai mult decât m-am așteptat, râse pictorul.

Chira se înfurie din nou, însă reuși să se stăpânească. Numai în ochi i s-a aprins o scânteie de mânie. Nu știa încă de ce a cuprins-o mânia. Parcă îi scăpa ceva. Poate un cuvânt sau o părere a lui, care a lovit-o iute, fără ca ea să-i prindă înțelesul întreg. Tăcu și îi întinse mâna. Felecan i-o sărută și

închise ușa după el. Ea a rămas multă vreme lângă ușa fără a îndrăzni să se miște, speriată ca după un cutremur. Apoi se așează în pat. Nu simți bucuria că va părăsi cartierul, ci doar teamă, neliniște.

*

De-a lungul Căii Dudeștilor, vântul cânta subțire în firele de lumină întinse pe stâlpi. La depou ultimele vagoane de tramvai făceau manevre către adăpostul de peste noapte.

Cu ochii cârpiți de somn, Dionisie bâjbâi prin odaie până ce nimeri comutatorul. Aprinse lumina. Soneria de la intrare țârâia violent. Cineva proptise degetul de buton și apăsa cu sadism. Om cumpătat de obicei, comisarul trase o înjurătură și deschise ușa mânios. În prag, Felecan părea beat. Râdea prosteste, iar ochii îi străluceau ca jeraticul.

— Hai, intră! zâmbi Dionisie. Puteai să te pomenești cu un pumn între ochi. Să trezești un om după primul somn înseamnă că sau ești nebun sau ai o treabă ce nu suferă amânare, ori ești criță. La tine asta e. Te-ai proptit ca nărodul la sonerie.

— Uite că n-ai ghicit, se așează pe pat oaspetele. Sunt treaz cum te văd și mă vezi.

— Hm! Atunci e clar că ți-e sete. Bei un rom?

— Numai un păhăruț. Mâine trebuie să fiu în formă.

— Ai de gând să te bați cu cineva?

— Mai rău, prietene. Mâine la prânz mă logodesc. Eu am dorit o nuntă, clar e bună și logodna. Vrei să vii la logodnă?

Dionisie turnă în pahare și poate că numai din cauza uimirii vărsă puțin rom pe măsurică.

— Vorbești serios? îl privi neîncrezător. Și cine-i nefericita?

— Nu prea știu nici eu, se întrista o clipă fața pictorului. O cunosc de vreo doi ani. În acești doi ani am schimbat câteva cuvinte cu ea. O cheamă Chira. De celălalt nume am uitat să o întreb. Mai știu că e o femeie frumoasă. Ori... printr-o minune, o fată frumoasă. Lucrează la nisip în groapa lui Flax. Asta e tot. Adică ar mai fi ceva. Eu o iubesc.

— Dar ea?

— Nici vorbă. Chiar mi-a spus-o și în seara aceasta.

Dionisie se scărpină în creștet și pufni în răs. Oare să nu fi băut nimic nebunul ăsta? După felul său liniștit s-ar părea că nu.

— Zău dacă am văzut o figură mai năroadă ca a ta acum, se entuziasmă gazda. Ești mare, băiatule! Zău ești mare! Dacă te-ai vedea acum în oglindă, dacă ți-ai immortaliza mutra acum pe o pânză, ar fi ceva unic. Urmașii tăi, până la a șaptea spiță, ar ascunde portretul ca dulăii ciolanele, să nu le găsească dușmanii. Da tinere, ești mare! De multă vreme îți studiez figura, altfel simpatică însă lipsită de harurile inteligenței. În privința inteligenței să nu-ți faci griji. Nu ești singurul nătărău din lume. De multă vreme te studiez. Ești un bun obiect de studiu. Am văzut prin tine ca prin sită. Dar e drept că nu chiar pe atât pe cum mi te înfățișezi acum. De ce să mă laud? Cred că faci o prostie să te logodești cu o femeie despre care nu știi aproape nimic. Cred... se opri cu ochii mirați, iar paharul tremură în mâna lui.

Felecan înțelese de ce s-a oprit. Sau cel puțin intui asta. Dionisie a știut cu cine se căsătorește când s-a cununat cu Anca.

— Sunt un prost, zâmbi Dionisie ca și când l-ar fi durut dinții. Da, poate că așa cum procedezi tu e mai bine. La ce oră va fi logodna?

— La ora unu. Dar s-ar putea și să nu mai fie. Chira nu mi-a zis nici nu nici da. Mai mult am vorbit eu.

*

Chira s-a trezit în zori. Își aminti că aseară a plâns, însă lacrimile ei au fost nu de fericire la propunerea lui Felecan, ci de surpriză. Din cauză că totul s-a petrecut pe neașteptate. Cuprinsă de gânduri sări din așternut, aprinse focul, își încălzi apă într-un lighean și începu să se spele. Afară se luminase de-a binelea. Privi prin fereastră. Dincolo de gard se vedeau gropile fabricii, de cărămizi Frații Nițescu. Acum gropile erau pustii. Poate că, peste vreo lună, fabrica își va deschide porțile, ca în fiecare primăvară. Din păcate sunt multe zvonuri despre război. Peste vreo lună va, da iarba. Gropile vor prinde puțină viață. Ea va pleca de aici fără regrete. Dar dacă Felecan doar a amăgit-o aseară cu propunerile lui? Dacă o fi fost băut? Se neliniști. De multe ori a visat că va reuși să părăsească acest cartier. Își făcuse fel de fel de închipuiri. În momentele acelea se simțea fericită. Apoi își dădea seama că nu se va putea smulge de aici decât printr-o minune, dar minunile se petrec numai în Biblie. Nimic nu reușise să o lege de aceste locuri în care sărăcia făcea casă bună cu oamenii. Îi plăcea locuința lui Felecan. Intrase de câteva ori acolo, când îi pozase. Dacă nu a mințit-o, se va muta acolo îndată după plecarea lui. Dinspre Pulberărie se auzi sirena

unei fabrici. E oria șapte. Se așeză pe pat neliniștită. Începu să se îndoiască de tot ce îi spusese Felecan aseară. Tresări. Felecan ciocăniise la ușă. A deschis ușa parcă temătoare. Totuși privirile lui sunt radioase acum. Numai fața sa arată mai palidă ca de obicei.

— Sărumâna! Ești gata?

— Într-o clipă. Doar să-mi pun paltonul.

Ieșiră în stradă. Chira privi împrejur simțind în inimă o ușoară apăsare. Ajunseră curând în Dealul Dudeștilor. Chira zâmbește. Felecan o ține de mână prea strâns și încruntat, parcă speriat să nu o piardă dintr-o clipă în alta.

Rondul din Dudești Cioplea era bine cunoscut în partea de răsărit a orașului. Acolo se afla pe vremuri capătul de linie al tramvaiului ce făcea legătura între periferie și centru. Acolo fetele și băieții cartierului veneau seara să cumpere semințe prăjite și să plănuiască împreună o ieșire la cinematograful sau la salon. În jurul rondului din Dudești Cioplea apăruseră de-a lungul anilor o seamă de cârciumi, o brutărie, un debit, măcelăria, unde acum veșnic se formau cozi, farmacia, frizeria *La Ionel*, câteva magazine de coloniale și unele tarabe pentru zarzavaturi. Între ele sau pe aproape se aflau postul de jandarmi, cimitirul cel nou, școala primară și biserica veche. Toate aceste stabilimente s-au înfiripat numai pe granița marelui golf bucureștean, iar vadurile lor erau deosebit de bune, fiindcă acel cartier crescuse mult între cele două războaie mondiale.

Comuna suburbană Dudești Cioplea, de la rond până la capătul Parcului Brânzoi, arăta ca o oază uriașă la marginea orașului cuprinsă între câmpia dinspre Uzinele Malaxa și o alta mai spre sud, către cartierul Apărătorii Patriei. Undeva la spatele loazei, pe lângă Lacul Balama, grădinari iscusiți cultivau pământul gras cu zarzavaturi. Vechii locuitori ai comunei deveniseră peste timp grădinari sau lăptari. Femeile purtau fuste largi, basmale cafenii și cipici în formă de saboți, iar bărbații șorțuri și pantaloni negri, bufanți. Mulți dintre ei vorbeau sârbește. Stabilirea lor acolo, împreunarea lor cu românii se pierdea undeva în negura veacurilor. În diminețile de vară faitoanele grădinarilor și ale lăptarilor se încrucișau adesea. Uruiul faitoanelor pe piatra cubică răzbea în zori dinspre Dâmbul Dudeștilor, stăruind puternic de-a lungul drumului până către Piața Mare. Dâmbul Dudeștilor nu era prea înalt dar destul de bun pentru privitorul mai puțin grăbit, dornic de o priveliște asupra unei părți ia orașului. Iar cine

avea puțină fantezie, intuia că Bucureștii seamănă uimitor cu o pălărie imensă. Găvanul îl forma centrul cu blocurile sale masive. Panglica, barierele multe. Borul deosebit de lat — periferiile pitite umil în umbra măreției centrale.

Printre dubulițe cu lapte și coșuri mari de zarzavaturi, Felecan și Chira s-au strecurat mai spre mijlocul vagonului de tramvai. Vântul s-a potolit peste noapte. Cerul încărcat cu nori vineții, joși, amenință a ploaie. Tramvaiul parcă parcurge o punte nefiresc de îngustă, în dreapta și în stânga sunt multe case cu grădini și corcoduși sau salcâmi, ca la țară. Însă dincolo de ele se văd câmpia marelui golf ori cealaltă câmpie, dinspre Apărătorii Patriei. Abia la vestitele cărciumi Netencuita și Subășanu, adică după barieră, începe orașul.

Felecan, de obicei vorbăreț, nu prea știe ce să spună. O plivește pe Chira grijuliu, mâinile lui o apără de înghesuială, iar ceva de pe chipul său o face pe fată să-și rețină un zâmbet. Pictorul arată ea un dulău lângă un ciolan mare, ademenitor. Nu știe să-și ascundă gândurile.

— Unde mergem? întreabă Chira.

— Întâi la Rocus după mezeluri, apoi la coafor. Vreau să le iei piuitul invitațiilor noștri. Știu un coafor bun pe strada Sfântul Ionică. Părul tău frumos nu prea are nevoie de coafor, însă un pieptănat ca la carte și unghiile date cu oja...

— Să cred că...? se încruntă Chira.

— Să crezi orice. Azi va trebui să-mi faci multe hatâruri. Azi îmi doresc ziua mea cea mai bună. O să facem niște nebunii prin oraș. Vom cheltui niște bani. Am bani. Acolo unde plec eu, banii nu mai au valoare. Un singur lucru are valoare: să ai la cine să te gândești. E mare lucru să te poți gândi la cineva drag.

— Nu mi-ai vorbit nimic despre oaspeți, dori Chira să schimbe subiectul discuției.

— Tu nu ai pe nimeni?

— Pe nimeni. Singura mea prietenă a plecat din oraș.

— Mă ai pe mine. Vor mai veni câțiva prieteni buni. Va fi o masă de zile mari. Am aranjat eu totul cu doamna Mărgelatu. O știi pe doamna Mărgelatu?

— Da, am văzut-o când am venit să-ți pozez. Pare cam acrișoară.

— Nu o cunoști. Pe cât este de afurisită, acră, distantă la prima vedere, pe atât inima ei bună o dă de gol. De mâine veți locui împreună. Adică — chiar din seara acestei zile. Vreau să te văd instalată în apartamentul nostru. Să plec liniștit. A, nu, nu te încrunta! Vei dormi cu doamna Mărgelatu. Însă mi-e teamă că sforăie. Totuși nu cred să mă întrecă pe mine. La caz de război eu voi fi o adevărată pagubă atât pentru ai noștri cât și pentru inamic.

— Chiar sforăi? îl privi râzând.

— Când sunt răcit. Dar ia stai. Care este numele tău de familie?

— Chira.

— Și cel mic?

— Ioana.

— Ioana! Frumos nume! Tu chiar nu ai familie?

— Am o soră măritată la Buzău. Părinții mei au murit de mult. Dar numele dumatăle care este?

— Măi fată, până când ai să-mi vorbești cu dumneata?

— Va trebui să mă obișnuiesc, roși Chira Ioana.

— Mda! Numele meu de botez este Pavel.

Peste București s-au scuturat norii parcă în glumă. Soarele a ieșit dintre nori nerușinat de blând, iar razele lui se răsfrâng în milioane de topaze pe acoperișurile orașului.

Capitolul 8

Doamna Mărgelatu nu era tocmai satisfăcută de alegerea pictorului. Felecan a plecat în zori. Chira s-a cuibărit în patul din atelier. Simte nevoia să rămână singură, dar bătrâna proprietăreasă își face de lucru prin odaie. Mută obiectele mici de colo-colo, le reasează pe vechile locuri și nu-și găsește astâmpăr. După moartea soțului ei, bătrâna a locuit singură multă vreme. Rămăsese văduvă la patruzeci și cinci de ani. Acum avea aproape șaiszeci. Nu era bătrână, însă arăta bătrână. Anii petrecuți în singurătate au acrit-o timpuriu. Se simțea prea lovită de soartă. Familia ei își pierduse averea mai de mult. Avuseseră un arman cu vreo trei sute de hectare undeva lângă Fetești. În criza economică din '29 tatăl doamnei Mărgelatu a pierdut armanul. Se lăsase antrenat în speculații de bursă. Uneori, bătrâna își amintea cu plăcere de anii petrecuți la Școala Ursulinelor din Sibiu. Ce

timpuri! Fusesse frumoasă, bogată, iar bărbații roiau în jurul ei. Mai ales căpitanul Mărgelatu cu uniforma lui teribilă. Totdeauna Mărgelatu venea la ei în uniforma de paradă a gărzii palatului regal.

În urmă cu vreo câțiva ani, când s-a stabilit pictorul aici, bătrâna l-a înconjurat cu acel rest de afecțiune ce mai rămăsese peste timp și trebuia investit. Dacă Felecan întârzia prin oraș, doamna Mărgelatu avea obiceiul să se perpelească de grijă, iar zgomotul pașilor lui îi aducea liniște. Așteptarea, neliniștea pentru el îi făceau bine. Nu se mai simțea singură **și nenorocită. Și poate** că el semăna puțin cu fostul ei soț. Avea același temperament exploziv. După instalarea pictorului în casă, bătrâna rar avea timp de alte gânduri. Toate gândurile ei se roteau în jurul acestuia. Uneori se gândea îngrozită că pictorul ar putea să-și caute altă locuință mai spre central orașului. La început ea strâmbase din nas când a auzit despre năstrușnica lui ocupație. Doamna Mărgelatu avea mare respect pentru picturi, chiar dacă îi lipsea priceperea lor. Sau poate că tocmai din această cauză. În mintea ei pictorii făceau parte dintr-o lume a visului, a tot ce este frumos. Dintr-o lume îndepărtată, vagă, necunoscută și misterioasă. După o vreme s-a obișnuit să privească pânzele lui Felecan, dar în talentul tânărului nu credea, fiindcă el apăruse acolo fără a fi înconjurat de mister și poezie. Ființa lui era prea reală și nu se potrivea cu părerile ei despre pictori. Când Bogdan și Mitică Oțoțoc veneau la atelier, doamna Mărgelatu îi privea contrariată. Ce putea discuta un pictor cu prostimea? După câțiva ani bătrâna s-a obișnuit cu ei, dar nu uita să gândească: „Prostimea se ridică mai mult decât este firesc. Dă din coate. Unul ca Bogdan vrea să devină scriitor. Se întoarce lumea pe dos. Ce le-ar putea spune oamenilor un tânăr ca Bogdan? Un scriitor face parte dintr-o lume vrăjită. Dintr-o lume de basm și mister. E drept că Gorki nu prea a avut școală, dar cine știe de unde a venit el?” Doamna Mărgelatu nu avea nimic împotriva oamenilor sărmani, însă fusesse crescută în spiritul unei departajări limpezi între clasa ei și **aceea** a păturii nevoiașе. Chiar acum, când ea sărăcise de-a binelea, nu putea recunoaște că a coborât din clasa ei socială. Greu i-ar fi trecut prin minte așa ceva.

Bătrâna îl îndrăgise mult pe Felecan. Îi plăcuse la el mai ales trecerea bruscă de la o stare la alta. Acum putea fi trist, ca în clipa următoare să râdă cu hohote. Acum se încrunta din te miri ce, acum începea să cânte. El o scăpase de singurătate, de serile lungi, goale, în care nu-ți găsești locul.

Acum Felecan e plecat. A rămas aici această fată ori femeie șmecheră, care a știut să-l îmbrobodească. Dacă l-a iubit, dacă îl iubește, de ce Chira nu s-a logodit cu pictorul când acesta o ducea greu? Mirosul banilor a atras-o către el. Spre banii bărbaților unele femei zboară ca fluturii în jurul lămpii. O privi pe Chira cu coada ochiului. Aceasta ședea în pat cu nerușinare și nimic de pe fața ei nu arăta că regretă plecarea lui Felecan. E șireată. A știut să-l prindă în laț, iar bărbații adesea sunt grozav de orbi. Ce o fi găsit la ea? E drept că-i frumoasă și nu tocmai proastă, dar arată de la o poștă a neam prost. Chestia cu munca ei la ciurele de nisip mai mult ca sigur că <a fost doar o mască. La adăpostul acelei ocupații a avut prilejul să-și facă de cap. Și-i firesc, de vreme ce a locuit singură. Cine a mai pomenit ca o fată la vârsta ei să locuiască singură? Numai de dragul lui Felecan nu va putea să o alunge pe Chira. Ieri, la logodnă, s-au sărutat. Felecan s-a desprins din brațele ei cu ochii strălucitori, fericiți. Chira arătase calmă, chibzuită ca o pisică ce stă la pândă. În gară a plâns nițel ca orice logodnică, însă era clar că s-a străduit să-și umezească ochii. Tristețe adevărată doamna Mărgelatu a văzut numai la Felecan, Oțotoș, Bogdan și Dionisie. Dacă ea îl iubește, de ce nu s-a culcat cu el peste noapte? La una ca ea ce contează? Acum s-a cuibărit în patul lui, mulțumită că și-a atins scopul. Cine știe ce gânduri rumegă ea.

— Felecan ți-a lăsat șaiszeci de mii de lei, spuse aproape răstit. Banii sunt în sertarul biroului. N-ai decât să-i cheltuiești. Faci ce vrei cu ei. Cât despre bărbați, eu nu admit să aduci bărbați în casă.

Învăluită în gândurile ei, Chira nu înțelese la început decât tontul bătrânei doamne. Un ton ostil, rece. A rămas singură. Ușa parcă mai vibrează în urma doamnei Mărgelatu. Contrar obiceiului, bătrâna trântise ușa cu putere. Acum, fetei îi părea rău după vechea sa locuință. Se simțise liniștită acolo. Nimeni nu intra acolo fără voia ei. Aici îi va fi greu. Doamna Mărgelatu se simte stăpână chiar și în apartamentul închiriat.

Curând uită aceste gânduri, fiindcă altele i-au venit în minte. Ieri la prânz ea nu și-a putut înfrâna uluirea la apariția vechilor săi cunoscuți Oțotoș și Bogdan. În schimb aceștia parcă știau ceva. Felecan le-o fi vorbit despre ea. Cei doi prieteni au râs doar și i-au făcut urări de fericire. Domnul comisar Dionisie venise nițel cam afumat. Nu puteai ști dacă e trist sau vesel. Cât a durat masa de logodnă comisarul a vorbit destul de puțin. Numai la plecare a zâmbit și i-a zis că-i frumoasă și că abia acum începe să

creadă cu adevărat în ochiul de pictor al lui Felecan. Doamna Mărgelatu arătase ca un arici cu toți țepii întinși către ea. Chira i-a simțit ostilitatea chiar de la început. Însă cele mai grele clipe ale ei au fost când a intrat cu Felecan la coafor. Straiele ei slabe, ieftine, vorbeau singure despre ea. Fetele de acolo i-au măsurat din priviri pe amândoi, iar pe fețele lor se putea citi mult. Ochii lor parcă spuneau că ea abia l-a agățat pe tânărul elegant și chipeș. S-au uitat la ea cu înțeles, cu niște priviri pe care numai femeile știu să le transmită între ele. Manichiurista a cătat lung la bătăturile din palme și la unghiile roase, cu aer complice, parcă spunând: „Ai reușit să pui mina pe el. Ești deșteaptă, fetițo!” Numai Felecan nu a observat. Nimic. Privea încântat cum părul Chirei se așeza frumos sub apăsarea pieptănului. Bărbaților le lipsește aproape cu totul puterea de observație a femeilor pe lucrurile de amănunt.

Chira coborî din pat. În atelier și în restul apartamentului era prea multă dezordine, iar ferestrele nu mai fuseseră spălate de multă vreme. Întâi va băga perdelele la muiat. Începu să desfacă la perdele.

— Ce vrei să faci? deschise ușa doamna Mărgelatu.

— Curățenie.

— Aici eu mă ocup de curățenie, o înfruntă cu priviri nemulțumite. În casa mea fac...

— M-am gândit numai la ce este mai greu și sigur că o să vă cer părerea. Când ați deschis ușa m-am speriat. Era gata să cad de pe scaun. Nu am auzit bătaia dumneavoastră în ușă. Cred că ați bătut prea încet.

— N-am bătut deloc, făcu ochii mari doamna Mărgelatu. Și să nu-ți închipui că...

— Da, cred că ați bătut prea încet, o întrerupse Chira cu glas potolit, prefăcându-se a nu înțelege, deși ochii ei s-au întunecat ușor.

Afară s-a încălzit de-a binelea. Se simte aerul blând și bun de primăvară. Îmbrăcată într-o pijama veche a pictorului, Chira a spălat ferestrele, perdelele și dușumelele. Două zile a durat curățenia. Până și atelierul căpătase o notă de proștețime. Doamna Mărgelatu a intrat de câteva orii în bucătărie sau în restul apartamentului și de fiecare dată a avut grijă să bată la ușă. Chira plecase în zori. Cine știe pe unde plecase. Bătrâna căta îngândurată prin odăile multe. Ar fi trebuit să facă și ea curățenie de primăvară. Perdelele s-au afumat peste iarnă. Faianța din bucătărie arăta unsuroasă. Covoarele erau încărcate de praf. Intră din nou în apartamentul

pictorului. Cercetă fiecare ungher al odăilor, privi spre colțurile tavanelor, acolo unde se prind pânzele de păianjen și trebui să recunoască în sinea sa că fetei nu i-a scăpat nimic.

— E harnică, murmură, ca dusă pe gânduri.

Chira s-a întors cu două sacoșe pline în mâini.

— Am cumpărat niște **carne** și cartofi, doamnă. La carne a fost o coadă cât postul Peștelui. Am luat și pentru dumneavoastră un capac de vacă și un rasol.

Obrajii fetei s-au îmbujorat plăcut. Genele ei lungi, întoarse, clipesc des din cauza soarelui mult. Doamna Mărgelatu i-a. Aruncat o privire scurtă, fugară, dar suficientă pentru un ochi de femeie căreia greu îi scapă un amănunt. Chira avea un aer copilăros, parcă ușor temător, ce o înduioșă pe bătrână.

— Fațada casei are nevoie de reparații, doamnă.

— Știu, dar nu am bani pentru asta. Zidarii cer mult. Și anul trecut am încercat să fac reparații.

— Am eu un prieten zidar. Am fost vecin cu el la vechea locuință. Cred că va costa destul de puțin. Dacă doriți, mă ocup eu de asta.

*

Primele zile de vară au venit cu călduri mari, destul de obișnuite în câmpia din jurul Capitalei. Doamna Mărgelatu ieșise în curte. S-a instalat pe o bancă la umbră. Chira și Mitică Oțotoțoc au plecat de dimineață la țară să cumpere ulei. În oraș nu se mai găsește ulei decât la ocazii. Bătrâna pare îngrijorată. Aflase că în gările orașului poliția face razii la Trenuri și confiscă alimentele aduse de oameni. Însă nu pentru ulei își făcea ea griji, ci în privința Chirei. Să nu pățească ea ceva. Cu legile aspre. Ale lui Antonescu te poți aștepta la orice.

Câteva săptămâni după plecarea lui Felecan, relațiile dintre bătrână și fată au fost reci, uneori, aspre. Doamna Mărgelatu nu-și putuse înfrâna pornirile împotriva acestei femei de neam prost care era clar că l-a îmbrobodit pe tânărul pictor. Bătrâna își aminti zâmbind cum privise ea stupefiată când Chira a adus acasă un ciur pentru nisip și două lopeți. O ajutaseră Oțotoțoc și Bogdan. „Ce vrei să faci cu astea?” a întrebat-o nedumerită. „Voi merge la lucru, i-a răspuns fata. Eu nu sunt obișnuită să stau degeaba” „Dar e o muncă nepotrivită. Crezi că am să te las la o astfel de muncă?” „Altceva nu știu să fac, doamnă.”

Bătrâna privi încântată fațada casei. Chira, Oțoțoc și Bogdan dimpreună cu un zidar au reparat fațada, iar gardul l-au revopsit cu vopsea de ulei. Atunci, în zilele acelea de lucru, atunci când fata dădea nisip la ciur sau puneă mâna pe mistrie, doamna Mărgelatu a urmărit-o des cu privirile, minunându-se de agerimea, priceperea și energia ei. „Da, gândise bătrâna, o fată ca ea nu piere chiar dacă o arunci în vârf de munte pustiu. Cred că nu banii au atras-o către Felecan.” Acum bătrâna recunoștea tot mai des că de la venirea Chirei parcă plutea în casă un aer tineresc, un aer de primăvară.

Părăsi curtea și intră în atelierul pictorului. De câte ori lipsea Chira de acasă, bătrâna deschidea sertarul biroului și număra banii lăsați de Felecan. Cei șaiszeci de mii de lei erau neatinși. Cu vreo două săptămâni în urmă chiar o întrebuse pe fată: „Ai cheltuit mult din bani? Cred că ai cheltuit mult. Tu ai plătit reparațiile fațadei și ții cheltuielile zilnice.” A întreat-o fiindcă nu-și putea imagina cum de nu. S-a atins Chira de suma aceea. „Am avut eu niște bani, doamnă. Cât am lucrat la ciure am făcut unele economii. Nu prea mari, dar oricum a fost ceva.” Doamna Mărgelatu reciti cele câteva scrisori de la Felecan apoi le puse la loc și prinse a zâmbi parcă înduioșată. Și-a amintit de prima scrisoare compusă de Chira către pictor.

„Dragă Pavele,

Doamna Mărgelatu și cu mine suntem sănătoase care sănătate îți dorim și ție.”

Așa începuse fata scrisoarea, iar bătrâna s-a înduioșat de stilul ei simplu.

*

Acceleratul era aglomerat. Până și la clasa întâi mulți călători ședea pe culoar. Cu fața ascunsă în palme, Gloria părea că ațipise. Numai gândurile ei se călătoreau, ce-i drept adesea întrerupte. Uneori asculta cu atenție clămpănitul ritmic al burdufurilor dintre vagoane sau zgomotul atât de cunoscut al roților ce curg peste măruntele întreruperi dintre șine. La răstimpuri deschidea ochii. Dealuri și văi, sate cățarate pe coaste ori ascunse pe lângă cursuri de ape defilau molcom prin fața ferestrei. Verdele pur sau gălbuiul holdelor, parcă desfrânate în sănătatea lor trufașă, îi încântau privirile. Gloria a întârziat mult acasă. Mai mult decât își închipuise la început. Blank i-a telefonat de câteva ori și i-a spus să nu-și facă griji în privința postului de la școală. Găsise el pe cineva să o

suplinească. Acum, suplinitoarele ajunseseră la modă. Mulți profesori au primit ordin de chemare. Luiza i-a scris că liceul a rămas mai mult în seama femeilor. Că treburile merg bine, însă acolo unde sunt femei multe parcă și dracul are grijă să-și bage coada. Cuvintele blânde, nevinovate în aparență dar pline de înțepături se schimbă des în cancelaria școlii. E o criză de bărbați de te ia cu fiori. Femeile au devenit nervoase. Le sare țandăra din te miri ce. Și notele din cataloage sunt mai mici. Gândurile Gloriei s-au abătut de la scrisoarea Luizei. Sunt gânduri nu noi, însă de fiecare dată ea știe că le mai poate aduce unele îmbunătățiri. Lui Bogdan i-a trimis o vedere. De fapt i-a scris și vreo câteva pagini pe care le-a rupt, nemulțumită. Nu, nu prin scrisoare trebuie să-i comunice sentimentele ei. Acum știa limpede că îl iubește. Că l-a iubit pe Bogdan din prima clipă a întâlnirii lor în Gara de Nord. Multă vreme își refuzase un astfel de gând, punând totul pe seama unei dorințe. Acum știa clar de ce întreaga ei ființă tresărise la apariția lui acolo în gară. Zimbi. Parcă îi făcea plăcere să se chinuie puțin. Aștepta, cu nerăbdare să ajungă în București. Să alerge la el. Ultima vizită la Bogdan o făcuse însoțită de Blank. Atunci ceva din ființa ei parcă ceruse protecția prezenței lui Blank. Dacă ar fi mers acolo singură, altfel s-ar fi petrecut lucrurile. Se apărase instinctiv de Bogdan. Zâmbi din nou. Îl va ajuta pe Bogdan să-și continue studiile. Un om atât de inteligent ca el poate deveni o forță printre intelectualii rafinați ai țării. Oare nu visează ea prea mult? Nu. Totul se poate. Totul se poate, cu condiția să nu fie război.

Când ajunse acasă, Valeria i-a spus că domnul Felecan s-a logodit și că a căutat-o să o invite la logodnă. Că a venit împreună cu domnișoara Chira, care este foarte frumoasă, iar domnul Felecan avea un aer caraghios, vesel, fericit. Însă domnul a plecat la concentrare chiar a doua zi după logodnă. Cel puțin așa zicea domnu', că pleacă.

Gândindu-se la firea atât de contradictorie a lui Felecan, Gloria intră în baie. Apa fierbinte îi dădu o stare de moleșeală dulce. Ar fi dormit după călătoria. Obositoare, dar nu avea timp. Se îngriji mult în fața oglinzii. Râse. Mișcărilor ei erau prea febrile. Toată ființa ei nu-și mai găsea astâmpăr. T se părea că se va scurge un veac până când va ajunge la locuința lui Bogdan. Încerca să-și imagineze fiecare gest al ei sau al lui și simți clar că în inima ei s-a produs o explozie, ceva ca un mănunchi uriaș de raze ce se răspândesc iute de-a lungul trupului, blânde, înfiorătoare, dureros de blânde.

Luă o mașină de piață. Lui Bogdan îi cumpărase un ceas de mină și un stilou Parker. Știa că el scrie. Că are talent. Felecan îi spusese că Bogdan va deveni un scriitor mare. El are nevoie doar de timp ca să arate de ce-i în stare. Dar pictorul poate greși tocmai din marea lui prietenie. Oricum, stiloul îi va fi de folos. Însă nu numai stiloul. El are nevoie mai ales de studii. Un scriitor mare trebuie să fie și un cărturar desăvârșit. Tresări. Și-a amintit de momentul în care aflase că Bogdan a fost împușcat de legionari. Atunci, în fracțiuni de secundă, inima ei a strigat a dragoste și a zădărnicie. Felecan a înțeles asta fiindcă purtarea lui pe stradă în drum spre spital s-a schimbat brusc. A strâns-o lângă el ca pe un prieten vechi și drag. „Ce suflet mare are Felecan!”

Privi prin fereastra mașinii. Pe strada Fecioarei, la această oră, ar trebui să se întoarcă oamenii de la lucru. Dar strada e aproape pustie. Coborî și-i spuse șoferului să plece. Alături o recunoscu pe mărunțica nevastă a lui Oțoțoc. Îi făcu femeii un semn de salut și din câțiva pași ajunse la poartă. Dar poarta era încuiată. Se săltă pe vârfuri. Știa locul zăvorului.

— Bogdan e plecat, domnișoară, o auzi pe femeie la spatele ei. Acum două săptămâni Dau luat la concentrare.

Gloria s-a întors încet ca un mecanism vechi, șubred. Explozia de lumină din ochii ei se stinge treptat. Femeia lui Oțoțoc știa să vadă și să înțeleagă. Glasul femeii se auzi din nou ca de departe, de foarte departe, cald, bun, înțelegător.

— Poate doriți să vă dau cheia casei. Bogdan a lăsat cheia La noi.

— Și domnul Oțoțoc? întrebă stins Gloria.

— Nu. Mitică e plecat la Obor.

Gloria intră în casă. Aerul închis de acolo o făcu să deschidă fereastra. Din curte năvăli în interior mirosea suavă a trandafirilor mulți. Îi tremurau picioarele. De fapt constată că-i tremură tot corpul și, deși era cald acolo, fu scuturată brusc parcă de un fior de frig. Rămase o vreme întinsă pe patul lui Bogdan, iar gândurile ei, multe acum, nu reușeau să se lege între ele. Veneau ca niște fulgerări scurte „lipsite de logică. Și-a amintit că o dată, pe munte, pe Suhard, i-a venit așa din senin să se arunce în gol. Îngrozită, s-a retras din locul acela primejdios. Apoi și-a amintit despre o onomastică a ei la care venise și un domn gras, ce o tot îndemna să spună poezii. Ea îmbrăcase atunci o rochiță scurtă cu volănașe, iar părul îi era prins în două funde albe.

Privirile ei se roteau domol prin odaie. Pe mijlocul mesei văzu o seamă de coli de hârtie închise între două coperti verzui. Sări din pat. Poate că Bogdan Da lăsat o scrisoare. Dar în afară de manuscris nu mai era nimic pe mesă. Întoarse coperta și citi pe prima pagină: „*Marile migrații, roman, Ioan Bogdan*”. La a doua pagină tresări. Pe a doua pagină era un singur cuvânt. Un nume: „*Gloriei*”. Întoarse și a treia pagină, se așeză pe scaun și începu să citească iute, cu lăcomie, însă își dădu seama că-i prea surescitată și că înțelege destul de puțin.

Închise fereastra. Luă manuscrisul sub braț, mai privi o dată în jurul odăii, apoi părăsi locuința. Afară razele soarelui dinspre seară parcă se strecurau zvăpăiate, în joacă, printre frunzele, vișinilor.

*

Domnul Chihăia părăsi aleile parcului îndată ce miji soarele. Nu era mai mult de patru și jumătate dimineața. Poate nici atât. În parcul acela de la Șosea își avea el reședința cam de pe la începutul primăverii. Numai în serile ploioase domnul Chihăia găsea culcuș vremelnic la subsolul unui bloc din centrul Bucureștilor, dar acolo îl costa cinci lei pe noapte, sumă destul de mare câtă vreme el nu și-a deschis un cont la banca Marmorosch Blank. Aflase un loc dosnic, mai către fundul parcului, unde își împătura elegantul așternut compus din zierele *Universul*, *Curentul*, *Gazeta Rurală* și *Viitorul*. Zierele cu tiraj mic îl scârbeau, dovedindu-se un tip subțire cu gusturi aplecate spre lucrurile de preț, fără a neglija aspectul lor practic. Cele folosite de el se bucurau de un mare prestigiu și se dovedeau călduroase chiar la vreme de răceală. Domnul Chihăia era maestru în folosirea ziarelor. Cine își făcea din ele un simplu așternut pe o bancă se

putea numi un neisprăvit, un începător, un fel de gringo al parcului. Iar nechibzuința și nepriceperea se răzbună cumplit pe niște simpli ageamii. Domnul Chihaiia arăta a gentleman uns cu toate alifiile, capabil să doarmă bine chiar într-o noapte friguroasă, ori să găsească un prânz acolo unde ochiul începătorului nu observă nimic.

Se retrăgea la culcare cam pe la miezul nopții. Niciodată mai devreme. Era și aici o tactică de om prevăzător. Numai un somn scurt putea să-i asigure odihna. Ceilalți locatară ai parcului, lipsiți de experiență, se culcau odată cu găinile, iar strașnica răceală dinspre ziuă îi chinuia adesea. Domnul Chihaiia făcea întâi o plimbare lungă, suficientă să-i dea o stare de oboseală. Știa că omul care niu muncește are nevoie să-și cheltuiască surplusul de energie într-un fel oarecare. E drept că el căutase ceva de lucru pe la autoritățile Capitalei, însă e tot atât de drept că atunci când te prezinți în calitate de solicitant toate ușile devin dintr-o dată mai severe, mai neprimitoare. Dar chestia aceea cu căutarea unui loc de muncă fusese mai de mult, pe la începutul lui martie.

Aproape de miezul nopții, domnul Chihaiia își scotea pantofii și haina. Cu ajutorul unui ghem de sfoară lega ziarele pe corpul său, însă nu la întâmplare. Făcea din ele un soi de moletiere bine strânse în jurul trupului. Peste ziare îmbrăca pantalonii și haina. Avea o mare deprindere. În mâinile altuia, șubreda hârtie s-ar fi rupt. La el era o adevărată artă. Pentru picioare folosea numai *Universul* și *Viitorul*. Hârtia acelor ziare se dovedea foarte călduroasă. La coapse și la fund întrebuiința doar *Curentul*, recunoscut pentru calitatea lui pufoasă. Toată pregătirea lui de culcare avea un anumit dichis ceremonios, poate nițel pedant. În serile cu lună plină, domnul Chihaiia simțea o adevărată satisfacție când își înfășură fundul cu chipul Suveranului sau cu miniștri și senatori, considerând că faimoșii bărbați din lumea bună își aduc contribuția lor la reușita somnului său. Iar o astfel de companie strălucită face cinste oricărui muritor de rând.

La deșteptare, ageamiii lepădau ziarele aiurea. Domnul Chihaiia le împătura cu sfințenie. Hârtia de ziar cu cât e mai frecată cu atât își dublează calitățile ei pufoase. Dar asemenea secrete se află numai după o îndelungată muncă de cercetare științifică.

Ca orice gentleman care se respectă, dispunea și de o mică geantă, poate cam șubrezită de timp și de multiplele întrebuiințări. Noaptea, o folosea drept pernă. Ziuă, geanta se arăta la fel de prețioasă, fiindcă adăpostea

câteva obiecte de strictă necesitate pentru un tip subțire. O mașină de ras, un prosop, o perie și o cutie cu renumita cremă de ghetă Gladys. Domnul Chihăia nu ieșea niciodată din parc înainte de a se bărbieri și a-și lustrui încălțăminte, considerând că un obraz îngrijit și o încălțăminte curată îți dau o notă de prospețime, indiferent cum arată straietele.

Părăsi deci parcul în dimineața aceea cu pași rari, cu mersul cumpătat, elastic, așa cum îi șade bine unui gentleman cam excentric pentru o plimbare atât de matinală. Intră pe marele bulevard și sorbi cu nesaț aerul plăcut, răcoros. Trecură pe lângă el câteva trăsuri cu niște cheflii, câțiva măturători, apoi un automobil cu o linie deosebit de frumoasă. În rest, puțini trecători. Muncitorii care se îndreptau spre fabrici cu noaptea-n cap locuiau în alte zone ale orașului.

Soarele se ridicase de vreo două-trei sulițe. Peste București plutea obișnuita spuzeală subțire de abur proaspăt. Din grădinile mari cât stadioanele venea miros gingaș de trandafiri. Pașii rarilor trecători se auzeau strident ca la miez de noapte. Dar domnul Chihăia nu se bucură multă vreme de frumusețea dimineții fiindcă privirile îi căzură pe o minunată poșetă lucrată cu fire aurii. Un ochi mai puțin ager nu ar fi remarcat-o în iarba mare de lângă bordură. Un începător, un gringo, ar fi dat buzna. Chihăia nu se repezi să o ridice. Întâi iscodi împrejurimile. Norocul nu trebuie cules prostește. El te poate părăsi într-o clipă. Strecură poșeta în geanta lui și pomi mai departe cu același pas liniștit. Făcu un ocol respectabil, până ce ajunse în zona marilor lacuri dispuse ca un brâu la partea de nord a orașului. Liniștea de acolo, calmul pomilor ale căror frunze parcă au încremenit, apa curată ca zâmbetul pruncului, i-ar fi atras atenția în alte ocazii. Acum nu avu vreme de admirație, mulțumindu-se cu adăpostul unui boschet. Abia acolo făcu inventarul frumoasei poșete. O închise la loc, o strecură în geantă, își mai lustrui o dată pantofii, apoi o luă agale câte elegantul Parc al Cotrocenilor.

Distanța era destul de mare astfel că ajunse la casa pe care o căuta cam după un ceas. Trecuse de ora șapte, însă știa că stăpânii unei asemenea case sau stăpâna unei astfel de poșete nu se scoală înainte de nouă. Privi casa boierească. Un palat cu grădina de un pogon, cu poartă înaltă de fier forjat, cu alei îngrijite, iar poarta valora singură cât o casă obișnuită. Poșeta se potrivea de minune într-un palat ca acela.

Domnul Chihai se depărta și își continuă plimbarea de dimineață ceva mai gânditor ca de obicei. Nu era flămând. În fond mănoase chiar binișor în urmă cu vreo două zile, iar dacă pe fruntea sa înaltă apăruseră cute, probabil că altele erau gândurile lui. Adică nu la mâncare.

Reveni după ceasurile nouă. De data aceasta draperiile ferestrelor mari lăsau razele soarelui să-și iacă de cap către interiorul palatului.

Sună. Un bărbat cărunt, distins, cu mers calculat, țepăn, îmbrăcat într-o livrea strălucitoare, se apropie de poartă, îl măsură din priviri pe Chihai și săltă o sprinceană, ceea ce dovedea mirare sau dispreț, apoi întrebă, înăbușindu-și un căscat printr-o elegantă acoperire cu palma:

— Ce dorești?

— Să ajung la doamna Bobancu.

— Ai o scrisoare sau un comision?

— Nu, nu am așa ceva.

— Înțeleg. Vrei să ceri de pomană. Hm! Nu prea arăți a cerșetor. Dacă straietele dumitale ar fi cât decât călcate, zău, ai avea o ținută destul de acceptabilă. Însă fața te dă de gol. E prea palidă. Există acolo un semn care te dă de gol. Când ai mâncat ultima dată?

— Ei, nici chiar așa să n-o luăm, râse Chihai. De multă vreme n-am mâncat să mă satur, dar asta e cu totul altceva.

— Absolut că e cu totul altceva, aprobă valetul. Eu mănânc în fiecare zi pe săturate. Adică mint. Mănânc până mă apucă damblaua. Dacă, aș da drumul în curte la toți neisprăviții mi-ar cam zbura păpica. Și te rog să mă crezi că s-ar găsi vreo douăzeci de nebuni gata să-mi ia locul. Or, știi și dumneata că în vremurile astea atât de binecuvântate păpica omului este problema numărul unu. Așa că n-ar strica să fii ceva mai limpede.

— Asta și vreau, zâmbi Chihai, plăcut surprins de sinceritatea valetului. Cunoști această poșetă?

— O, sigur! se luminează omul. E poșeta conitei. Dar cum de a ajuns în geanta dumitale? O geantă, ca să zic așa, care nu se. Asortează la eleganța...

— Geanta nu are importanță, îl întrerupse Chihai blând. Iar doamnei Bobancu doresc să-i povestesc tocmai despre miracolul întâlnirii mele cu această poșetă.

— Așa e! râse valetul pus pe taclale. Geanta dumitale nu are importanță. Numai poșeta e importantă. Geanta rămâne pe planul doi. Adică vreau să

spun că numai geanta nu ți-ar asigura deschiderea porții. D-aia nu mă pot considera un om subțire, chiar dacă am absolvit în tinerețe Școala de Arte și Meserii. Totdeauna văd întâi lucrurile neesențiale. Adică cele de pe planul doi. N-am ochiul fin. Pătrunzător.

— Nu, nu sunt de acord cu această părere, domnule valet. Oamenii care văd întâi amănuntele au privirea ageră. În fond realitatea se constituie dintr-o mulțime de amănunte. Aceste amănunte scapă de obicei. Deci nici vorbă despre un eventual defect. Ba din contră...

— Înseamnă că ți-am produs o impresie destul de bună, se bucură și se sprijini de poartă valetul.

— Bună e i puțin spus. Excelentă, domnule valet!

— O, chiar la atâta nu mă așteptam! Să știi că mi-ar place să mai stăm de vorbă. Mă atrage mult filosofia. Mă dau în vânt după ea. Și mă gândesc mult chiar la nedreptățile sociale. Uneori nu dorm noaptea din cauza lor. De ce să ia fata din casă, sufrageta, un salariu egal cu al meu? Dacă stăpânii mi-ar da ceva peste, aș putea să-mi cumpăr o casă cu două odăi și cu un pic de grădină în jurul ei.

— Care ar. Valora jumătate din poarta aceasta?

— Poate nici atâta, domnule. Poarta asta a costat o avere. Nu năzuiesc eu atât de departe.

— Da, aprobă Chihaiia fără să zâmbească, iată cea mai gravă formă de nedreptate socială. Zău! De ce să ia fata din casă un salariu egal cu al dumitale? Poarta nu contează și nici palatul doamnei Bobancu nu contează fiindcă sunt în prim plan, iar noi cei cu ochiul ager vedem doar amănuntele. Da, domnul meu! Departajările sunt necesare fie pentru o plată în raport cu munca, fie pentru stimulare, ca să nu mai vorbim despre alte aspecte pe care le ridică această problemă delicată.

— Domnule, ești un om cult, constată valetul cu vădită plăcere. Te-am mirosit eu de la început că ai stofă de om subțire. Altfel nu stau de vorbă cu toți neisprăviții. Am și eu pretențiile mele. Un neisprăvit mi-ar fi spus: „Să trăiți!” Diseară te aștept la bufetul din colț. Fac eu cinste. Zău că merită să mai discutăm despre gravele probleme sociale ce frământă omenirea în momentul de față.

După acele vorbe descuie poarta și îl conduse pe Chihaiia într-un hol imens, cu tavanul aurit și cu o minunată scară de marmură albă care ducea spre încăperile de la etaj. Valetul dispăru undeva în interiorul clădirii, iar în

locul lui își făcu apariția o tânără grațioasă, cu bonetă albă. Fata strâmbă ușor din nas observându-i ținuta.

— Pe cine să anunț?

— Pe Făt-frumos, râse Chihaiia.

— Înfățișarea ar merge, răspunse fata din vârful buzelor, dar armura dumitale e de zmeu.

— Adevărat, aprobă musafirul, însă, după cum cred că observi, n-am trimis aici numai armura. Am venit și eu cu ea.

— Dar prin părțile astea omul nu contează, domnule. Numai armura are preț, se prinse fata în jocul de cuvinte. Am să încerc să aflu dacă vă primește conia. Totuși, poate că poșeta despre care mi-a vorbit valetul v-ar putea fi de folos. Carte de vizită nu aveți. E clar că nu aveți așa ceva. Oare n-ar fi mai bine să duc eu poșeta?

Nu.

Fata reveni curând.

— Poftește, domnule! Ai mare noroc. Oameni ca dumneata foarte rar ajung acolo sus.

Doamna Bobancu ședea pe un minunat taburet de catifea albastră în fața uniei oglinzi venețiene. Își pieptăna părul. Un păr lung, bogat. Din vreme în vreme lăsa pieptănul și strecura mâna într-o bombonieră cu bomboane de ciocolată. Îi plăceau dulciurile. Era frumoasă, cu mici semne de îngrășare. Pe Chihaiia îl măsură din priviri doar o clipă. Oglinda scotea și mai mult în evidență cutele hainelor lui dimpreună cu unele defecte de croială.

— Am auzit că mi-ai găsit poșeta.

— Da, doamnă, la Șosea.

— Nu mă interesează unde și cum. Dă-mi-o!

Chihaiia se încruntă abia vizibil și făcu pașii necesari.

— Te-ai uitat în ea?

— M-am uitat, doamnă.

— Curios! Te pricepi la lucrurile de preț?

— Oricât ai fi de nepriceput lucrurile de preț, totdeauna își arată singure valoarea.

— Adevărat, râse doamna Bobancu. În cazul acesta ești un biet nătărău, cu toate că fața dumitale nu e lipsită de oarecare inteligență. Sau poate că tocmai inteligenții în chestii ca aceasta sunt cei mai de seamă nătărăi. După aspectul hainelor nu cred să fii bogat. Unde locuiești?

— La Șosea.

— Ai acolo o casă?

— Nu, o bancă, râse Chihaiia.

— Aha! înseamnă că ești mult mai amărât decât îmi închipuiam adineauri. Un vagabond. În cazul acesta nu ești nătărău, omule. Dumneata ești tatăl tuturor nătărăilor din lume.

Se opri un moment să ia o nouă bomboană,. Apoi continuă satisfăcută de filosofia ei. Vocea îi era moale, catifelată, cu o anumită dulceață leneșă a omului oare abia s-a sculat din somn.

— Să vedem pe ce se întemeiază afirmația mea. Un vagabond, adică un ins fără casă, fără o lescaie în buzunar și, presupun, cu stomacul nu tocmai plin, găsește o poșetă scumpă. Să știi de la mine că cine dispune de o asemenea poșetă cu închizători din aur, ca să nu mai vorbim despre cusătură, își poate îngădui să o piardă fără să se sinchisească de pagubă. Poșeta valorează șase mii de lei. Pudriera de aor opt mii, iar pieptenii împodobiți cu boboțe de smaralde șaptesprezece mii. Adică un total de treizeci și una de mii de lei. Să zicem că ai fi luat pe ele cam jumătate din preț. Deci vreo șaisprezece mii. Poate chiar mai mult, fiindcă aceste prețuri le-am plătit acum vreo șapte-opt ani. Cu acei bani ți-ai fi asigurat un trai, modest, dar sigur pe cel puțin un an. Ți-ai fi putut cumpăra și un costum, care sunt convinsă că te-ar prinde de minune. Păcat! Ești tânăr, voinic, frumos... în special frumos. Da, da, oamenii de teapa dumitale sunt predestinați să moară prin parcuri. Oamenii ca dumneata nu merită nicio milă. Mila trebuie investită numai acolo Unde va da roade sigure. Or la dumneata nu e cazul.

— Nici nu pretind, ridică din umeri, nepăsător, Chihaiia.

— Nu zău! se întoarce doamna surprinsă și-l privi în față. Te pomenești că ai conștiință. Că este un caz de conștiință faptul că mi-ai adus poșeta cu tot ce se alia în interiorul ei. Chiar ai așa ceva?

— Știu eu? Ceva probabil că există.

— Măi, măi! râse doamna dezvelindu-și dinții frumoși. Un om inteligent învață din greșeli. Unul cu conștiință este iremediabil pierdut. Dacă ai conștiință, pentru dumneata nu se mai poate face nimic. Practic, la ce folosește conștiința? Îți aduce venituri? Îți asigură o viitoare existență mai bună? Când ai mâncat ultima oară?

— Întrebarea nu a fost bine formulată, frumoasă doamnă. Vedeți la mine ceva semne de inaniție? E drept că nu mănânc chiar în fiecare zi, ar fi prea frumos într-o societate binecuvântată ca a noastră, dar mă descurc uneori mai bine decât mă aștept.

— Ce interesant! murmură doamna Bobancu. Foarte interesant să nu știi dacă vei mânca mâine. De fapt dumneata nu ai asigurată nici măcar masa de azi. Adică nu ești sigur că vei mânca azi.

— Azi voi mânca pe săturate, zâmbi Chihai.

Doamna Bobancu observă surprinsă cât de mult îl înfrumusețează zâmbetul. Își reveni însă iute și-i răspunse ironic:

— Poate îți închipui că drept recunoștință am să te trimit la bucătărie?

— Nu, nu la bucătărie. Am aflat că soțul dumneavoastră lipsește, așa că vom prinzi împreună.

Femeia slobozi un hohot mare de râs. Zău, era tare simpatic vagabondul și foarte sigur de el. Va trebui să-i dea o lecție. La început se gândise să-i ofere o mie de lei. Nu-i va da nimic. Îndrăzneala nerușinată nu poate fi îngăduită de la unul ca el. Nu-i va da nici mâncare. În fond, cu un prânz bun tot nu și-ar aranja problemele ele sărăcie. O distra totuși, așa că se hotărî să-l mai rețină.

— Ce-ar fi să iei loc pe unul din fotoliile astea?

Chihai o privi amuzat, apoi îi răspunse, cu același calm care o iritase încă de la începutul discuției lor?

— Nu este cazul, frumoasă doamnă. Asemenea invitații ori se fac din primul moment, ori nu se mai fac.

— Ei, asta-i culmea! râse doamna Bobancu. Suntem mândri. Mândria este o altă formă de prostie a clasei de jos. Dar mai constat ceva, ce-i drept, cu mare surprindere. Ai o frază aleasă. Rarisimă la vagabonzi. A nu, nu rarisimă ci inexistentă. Asta presupune cultură. De unde până unde la dumneata, nu știu, însă este limpede că o ai. Mi se pare foarte interesant să stau de vorbă cu un vagabond cult. Sper că ești destul de cult pentru a nu mă dezamăgi. Dacă-i așa înseamnă că voi petrece o dimineață agreabilă.

— La aceasta cred că ar fi nevoie și de consimțământul meu, râse Chihai.

— Al dumitale? câtă spre el stupefiată. Păi dumneata nu contezi, omule. Ești, cum s-ar zice, la mâna mea sau la mila mea, ceea ce-i totuna. După

felul în care zâmbești ironic s-ar părea că vezi altfel lucrurile. Cred că nu ești de acord cu acest adevăr.

— Nu prea, doamnă. Mai degrabă cred că dumneata te afli la mâna mea sau la mila mea, cum s-ar zice. În poșeta aceea scumpă se aflau și câteva scrisori. Niște scrisori cu plicuri roz, plăcut parfumate. Trei scrisori, doamnă.

Privirile tinerei femei se neliniștiră brusc. Mâna cu pieptănul a rămas o clipă în aer și se reflectează în oglindă ca un gest caraghios în fața aparatului de fotografiat. Reuși totuși să se stăpânească și întrebă cu o voce parcă mai suavă decât înainte:

— Erau și scrisori?

— Erau, doamnă.

— Dacă folosești trecutul înseamnă că ele nu mai sunt la locul lor.

— Așa este, doamnă, nu mai sunt la locul lor.

— Deci voi fi nevoită să te constrâng pentru a reintra în posesia lor. Un telefon la comisarul de la **la** circa de poliție cred că va fi suficient. Nu va fi cazul să apelez chiar la prefectul poliției, care te informez că €. Fost coleg cu soțul meu.

— Adevărat, nu-i cazul. Pot ieși la iveală o seamă de lucruri neplăcute. Soțul dumitale nu va fi prea încântat. Pe urmă, se știe de când lumea că negocierile aduc mai mult folos decât războiul.

— Poate că ai dreptate.

— Am.

— În cazul acesta nu ești nătărău.

— Așa se pare.

— Ia te uită ce întorsătură! Atunci să zicem... câte o mie de lei pentru fiecare scrisoare. Cu trei mii te pui pe picioare. Da, da, nu ești nătărău. Ce zici de propunerea mea?

— Nimic, doamnă. Afacerile serioase rar se discută pe stomacul gol. După un. Prânz bun oamenii parcă devin mai generoși.

— Vrei să ne servească aici?

— Nu văd nimic rău în asta. Ba aș zice că mi se pare destul de plăcut. O masă bună, o femeie frumoasă, o sumă rotundă, zău că ziua începe destul de promițător.

— Adică ce vrei să insinuezi cu „o femeie frumoasă”? tresări doamna Bobancu, uluită de tupeul vagabondului.

— Exact ce crezi dumneata, râse Chihaiia.

— Doar nu-ți închipui...

— Nu, doamnă. Nu-mi închipui nimic. Numai nătărăii! Și fac închipuiri. „Ciudat! Gândi ea. Când zâmbește, ochii îi rămân triști.”

Mai luă o bomboană, apoi sună și îi porunci fetei cu bonetă albă să aducă mâncare. Să aducă micul dejun. Nu discutară în timpul dejunului. El nici nu ar fi avu', vreme să întrețină o discuție. Ea îl studia pe furiș, uimită de eleganța cu care folosea tacâmurile.

— Cafeaua îți place?

— Adesea o visez nițel amăruie și cu caimac bogat.

— Și mie tot amăruie îmi place, se minți pe sine. Fumezi, domnule... domnule...?

— Chihaiia.

— Fumezi, domnule Chihaiia? Mi-ar fi plăcut numele mic...

— Fumez, doamnă. Din păcate...

— Se întâmplă să nu ai țigări, își reținu un zâmbet ironic. Ce preferi, *Papastratos*, *Regale* roșii sau *R.M.S.*?

— *Regale* roșii. Le fumez rar și de obicei nu întregi.

— Ia din cutie, domnule Chihaiia! Nu, nu una. Umple-ți buzunarele! Deci rămăsesem la suma de trei mii de lei, fiindcă dejunul l-ai obținut. Ce întorsătură, domnule!

— Da, un dejun regesc. Numai cu suma nu sunt de acord.

Femela zâmbi. Se simțea bine în tovărășia vagabondului. Un vagabond cult — cine nu și-ar dori o conversație, într-o zi plictisitoare, goală? Era și o joacă plăcută. În câteva rânduri i-a surprins privirile și, ca oricare femeie cu experiență, simți că o dorește. Ce noroc pe ea cu simpaticul vagabond! Și când te gândești că puțin a lipsit să-l dea afară.

— Este și firesc să nu fii de acord ou suma propusă de mine când ai. Avut în mână de câteva ori mai mult.

— Nu prea am avut, frumoasă doamnă. Unul ca mine greu vinde o poșetă și niște bijuterii. Dacă aș fi venit cu ele de pildă la dumneata, te gândeai cumva că sunt o moștenire a mea de familie sau îmi puneai o sumedenie de întrebări?

— Da, la acest aspect nu m-am gândit, recunosc sincer doamna Bobancu. Un om de teapa... un om ca dumneata în starea de acum ar da de

bănuie oricui. Dar să ne întoarcem la sumă. Poate vrei patru mii. Sau să zicem chiar cinci.

Chihaiia o privi ca de la mare depărtare. Mâncase bine, fuma O țigară bună, iar ziua de mâine... era atât de mult până mâine...

— Nu mi-ai spus numele mic, domnule Chihaiia, și nici pretențiile dumitale, îi întrerupse gândurile. Ai pomenit de o masă bună, o sumă rotundă și o femeie frumoasă. Destul de vag. Știi că dacă nu interveneau scrisorile puneam servitorii să te arunce în stradă?

— Am bănuie.

— În cazul acesta sunt nevoită să-ți recunosc inteligența încă o dată. Zău, la început eram revoltată de atâta prostie. Dar unde am rămas? A, la sumă!

— Exact, doamnă, la sumă. Adică la cei șaisprezece mii despre care am discutat adineauri.

— Șaisprezece mii? râse doamna Bobancu. Nu cred că am fixat noi un astfel de preț.

— Adevărat, nu am fixat asemenea sumă chiar de la început, însă dumneata spuneai că aceasta ar fi cam jumătate din prețul real al obiectelor. Deci e normal să-l pretind.

— Joci tare, îl privi amuzată.

— După împrejurări.

— Aiurea! Nimic nu mă face să cred că te-ai mai întâlnit cu o astfel de ocazie. Dar asta nu are importanță și nici banii. Ai scrisorile la dumneata?

— Ce crezi?

— Cred că nu le ai. Cel puțin așa ar proceda un om inteligent. Dă-mi te rog caseta aceea de abanos. Adică au. La-ți singur cinci mii de lei. Până atunci eu voi suna să strângă de la masă. Hai, hai, nu te mai codi! O să mă păcălești cu o mie sau două. Ei și?

— Era vorba de șaisprezece mii.

— Știu. Nu am uitat, însă toate la timpul lor.

Chihaiia numără cinci mii de lei. Și-i băgă în buzunar.

— Cum procedăm la restituirea scrisorilor?

— Simplu, râse Chihaiia. Pofțiți! Aruncă pe masă cele trei scrisori și se îndreptă către ușă.

— Ce ai de gând? se răsti ea.

— Să plec.

Femeia îl privi lung și oftă:

— Ești nătărău de-a binelea.

— Nu prea ești consecventă, observă el ironic. Ba mă socoți nătărău, ba inteligent. Cred că ar fi cazul să te hotărăști definitiv în această privință.

„Îi închiriez un apartament în centrul orașului, gândi. Ea. Renunț la ramolitul de Armând. Asta e proaspăt și plin de viață, dar mai ales frumos. Prietenele mele or să crape de invidie.”

— Ai uitat restul de bani. Îl învălui într-o privire ce spunea, ce promitea mult.

— N-am uitat nimic, frumoasă doamnă. Bună ziua!

— Stai, omule! Ești nebun? Se încruntă. În situația ta renunți la restul de bani până la șaisprezece mii?

— Așa se pare.

— Adică, întrebă ea uimită peste măsură, vrei să spui că nu te-ai gândit nicio clipă la restul de bani?

— Ba da, însă asta a fost mai la început. Abia după ce mi-ai expus filosofia dumitale, atât de frumos, m-am răzgândit.

— Dar ești nebun de legat, omule! în fond meriți acești bani.

— Nu neg, dar eu mi-am dorit altceva.

Femeia căță spre el ca prin lunetă, sperând că-i vorba de o glumă. Apoi se supără.

— Ia zimii, domnule, până când mai sunt dispusă la un asemenea gest! E o toană de a mea. Mi-ai plăcut. Asta e. Altfel scoteam scrisorile. Cu forța. Adineauri ai dorit o masă bună. Nu te-am refuzat. Ai dorit o sumă rotundă și o femeie frumoasă. Le ai, domnule. Profită! Profită, omule!

— Nu, doamnă, râse Chihaia. Mi-am dorit o dimineață agreabilă și am. Avut-o.

După acele vorbe Chihaia părăsi încăperea călcând regește. În urma lui, frumoasa bombonieră își încheie existența lovind ușa cu zgomot puternic. Valetul îl conduse până la poartă.

— Va fi o zi frumoasă, spuse Chihaia. O foarte frumoasă zi de la mijlocul lui iunie.

— Nu domnule, îl contrazise valetul. Va fi o zi infernală. Acolo sus nu e liniște.

— Da, poate că așa va fi. Nu mă gândisem la asta.. Dar ce ziceai dumneata mai devreme?

— Ziceam că diseară...

— Nu, nu asta. Mai înainte.

— Mai înainte ziceam de salariu.

— Adică?

— Ziceam că de ce să am același salariu ca fata din. Casă?

— Da, da, aprobă Chihăia cu iz ironic în priviri. Atâta vreme cât te gândești numai la dumneata, ești pe drumul cel bun. Un drum făurit de oameni ca Bobancu.

„Adică ce a vrut el să spună? Se încruntă valetul. Așa-mi trebuie dacă deschid poarta în fața oricărui neisprăvit.”

Apoi valetul își luă o ținută majestuoasă și porni să urce agale spre una din minunatele terase.

Câteva ceasuri mai târziu, domnul Chihăia făcu o greșeală de neiertat unui gentleman chibzuit, uns cu toate alifiile. Întâi își cumpără un costum elegant din marele magazin *Pop și Bunescu*, apoi un geamantan dimpreună cu ceva rufărie. Spre seară, trase la un hotel de mâna a doua undeva pe Calea Griviței. Și, pentru prima oară după multă vreme, dădu stingerea înainte de ora zece. Cam pe la miezul nopții auzi bătăi puternice în ușă. Neobișnuit să aprindă lumina, deschise ușa. Razele unei lanterne căzură violent pe fața lui somnoroasă.

— Poliția! Actele la control!

Abia acum domnul Chihăia își aminti de comutatorul electric. Aprinse lumina. Scotoci prin buzunare și îi întinse buletinul de identitate unui comisar. Așa arăta omul după uniformă. Doi sergenți de stradă, cu bastoane de cauciuc, s-au oprit nepăsători lângă ușă.

— Văd că ești din Iași. Ce cauți în București?

— Sunt în călătorie de plăcere. Eu mă dau în vânt după călătorii.

— Ce meserie ai?

— Poet.

— Poet? Nu ți-am întâlnit numele prin reviste sau librării. Ai publicat ceva?

— Nu, domnule comisar. Ce scriu eu nu place oricui.

— Dă-mi livretul militar!

— L-am pierdut.

— Aha! Vedem noi cum stai cu situația militară. Luați-l! Cată spre agenți.

Între polițiști, Chihaia constată cu părere de rău că banii mulți l-au făcut să greșescă. Își părăsise culcușul lui dosnic pe care greu l-ar fi dibăcit poliția.

O săptămână mai târziu, domnul Chihaia, tuns numărul zero, în bocanci și uniformă militară, fără galoane, însă cu privirile vesele, nițel aiurite, mătura de zor prin curtea unui regiment din Bârlad. Dinspre bucătăria companiei veneau arome ademenitoare de fasole fiartă. Ca orice gentleman cu frumoase preocupări pentru nobilul său stomac, domnul Chihaia vorbea mult și convingător la urechea unuia dintre bucătari, iar gamela sa plină ochi cu fasole în, care pluteau leneșe bucățile de slănină ajunse cu stăpânul undeva în spatele bucătăriei, printre niște butoaie mari. O lingură de lemn, bine lustruită, ieși de la brâul distinsului tânăr cu multă amenințare asupra conținutului gamelei. După ce totul se petrecu în cea mai creștinească rânduială, gentlemanul sughiță din senin, semn sigur că se cuvenea să-și îngăduie o gură de apă.

În curtea regimentului era zarvă. Comenzile răsunau des. În ținută de campanie, soldații alergau de colo-colo. Se făceau pregătiri de plecare către o direcție necunoscută. Nepăsător, domnul Chihaia învârtea măturoiul cu multă tragere de inimă și porni să cânte:

Când am plecat din Dorohoi

Pluton-nainte marș!

Când am plecat din Dorohoi

Pluton-nainte marș!

Un sublocotenent chipeș, lung cât o prăjină, trecu pe lângă Chihaia minunându-se de veselia acestuia, cam aiurită. Se minuna, fiindcă veselia din regimentul bârlădean dispăruse fără urmă. Acum oamenii pricepeau că începe războiul. Pregătirile de plecare grăiau singure despre aceasta.

— Cum te cheamă, băiete?

— Să trăiți, domnule sublocotenent, sunt soldatul Chihaia Virgil din compania a patra!

— Văd că ești vesel.

— Așa mi-e firea, domnule sublocotenent. Niciodată nu-mi fac griji pentru ziua de mâine. Îmi place să trăiesc în prezent. Mâine — înseamnă

ceva al dracului de complicat. Mâine se compune din prea multe necunoscute.

„La naiba! Gândi ofițerul. Aiuritul ăsta cam seamănă la păreri cu mine. Apoi, după fraza aleasă și după cele spuse, arată a intelectual?”

— Ce meserie ai în viața civilă?

— Poet.

— Zău? N-ai vrea să te muți în compania întâia? Eu sunt comandantul plutonului doi din compania întâia. Poate că mai stăm de vorbă. Dacă te hotărăști iute, fiindcă diseară plecăm, vii la companie și întrebi de sublocotenentul Felecan. Cu comandantul tău sunt prieten.

— Nu văd nimic rău în asta, zâmbi Chihaia. Compania întâia, compania a patra, tot un drac. Eu sunt legat de compania a patra ca apa de osânză. Însă am aici unele promisiuni. Mă ajută cineva să devin bucătar al companiei.

— Te pricepi să gătești?

— Nu.

Felecan slobozi un hohot mare de râs. Hotărât lucru, pușlamaua asta e tare simpatică. Foc de simpatică.

*

Ploua, însă nu; ploaie scurtă obișnuită vara în câmpie. Ploaia începuse peste noapte ca o burniță. Nisiparii ziceau că plouă ca prin sită. Cu un suman de pănură pe umeri, Carabă se întorcea acasă din Cioplea. Fusese la rond să cumpere o plasă de sârmă. Nu a găsit plasă și era îngrijorat. Ciurul cel vechi se stricase, iar de atâta cârpit se strica des. Tăiase drum pe lângă zidul cimitirului Izvor, gândindu-se că va trebui să împrumute un ciur de pe la alți nisipari. Își ridicase sumanul pe cap ca o glugă. Ploaia mărunță cădea molcom. Pantalonii i se lipiseră de genunchi.

Când să dea colțul zidului către cocioc, tresări. Sonu, Sile și Cireașă îl așteptau zâmbind, proțâpiți în drum, fără să le pese de ploaie.

— Credeam că nu mai vii, râse Sonu. De două ceasuri stăm în ploaie. Nu-i frumos din partea ta, continuă batjocoritor.

Carabă nu avea șișul la el. Uitase de răfuiala cu Sonu. Privi în jur. Ploaia alungase obișnuiții trecători. Nici țipenie de om împrejur. Pe vreme frumoasă mulți oameni scurtau drumul pe lângă cimitir.

— Ei, Carabă, zâmbi Sonu, a venit vremea să ne socotim.

Sonu vorbise calm, aproape prietenos, ca și când ar fi discutat cu el despre cine știe ce lucru obișnuit. Carabă se trase cu spatele la zid.

Presupușii geambași prinseră a râde. Au tras șișurile de la brâu. Ploaia parcă se lipea pe lamele subțiri, lucioase. Nu arătau prea grăbiți. Poate că se bucurau de spaima din privirile lunganului.

— Sunteți prea mulți, râse Carabă, dar răsul lui sună fals. Aia sunt tot cu voi? Arată cu mina la spatele lor.

Sonu, Sile și Cireașă cătară iute îndărăt. Carabă îl îmbrânci pe Cireașă peste ceilalți doi, aruncă sumanul și se săltă pe creasta zidului. Simți o arsură la picior undeva mai jos de genunchi. „M-a atins”, gândi el în timp ce ateriza în cimitir. Mai sprinten, Sonu apăru primul pe muchea zidului. Dar Carabă apucase să smulgă o cruce de lemn și lovi. Cu o înjurătură, Sonu căzu dincolo de zid. Lunganul fugi de-a latul cimitirului și ieși pe cocioac. Era aproape de casă. Duse mâna la picior. Abia acum simțea durerea. Pipăi locul împuns de lama șișului... Un fleac, socoti el. Într-o săptămână îmi trece. Pun niște pătlagină pe rană și îmi trece”. Cătă îndelung spre cimitir, dar nu văzu pe nimeni. Știa că l-a lovit puternic pe Sonu la coaste și că i-a cam luat piuitul. Loviturile la coaste sunt dureroase. Nu te lasă să faci mișcări. Din această cauză nu alergaseră ei să-l prindă. „Acum am scăpat ieftin, gândi Carabă. Va trebui să port șișul la mine”. Apoi, îngândurat, lepădă crucea și își văzu de drum.

Capitolul 9

În Câmpia Bărăganului diminețile de iunie au un farmec deosebit. Lanurile ou porumb verde, înalte până la brâu, sunt umede la apariția zorilor. Bobițele de rouă stăruie pe tecile frunzelor ca niște lacrimi. Sublime de copil. Holdele mari date în pârgă, aplecate de vânt sau încremenite, curg la nesfârșit până unde poate să bată ochiul privitorului. Amestecul de galben și verde pur, un cer curat, înalt și limpede, de un albastru-pal, parcă te face dintr-o dată să te simți mic, pierdut în imensitatea câmpiei. Drumurile bătătorite de roțile carelor capătă un luciu auriu. Presărate la mari distanțe una de alta, așezările omenești arată ca niște oaze. Macul înflorit prin grâu, rapița, otava cosită proaspăt și florile de câmp dau o mirosună ce îmbată nu numai aerul ci și sufletul trecătorului.

În Bărăgan, pentru oamenii satelor, cu o săptămână înainte de sărbătoarea Sfântului Petru, apar câteva zile de răgaz. Sunt ultimele zile de răgaz. Țăranii știu, după datină, că la Sânpetru începe a doua prașilă a

porumbului. Dacă a plouat în luna mai porumbul va fi bun. Nu se sfârșește bine ultima prașilă și începe recoltarea griului, acea sărbătoare continuă a muncii, a cântecului și a transpirației sub apăsarea căldurilor mari.

Acum însă prin satele Bărăganului s-a strecurat îngrijorarea, neliniștea. Bărbații, mulți dintre ei, au fost concentrați. Femeile, tinere ori bătrâne, adorm seara târziu fie cu gândurile la cei plecați, fie spre muncile aspre ale câmpului.

Din margine de Bărăgan, în zilele senine, privitorii cu ochiul ager văd până în împrejurimile Capitalei. Bucureștii se leagă de Bărăgan prin firele multe ale șoselelor sau ale drumurilor de țară. Altădată pe aceste drumuri curgeau către marele oraș nenumărate căruțe și care încărcate ce zoreau spre piețe și depozite ca niște furnici uriașe. Acum însă drumurile sunt aproape pustii. Și în Capitală e liniște. O liniște aparentă. A început războiul. Frontul este undeva departe, foarte departe, dar oamenii de aici, parcă aud în sufletul lor fiecare bubuitură de tun. Știu că la fiecare bubuitură cei dragi, cei plecați acolo pe front, se împuținează treptat. Comunicatul din ziare sau de la radio a fost destul de laconic. Mareșalul Antonescu a decretat: „Soldați, vă ordon să treceți Prutul!”

În nu prea. Îndepărtata Câmpie a Bărăganului începutul lui iulie a debutat cu prașila a doua a porumbului, dar și cu primele liste afișate pe la primării. Liste cu morți și dispăruți. Acum femeile și bătrâni satelor se întâlnesc în zori nu pe câmp, nu în lanuri, ci întâi la primărie. Acolo, chiar dacă nu s-au schimbat listele vechi, oamenii zăbovesc o vreme înghesuindu-se și silabisesc domol fiecare nume de pe liste.

Prin golfurile Bucureștilor femeile par mai multe decât altădată. Ordinele de mobilizare curg des, pe măsură ce listele de la primării devin mai lungi.

Carabă a primit ordin de mobilizare. El nu se așteptase să fie mobilizat. Adică nu acum. Mai târziu, poate. La cei treizeci și opt de ani ai săi, sperase că va scăpa de front. Ordinul i-a sosit cu poșta de dimineață. Spre seară, Carabă a băut nițel cu Buzău și cu bătrânul Potop. Au băut destul de puțin. Cârциumarul Faine nu mai dădea băutură pe datorie. Altădată se putea bea la el și pe datorie. Buzău și Carabă tăceau. Ei se puteau înțelege numai din priviri. De la cârciumă, Carabă a luat-o din loc nu către casă. Lângă cinematograful Edison vitrinele unei simigerii parcă îl atrăgeau. Peste drum un sergent de stradă se plimba de colo-colo îngândurat. Carabă a scos o piatră din caldarâm. Zgomotul geamului spart opri trecătorii...

Văzându-l pe Carabă, aflând că acesta a spart o vitrină, comisarul Dionisie era intrigat de-a binelea. Știa că lunganul nu-i bețiv și că genul acesta de comportare greu i se potrivește. Îi făcu semn sergentului să părăsească biroul. Ce s-a întâmplat oare cu Carabă? Cătă îndelung la pălăria acestuia, mare, decolorată, apoi la fața îngustă de sub ea.

— Recunosc tot, domnule comisar, spuse Carabă întunecat la chip. Adică nici nu-i nevoie să recunosc. Sergentul a fost martor la spargerea vitrinei. Așa că dacă mă trimiteți la Văcărești... oricum e mai bine la Văcărești decât pe front.

„Deci asta e se dumiri Dionisie. Mă tot gândeam la ce naiba ar putea să fie.”

— Bei un rom?

— Dacă-mi dați, nu zic nu.

— Acum la pușcărie e mai greu ca altădată. E criză de mâncare. Au și murit câțiva deținuți. Pe urmă sunt convins că tu ești chemat nu în prima linie, ci undeva în spatele frontului. Pușcăria nu-i o soluție.

— O fi dom' comisar, da' eu pe front nu mă duc. Mai bine mă duc la pârnaie. Mai bine la pârnaie decât pe front.

— Ți-e frică de front?

— Nu, da' ce să caut acolo?

— Să lupți. Doar nu la plimbare. Tu nu ești patriot?

— Nici cât negru sub unghie.

Dionisie îl privi înmărmurit. Vru să-l înjure. Deschise gura să-l înjure, dar își luă seama. Avusese pentru Carabă o oarecare simpatie. Carabă fusese un tip interesant, ieșit din comun. Lui Dionisie îi plăceau oamenii hotărâți, puternici. Acum lunganul l-a șocat. Nu și-a închipuit vreodată că ar putea exista un om fără dragoste de țară, fie el chiar ultimul dintre borfași.

— Da, bine, am să te trimit la Văcărești. Alții mor vitejește pe front. Tu vei muri de foame în pușcărie. Acolo e locul tău.

— Parcă eu zic altfel? îl privi Carabă pieziș pe sub borurile uriașei lui pălării. Totdeauna locu' meu a fost la pârnaie, așa că n-am eu ce să caut pe front.

— Adică ce viei să spui cu asta?

— Păi ziceam și eu, așa. Am un bordei prăpădit pe care nu mi-l ia nici dracu' chiar dacă îi plătesc să mi-l ia. Așa că nu prea în eu de ce să-mi pun

pielea la saramură pentru alții.

Dionisie căită spre el uimit. Începea să înțeleagă.

— Mai sunt oameni săraci ca tine care au plecat pe front fără să pună fel de fel de întrebări, îl zgândări ca să vadă mai clar ce gândește lunganul.

— Asta-i treaba lor. Nu mă amestec eu în treburile altora, da' nici alții să nu se amestece în treburile mele.

— Adică să trăiască fiecare de capul lui?

— Păi așa și trăim, dom' comisar. Boierii cu ale lor, eu cu ale mele. M-a întrebat pe mine domnu' general Antonescu „Ce mai faci, mă Carabă”? Nu m-a întrebat. Atunci să meargă el pe front că el are ce apăra. De ce taman acuma și-au adus aminte de mine ai mari? Hai Carabă la război! Du-te Carabă! Ei uite că nu mă duc.

— Pentru astfel de vorbe te pot trimite la Curtea marțială, se încruntă Dionisie.

Carabă își privi cu interes vârful bocancilor. Arăta preocupat de bocancii săi.

— Ai auzit ce am spus?

— Am auzit. Curtea marțială, Văcărești, tot un drac. Eu pe front n-am ce să caut. Mie îmi place munca, da' din muncă cinstită n-am putut să-mi îmbrac pruncii și să le dau de mâncare. A trebuit să fur și să îndur bătăi... numai așa... anu' trecut când s-a scumpit pâinea cu un leu, nevastă-mea... nevastă-mea a plâns.

Afară s-a întunecat de-a binelea. Dionisie șade contrariat pe marginea biroului. Romul din sticlă a scăzut pe nesimțite. Îl privise pe Carabă ca pe un infractor înrăit. O pușlama simpatică, ce-i drept, dar de la care greu poți scoate două-trei vorbe mai acătării. Niciodată nu și-a putut închipui, nu se gândise că lunganul poate cu geta mai adânc. Acum Dionisie înțelegea că bietul Carabă, de-a lungul anilor, a fost nu un infractor înrăit, ci un om dârz ce alesese adesea calea, drumul dintre legi, conștient că trebuie să supraviețuiască împreună cu familia sa. Iată un Carabă nou, necunoscut de el. Cu câte i-a spus adineauri lunganul, datoria sa ar fi să-i trimită în fața unui tribunal militar. La naiba cu datoria! Datorie față de cine? De un guvern ce vorbește în numele unei națiuni pe care nu o întreabă nimic?

La rândul său, Carabă se simți dintr-o dată mai ușurat. Acum, după ce și-a dezvelit sufletul, după ce și-a descărcat măcar o. Parte din mânia adunată peste ani, își dădu seama că de fapt nu prea are de ales. Că el este doar o

biată unealtă folositoare azi în jocul celor mari. O unealtă ce nu se poate împotrivi forței.

— Cu vitrina aranjez eu, îl privi îngândurat Dionisie. Hai, du-te acasă! Pușcăria ar fi cea mai proastă soluție pentru tine. Când trebuie să pleci?

— Mâine pe la prânz.

Afară, lângă poartă, sergentul de stradă se miră că lunganul pleacă și-l întreabă:

— Mă, ți-a dat drumu'? Ia uite-al dracu'!

— Mai macină! îi răspunse Carabă și își văzu de drum.

Dionisie traversă agale Calea Dudeștilor, dar nu spre casă, ci către cinematograful Edison. Câțiva țigani muzicanți ieșiseră acolo la taclale. Sau adunat în grupuri. Stau în picioare rezemați de zid și mănâncă semințe prăjite. În fața simigeriei de alături, Gogu, plăcintarul, privește satisfăcut geamul cel nou al vitrinei.

— Bună seara, domnule Gogu!

— Să trăiți, dom' comisar.

Negustorul e mărunț, rotofei, cu pântecul țuguiat căzut între picioare ca un sac și din această cauză picioarele lui scurte, zdravene, se mișcă ușor depărtate de trup formând un triunghi echilateral cu baza pe asfaltul străzii. Spre deosebire de rotunjimea trupului, degetele sale arată nefiresc de subțiri, atacate de un reumatism vechi, care le-a dat forma unor păstăi de fasole.

— Văd că ai pus un geam mai gros decât cel spart, observă Dionisie. Asta nu-i rău. Geamul gros rezistă mai mult. Ți-a spart vitrina i-am dat drumul adineauri. L-am pus în libertate.

— Înseamnă că plătește, se bucură plăcintarul.

— Nu. Nu are de unde. E un amărât. Îl știi pe Carabă. Doar l-ai văzut la Secție. I-ai văzut straietele. Nu sărăcești dumneata din asta.

— Păi de, dom' comisar! vorbi cu o notă de asprime negustorul. De! Nu-i bine că i-ați dat drumu'. Mie cine-mi plătește? Eu nu găsesc banii pe stradă. Vremurile sunt grele. De ce să bag eu mina în buzunar pentru ce îmi face altu'?

— Asta cam așa e, aprobă calm Dionisie.

Plăcintarul bombăni ceva confuz. Acum avea curaj să-l înfrunte pe comisarul acesta distant, rece, parcă veșnic disprețuitor. Aflase că Dionisie va fi mutat de la Secția din Vitan. Acum, dacă l-a pus în libertate pe Carabă,

cu de la sine putere, călcând legea, îl avea la mână pe Dionisie. Își dădea seama că îl are la mină și prinse curaj.

— Nu-i bine că i-ați dat drumu', dom' șef. Legea e lege. O trebușoară ca asta poa' să se audă la Prefectură poliției... știți cum e lumea... vorbește, strecură o amenințare, crezu el, destul de fină.

— Da, știu, continuă să zâmbească Dionisie. Vorbele bune ca și cele rele circulă iute. Ei, bună seara, domnule Gogu! Plec. Am treabă. Trebuie să fac o descindere într-o casă de pe strada Anton Pana. E grea meseria de comisar. Comisarul nu are, nu știe de timpul său liber. Cică ar fi acolo pe strada Anton Pann o casă în care se joacă jocuri de noroc neautorizate, iar clienții casei au la îndemână patru fete nostime, chipurile nepoate ale proprietarului. Grea meserie, domnule Gogu!

În bătaia luminii din vitrină fața plăcintarului parcă a tresărit. Apoi au apărut în ochii lui unele semne de îngrijorare ce se accentuau la fiecare cuvânt al comisarului.

— Dom' șef, dar n-ați intrat să gustați o plăcintă caldă, deveni dintr-o dată mios negustorul. Am și niște vin bun. De la un fin îl am. Intrăm în odaia din spate. Acolo e liniște. Chiar mă gândisem la dumneavoastră... ca să zic așa... alergați mult, da' leafa e mică, nu ajunge... d-aia ziceam că vreo două mii de lei... adică patru... adică opt... poftiți înăuntru, dom' șef! Doar oameni suntem. Simigeria merge prost. N-am făină, n-am untură, n-am ulei. Trăim cum putem. E drept că în casa mea din Anton Pann, vin uneori niște prieteni. Mai facem un barbut sau un pocheraș cu miză mică... așa de urât... să treacă vremea, da' alte jocuri nu facem, iar fetele sunt nepoate, nu curve. Lumea e rea, dom' șef. Cu amărâtul ăla de Carabă ați făcut bine că i-ați dat drumu'. Ce să iei de la el, praful de pe tobă? Dacă ziceți dumneavoastră, vin mâine dimineață la secție și îmi retrag reclamația. Nu pierde lumea dintr-un geam.

Dionisie zâmbi. Era obosit. Plăcintarul, atins unde trebuie, s-a muiat dintr-o dată. Știa ce învârtește Gogu în locuința din Anton Pann. Ar fi trebuit să-l calce mai de mult, dar la ce bun? Nu-i el singurul negustor oare nu respectă legile. Legile sunt doar pentru oameni de talia lui Carabă. Mulți negustori din cartier, aparent foarte respectabili, țin localuri de jocuri de noroc fără autorizație. Este greu să lovești în ei. Au protectori. Unii dintre ei sunt protejați până și de prefectul poliției Capitalei. A încerca să lovești în ei înseamnă să te bați cu morile de vânt.

— Pofțiți, mirați, dom' șef!

— E târziu.

— Atunci măcar banii... să vă dau... ba...

— Nu-i cazul, domnule Gogu. Am mai mulți bani ca dumneata.

„Ai pe dracu', parcă eu nu știu că nu iei șpagă”!? gândi plăcintarul, apoi continuă:

— Zău dom' șef, la mine pe Anton Pann nu facem ce nu se cade... însă oamenii e răi...

— Așa mă gândeam și eu, aprobă Dionisie. Dacă e vorba de casa dumitale sunt liniștit. Nu fac eu descinderi în case de oameni serioși. Ei, noapte bună!

Gogu, plăcintarul, câtă lung în urma comisarului. „Șpagă n-a vrut să ia, gândi îngrijorat. Totuși am înțeles că nu mă va strânge cu ușa pentru ce câștig eu în casa de pe Anton Pann. Oare n-ar trebui să-i spun chestorului că Dionisie știe ce învârtesc eu acolo? Nu. Nu e bine. Chestorul ar fi în stare să mă jumulească peste tainul pe care i-l dau. Numai la caz că mă strânge cu ușa Dionisie mă duc la chestor. Păcat că Dionisie nu ia șpagă. El s-ar fi mulțumit cu cinci mii pe lună, nu cu zece cât îi dau chestorului”.

*

Famiile Carabă și Buzău, din care lipseau doar Leta și Dinu, au pornit în șir indian către stația de tramvai din Bariera Vergului. Merg domol, fără grabă. În frunte, uriașa pălărie a lui: Carabă arată ca o mică umbrelă deschisă. Mersul lor legănat te duce cu gândul spre o caravană la drum lung. Negri sau blonzi, cu părul căzut pe ochi sau vâlvoi, cu cămășile scurte, cu pantalonii târâș după ei, cu burțile albe sau brune, ieșite la vedere, pruncii merg molcom, încântați de această expediție. Ochii lor caută. Nasul adulmecă. Există la ei o singură preocupare — pentru mâncare. Caravana se întinde în lungul străzii pe cel puțin cincizeci de metri. Stația de tramvai din barieră se umple treptat cu ei. S-au urcat în tramvai. Au ocupat o jumătate de vagon. La scaune dau din șolduri fără menajamente și își fac loc, spre nemulțumirea altor pasageri. Dar ei nu iau seama la nimicuri. Taxatoarea degeaba așteaptă să le vândă bilete. Îi îmbie, însă nimeni dintre ei nu pare dispus să-i acorde cuvenita atenție. Un coș cu ridichi de lună împiedică oarecum trecerea călătorilor prin vagon. Buzău cel mic a luat un pumn de ridichi, iar fălcile lui mestecă sprinten. Acum el e Buzău cel mic. La anul s-ar putea să cedeze locul unui Buzău și mai mic.

Mâini multe atacă ridichile. Femeia, proprietara, apără coșul și-i înjură, minunându-se de privirile blânde, calme, ale acestor neobișnuiți pasageri. Taxatoarei i-a mijit un zâmbet. Proprietara coșului, speriată, uluită, s-a așezat cu fundul pe ridichi. Doar așa își poate apăra marfa. În Gara de Nord convoiul a intrat, tot în șir indian. Pălăria uriașă a ajuns lângă biroul de informații. Coadă este undeva pe la prima ușă dinspre Calea Griviței. Nimeni din caravană, nu-și face griji că s-ar putea pierde un Buzău sau un Carabă. Peroanele sânt. T murdare cu resturi de roșii, cotoare de mere, semințe, sâmburi și chiștoace. Pe unde trec ei totul rămâne curat. Mâinile se învârtesc domol, dar cu precizia malaxorului. Nimic în gol. Nimic fără rost. Privirile lungului convoi bat lateralele fără greș. Nimic nu scapă privirilor agere. Vânzătorii de brânzoaice, corăbioare și ciocolăți strigă de zor îndemnându-i pe trecători. De unde să știe ei că se apropie uraganul ascuns frumos în adierea blândă a zefirului? Unul dintre vânzători a încremenit de uimire. O ciocolată din coșul său, o ciocolată cu hârtie și țiplă metalizată dispăre treptat în gura unui Buzău, mărunț, negricios, cu ochii parcă neîncrezători, fiindcă niciodată nu mai făcuse cunoștință cu ciocolata. Hârtia de ambalaj cu conținutul ei dispăre treptat în gura larg deschisă. Dispare ca broasca în gura șarpelui. „E bună!” par să spună privirile încântate ale micuțului negricios, iar mâna sa se îndreaptă hotărât spre coș, spre o repetiție. Mâinile sunt multe. Ciocolăți, corăbioare, brânzoaice, iau drumul mâinilor și gurilor multe. De unde au apărut atâtea mâini? Fălcile nu au vreme să mestece la corăbioare. Se produce doar un clămpănit scurt. Descendenții familiilor Buzău și Carabă au intuit mai de mult că pentru îndestularea stomacului iuțea fălcilor este condiția cea mai sigură. „Mie cine îmi plătește?” urlă înmărmurit vânzătorul. L-a prins de piept pe Buzău cel mic, dar ochii copilului nu se arată speriați. Buzău nu se smulge cu intenția să fugă. Ba din contră: încearcă să se ațină cât mai aproape de coș. Mâna lui adună iute, iar gura lui pare o gură de sac fără fund. Nimeni din caravană nu-i ia. Apărarea micuțului Buzău. Nimeni nu se sinchisește de el, fiindcă fiecare trebuie să se descurce într-un fel. Vânzătorii își apără coșurile după puteri. A intervenit o patrulă militară. Însă, mirare: puzderia de copii nu ia seama la autorități, ci numai la coșurile cu alimente atât de îmbietoare. Vânzătorii au prins câțiva Buzăi și Carabă. Pe cine să arestezi? Pe niște copii? Ofițerul, comandantul patrulei, este învățător în viața civilă. El vede și înțelege mai mult decât alții.

Carabă și-a găsit loc într-un vagon de clasa a treia. Leta și Dinu au venit în ultima clipă. A trebuit să se învoiască, de la serviciu. Ucenicii greu obțin învoiri pentru astfel de fleacuri la modă acum. Leta și Dinu stau în fața vagonului și nu știu ce să spună. Lângă biroul de informații, patrula militară) este pe punctul de a capitula în fața liotei de copii blonzi, negricioși, cu straietele ferfeniță. Copiii nu prea arată speriați și nici dornici să scape. Nu au ei timp de asta. Pipăie curioși centurile, cataramele și mai ales armele lucioase. Trag de arme, se împing, dau din coate sau întind mâinile spre buzunarele militarilor, iar ochii lor bat lateralele fără încetare. Un ceferist le-a întins o pâine mare, rumenă. O clipă se văd contururile ei rotunde. O clipă doar. De sub bocancul unui soldat apare pe jumătate restul unui măr. Unul dintre Buzăi a zărit coceanul de măr. Împinge piciorul din toate puterile. Nu grăiește, nu spune nimic. Împinge. Soldatul e derutat. Nu pricepe. Abia când simte mușcătura prin moletieră sare ca ars. Învinși, uluiți, militarii și vânzătorii bat în retragere.

Personalul a ieșit de pe ace. Leta și Dinu fug spre stația de tramvai.

Numai grupul, acum refăcut, se mișcă în șir indian. Ceferiștii, vânzătorii și militarii urmăresc uluiți scurgerea caravanei. Unii dintre obișnuiții Gării de nord știu că prin marile golfuri bucureștene circulă tot mai rar căruțele cu pâine de la Gaghel și Herdan sau oltenii cu coșurile lor grele. Fabricile de cărămizi, carierele de nisip și pietriș și-au încetat activitatea aproape cu totul. Cine mai construiește acum în București? Cui îi mai arde de așa ceva?

Caravana este din nou în tramvai. Vagonul are puțini călători. Totuși, scaunele sunt neîndestulătoare. Moștenitorii Carabă și Buzău dau din coate, din șolduri, împing cu mâinile și își fac loc pe scaune. Unul dintre Buzăi s-a așezat în brațele neprimitoare ale doamnei de pe banca din față. Doamna s-a ridicat iritată, uimită. Buzău se cuibărește mai bine. El știe că nimic nu se poate obține decât prin forța fălcilor, a șoldurilor și a mușchilor. A învățat asta nu din cărți. Atât știe. Nu pare încântat că și-a dobândit un loc. Ceea ce a făcut i se pare foarte firesc. Un alt Buzău, Decebal Buzău, are opt ani. Ar trebui să fie în clasa a doua de școală primară, însă în familia Buzăilor cine își bate capul cu fleacuri? Întâmplător cu totul întâmplător, numai răposatul Fănică umblare o vreme la școală.

Decebal a rămas între scaunele vagonului de tramvai. E mărunț și nu reușește să vadă altceva decât funduri slabe sau grase. Ceilalți copii privesc

prin ferestre. Este plăcut să privești altceva, orice, decât funduri slabe sau grase. Hotărârea lui rapidă capătă o formă de realizare prin gesturile iuți. Decebal s-a prins de mânerul scaunului. Pe scaun un domn gras citește ziarul. Piciorul lui Decebal calcă sigur pe genunchele grăsunului, peste ziar. Al doilea picior s-a proptit pe fața sau pe creștetul omului de pe scaun. Omul înjură, încearcă să scape, i-a tras un ghiont, însă Decebal e sus. Nu-i pasă de ghiont. A mai primit el ghionturi destule. Acum vede. A rămas stăpân pe scaun.

— Golani! murmură grăsunul. Educația. Copiii din ziua de azi...

Educație? Cuvânt nou pentru Decebal. Nu-l înțelege, nu-și bate capul să-i afle taina, însă îl atrage cuvântul fiindcă are o rezonanță plăcută. S-a lipit undeva în mintea lui ca un sunet frumos.

Sfios, domnul Buzău sade pe un scaun la câțiva pași mai încolo. Zâmbește blajin și scuipă din când în când pe dușumea cu o mare precizie. E trist. A plecat pe front singurul său prieten. Poate că și lui îi va veni rândul să plece pe front. Zâmbește.. La el, totdeauna tristețea capătă o notă blândă ca un zâmbet bun. Buzău niciodată nu se supără brusc. La el supărările vin domol și au un iz aparte. Ceva ca atunci când constați că ai îmbătrânit. E mai mult amărăciune blândă decât supărare. Privindu-l pe Decebal și-a amintit de nașterea copilului. Era vesel când s-a născut copilul. Asta a fost într-o primăvară. Încă nu se deschiseseră fabricile de cărămizi. Buzău ședea ceasuri întregi în fața casei și mânca semințe de floarea soarelui și scuipa cojile și se gândea la viitorul nume al copilului. Ar fi vrut să-i pună numele Ferdinand, după numele mic al unui fost rege. Băiatul său cu nume de rege! Îl lua cu ametele și îl striga în gând pe copil: „Ferdinand, ia hai tu la tata!” Un singur lucru îl îngrijorase nițel. Dacă pe copil îl cheamă Ion, poți să-i spui Ionică. Însă dacă îl cheamă Ferdinand, cum să-l dezmierti? Cum să-i zici când îi înflorești numele mic? Îl va ruga pe domnul Fane Ologu să-i fie naș.

Câteva zile mai târziu, sfios, nițel descumpănit de marea lui îndrăzneală, a intrat în cârciumă. După tejea, Fane Ologu spăla niște pahare. Fane era înalt, uscățiv, cu niște sprâncene mari, stufoase, în formă de streșini. Mai lângă ușa, Oțoțoc, Pomană, Zărzăroiu și Petrică al lui Oțel se cinsteau cu secărică. Pe Buzău nu l-au băgat în seamă, atenți doar la ceea ce discutau între ei. Buzău s-a învățat o vreme, nehotărât, pe lângă tejea.

— Un dorobanț de secărică? îl întrebase Fane. Un dorobanț îți dau pe datorie.

— Domnu' Fane, l-a privit Buzău cu ochii lui sfioși, io mă gândeam că alde matală... dacă vreți pe ăl mic...

Buzău își potrivise frazele de acasă. Acasă știuse ce are să spună. Acum însă frazele se poticneau din cauza emoției.

— Ce să vreau?

— Ziceam dacă-l botezați alde matală.

Sprâncenele lui Ologu fâlfâiseră scurt. A lăsat paharul pe tejghea și s-a pornit să râdă.

— Mă băiete, eu fini balaoacheși n-am avut până azi. De ce nu te duci și tu prin Cațavei, prin Floreasca sau prin Teiul Doamnei? Găsești acolo pe cineva să-ți boteze copilul. Hai, ia un dorobanț pe gratis și să-ți trăiască! Eu balaoacheși nu botez.

Rușinat, descumpănit, Buzău și-a desfăcut nasturii de la haină să vadă Fane că are vestă aproape nouă, bolborosind ceva despre copiii lui frumoși și despre nevastă, că nevasta lui e blondă.

Mitică Oțoțoc, așa din senin a trântit țoiul pe masă de au sărit cioburile cât colo, iar lui Buzău i-a zis blând:

— Ia treci, mă, aicea, să bei cu noi?

Apoi, i-a zis lui Fane:

— Te-ai îngrășat, bă! Al dracu' ce te-ai mai îngrășat! Ia mai adu niște băutură aici!

Fane pornise a râde mânzește. Pe Buzău putea el oricând să-l dea afară din cârciumă, însă nu era atât de nărod să-i facă una ca asta lui Oțoțoc. Mitică ar fi cărat după el cel puțin jumătate din mușterii. Oamenii totdeauna se strângeau lângă el la taclale.

— Azi fac eu cinse, spusese Fane, speriat de supărarea lui Mitică.

Vreo câteva zile s-a tot ciorovăit Buzău cu Oțoțoc în privința numelui. Adică mai mult Mitică era pus pe harță.

— Dumitru, Ion, Gheorghe, Vasile sunt nume românești. Ce dracu' ți-a venit ție, măi Buzăule, cu alde Ferdinand?

— Păi e nume de rege.

— Aha! Păi de ce nu vorbești clar, mă băiete! Se luminase Oțoțoc, înțelegând abia acum unde bate grăsunul. Dacă așa stau lucrurile, să-i zicem Decebal. Ți-l botez eu dacă îi pui numele Decebal.

Buzău și-a întrerupt gândurile. Caravana a început să coboare din tramvai. Vagonul a rămas aproape gol. În șir indian, după înălțime, Buzăii și Carabă se îndreaptă spre casă. Ca de obicei, privirile lor bat lateralele străzii. Numai că aici, la marginea marelui golf bucureștean, e secetă. O secetă care nu se datorează lipsei de ploaie.

*

Când s-a urnit personalul din loc, lunganul Carabă ședea la fereastra vagonului. De la fereastra vagonului i-a urmărit cu privirea pe ai săi și le-a făcut semne de rămas bun. Trenul curgea domol pe lângă peron. La ultimul chioșc de ziare, Carabă a tresărit. Sonu, Sile și Cireașă stăteau rezemați de chioșc. Sonu râdea. Apoi Sonu s-a desprins de lângă chioșc și alergând alături cu vagonul, i-a strigat lunganului:

— Tu pleci, dar rămâne Leta.

Personalul a ieșit din gară. Trece pe sub Podul Grant. Călătorii au părăsit ferestrele și își caută loc pe bănci. Carabă a rămas lângă fereastră. Privește îndărăt îngrijorat.

*

Gloria s-a cuibărit în vârful patului cu două scrisori în poală. Afară și în casă e cald. Ar putea să plece undeva la munte. Luiza i-a scris de la Poiana Țapului. Anda Blank s-a stabilit la Sinaia de vreo zece zile. Scrisoarea Luizei are o notă de veselie forțată. Cea a Andei parcă aduce a om mahmur abia trezit dintr-o beție. Anda pomenește despre un frumos locotenent din garda palatului Peleş. „Am fost cu el la Cazinou și am băut Martini, închipuie-ți, dragă Gloria, un animal superb, în uniformă de gală, ceva în genul lui Robin Hood, însă prost de te ia cu leșin. Când începe să vorbească, mi se pare strălucitor în prostia lui. Când tace, ai putea să te îndrăgostești nebunește de el. De două ori am ieșit cu el la Cazinou. A treia oară, l-am trimis la plimbare. Cu tine aici, altfel ar trece timpul. Ieri i-am făcut o vizită Luizei. Stă la Poiana Țapului, pe Zamora. Dacă locotenentul ar vedea-o pe Luiza, nu i-ar mai părea rău că m-a scăpat din ghearele lui frumoase. Luiza și-a făcut un cerc de cucoane bătrâne. Nu știi ce a apucat-o. S-o auzi pe Luiza cum discută, cum întrebă despre felul în care se fac cel mai bine găluștile cu prune sau despre tocana sârbească, te ia cu răcori. Te pomenești că se mărită și noi nu știm nimic. Cucoanele au încercat să mă prindă și pe mine la rețete, așa că am tulit-o înapoi la Sinaia. E vorba să vină și fratele meu aici. S-ar bucura să te vadă. A fost ceva între tine și

fratele meu? Parcă nu-mi vine a crede. Tu îl iubești pe Bogdan. Am intuit asta în seara de Crăciun. Ochii tăi grăiau prea limpede. În această privință mai ai de învățat. Privirile tale îl și haliseră pe jumătate, iartă-mi cuvântul! Și mie mi-a plăcut Bogdan. Nu-i un animal frumos, în genul acestui Robin Hood din Sinaia, însă are ceva ce te atrage. Mi se pare cam tăcut, dar consider asta nu o lipsă, ci chiar o mare calitate. Cred că-i o fire meditativă. În seara de Crăciun am încercat să te fac geloasă, pentru a mă convinge dacă într-adevăr ții la el. Ai observat. O clipă, ochii tăi au scăpărat de mânie. De ce îți spun toate astea abia acum? Fiindcă sunt singură, tristă și goală pe dinăuntru, ca o coajă de ou fiert din care s-a scos tot ce-i bun. La școală măcar te mai fură grijile și ocupațiile zilnice. Aici zilele sunt prea lungi. Dar nu de zile mă sperii eu, ci de nopți. Noaptea am obiceiul prost să caut cu mâna spre perna de alături. A, nu-i ce-ți închipui tu! Pentru treburi ca astea l-aș putea aduce pe Robin Hood. Ar fi încântat să-l chem. Din păcate altceva caut eu pe perna de alături. Ceva ce tu ai găsit sau sper că ai găsit. Caut puțină dragoste adevărată.

Am douăzeci și șase de ani. Adică am început să devin o fată bătrână. Încă frumoasă, ce-i drept, dar la ultimul tren. Ultimul tren care mereu întârzie să vină. Se pare că nu prea am știut să-mi găsesc norocul. N-am știut să văd atunci când trebuia. Să nu-ți închipui că n-am curtezani. Care fată bogată și încă frumoasă este lipsită de curtezani? Discut cu ei, le zâmbesc și mi-e greață. Unul e frumos și prost. Ce să faci cu prostul? Altul e inteligent, calculat și m-ar lua ca decor. Eventual ar lua numai dota, fără mireasă. Acum șase ani am cunoscut un suplinitor de la liceul Lazăr. Era timid, cam spălăcit la chip, cu niște ochelari mari și cu părul căzut pe frunte ca al puștanilor. Mă iubea. Nu era în stare să mi-o spună, dar ochii lui, gesturile lui îmi grăiau destul. Se ținea după mine ca mielul după oaie. Hainele lui veșnic prost croite, ieftine, cumpărate de gata, nu-i puneau în valoare trupul destul de bine clădit. Îmi plăcea să mă prind în jocul lui. Era ceva plăcut, dar altceva nu simțeam pentru el. După o vreme am început să-l ocolesc. A înțeles. Era inteligent. A plecat la un liceu din Cluj. Apoi am început să-i simt lipsa. Abia după câteva luni mi-am dat seama că-l iubesc. A fost așa ca un fulger care îți topește inima și tot corpul dintr-o dată. Am ajuns la Cluj într-o seară. M-am interesat de el la liceu. Portarul mi-a spus că-l găsesc într-o sală de sport, la un concurs de popice. Am intrat printre spectatori. Apoi l-am văzut în cămașă, cu o bilă în mână. Și-a potrivit

ochelarii, s-a aplecat, iar gâtul lui subțire se încordase ușor. Am ieșit afară să-l aștept, în jurul sălii de sport era un parc. Florile multe, în culori pe care numai toamna le poate binecuvânta până la roșu sângeriu, boschetele calme, nu reușeau să mă atragă destul. Pândeam ușa sălii de sport. Când a ieșit, tot în cămașă, am făcut un pas, un singur pas către el. Al doilea pas a murit la jumătatea drumului. O femeie înaltă, cu părul tuns scurt, băiețește, cu verighetă în deget, ca și el, s-a apropiat și i-a întins haina. În clipa aceea parcă toate florile parcului s-au ofilit dintr-o dată. Ceea ce eu nu am reușit să văd la timp, a știut să vadă femeia cu părul tuns băiețește. Se întâmplă adesea ca dragostea să vină și a doua oară. Pe mine m-a ocolit. Ce să fac? Să-mi trăiesc viața? Cum? Cu unul ca Robin Hood? Dar eu nu-mi doresc surogate. Te rog să vii aici. Sunt tare debusolată. Acum circulă multe zvonuri în privința evreilor români. Prin alte părți aud că-i și mai rău. Evreii au fost băgați în lagăre și ghetouri. Mulți au murit asinați. Familia mea mă asigură că la caz de primejdie știe un loc unde să ne ascundem. Dar de ce să ne ascundem? Adică omenia, dragostea față de semenul tău să nu mai existe? În lume sunt mulți oameni răi. Dar nu ei sunt cei mai mulți. Oameni buni sunt mult mai mulți. Este firesc să fie așa. Unde sunt oare oamenii buni? Ce s-a întâmplat cu ei? Cum se poate ca sub ochii lor să se petreacă mii și mii de asinate? Războaiele uneori le înțeleg. Cruzimile nu. Dragă Gloria, mi-e frică. Am intrat în panică. Pentru mine, frica este o senzație cu totul nouă. Mă macină. Tresar la cel mai neînsemnat zgomot și întreaga mea ființă devine parcă un țipăt de groază. Cred că sunt puțin neurastenizată. Te aștept, te sărut, Anda Blank.”

*

Gloria a găsit destul de iute vila în care se instalase Anda. Nu prea mare, cu parter, etaj și mansardă, vila are o arhitectură plăcută. O îmbinare de lemn și piatră. La parter se află baia, bucătăria și câteva cămăruțe cam reci, goale și neprimitoare. La etaj sunt două dormitoare, o sufragerie imensă cu fereastra cât un perete, baia, bucătăria și un hol, pe trei părți numai în ferestre ce prind în plin bătaia razelor soarelui de iulie. Spre etaj duce o scară de piatră în spirală, mărginită ou jgheaburi de flori. Între vilă și gardul jos, din piatră colțuroasă, rondurile de trandafiri, gazonul proaspăt de pe margini și banca dintre ronduri ioarcă îndeamnă la odihnă.

Când Gloria a intrat în sufragerie, domnișoara Blank citea. I-a auzit pașii, dar a crezut că-i îngrijitoarea, bătrâna îngrijitoare a vilei, madam

Sasu.

— Mulțumesc, doamnă Sasu! spuse Anda fără să-și ridice ochii de pe carte. Ți-am pregătit o surpriză. Niște gin veritabil. Sticla este pe... Gloria! Gloria! Draga mea Gloria! Credeam că-i madam Sasu.

Îmbujorată brusc și cu ochii numai scânteii, Anda s-a aruncat de gâtul prietenei. Ar trebui să spună ceva frumos. Să-i ureze bun venit. Nu poate să judece acum. Vorbește aiurea, iute, fără să se gândească. Râde emoționată și vorbește aiurea.

— Știi tu cum e madam Sasu? închipuie-ți un husar mustăcios, cu coapsele cât albia de spălat rufe, cu fundul cât o cămară. Un husar țeapăn, drept la ținută, conștient de puterea lui uriașă. Și, ca orice husar, doamna Sasu rar umblă trează. Pilește. Pilește de stinge. E în stare să bea cât un regiment de artilerie cantonat în podgorii. Nu alege băutura. Bea orice în afară de apă. Zice că apa îi dă o stare de vomă. Nu face mofturi la calitatea băuturilor. De teama ei am încuiat parfumul și apa de colonie. Are și un iubit. Cam răscopt ca și ea, însă bine făcut. Cu un cap mai scurt decât doamna Sasu. Pe urmă îi lipsesc mustățile iubitei. Madam Sasu are niște mustăți de husar al secolului trecut.

Gloria râde. O privește pe Anda, mai mult goală decât îmbrăcată. Pielea ei lucioasă, catifelată, parcă seamănă cu cea de bizon. Trupul Andei, frumos modelat și foarte feminin, e plin de prospețime. Hotărât, Anda nu arată să fi atins douăzeci și șase de ani. Acum pare mai degrabă o copilă fericită. Nici Gloria nu prea știe ce să spună. Vorbește tot la nimereală.

— A venit și domnul Blank? Am adus cu mine un manuscris. Un fragment de roman, scris de Bogdan. Am stat mult acasă. Acum tata e bine. În București e cald. Aici a plouat?

Întrebările sunt multe, prea multe. Ele cer timp.

— Bogdan? tresare Anda. De unde până unde să scrie Bogdan un roman? Nu știam că-i scriitor. Mergem mâine la Luiza? Dar Bogdan? De ce n-ai venit cu el? Ai mâncat? Să-ți fac o cafea. Bem amândouă o cafea. Ești obosită?

Gloria a despachetat. Anda se învârte în jurul ei și nu tace o clipă. Însă nimic logic nu se leagă. Sunt prea bucuroase de revederea lor. Amândouă știu că mai târziu totul se va așeza pe un făgaș bun. Au nevoie doar de puțin răgaz să-și adune gândurile multe. Să-și facă destăinuirii.

Doamna Sasu a deschis ușa. În pragul ușii parcă s-a tras un zid. O vede pe Gloria. Mustața doamnei Sasu se subțiază, se lungește într-un zâmbet, iar dinții ei apar mari, puternici.

— Sunteți voinică, observă Gloria.

— Acum nu cine știe ce, se tânguiește, se izmenește husarul. Să mă fi văzut mata acum vreo doi ani. Acum doi ani am căzut într-o râpă. Am mai slăbit. Zău eram trează când am căzut în râpă. Alta rămânea lată acolo și nici țipenie de om împrejur. Chiar dacă s-ar fi aflat un om pe aproape, nu văd eu voinicul care mă poate scoate dintr-o râpă. La chestii d-astea e nevoie de cai de tracțiune. Cai mari, solizi. Mușchii mâinilor m-au ajutat să ies, că picioarele nu mă mai țineau. Eu, dacă beau o gură de tărie împotriva reumei... la mine totdeauna băutura se lasă la picioare. Am picioarele slabe. Însă mâinile sunt date naibii. În tinerețe am tăiat la copaci în pădure.

Anda a adus o sticlă de gin și un pahar. La vederea sticlei, mustățile husarului se saltă ca niște țepi de arici..

— Lasă paharul, domnișoară! De ce să-l murdărim? Iau doar un gât. O înghițitură mică împotriva reumatismului. Tare mă supără reumatismul. Doamne, dă bine! Ridică sticla doamna Sasu.

Anda pricepe strategia husarului. Dacă bea direct din sticlă înseamnă că și restul ginului va fi al ei. Mustățile doamnei Sasu se mulează pe sticlă. Se întind ca niște aripi de cloșcă atunci când își ocrotește puii.

— Ehe, domnișoarelor, să mai am eu douăzeci de ani! Eu aș ști cum să trăiesc. Cu vârsta asta omul se întâlnește o singură dată. Unde naiba s-a mai pomenit niște fete frumoase fără bărbați în jurul lor? Femeia fără bărbat e ca toporul fără coadă.

Mai trage o dușcă și se vaită chipurile de reumatism. Obrajii ei au prins culoare. S-a așezat pe un scaun. Scaunul trosnește sub ea.

— La douăzeci de ani, când ieșeam eu din casă, o companie se ținea după mine. Dar curvăsăreala nu mi-a plăcut.

— Ați fost măritată? se interesă Gloria.

— De două ori. Însă nu din dragoste. Nu prea am avut noroc.

— Adică niciodată nu ați iubit cu adevărat?

— Ba da, acum vreo douăzeci de ani. Am iubit un ardelean din Prundul Bârgăului. Era tăietor de lemne. Tăiam lemne cu el în pădure. La început nu prea mi-a plăcut de el. Arăta cam smochinit. Pe mine mă trăgea ața către bărbații voinici. Într-o zi îl iau eu la rost: „Mă, de ce n-ai venit aseară?” Se

vede că nu i-a plăcut tonul, fiindcă zice: „N-am avut chef.” Ei, domnișoarelor, eu nu sunt femeie rea, dar la mânie am fost iute. Îi ard o scatoalcă zdravănă. Credeam că o să se ducă de-a berbeleacul cât colo. De unde să știu că slăbănogul era atât de țeapăn? Scatoalca mea doar l-a urnit nițel din loc. Zice: „No, doamnă dragă, dumneata pălești să omori omul. Da’ a doua oară să nu mai dai. Ardeleanul numai o dată rabdă. A doua oară să nu mai dai, că dacă-ți ating o chiflă, auzi cum latră câinii din Prundul Bârgăului.” Zic: „Nu din Giurgiu?” Zice: „Nu, că și noi avem câini care latră fain.” Mă uit lung la el și mă gândesc să niu suflu în direcția lui și să-l ia curentul înainte de de a-l păli a doua oară. Îi mai ard o scatoalcă. Pe urmă îmi scapă el o chiflă. Ei, domnișoarelor, câinii din Prundul Bârgăului e drept că nu i-am auzit lătrând, însă fanfara regimentului de gardă niciodată nu mi-a cântat atât de frumos în urechi. Dau să merg drept spre el. Corpul meu mare nu știu ce naiba l-a apucat că bătea într-o pante. Parcă săltăm în buestru. Tobele și trombonul din urechile mele atacau finalul unui marș, însă auzeam clar și prăbușirea Ierihonului, cum spune sfânta Biblie, că a căzut piatră de pe piatră. Zic: „Hai la mama, frumosul mamei! Până azi nimeni nu a reușit să mă pălească așa. Vrei să ne cununăm?” Zice: „No, doamnă dragă, mie îmi placi. Ardeleanul când e plecat de acasă mai bate în dreapta și în stânga să vadă ce și cum. Eu sunt în vorbă cu o fată din Prundul Bârgăului. Ardeleanul niciodată nu-și ia vorba îndărăt.”

Fetele râd. Râde și doamna Sasu. Imaginația ei o cam luase pe arătură. Chestia cu ardeleanul era calul ei de bătaie. A povestit-o de zeci de ori la ocazii și de fiecare dată altfel.

Anda și Gloria au ieșit în curte cu o pătură. Vor face plajă. Picioarele lungi, bălane, ale Gloriei au nevoie de soare.

— Parcă ai fi un borcan de iaurt, râde Anda. Așa eram și eu acum două săptămâni.

Din locul în care s-au așezat se vede crucea de pe Bucegi. Fuioare de ceață curg de-a lungul văilor sau se subțiază peste vârfuri de păduri ca un caier la darac. Gloria vorbește despre Bogdan. Îi povestește Andei despre ultima ei vizită la locuința lui.

— Dar unde-i Bogdan?

— Pe front.

— Te-ai fi culcat cu el? Parcă așa am înțeles din spusele tale.

— Nu știu. Nu la asta mă gândeam. Îmi era tare dor de el. Îmi era și puțin teamă de el, fiindcă eu niciodată...

— Vrei să spui că tu niciodată nu te-ai culcat cu un bărbat?

— Da, asta am vrut să spun, roși Gloria. În seara aceea de septembrie când ne-am întors de la cârciumă, când ne-am sărutat, eu am trântit ușa odăii și am încuiat-o cu cheia. Eram contrariată, nemulțumită de mine. Multă vreme m-am tot răsucit în pat. Și totuși, parcă o forță nevăzută, mai tare ca mine, m-a îndemnat să deschid ușa. Am mers până lângă patul lui. Dar Bogdan adormise după o zi grea de muncă. Puțin a lipsit să-l trezesc. A doua zi am plecat de la el. Abia aștept să-i citești fragmentul de roman, schimbă vorba.

— Ție cum ți se pare romanul?

— Vorbim după ce îl citești.

— Dar la ce se referă titlul romanului? *Marile migrații* mă poartă cu gândul spre năvălirile barbare. E cumva un roman istoric?

— Vorbim după ce-l citești, zâmbi Gloria.

— Totuși ți-ai făcut o părere.

— Da. Un fragment de roman nu tocmai izbutit. Uneori a reușit să mă prindă, să mă emoționeze. Din păcate, multe idei valoroase sunt tratate fugar sau naiv.

Se simte lipsa lui de cultură. La creionarea personajelor folosește caricatura. Doar câteva linii fugare, ce îți sugerează esențialul. Când folosește metafora, aceasta totdeauna este surprinzător de proaspătă, de originală. Se simte stofa de scriitor autentic. Și se mai simte ceva: pe lângă un stil viguros, autorul se pare că este nițel comunist sau în orice caz cu vederi de stânga. Contradicțiile dintre clasele sociale din România ocupă un loc central în roman, dar ele sunt tratate naiv. Dacă ai citit romanul *Martin Eden* al lui London, îți dai seama că Bogdan uzează cam de aceleași elemente pentru a pone gri burghezia. Bogdan are nevoie de studii temeinice. Acum el încă nu înțelege burghezia.

Capitolul 10

Un soldat bătu într-o dimineață la poarta lui Oțotoțoc. În uniformă lui ajustată pe corp, frumos călcată, cu bocancii lustruiți, soldatul nu prea arăta că vine de pe front.

— Așa vă îmbrăcați pe acolo, domnule Chihaia? îl privi ironic Oțoțoc. Eu credeam că pe front...

— Da, domnule, pe front e boierie curată. Dacă ar ști civilii ce-i acolo, mi-e teamă că ar da buzna peste noi. Dar avem noi grijă să nu ne facem reclamă. Să nu prindă de veste și alții. Știți cum e pe front? Deșteptarea se dă pe la ceasurile opt. Unii mai leneși nu se mai trezesc deloc. Vine frizerul, ne bărbierește cu perdaf, totdeauna cu perdaf, facem o baie, punem esență de brad în apă, mascurul ne trage pe mâini, pe picioare, pe spate, iar masajul se face numai dinspre exterior către inimă. Niciodată invers. Adică numai în direcția circulației sângelui. E o chestie! Cu șervetul într-o mână și cu lista de bucate în alta, majordomul așteaptă respectuos până ce catadixim să ne arătăm preferința în privința micului dejun. Cât stăm la micul dejun, inamicul ne distrează cu focuri de artificii. Nimeni nu face economie. Economia este cusurul numărul unu al bietului civil. Care civil s-ar încumeta la atâta risipă încât să omoare un om cu zece salve de artilerie? Care civil ar aprinde o pădure cu o mie de proiectile? Civilii sunt prea meschini. Ei încep să se gândească la faptul că o pădure crește în zeci și sute de ani. Noi, cei de pe front, de dragul spectacolului, nu ne batem capul cu fleacuri. Cel mai al dracului, cel mai crud civil, când se supără pe semenul său îl înjură sau îi arde un pumn între ochi, ori îl omoară cu un foc de pistol. Pe front e altfel. Pentru un singur om se trag salve de tun, mii de cartușe de mitralieră, ca să nu. Mai pomenim despre prăpăditele puști care au devenit surogatele frontului. Pe front nimeni nu mai bagă în seamă un biet foc de pușcă. Numai grandiosul are importanță. Parcă te simți măgulit când se trag asupra ta mii de salve. Pe la ora zece dăm un atac. Fumăm o țigară și plecăm la randevu cu inamicul. Uneori facem atacul în zori, dar asta numai când am avut o noapte proastă de insomnii și coșmar. După coșmar, omul totdeauna se scoală mai devreme. Atacul pentru mine e ca un spectacol, trebuie să aibă stil. Mie nici pianul nu-mi place când este dezacordat chiar dacă la el cântă un virtuoz. Pe urmă, detunăturile de tun înlocuiesc zgomotul tobelor. Brandurile, mitralierele și puștile încep să cânte ceva mai târziu. Dacă închizi ochii și știi să ascuți, dacă ești meloman, ai impresia că asiești la o simfonie. După un timp se aude corul bărbaților. „Ura, ura, ura!” Din păcate corului îi lipsesc vocile sopranelor și altistelor. Cornul poate fi înlocuit prin zgomotul aruncătoarelor de flăcări defecte, dar vocile femeilor nu. Și încă ceva: în corul bărbaților se aud

uneori stridențe. Mulți dintre coriști, cine știe din ce pricină, atacă un punct culminant al simfoniei cu falseturi, cu diezi sau bemoli în plus ori în minus, își slăbesc vocea și chiar tac. Atacul se petrece exact ca într-un film. Unii cad, alții nu. După masa de prânz ni se servesc havane și cafeluțe. Stăm la taclale. Comentăm atacul și simfonia lui. Ne gândim și la bieții civili care nu au avut ocazia să-l vadă. Însă cel mai frumos este noaptea. Peste noapte se trage mult cu tunurile. Priveliștea devine pur și simplu încântătoare. Artificiile de la sărbătoarea de Zece mai sunt un fleac. O mizerie. Uneori proiectilele aprind un sat. Nu aveți idee, domnule Oțoțoc, ce frumos arde un sat. Ești departe. Nu auzi trosnetul caselor, ei doar îl ghicești. Când bate vântul, flăcările se apleacă într-o parte sau alta, ca la horă. La lăsata Secului, pe la țară, se aprind urlălii. Fleacuri! Focul urlăliilor ține puțin. Un sat e altceva. Poate să ardă o noapte întreagă. Pe oamenii satului aprins nu-i vezi. Îi bănuiești doar. Dar pentru ei, pentru case, nimeni nu-ți prezintă o factură. Credeți că niciodată nu se vor prezenta niște facturi? Adică nu le va achita nimeni niciodată? Eu mă îndoiesc de asta. Cineva va trebui să plătească. Noi, cei de pe front, nu ne gândim la facturi, la case, la oameni. Soldatul de pe front devine egoist. E ca un boier grijuliu pentru averea lui. Iar averea soldatului este viața sa. Când ne atacă aviația, priveliștea devine unică. Avioanele seamănă cu niște păsări care planează molcom. Printre ele se sparg nori mici de fum. Cerul curat de deasupra lor pare la fel de blând ca și altădată. Bombele cad cu bufnituri aspre. Bulgări de pământ sar ca niște claponi grași fără destulă putere în aripi. Se saltă nițel și revin, conștienți parcă de neputința lor. Uneori rămânem tare puțini. Mulți dintre noi se duc. Vin alții în locul lor. Cei care vin proaspeți sunt foarte stingheri la început. Nu pricep simfonia, iar la atac n-au stil. Au nevoie de timp pentru asta. Mă vedeți elegant, domnule Oțoțoc? Am venit într-o delegație cu comandantul companiei. Acum regimentul nostru a intrat în refacere. Într-o săptămână va fi din nou pe linia întâia. Ieri am dat aici peste o femeie miloasă. Atât de miloasă încât s-a ocupat întâi de mine apoi de straietele mele. Mi-a dat și mâncare grasă și țigări. Mâncarea grasă a civililor mi-a făcut rău peste noapte. Noi, acolo pe front, suntem foarte cuprinși de sobrietate la mâncare. Ținem dietă. O dietă bună, o viață sănătoasă! Cel puțin așa. Am citit cândva o lozincă dintr-o revistă medicală. Știa el medicul ce știa.

— Pofțiți în casă, domnule Chihaia!

— Nu, mulțumesc, sunt grăbit! Mă așteaptă doamna miloasă. Pe front, când vorbim despre femei rar ne gândim la chipurile lor. Uniforma militară și frontul fac din cel mai nărod civil un om practic. Pentru el mâncarea înseamnă forță. Pământul, un prieten ce te apără adesea. Femeia — coapse, fund și țâțe. Camaradul, frumos, urât, deștept, prost — omul de alături care te ajută ajutându-se pe el. Vremea rea, inamicul numărul unu. Dușmanul, un individ necunoscut, cu care ai fi putut să devii prieten. Casa, ceva vag. Ceva ca un vis irealizabil. Cele mai dese gânduri? Să tragi în inamic înainte de a ști cum arată la chip. Asta e. Păcat! Pe front noi nu avem timp. Nici inamicul nu are timp. Cu totul altfel ar fi dacă am avea timp. Dacă în loc să tragem întâi, am avea răgaz să ne întrebăm unii pe alții de nume, de profesie, de vârstă, de copii, despre locul de obârșie, despre familie, neveste, iubite și alte lucruri d-astea. Să ne arătăm unii altora poze de familie, scrisori de la neveste sau iubite, ar fi o chestie. Să fumăm o țigară împreună, să ne certăm pe chestii de fotbal, să discutăm despre femei sau despre pescuit. Dar nu avem timp, fiind că pe front numai iuțeala contează. Pe inamic îl omori, fără să știi nimic despre el. Nici măcar nu ai ceva împotriva lui. Soldatul este mai altfel decât un civil. Soldatul omoară nu la mânie ci ca să-și apere viața. Despre caporalul Bogdan ce să vă spun? E sănătos. Scrisoarea lui poate că vă spune mai mult. La revedere, domnule Oțoțoc! Eu vă cunosc bine din spusele lui Bogdan. Mi-a vorbit mult despre dumneavoastră. Altfel nu-mi dau drumul la gură. Acum este mai bine să înjuri în gând. Să faci politică în gând. Pe front, soldatul nu gândește la ce va face azi sau mâine. Gândesc alții pentru el. Dar în clipa în care soldatul intră printre civili, ceva se petrece cu el. Începe să vorbească, să gândească la fel cu civilii. De-a lungul veacurilor soldatul totdeauna a plătit oalele sparte. Numai facturile lui n-au fost achitate vreodată. Tare multe facturi au adunat soldați! În sufletul lor de-a lungul timpului. Oare aceste facturi ale soldaților chiar nu le va achita nimeni?

*

Cu scrisoarea lui Bogdan în mână, Oțoțoc s-a așezat la umbra unui vișin. Sub vorba adesea ironică a soldatului Chihăia, Mitică a înțeles ceva din starea de spirit a trupelor de pe front. Dar aceeași stare de spirit se simte și aici, în Capitală. Pe față, oamenii nu îndrăznesc să cârtească. Dictatura lui Antonescu a devenit atât de rigidă, încât chiar pentru un fleac poți fi internat în lagăr, în închisoare sau trimis pe front în linia întâi. Cozile la

alimente au devenit o priveliște obișnuită acum. Și încă este bine dacă ai bani să stai la coadă. Să cumperi ceva. Orice, numai să cumperi ceva. În marele golf bucureștean foametea și-a întins colții. Buzăii și cei din familia Carabă au plecat undeva la țară, prin Vlașca. Mitică i-a văzut cum părăsesc strada Fecioarei în șir indian și o clipă și-a imaginat intrarea lor într-un sat oarecare. De la Carabă au venit vești. A fost mobilizat în orașelul Renii. Acasă au mai rămas doar Leta și Dinu. Ce or fi mâncând ei oare? Mitică i-a vândut lui Fane Ologu o parte din grădina casei. Vreo opt sute de metri pătrați. Dar banii se duc iute. Alimentele sunt scumpe. A luat pe grădină cincisprezece mii de lei. Baraca lui de tir stă mai mult închisă. Nimănu-i arde acum de așa ceva. Femeia lui Greceanu i-a spus că bărbatul ei a fost arestat și de o lună se află în lagărul de la Târgul Jiu. „Iată unde Mau dus pe Sandu Greceanu ideile lui comuniste, gândi Oțoțoc. În vremuri atât de grele, cu nemții aici peste noi, să faci politică înseamnă să fii propriul tău dușman. Totuși, admir dârzenia și încrederea acestui om în ideile lui eu, să mă ia naiba, nu mai sper nimic, nu mai cred în nimic. Dacă am ajuns să-mi vând grădina casei ca să nu murim de foame, în ce să mai cred? Ce să mai sper?” Mitică a împrumutat-o pe nevasta lui Sandu cu două mii de lei. Are copii, îi este milă de copii când îi vede atât de slabi. Va trebui să meargă până la casa lui Carabă. Să-i dea Letei vreo cinci sute de lei. Cei doi frați, încă ucenici, pot muri de foame. Acum nimeni nu mai vinde alimente pe datorie. Pe Leta, Mitică a văzut-o de dimineață, când fata pleca la lucru. De sub bluza și fusta ei se ghiceau umerii ascuțiți și șoldurile pronunțate ca niște capete de aripi. Fața ei frumoasă s-a subțiat, iar gâtul parcă i s-a lungit nefiresc de mult.

Mitică desfăcu scrisoarea lui Bogdan.

„Dragă Mitică, aici a plouat vreo patru zile. Ploile de vară sunt calde. Când te plouă vara puțin îți pasă. Dar să stai în ploaie zi și noapte, să o auzi cum lovește neconținut în casă, să simți că hainele de pe tine și-au întreit greutatea, că din bocanci se aude la fiecare pas un zgomot de apă, îți vine să-ți ieși din minți. Nu ai nicio speranță că te usuci undeva, cândva. Lipsa de speranță ne scoate din minți. Când explodează obuzele în jur apa țâșnește noroioasă ca din fântâni arteziene necurățate de veacuri. Mărșăluim, cu mici întreruperi. Niciodată nu știi încotro mergi. Se ordonă scurt: «La dreapta, la stânga, înainte, înapoi!» Ceva ce aduce, ceva ce sună a «hăis» și a «cea». Trecem adesea prin uriașe lanuri de secară ne secerată.

Boabele au căzut din spice. Uneori găsim boabe de secară. Le mestecăm din mers. Marmidele noastre cu mâncare totdeauna se pierd pe undeva. Însă nu foamea ne tulbură mai rău, ci oboseala. De multe ori adorm câteva clipe în mers. Picioarele mă poartă aiurea. Tresar și revin în coloană. Și plouă. Coloana noastră seamănă cu un grup de bețivi. Ne clătinăm în mers ca bețivii. Ne oprim, săpăm șanțuri de apărare, ațipim pe lopeți, comenzile aspre ne înviorează o clipă, numai o clipă. Noroiul se lipește de noi ca o a doua haină, ca o a doua piele. Degeaba te speli în băltoace. De ce am săpat șanțuri? Nu știe nimeni de ce. Le lăsăm în urmă sau în dreapta, în stânga, ce importanță are? La început, când ne bombarda artileria, ne făceam una cu pământul. Acum, exploziile proiectilelor nu mă mai impresionează. Aș vrea să dorm. Mă arunc la pământ din pură obișnuință. Din reflex. Până și viața a început să-mi fie indiferentă. Ah, dacă aș putea să dorm! Acum parcă am o altă viață, ce de fapt nu-i a mea. Mi-e somn în permanență. Mărșăluim de prea multe zile. Simt că aș putea să dorm o lună. Mărșăluim, săpăm șanțuri și plouă. A stat ploaia. Am intrat într-un sat. Puțini oameni sunt în sat. Mai mult femei blonde și copii blonzi. Grăiesc o limbă necunoscută. Numai privirile copiilor au același grai de peste tot. Ce să le dau? Și eu sunt la fel de flămând! Să-i mângâi? Mângâierile folosesc acum ca ciomagul în mâna mortului. Am intrat în sat. Dar în sat iau intrat alții înaintea noastră. Casele sunt ocupate, grajdurile, șurile sunt ocupate. Unele case așteaptă musafiri: Statul major al diviziei, generalul și ofițerii superiori. Ce bine că ne aflăm într-un sat!

Se poate dormi chiar într-o șiră de paie. A ieșit soarele. Ne vom usca hainele la soare. Crezusem că niciodată nu va mai ieși soarele. E cald. Razele soarelui ne mângâie plăcut. Noroiul s-a uscat pe față. Ne privim unii pe alții. Nu mai știm unde este granița dintre noroi, straie și piele. Speranța unui somn bun ne-a înviorat. Ne căutăm culcușuri. Am găsit o claie de coceni. E bună și claia de coceni. Paietele le-au luat cu asalt alții înaintea noastră. Ne împleticim spre coceni. Căpitanul Leoveanu îi ordonă lui Felecan să-și adune plutonul. Adio somn. Ne întoarcem pe drumul pe care am venit. Tunurile noastre s-au împotmolit undeva de-a lungul drumului. Trebuie să le aducem. Să împingem cu umărul, cu dinții, cu sufletul. Lângă mine, Chihai, veselul Chihai, ironicul Chihai, a adormit cu fruntea pe tun. E de mirare cum nu cade pășind în urma tunului, târât de tun. Razele unui soare fierbinte ne moaie, ne macină ultima rămășiță de vlagă. Felecan

se uită la mine, dar sunt sigur că nu mă vede. Ochii lui subțiați, parcă la comandă, au ceva gol în ei. Felecan se împleticește. Pașii îl poartă aiurea. Știu sigur că doarme în mers. Satul este din nou aproape. Îi vedem primele case. Tresărim. Printre case cad proiectile. De undeva din față, de dincolo de sat, rușii bombardează temeinic. Un artilerist spune că sunt tunuri grele. Le recunoaște după zgomot. În jur se aud comenzi. Tunurile noastre s-au așezat în poziție de tragere. Trag peste sat. Acum de mine nu mai este nevoie. Mă culc în noroiul din spatele tunurilor. Cineva trage de mine. Chihaia. Plecăm. Bubuitul tunurilor a încetat. Cât am dormit oare? Soarele a rămas în același loc. Deci am dormit câteva clipe. Morții și răniții sunt mulți. Câți oare? Nu-i numără nimeni. Cine are timp de o numărătoare? Coloana celor vii trece prin mijlocul satului. O ajungem din urmă. Coloana se clatină în mers ca un gard șubred în fața unui vânt puternic. Felecan mi-a spus în taină că mărșăluim pieziș prin câmpie, spre sud. Rar întâlnim sate. Nu știu cum se face că satele totdeauna sunt în dreapta sau în stânga noastră. O coloană motorizată germană a trecut pe lângă noi. A intrat într-un sat. Straiele aliaților sunt curate. Pe ale noastre încă nu s-a uscat noroiul. Mirosim a acru. Din mașinile aliaților se simt aro me de mâncare. Trec pe lângă noi și se pierd către sat. Acum înțeleg de ce nu avem noi loc să ne odihnim prin sate. S-a întunecat. Suntem din nou în linia întâi. E mai bine în linia întâi decât în spate. În spate mărșăluiești fără întrerupere. În linia întâi poți să dormi. Comandanții ne ordonă să isprăvim săparea șanțurilor de apărare înainte să apară luna. După pregătirile care se fac, Felecan mi-a șoptit că mâine în zori atacăm aproape sigur. Însă clar nimeni nu știe. Nici chiar sublocotenentul Felecan. A ieșit luna. În șanț, oamenii s-au lăsat pe vine. Au adormit chirciți pe vine, cu spatele proptit în pământul bun și reavăn. Artileria inamică ne-a reperat. Trage asupra noastră fără încetare. Puțin ne pasă. Dormim. Când te așezi să dormi, parcă totul se reășează în tine molcom și blând. Mulți dintre noi mor în somn. Comandanții ne lasă să dormim. Trebuie să prindem puteri. Și ei au nevoie de odihnă. M-am trezit. Luna luminează ca ziua. Buza șanțului a căzut peste mine. Când oare? Sunt îngropat pe jumătate. Pământul bun, reavăn, stă pe mine ca o pătură mare. De-a lungul șanțului, oamenii par niște mușuroaie. Se aud glasuri. Au sosit marmidele cu mâncare. Privesc în jur. Mușuroaiele au început să se agite. Se mișcă. Altele au rămas încremenite. Lângă mine, pe pământul de lângă mine, văd un picior de la genunchi în jos. Un ciot cu moletieră și bocanc.

Vaietele s-au întetit. De fapt ele se aud clar numai între două explozii de proiectil. Se apropie zorile. Pe cerul curat, roiuri de stele clipesc tainic și blând. De-a lungul frontului e liniște. Răniții au fost cărați undeva în spate. Felecan este lângă mine, în dreapta, iar Chihăia în stângă. Felecan are țigări. Fumăm. E liniște. Doar trasoarele mai spintecă cerul din vreme în vreme. Suntem numai noi trei lângă pușca mitralieră. Fumăm. Cu voce scăzută, Chihăia ne recită una din poeziile lui. O poezie ciudată, cu iz metalic parcă printre cuvinte. Metafora lipsește aproape cu totul. Și totuși, poezia mă înfioară. Poezia lui e ca un țipăt continuu de revoltă. «Ești comunist?» îl întreabă uluit Felecan. Chihăia râde. Numai unul ca el este în stare să râdă acum, aici «Pe dracu' domnule sublocotenent! Râde Chihăia. M-a mai întrebat cineva odată dacă sunt comunist. Un comisar de la Iași m-a întrebat. Eu n-am văzut în viața mea un comunist. Sau poate că am văzut însă nu scria pe fruntea lui că-i comunist.» îl credem. În fond de ce nu l-am crede? «Cu o astfel de poezie, zice Felecan, poți ajunge la Curtea marțială.» «Ar fi o chestie, râde Chihăia. Scap de front. Domnule sublocotenent, ce-ar fi să o recit mâine în fața companiei?» «Ești nebun! Nici la Curtea marțială nu mai ajungi. Te împușcă undeva pe aici, prin spatele frontului.» Se crapă de ziuă. Artileria noastră a început să urle pe neașteptate. Pământul parcă se dă în. Leagăn cu noi. După exploziile proiectilelor, abia acum văd liniile inamicului. Adică atât cât se poate vedea. În stânga liniilor rusești și mai în urma lor, zăresc un sat cu case albe, povârnit pe o coastă de deal nu prea înalt, în dreapta sunt niște râpe, o lizieră de pădure poate din mesteacăn după coaja albă-cenușie a copacilor, un platou vălurit, iar la baza platoului un râu sau o baltă cu păpuriș mult. Azi va fi greu pentru noi. Tunurile rușilor trag primele salve pentru reglarea tirului. Proiectilele trec peste noi. A doua salvă scutură șanțurile noastre din temelii. Rușii totdeauna au avut o artilerie formidabilă. Cel puțin aceasta este părerea căpitanului Leoveanu. Comandanții ne-au dat ordin să urinăm. Asta înseamnă că vom ataca sigur. Câți dintre noi vor mai apuca oare sfârșitul zilei?

De trei zile regimentul nostru a intrat în, refacere. Suntem undeva în spatele frontului. Ultimul atac a redus efectivul regimentului la jumătate. Se aude că ne vor veni recruți. Facem baie și despăduchere. Etuvele sunt puține. Păduchii sunt mulți. Fierbem hainele. Păduchii parcă au zece vieți. Găsim păduchi până și în căptușeala bocancilor. Avem inspecție. Chihăia se scarpină în front. Căpitanul Leoveanu își încruntă sprâncenele. Colonelul

Dumitrana a ajuns lângă noi. «Ai păduchi?» «Să trăiți, domnule colonel, o mie opt sute șazeci și șapte de păduchi!» «Te-ai apucat să-i numeri?» «Nu, domnule colonel. Am făcut socoteala pe centimetru pătrat. E un calcul cam dificil, dar fără greș.» Dragă Mitică, ăsta este Chihai. Face haz din orice. Colonelul râde. Chihai are tupeu. «Domnule colonel, știți bancul ăla cu păduchele din gara Buhuși?» îl povestește. Dumitrana e în delir: Chihai are stil la spus bancuri. Dumitrana mereu îl cheamă în birou pe Chihai. Acolo se spun multe bancuri cazone iar vioara întâia este soldatul Chihai. Căpitanul Leoveanu va pleca la București în delegație. Din câte am auzit, cred că îl ia și pe poet cu el. Aici, pe lângă Chihai ne mai lipim și noi de câte ceva bun. Trăim mai bine. Așa un bine! Vorba unui evreu. Fumăm adesea din țigările colonelului sau ne lipim de câte o pâine. E un mister cum poate să facă rost Chihai de pâine. Pâinea a devenit rarisimă pe aici. Dimineața primim un calup de mămligă și o cană cu surogat de cafea. La prânz și seara tot câte un calup de mămligă. În schimb o duc bine aliații. La ei poți să vezi pâine albă, ciocolată românească Zamfirescu, rom românesc, conserve românești, pături mai bune, haine mai bune și mai ales au mașini. Noi mai mult cu căruțele ne cârpinim. Ceva nu prea merge între noi și aliați. Ceva scârțâie. Soldații noștri au ochi să vadă bunătățile nemților și adesea înjură printre dinți. Antonescu spune: — «Totul pentru front!» Dar pentru frontul cui? Al nostru sau al nemților? Deocamdată, noi răbdăm iar ei fac risipă.

Felecan era gata-gata să o încurce. Într-o dimineață, pe front, atacau rușii. Eram pregătiți să-i așteptăm, dar nu din direcția unor râpe. Iscoadele noastre au adus știri că ei vin de undeva din stângă. Căpitanul Leoveanu poate fi socotit orice, dar nu fricos. Niciodată nu l-am văzut ferindu-se de locurile primejdioase. Pe neașteptate ies dintre râpe vreo două batalioane ale inamicului și atacă pe flancul drept. Mare surpriză pentru noi. Spre noua poziție de tragere mitralierele noastre aveau un dâmb în față. Deci nu puteau folosi la nimic. «Domnule căpitan Leoveanu! Strigă Felecan. Dați ordin să aducă mitralierele pe buza dâmbului». Postul de comandă era departe. Firele telefonice au fost rupte de tirul artileriei inamice. Colonelul Dumitrana vedea primejdia, însă era prea departe de noi. Leoveanu se uita către liniile rusești ca paralizat. Privea uluit. «Scoate, domnule, mitralierele! Zbieră Felecan.» în bătaia gloanțelor, Leoveanu ședea perplex. «Mă boue, nu auzi! Urlă Felecan. Scoate mitralierele în Paștele mă-tii!» La

înjurătura lui Felecan, Leoveanu parcă s-a trezit dintr-o dată. «Vei da socoteală!» atât i-a spus pictorului. Apoi a ordonat aducerea mitralierelor pe buza dâmbului. El și Felecan i-ați împins pe trăgători într-o parte și au început să tragă. Am scăpat oa prin urechile acului. Colonelul s-a apropiat de noi împreună cu locotenentul Smaranda, care îi ieșise înainte. Locotenentul auzise înjurătura lui Felecan. Eram siguri că locotenentul raportase despre grava ieșire a lui Felecan. Smaranda nu-i băiat rău, dar foarte militaros. El zice că în chestii de disciplină nici pe taică-su nu l-ar ierta. Că pe front o armată disciplinată totdeauna are mai puține pierderi. Fața colonelului a devenit pământie. Îi cheamă pe ofițeri la el, totuși nu suficient de departe. Auzim tot ce se discută. Suntem îngrijorați. Tragem cu urechea spre Leoveanu. «E adevărat, căpitane?» întrebă colonelul vizibil cătrănit. Noi așteptăm cu sufletul la gură. «Nu-i adevărat, domnule colonel», minte senin Leoveanu. Fața lui Dumitrana se îmbujorează de plăcere. Lui nu-i convine să se audă astfel de lucruri la divizie. Știe că locotenentul nu minte. Scena a văzut-o și el prin binoclu. A văzut ezitarea lui Leoveanu. «Asta e, dragă Smaranda, spune colonelul, ți s-a părut că auzi o înjurătură.» «Dar au auzit și soldații celor două plutoane», insistă Smaranda, fiindcă nu dorește să treacă drept intrigant sau mincinos. Colonelul s-a întristat din nou. Nu știe cum ar putea ieși din încurcătură. Noi simțim asta. Dacă ne întreabă pe noi, Smaranda ia sigur plasă. «Soldat Chihaia, tu ai auzit ceva? Îl întreabă colonelul Dumitrana cu o nuanță a glasului din care înțelegi că dorește să audă un «nu» categoric. «Da, domnule colonel, am auzit înjurătura, ia poziție de dreptți Chihaia. Domnul locotenent Smaranda era la vreo douăzeci de pași de aici. Și dânsul...» A înnebunit oare Chihaia? «Adică domnul căpitan a fost înjurat?» pică din al nouălea cer colonelul. «Să trăiți, domnule colonel, n-am spus asta! Am vrut să spun că domnul sublocotenent Felecan m-a înjurat pe mine.» «Ei da, asta-i altceva, îl privește cu dragoste colonelul. E cu totul altceva.» Uluiorul răspuns al lui Chihaia nu numai că limpezește lucrurile, ci îl scoate din încurcătură și pe locotenentul Smaranda. Leoveanu și Felecan au fost citați pe ordin de zi pentru că au reușit să respingă acel atac prin surprindere.

Dragă Mitică, prietenul meu Chihaia pleacă mâine spre București. El îți va aduce scrisoarea. Prin poștă ți-aș fi scris numai nimicuri. Cenzura militară înhață toate scrisorile în care se trece dincolo de: «Sunt sănătos»,

ori: «Vă sărută al vostru cutărică.» Mă bucur pentru poet. Mă bucur că poate face o plimbare la București. Cred că o să-ți placă omul. În materie de ironii doar tu îl egalezi. La el asociațiile de idei te cutremură. Totdeauna sunt nebănuite ca un glonț rătăcit. Ieri l-a întrebat colonelul: «Mă Chihai, vrei să vii ordonanță la mine?» «Sincer, domnule colonel?» «Sincer.» «Nu pot. Mi-e frică de nevastă-mea. Dumneavoastră știți că într-o căsnicie nevasta este mai mare în grad ca un general de divizie. Când am plecat de acasă nevastă-mea mi-a zis: „Bă, să nu te prind fofilat undeva prin spatele frontului sau ordonanță sau furier, că te ia dracu’! Mie să-mi vii de pe front cu un piept de decorații!”» «Ești însurat, Chihai?» «Nu, domnule colonel.» Acesta este prietenul meu Chihai, dragă Mitică.”

*

Spre prânz căldura și-a proptit pirostriile deasupra Bucureștilor. Chiar și în umbra deasă din curtea doamnei Mărgelatu căldura pietrelor încinse adie ca vâpaia unui rug uriaș. Fața uscată a bătrânei doamne s-a înroșit, iar transpirația îi stăruie pe frunte asemenea bobițelor de rouă.

— Zău că aș pleca undeva la munte, murmură doamna Mărgelatu. Ai fost vreodată la munte? O privește leneș pe Chira.

— Am trecut cu trenul.

Lângă poartă, un soldat înalt cât o grindă încearcă să intre. Chira a tresărit. O clipă a crezut că-i Felecan. Soldatul are fața veselă, parcă lipsită de griji. Bocancii lui cu ținte fac pietrele să țipe strident.

— Săru mâinile! Sunt soldatul Chihai Virgil. Am o scrisoare pentru doamna, adică domnișoara Chira Ioana.

— Ia loc, tinere! îl îmbie doamna Mărgelatu. De la Felecan aduci scrisoarea?

— Da, doamnă.

— Ia loc! O să prânzești cu noi. Până ce aducem la masă poate că ne povestești câte ceva de pe front.

— Mulțumesc, doamnă! Eu sunt în delegație. Am venit eu comandantul companiei. Trebuie să zbor să-l întâlnesc pe domnul căpitan. Plecăm în seara aceasta. Apoi mai am de predat o scrisoare în strada Batiște.

— Măcar o dulceață, stăruie bătrâna doamnă. Ce face Felecan? Cum este pe front?

— Dar cine a văzut frontul, doamnă? râde Chihai. De la începutul războiului suntem cantonați într-un sat cu vii multe. Au început să se coacă

strugurii.

Nerăbdătoare, Chira a citit scrisoarea lui Felecan. Bocancii soldatului bat ritmic pe asfaltul de la poartă, iar zgomotul scade treptat.

— Ce scrie pictorul nostru? se interesează la fel de nerăbdătoare bătrâna doamnă.

— Pofțiți! îi întinde scrisoarea Chira. El totdeauna scrie puțin. Mă bucur însă de vești. Felecan spune, ca și soldatul de adineaori, că încă nu a văzut frontul și că se plictisește undeva într-un sat din Moldova.

Doamna Mărgelatu și-a pierdut ochelarii. A îndepărtat mult scrisoarea de ochi, dar literele parcă joacă între ele ca la horă.

— Mâncăm în curte?

— Da, doamnă. Aduc eu îndată la masă.

Mai spre seară, Mitică Oțoțoc le făcu o vizită. Chira citi contrariată scrisoarea lui Bogdan și rămase multă vreme pe gânduri.

*

Personalul de Brașov a intrat printre munți. La fereastra unui compartiment de clasa a treia, Chihaia a încropit un cântec. Îl lăläie încet, în surdina. Pe pantele abrupte ale Câmpinei și Brezei se văd nenumărate livezi de pruni. Aerul a căpătat un iz plăcut, aspru. În compartiment două femei grase discută despre niște lână. Bagajele lor arată cât ale unui batalion. Cel puțin așa gândește Chihaia. De la lână, femeile au trecut la criza de alimente, dar se opresc și cată iute spre soldatul de la fereastră. Soldatul ciută. Vocile femeilor, coborâte acum cu cel puțin un semiton, stăruiesc asupra crizei de alimente. Chihaia e vesel. Glasurile femeilor ajung la el ca un bâzâit de bondar nehotărât. Plecarea din București s-a prelungit cu patru zile. Căpitanul Leoveanu i-a dat voie să meargă la Sinaia. Acasă la domnișoara Gloria Vaida, Chihaia a găsit o slujnicuță nostimă și dată dracului. El de multe ori și-a închipuit că femeile durdulii sunt mai îngăduitoare cu bărbații decât slăbănoagele. Slujnicuța e durdulie și dată dracului. Când a încercat el să demonstreze că paturile în general pot folosi nu numai la dormit, durdulia parcă a luat foc și l-a dat afară.

„Fir-ai al naibii, Chihaia! Gândește el mucalit. Delegațiile îți priesc. Întâlnirile cu civilii au bucuriile și neajunsurile lor. Una caldă, una rece. Păcat de slujnicuță durdulie. E nostimă. Cred că am luat-o prea iute. Ea nu știe că soldatul totdeauna este în criză de timp. Că trebuie să facă totul în

viteză. Bine că nu mi-a scos un ochi. Sau poate că nu e bine. Până și răul are avantajele lui. Un soldat chior ar face mare impresie printre civili.”

*

În costume de plajă, Anda și Gloria au ieșit pe terasa vilei. Soarele de dimineață se dezmiardă nerușinat în ferestre, prin rariști de pădure, pe acoperișuri, dându-le strălucire. Petele de lumină alunecă blând, se mută parcă pipăind terenul dintre copacii mulți în jurul vilelor. Un soldat urcă agale. S-a oprit lângă o poartă scundă. Dimpreună cu el s-a oprit și scrâșnetul pietrelor de sub bocanci. Anda Blank și-a coborât privirile uluite asupra soldatului.

— Unde te uiți? o întreabă Gloria cu ochii subțiați de puterea luminii.

— La un *cowboy*. Știi tu cine s-a oprit la poarta vilei noastre? John Wayne.

— Pentru tine, râde Gloria, toți trecătorii au câte un corespondent în rândul actorilor de film.

— Poate. Însă tipul de la poartă, adică soldatul de la poartă, este leit John Wayne. Privește!

— Hm! Ai dreptate. Se pare că pe noi ne caută.

— Ce doriți, domnule? s-a aplecat Anda Blank peste balustradă.

— O caut pe domnișoara Gloria Vaida.

— Intrați! Urcați scările! Toate ușile sunt deschise.

— Mi-ar place să urc, să fac un salt direct pe terasă, rid ochii mici ai lui Chihăia. Nu cumva acolo sus este raiul? Îngerii îi văd clar, însă lipsește poarta raiului.

— Dacă vorbiți așa, mi se pare că sunteți un tânăr plin de păcate, zâmbește Anda, uimită de vorbele îndrăznețe ale soldatului.

— Și eu cred la fel. Evlavioșii totdeauna privesc în pământ cuprinși de o sfântă cucernicie. Numai păcătoșii își îndreaptă privirile lacome asupra îngerilor.

— Interesantă părere! se prinde Anda în jocul vorbelor și simte cum o cuprinde veselia. Totuși va trebui să intrați în rai pe ocolite. Întâi pe scară, apoi prin odăi.

— Dar în Biblie scrie negru pe alb că numai drumul drept duce la rai.

— Să nu ne luăm chiar după tot ce s-a scris sau se scrie, răspunde încântată Anda.

În vreme ce țintele bocancilor îndeamnă treptele de piatră să cânte strident, fetele se îmbracă.

— Deci pe tine te caută *cowboy-ul*, râde Anda Blank. Ei bine, înseamnă că azi vom vedea în premieră un film cu John Wayne și Gloria Vaida sau invers. Adică zic despre nume. Începutul, filmului îmi place, dialogul cu *cowboy-ul* este vesel, optimist, iar peisajul de munte mi se pare încântător. Spre final, aproape toate filmele cu *cowboy* au o scenă de dragoste. Scena sărutului. *Cowboy-ul* nu prea știe să sărute și apucă gura iubitei ca un malaxor. Atenție, draga mea, la sărutul *cowboy* ului. Vreau să rămâi întreagă. Mai are lumea nevoie de tine.

Gloria își privește prietena zâmbind. Veselia Andei prea s-a pornit ca o avalanșă. Dinspre ușa de la intrare se aude vocea doamnei Sasu. Vocea husarului este aspră.

— Șterge-ți picioarele, mă băiete!

— Nu pot. Sunt încălțat, răspunde *cowboy-ul*.

Hohotul de râs al fetelor curmă discuția. Anda și Gloria își trec mâinile prin păr. Chihaiia știe că gestul acesta este în firea oricărei femei la apariția unui bărbat.

— Sunt soldatul Chihaiia Virgil, se înclină oaspetele. Dumneavoastră sunteți domnișoara Gloria Vaida. Vă recunosc după părul blond. Prietenul meu Bogdan, v-a descris cu zgârcenie. Adică nu mi-a spus că sunteți frumoasă. De la tăcutul Bogdan, de la meditativul Bogdan, adesea trebuie să scoți vorba cu forcepsul.

— Ea este prietena mea, profesoara Anda Blank, râde Gloria. Ce face domnul Bogdan?

— Nu știu.

— Am crezut că veniți de la el.

— Asta da, dar ce face acum nu știu. Cât este ceasul? Eu numai în funcție de oră pot ghici ocupația lui Bogdan.

— Zece și jumătate.

— Mulțumesc! Pe la zece și jumătate, Bogdan fumează o havană și își bea cafeluța. V-am adus o scrisoare de la el. A profitat de faptul că am fost trimis într-o delegație la București...

— Și ați făcut un drum până aici pentru o scrisoare? îl întrerupe contrariată Gloria.

— Mie îmi place să dau scrisoarea în mâna adresantului, zâmbește Chihaiia. La dumneavoastră acasă am fost primit nu tocmai bine. Aveți o slujnică nostimă. Se vede însă că am fost nu suficient de convingător fiindcă m-a dat afară din casă.

Fetele râd și constată amândouă că odată cu sosirea acestui tânăr atmosfera vilei s-a schimbat brusc. Veselia se ține în lanț.

— Domnule Chihaiia, vă invit să prânziți cu noi. Avem tocană de ciuperci, după o rețetă adusă de la Poiana Țapului. Sper că nu ne refuzați. Sper să vă placă, îl privește Anda Blank.

— Mănânci calule ovăz? râde Chihaiia.

— După prânz bem o cafea veritabilă. Am găsit niște cafea veritabilă. După cafea facem o plimbare. Facem un drum prin pădure până la Poiana Țapului. Asta dacă aveți timp. Când trebuie să vă întoarceți la București?

— Mâine la prânz. Dacă mâine la prânz nu ajung în București, căpitanul Leoveanu poate să mă spânzure cu conștiința împăcată că a făcut un lucru bun.

— Atunci înseamnă că rămâneți la noi până mâine dimineată.

— Dacă ar fi după cum doresc eu, aș rămâne aici până la sfârșitul vieții. Din păcate, dispun de mine nu eu, ci alții. Și zău că nu-i drept. Va veni oare cândva o zi în care fiecare om să dispună de propria lui ființă după cum îi place? Greu de crezut. De-a lungul istoriei nu prea s-au semnalat astfel de exemple. Cineva acolo sus a hotărât ca omul Chihaiia să poarte bocanci cu ținte. Mie nu-mi plac bocancii cu ținte. Dar cui i-ar trece prin minte să mă întrebe ce-mi place? Toate drepturile mele au fost suspendate printr-un simplu decret. Se pare că lumea este condusă azi de nebuni. De iresponsabili. Dar oamenii valizi la minte unde sunt? Ce fac? De ce au lăsat puterea pe mâinile nebunilor? Când țipă un descreierat ca Hitler în Berlin, se cutremură toate ferestrele lumii. Milioane de oameni mor de foame, de gloanțe, de proiectile sau în lagăre. De ce? Cui și la ce folosește? Nu-i oare asta o dovadă de nebunie a societății omenești? Uneori visez o lume fără războaie, fără stăpâni și slugi. O lume în care toți oamenii să fie egali. O lume în care toți oamenii să-și spună părerile deschis, fără teama că vor primi un pumn peste gură. Visuri! Visuri aiurite.

Gloria s-a retras pe terasă cu scrisoarea lui Bogdan. Degetele îi tremură de emoție. Însă Bogdan i-a scris puțin și nimic despre ei doi. Doar lucruri banale, obișnuite. Nu a făcut nicio aluzie la gândurile lui, la inima lui. Și,

dintr-o dată, Gloria simte că ceva i-a scăpat de câte ori s-a gândit la dragostea ei pentru Bogdan. De fiecare dată i-a scăpat un amănunt care iată că devine esențial. A fost prea sigură că Bogdan răspunde la dragostea ei. Poate că el doar a dorit-o. Poate că altceva nu a fost în mintea și în inima lui. Încercă să analizeze fiecare dintre întâlnirile lor. Le derulă încet, cu răbdare și nu descoperi nimic deosebit. Un sărut fugar, o privire, sunt prea puține elemente pentru a-i da o certitudine. Iar această scrisoare, printre rânduri, arată ca un dia log obișnuit între doi cunoscuți. Acum nu mai are curajul să-i scrie despre tot ce simte pentru el. Îi va răspunde la fel. Îi va scrie câteva fraze banale.

Dinspre sufragerie se aud la răstimpuri hohote de râs. Anda știe acum că, sub aerul său ironic, glumeț, Chihaiia ascunde o seriozitate pe care nu i-o bănuise mai devreme.

După prânz, Anda și Gloria au zăbovit mult lângă șifonierul ce adăpostea o parte din garderoba de munte a domnului Blank. Verificau hainele pe rând, fără grabă, cu acea firească răbdare specifică femeilor, ce nu disprețuiesc rostul bun al straielor.

— Eu cred că cel mai bine i s-ar potrivi acest costum în carouri, propuse Gloria.

— Și eu tot la el mă gândeam, însă fără cravată. Este prea cald pentru cravată. Vom scoate gulerul cămășii peste haină. Abia aștept să văd cum va arăta cowboy-ul nostru în civil, râse Anda.

— Numai de n-ar umbla prea țepăn. În uniforma lui îi stă destul de bine țepăn, dar costumul civil îl poate face caraghios. Nu prea știm dacă a purtat vreodată haine elegante. Tare aș vrea să o dăm gata pe Luiza cu acest John Wayne.

În baie, sub duș, Chihaiia încropise un marș. Îl lălăia sincopat și fals, astfel că marșul căpătase un iz vesel. Costum civil îl atrăgea. Era ceva simpatic. Dacă la Poiana Țapului întâlnește cumva ofițeri, nu va fi obligat să-i salute sau să stea veșnic în alarmă. Ieși din cadă, deschise ușa, iar mâna sa nimeri costumul pus acolo de Anda. Îi venea bine, chiar dacă haina arăta prea fixă pe umeri.

Când apăru în sufragerie. Gloria și Anda îl priviră perplexe. Parcă devenise brusc alt om. Parcă înflorise dintr-o dată. Iar ochii lui nițel ironici, nițel șagalnici se potriveau la costumul civil, nu la biata uniformă de soldat. Fetele avuseseră unele temeri în privința pantofilor, fiindcă bocancii

soldatului păreau îngrozitor de mari. Acum, însă, picioarele lui Chihaiia intraseră cuminți în pantofii numărul patruzeci și doi. Anda se ridică pe vârfuri și îi răsfrânse gulerul cămășii peste haină. Manile ei zăboviră acolo mai mult decât era necesar. Însă gestul nu-l remarcă nimeni. Nici chiar Anda. Nici ea nu și-a dat seama că netezise gulerul cu palmele cam fără rost.

„Mi-ar place acum să ne întâlnim cu Robin Hood, gândi înveselită Anda. O întâlnire la Sinaia între Robin Hood și John Wayne ar fi o chestie. I-aș spune nărodului de locotenent că domnul care ne însoțește este maiorul Chihaiia. Locotenentul suportă greu când se află pe locul doi. Merită să-l vezi pe frumosul locotenent cum va saluta, cum se va învârti ca un titirez în jurul falsului maior. Acum nu se poate. Dar diseară vom ieși la un restaurant.”

Îi povesti Gloriei despre această idee cam năstrușnică.

— Ești nebună, se împotrivi blonda. Uiți că, mâine dimineață, domnul Chihaiia va merge la gară în uniforma sa de soldat. Dacă se întâlnește cu locotenentul? Dacă îl va recunoaște?

— Prostii! Locotenentul este prea mândru, prea plin de el pentru a căta la fața unui soldat. Și chiar dacă îl recunoaște, domnul Chihaiia îi poate spune că el este fratele domnului maior. În fond, totul se rezumă la o nevinovată farsă. Și, ca să vorbim deschis, după felul elegant în care își poartă costumul civil, Chihaiia face o impresie excelentă.

— Îl trădează fața. Fața lui arată cam la douăzeci și trei-douăzeci și patru de ani. Unde ai mai văzut tu maior la o astfel de vârstă?

— Ai dreptate. Cred că m-am prostit. Un lucru rămâne clar: de la straietele de soldat la cele civile, domnul Chihaiia parcă a făcut un salt calitativ uriaș. Este drept că nu haina îl face pe om, dar este tot atât de drept că ea are farmecul ei de necontestat.

*

Doamna și domnul Bobancu și-au poftit prietenii la o mică petrecere. Doar vreo douăzeci de invitați, care nu părăsiseră Capitala dintr-un motiv sau altul. Mărunt și îndesat, eu părul și mustața vopsite în negru, domnul Bobancu nu arată că se apropie binișor de șase decenii. Mișcările lui sunt încă sprintene, iar fața rotundă, jovială, gata parcă la o glumă, la un cuvânt hazliu, îi dă un aer plăcut. Alături de doamna Bobancu, înaltă, foarte tânără, rotofeiul bărbat pierde mult din farmecul personal. El știe asta și de obicei,

când primește oaspeți, are grijă să păstreze o oarecare distanță între el și soție. Uneori se ridică pe vârfuri să pară mai impozant, iar aceasta i-a intrat în reflex. Mai știe că doamna Bobancu are unele combinații amoroase cu bărbați de vârsta ei, dar el nu-și bate capul cu asemenea fleacuri, socotind că oricum îi rămâne și lui ceva din grațiile ei.

Tăvile grele trec printre invitați cu strălucitoare pahare din cristal de Boemia. Oaspeții gustă șampania împărțiți în grupuri după prietenii și interese. Bobancu s-a retras pe o canapea cu domnul Lobonțiu, despre care se știe că este mâna dreaptă a marelui politician Iuliu Maniu, conducătorul Partidului Național Țărănesc. Ardelean reținut la gesturi și vorbe, calculat, domnul Lobonțiu răspunde evaziv la întrebările gazdei. După croiala straielor sale, Lobonțiu arată mai degrabă, a funcționar modest decât a politician de rasă. Pantalonii săi, totdeauna prea lungi, cad peste pantofi în crețuri ca un burduf de armonică. Spre deosebire de Bobancu, oaspetele abia gustă din bucate, iar la șampanie doar și-a umezit buzele ușor decolorate.

— Domnule Lobonțiu, ați auzit că ar fi vorba să ne retragem trupele de pe front?

— Antonescu este un om cu mult tact, zâmbește Lobonțiu. Împrejurările actuale cer tact.

— Dar domnul Maniu se zice că i-ar fi cerut, i-ar fi atras atenția conducătorului statului în această privință. Zic unii că domnul Maniu a insistat pe lângă Antonescu în această privință.

— Domnul Maniu are acum o calitate neoficială în țară.

„Pungașule! Pungaș bătrân! Gândește, zâmbind în sine gazda. Nu știi eu nici pe sfert din câte știi tu.”

— Dumneavoastră ce gândiți că iar fi bine să facem? insistă Bobancu.

— Știu eu? Ca simplu cetățean, fiindcă în fond asta sunt acuma/ am și eu părerile mele. Absolut ale mele. Cred că o retragere a trupelor românești de pe front implică unele riscuri. Ar însemna o ruptură definitivă cu nemții. Adică ocuparea României de către trupele hitleriste. Evident, o ocupare nu tocmai pașnică. Deci distrugeri uriașe de bunuri materiale și vieți omenești. Apoi ar urma instalarea la cârma țării a unui guvern legionar, despre care știm ce poate. Am văzut ce poate să facă. Asasinatele s-ar înmulți. Țara s-ar transforma în lagăre și ghetouri.

— Înseamnă că ori baba Rada ori Rada baba, tot un drac. Adică ori cu nemții prieteni ori cu ei dușmani ar fi cam același necaz.

— Așa mi se pare și mie. Însă vă atrag din nou atenția că vă vorbesc doar ca simplu cetățean. Ca un oarecare om de pe stradă. În caz de ruptură cu nemții, aceștia ne vor lua prin forță nu numai întreaga producție de petrol, nu numai o parte din produsele industriale, nu numai o parte din materiile prime, nu numai o cotă de cereale, ci totul.

Într-un salonaș alăturat, doamna Bobancu se întreține cu o tânără la fel de înaltă ca și gazda, dar mai suplă, cu o alură de sportivă. Tânăra poartă o bluză albă, ușor răscoită pe talie și fustă lungă, strânsă în jurul coapselor. Doamna Bobancu îi studiază îmbrăcămintea cu ochi de cunoscător. Totul simplu, însă cu mult gust.

— Vai ce frumos te-ai bronzat, Anca! pare a se entuziasma doamna Bobancu.

— Am fost la mare. Din păcate, la mare este acum o plictiseală de te ia cu fiori. Puțini vilegiaturiști. Cunoscuți și mai puțini. Doar militari români și nemți, care se ocupă cu amplasarea unor baterii antiaeriene sau de minări în largul mării.

— Normal. Suntem în plin război. Știi că fac parte din Consiliul de patronaj. Acum ne ocupăm de donații. Strângem alimente, albituri și medicamente pentru front. Eu am și pregătit câte ceva. Dar domnul Bobancu, știi și tu cât este de inimos, m-a rugat să folosesc toată rufăria lui veche. M-am gândit și la tine. Sper să ne dai o mână de ajutor. Apropo, ce mai știi despre fostul tău bărbat? Văd că încă mai porți verigheta.

— Pe Dionisie nu l-am văzut de aproape doi ani.

— Credeam că v-ați întâlnit la divorț.

— Dar încă nu am intentat o acțiune de divorț.

— Ești nebună, Ancuțo!

— Așa îmi spun și ai mei.

— Firesc. Ești tânără, frumoasă, bogată, deci o partidă bună pentru orice bărbat. Dar să lăsăm asta. Pe cine crezi tu că l-am întâlnit acum vreo câteva zile?

— Nu știu.

— Pe Dionisie, dragă. Cred că era beat. Buhăit la față și beat. S-a uitat la mine și am înțeles că nu mă mai recunoaște. Că nu știe de unde să mă ia. Tu știi că eu nu prea i-am arătat simpatie. Zic: „Ce mai faci, domnule

Dionisie?” Zice „Trăiesc.” Mirosea a rom ca un butoi desfundat. Ca Bobancu după un chef de trei zile. Zău, Ancuțo, nu știi ce ai găsit la unul ca el. La un țăran bețiv și necioplit. Numai cultura nu ajunge pentru a-l cizela pe un om. Îi mai trebuie și o origine bună. Totuși ai avut nițel noroc. Dacă făceați copii, se încurcau lucrurile. Ei, ce zici, vii la Consiliul de patronaj? La iarnă vom merge prin spitalele din spatele frontului. Vom împărți daruri, pachete cu țigări, o vorbă bună, o încurajare și cum se obișnuiește. Facem excursii și culmea, în grupul nostru de babete doar noi două vom fi tinere.

*

Dionisie auzi soneria ca prin vis. Nu dormea. Ședea într-un fotoliu lângă fereastră. Și-a turnat un pahar mare de rom. A uitat să-l bea. S-a lăsat întunericul. Din vreme în vreme, când trece tramvaiul de-a lungul Dudeștilor, cablul electric suspendat deasupra străzii scoate scânteii. Soneria a țârâit iar, parcă mai strident. Dionisie se ridică greoi.

— Anca?

Pe coridor, în lumina palidă, Anca arată a copil speriat. Până și glasul îi tremură.

— Pot să intru?

— Sigur că da. Contractul de închiriere este pe numele tău, deci apartamentul îți aparține. Sau ai venit cumva pentru divorț? Doar știi că nu am nimic împotriva.

— Am venit să rămân, șopti sperând ca în ochii lui să prindă un semn de bucurie.

— Bei un rom?

— Nu, mulțumesc! Însă o cafea cred că m-ar pune pe picioare. Sunt puțin cam întoarsă pe dos. Fac eu cafeaua. Ai cafea?

— Cred că mai am.

— Mi-ai simțit lipsa?

— În primele luni.

— Îmi pare rău. Știu că am făcut o prostie. M-am luat după îndemnul familiei. Zău, Dionisie, crede-mă! Tu chiar nu spui nimic?

— Ce să spun? Nu știu ce să spun.

Anca s-a oprit în ușa bucătăriei. Pe față și în ochii lui Dionisie nu a descoperit altceva decât o urmă de oboseală. Frazele se leagă destul de greu. El este apatic, parcă indiferent la tot ce se întâmplă acum.

— Cel puțin mă crezi? insistă ea.

— Te cred. Sigur că te cred. Prezența ta aici este o mărturie. Însă dragostea dintre soți, fericirea unei căsnicii, stau nu pe explicații, ci pe cu totul altceva.

— Totuși ele sunt necesare acum. Am ezitat mult până când m-am hotărât să revin. Mereu m-am gândit să mă întorc aici. Fiindcă aici, lângă tine, este locul meu. Frații, neamurile, sunt altceva. Cu totul altceva. Mi-a fost teamă să revin. Mi-a fost teamă că te voi găsi schimbat.

În privirile lui Dionisie parcă a apărut un semn de interes la vorbele ei, dar în răspunsul său nu se simte căldură.

— Sunt convins că te-ai gândit să revii. Numai că în acești doi ani tu, ai mers pe un drum, eu pe altul. Tu ai mers pe „hăis”, eu am mers pe „cea”. Tu te-ai gândit să revii, eu m-am gândit să uit. Cum am putea oare să unim aceste drumuri atât de depărtate între ele? Pentru a folosi aceste drumuri ne-au trebuit doi ani. Dorești să le unim? Dar asta cere timp.

Anca trecu în bucătărie și puse de cafea. Își dădu seama că Dionisie s-a schimbat mult, nu numai la înfățișare. Poate că și ea s-a schimbat mult. Niciodată nu și-ar fi închipuit că va ajunge să se umilească pentru dragostea ei. Fiindcă asta făcuse ea adineauri. Și totuși nu o încercau păreri de rău. Ba din contră, simțea că a trecut cu bine peste pragul de care se temuse cel mai mult. Trecuse de primele cuvinte. De primele priviri. De primele explicații. Acum va călca pe un drum mai neted. S-a gândit și la reproșuri. Ar fi preferat ca Dionisie să-i reproșeze orice. Reproșurile totdeauna pregătesc un dialog. Din păcate, el arată indiferent și calm. Prea calm. O mai iubești oare? Nu, se poate să nu fi rămas ceva în inima lui. Măcar o flacăra cât de mică. Peste prima dragoste nimeni nu poate trece ușor. Prima dragoste rămâne la om de-a lungul vieții ca un fel de Sfânta-Sfintelor. Îl va ruga pe Dionisie să-i dea timp. Ea de timp are nevoie acum pentru a-l recâștiga.

S-a făcut târziu. Se apropie miezul nopții. Au stins lumina. Sunt în pat. Parcă sunt doi străini. Ceva nu mai este ca altădată. Ceva s-a schimbat. Niciunul dintre ei nu îndrăznește să facă un gest. Acum li se pare că fiecare gest ar fi ridicol.

— Dormi, Dionisie?

— Nu.

— Dimineață am să ies după cumpărături. Ți fac un ceai și pe urmă am să merg la piață. Tu la ce oră te întorci de la servicii?

— Nu mai am servicii. Am demisionat acum două săptămâni.

— Și ce ai de gând? tresare Anca.»

— Încă nu știu. Când mi-am înaintat demisia am fost amenințat cu represalii. Cred că voi fi trimis pe front. Chiar mă mir că nu am primit până acum un astfel de ordin.

— Dar de ce ai demisionat?

— Fiindcă acum sunt silit să fac unele lucruri care nu-mi plac. Atâta vreme cât m-am ocupat de borfașii cartierului și de menținerea liniștei, am fost de acord. Acum însă mi se cere să fac și altceva. Ceva ce nu-mi place. Nemții vor pierde războiul. Prea s-au încăierat cu toată lumea. După război totdeauna se plătesc niște oale sparte. Eu nu vreau să plătesc.

„Fricos, laș!” gândi ea.

Dionisie îi intui gândul și râse.

— Da, poate că sunt fricos.

— Și ce ai să faci?

— Aștept să plec pe front.

„A rămas același om slab”, chibzui Anca. Apoi sări din pat, se îmbracă și porni către ușă.

Dionisie auzi zgomotul ușii, însă nu ca o bufnitură obișnuită la o ușă ce se trânteste, ci altfel, ca un strigăt mânios al Ancăi. Ar fi putut să o rețină dacă i-ar fi vorbit așa cum dorea ea. Cum vede ea rosturile vieții. Dar la ce bun?

*

Anda și Gloria au ieșit pe terasa vilei. Beau cafea. Mâine vor porni spre București. Stau în șezlonguri și nu discută între ele. Au uitat să discute între ele. Tac. Privirile lor mătură împrejurimile atât de cunoscute, însă ele nu reușesc să vadă clar, ci doar să înregistreze automat, fiindcă privirile parcă s-au întors către interiorul fiecăreia. Anda se gândește la Chihăia. Gloria s-a dezmeticit o clipă. Anda zâmbește. Cui îi zâmbește oare? Ce gânduri îi aduc un zâmbet atât de luminos? Gloria se bucură pentru zâmbetul Andei. Nu o tulbură. Nu-i spune nimic. Bănuiește doar, că Anda derulează în minte un gând plăcut. Când a venit ea la Sinaia, Anda arăta deprimată de-a binelea. Acum zâmbește. Zâmbetul ei înseamnă poate speranță, bucurie, dragoste. Și totuși Gloria simte pentru prietena ei o mică strângere de inimă. S-au întehit unele zvonuri cu privire la evrei. Domnul Blank a trecut, pentru o zi, pe la Sinaia. Deși el s-a străduit să fie calm,

aproape vesel, Gloria și-a dat seama că ascunde în el o puternică îngrijorare. Într-un moment în care au rămas singuri, Blank i-a spus că Hitler îi pretinde lui Antonescu să trimită în lagărele naziste pe toți evreii din România. Autoritățile române îi încurajează pe evrei să emigreze. Mulți evrei au părăsit țara prin portul Constanța. Numai drumul pe Marea Neagră a mai rămas deschis. După cum evoluează războiul, curând se va închide și drumul pe mare. Familia Blank s-a hotărât să profite de această ultimă șansă. Anda încă nu știe nimic despre hotărârea familiei. S-a ridicat din șezlong amețită de țăriile soarelui.

— Cui i-ai zâmbit adineauri?

— Unui *cowboy*.

— Nu cumva... nu cumva..? O. Amenință șăgalnic cu degetul Gloria.

— Dar ce-ți închipui? se apără și roșește Anda. Adevărul este că domnul Chihaiia ne-a oferit cea mai frumoasă zi din vacanța noastră.

Capitolul 11

Ninge. Fulgi mari coboară leneși peste București. Plutesc într-o parte, se echilibrează, ori fac piruete înainte de a atinge acoperișurile sau asfaltul. În ploaia albă a fulgilor, aerul parcă își ține respirația. Parcă a devenit solemn. Nicio adiere nu tulbură mărețul spectacol. Paltoanele, căciulile, pălăriile și basmalele trecătorilor par brumate. Omătul se așază temeinic. Pomii trag velințe albe peste ei și se pregătesc de culcare. De somn lung. Prin câmpia din jurul orașului, pământul s-a acoperit cu un strat alb, omogen. Doar aici-colo, o tulpină de porumb rămasă în picioare printr-un miracol, tufe de ciulini, arbuștii de pe margini de drumuri sau o cumpănă de fântână pătează armonia albă.

Așezată lângă fereastră, Anda Blank privește afară. Și-a lipit fruntea de geamul răcoros și privește. Acum la școală este recreația mare. După recreația mare, clasa a șasea are oră de geografie. Andei totdeauna i-au plăcut elevii claselor de mijloc. Elevii claselor mari rar dau importanță geografiei. Elevii mici au puține cunoștințe pentru a folosi din plin aripile imaginației. În fond, imaginația stă pe un anumit bagaj de cunoștințe, de acumulări. Anul trecut, un elev din clasa a șasea a întrebat-o: „Doamnă profesoară, finlandezii de unde au apărut în nordul Europei?” Era o întrebare de istorie, nu de geografie... Dar de ce mă întrebi?” „Fiindcă știu

prea puțin despre ei. Aș vrea să-i iubesc și pe finlandezi, însă pentru a-i iubi trebuie să-i cunoști.” Întrebarea elevului a emoționat-o. La începutul toamnei i s-a luat catedra de geografie. A înțeles de ce. Este evreică. I-a venit greu, foarte greu să renunțe la școală. Familia ei a părăsit România de două săptămâni. Ea a rămas. Nimic nu a putut-o convinge să plece. Nici amenințarea unui lagăr nu o mai sperie. Până și Gloria s-a arătat contrariată de hotărârea ei. „Bine, dar de ce?” a întrebat-o aproape răstit Gloria. „Am primit o scrisoare de la un *cowboy*. Doar câteva rânduri. Însă chiar din câteva rânduri poți înțelege mult dacă ai puțină intuiție.” „Deci asta este! Deci asta este! S-a înroșit Gloria. Pot să văd și eu scrisoarea domnului Chihaiia?” Gloria a citit scrisoarea lui Chihaiia, după care i-a vorbit încruntată: „Dar, dragă Anda, Chihaiia nu ți-a mărturisit nimic aici. Te legi de o iluzie?” „Nu, nici vorbă. Îmi pare rău că tu nu ai văzut nimic în această scrisoare. De fapt, este firesc să nu vezi fiindcă nu tu ești subiectul ei. Știi ce ești tu? O ființă bună care suferă pentru un prieten bolnav. Însă durerile bolnavului nu le ai. Numai el le are. Numai el pricepe pe viu și înțelege durerea pe viu. Chiar și prezența acestei scrisori este o mărturie a interesului pe care mi-l poartă Chihaiia. Apoi mai există intuiția mea. Intuiția nu mă înșală.” Gloria a sărutat-o și nu i-a mai spus nimic. Ba s-a arătat chiar veselă, fiindcă și-a adus aminte de scrisoarea ei de la Bogdan.

Andei i-ar fi plăcut să se mute în apartamentul Gloriei. Aceasta i-a făcut o astfel de propunere. Când stai singur, fără o ocupație, zilele și nopțile parcă se lungesc dușmănoase. Nu poate părăsi casa. Dacă vine cumva Chihaiia pe neașteptate? Ce s-ar întâmpla să nu o găsească? În schimb Gloria o vizitează tot mai des. Într-o zi, Gloria a venit cu o tânără foarte drăguță, logodnica pictorului Felecan. Fata are picioarele lungi, minunat conturate. O cheamă Chira Ioana. S-au împrietenit. Acum se văd aproape zilnic. Domnișoara Chira are mari lipsuri în pregătirea intelectuală, dar suplinește o parte din lipsuri printr-o inteligență ieșită din comun. Cum Bogdan, Chihaiia și Felecan sunt laolaltă pe front, discuțiile fetelor se încheagă ușor. Când vine vorba despre Felecan, Chira pare mai reținută. Îl iubește oare? Ea le-a povestit câte ceva despre logodna ei. O poveste spusă cam sincopat, cu multe pauze, în care imaginația Gloriei și Andei au suplinit lipsa cuvintelor. Fetele s-au obișnuit împreună. Se simt bine împreună mai ales pentru faptul că le leagă aceleași gânduri ale unui drum către o anumită zonă a frontului. Le leagă și teama. Teama că unul dintre

băieți sau toți, ar putea să cadă. Niciodată nu vorbesc despre asta. Totuși fiecare simte ce gândește cealaltă. Anda i-a spus într-o zi Chirei: „Ce-ar fi să te înscrii anul viitor la școală?” „Cal bătrân la ham?” a râs fata. „Bătrână? La vârsta ta, bătrână? Ești inteligentă. Foc de inteligentă. Aș putea să te prepar la toate materiile. Licee sunt destule în București. Înveți la fără frecvență. Te prezinți doar la sesiunile de examene. Îți închipui ce surpriză i-ai face lui Felecan?” Chira a rămas ca dusă pe gânduri. După câteva zile au făcut rost de manuale școlare. Uluiitor de iute acumulează Chira. Păcat că nu s-au cunoscut mai devreme. Se pierde un an. Dar Chira este în stare să susțină examenele pentru doi ani într-un an. Puterea de muncă a Chirei pare ca o avalanșă fără sfârșit.

*

În București, cozile la magazinele de alimente au rămas aceleași de la începutul războiului. Totuși a fost un an bun în recolte. Parcă sunt mai multe alimente. Numai carnea și undelemnul rămân o problemă. În schimb, se găsește carne de cal. Carnea de cal a ajuns la modă acum. De fapt nu-i rea. Îți trebuie doar puțină voință ca să te obișnuiești cu ea. Frontul este undeva departe, foarte departe. Numai răniții, tot mai mulți, numai veștile care sosesc de acolo fărâmițează liniștea Bucureștilor.

În gura cociocului de pe strada Fecioarei, într-o casă fără pregătiri de Crăciun, Marița Carabă stă parcă năucă pe marginea patului. Nu plânge. Nu are lacrimi. Stă încremenită. La răstimpuri, glasul ei voalat se aude strident. „De ce?” Alături de ea se vede o telegramă.

Doar câteva cuvinte conține telegrama „*Soldatul Carabă mort la datorie.*”

*

Altădată, când ținea cursurile de geografie, Andei Blank îi plăcea să le vorbească elevilor despre București. „Am fost la Budapesta, le spunea ea. Ungurii iubesc mult Budapesta. Am fost la Praga. Praghezii sunt îndrăgostiți de capitala lor. Am fost la Viena. Vienezii sunt foarte mândri de Viena. Fiecare capitală are ceva al ei, numai al ei. Bucureștenii iubesc mult Micul Paris dintre Dunăre și Carpați. Însă nu-i destul să-l iubești pentru că este orașul tău. Trebuie să-l și înțelegi, iar asta înseamnă să-l cunoști bine. Mulți bucureșteni ar trebui să învețe să redescopere orașul. Prinși de treburile lor, de gândurile lor, oamenii trec aproape zilnic pe străzi vechi, cu iz de istorie, pe bulevarde, pe lângă case cu o arhitectură deosebită, pe lângă

statui și parcuri, văzându-le fără să le vadă. Mulți oameni nu-și cunosc bine propria stradă. Fiecare stradă are tainele ei ca și omul. Când te muți pe o stradă, aceasta nu-ți spune mai nimic din tainele ei. O stradă ca oricare alta. După un timp cunoști. Arhitectura fiecărei case. Te cunoști cu oamenii ei. Știi că în casa din colț locuiește cutare sau cutare om, că are sau nu are copii. Că la o altă casă auzi uneori un pian. Că vara, pe trotuarul de vizavi, copiii desenează cu creta un dreptunghi și joacă șotron. Vezi locul acela chiar și iarna când omătul este mare. Știi că într-un anumit loc al trotuarului rădăcinile copacilor au ridicat asfaltul, l-au făcut să crape. Te saluți cu oamenii. Te-ai împrietenit cu strada. O iubești. Acum ea nu mai are taine pentru tine. Mai târziu te împrietenești cu cartierul tău, apoi cu orașul. Să încercăm, copii, să descoperim Bucureștii. Fiindcă numai cunoscându-l bine îl putem iubi cu adevărat. Dar să nu ne oprim numai la ceea ce vedem. Imaginația ne poate duce de-a lungul veacurilor în trecutul acestui mare oraș de câmpie. Și abia la urmă, după ce cunoaștem totul temeinic, imaginația ne poate purta către viitorul Bucureștilor”

Orologiul de la Universitate arată aproape opt. În taior, Anda Blank se strecoară prin mulțimea trecătorilor. Trupul ei zvelt, bine conturat în taior, atrage privirile unor studenți. Anda a observat. Studenții fac glume aproape cuviincioase la adresa acestei fete cam de vârsta lor, cred ei. Anda își reține un zâmbet. Știe că studenții, când sunt în grup, au curaj să spună multe. Altfel devin sfioși și se bâlbâie. Și ea a fost studentă. Îi știe pe băieți cum sunt, cum devin curajoși în grup. Anda coboară de-a lungul bulevardului, în pantă lină, către Cișmigiu.

A plouat aproape o săptămână. De două zile a ieșit soarele. E cald. Începutul lui mai parcă întinerește orașul. La intrarea cinematografelor de pe bulevard se vede obișnuita forfotă. În Cișmigiu, liliacul înflorit te ia în primire și te amețește cu uluitorul său parfum proaspăt. Din cauza ploilor reci, liliacul a înflorit mai târziu. Pe aleile parcului, parcă trase la linie, pe sub coroanele copacilor, e liniște. La mijloc de Cișmigiu ai impresia că ești în altă lume, nu în inima Bucureștilor. O lume miraculoasă, de basm. În Cișmigiu totdeauna este mai plăcut dimineața. Apele lacului dorm. Sălciile plângătoare de pe maluri parcă s-au dublat. Un rând de sălcii pe mal, un rând în apă. Oglinda apei e de vină. Pașii rarilor trecători se aud ca într-o catedrală.

Chira o așteaptă pe Anda Blank lângă debarcader. Cișmigiul este aproape pustiu la această oră. Doar câteva femei cu landouri, ce pășesc molcom, în pas rar, ca în urma unui cortegiu. Anda Blank tresare. Lângă o bancă, un tânăr rezemat în cârji încearcă să se așeze. Pentru el s-a isprăvit războiul. Îi lipsește piciorul de la coapsă, încearcă să se așeze. Încă nu are deprinderea necesară echilibrului.

— Îmi dați voie să vă ajut?

— Nu, mulțumesc, domnișoară! Trebuie să mă obișnuiesc singur. Aveți cumva țigări? O țigară.

— Sunt nefumătoare, dar dau o fugă în bulevard. Îndată vin cu țigări.

Anda a făcut ochii mari, să nu plângă în fața invalidului. Însă lacrimile ei sunt mai puternice. Merge iute. A ajuns în bulevard. Abia acum își amintește că nu l-a întrebat ce țigări preferă. Va lua din toate câte un parchet.

— Ai întârziat mult, o ia în primire Chira. Chiar mă gândeam adineauri dacă nu cumva...

Abia acum fata observă mai bine fața Andei. Anda pare cam întoarsă. Nu-i în apele ei.

— N-am mai fost de mult în Cișmigiu, schimbă vorba Chira. Când vin aici dimineața parcă intru într-o biserică.

Anda o privește zâmbind. Aleile se populează treptat. Fetele au ieșit din Cișmigiu. S-au oprit la Tic-Tac. Mănâncă plăcintă cu brânză și beau bere. Gloria le va vizita după prânz, acum are ore la școală.

— Prânzești la mine? întreabă Anda.

— Mă așteaptă la masă doamna Mărgelatu. Doamna Mărgelatu s-a obișnuit să mâncăm împreună.

— Îi dăm un telefon. Și eu m-am obișnuit cu prezența ta. Cât e ceasul?

— Aproape unu. Când s-o fi făcut atât de târziu? Să mergem. Gloria cred că a plecat de la școală.

Fetele au ajuns aproape de casă. Discută între ele și nu iau seama la trecători. Casa Andei Blank este retrasă puțin de la stradă. În fața casei sunt flori, iar printre ele se înalță semeț acum un liliac înflorit. Florile lui roz s-au deschis ca un fagure uriaș. Albinele asaltează liliacul. Zumzetul lor dă locului un aer de sărbătoare.

Pe muchea zidului de la stradă un soldat citește un ziar. Soldatul aude o voce cunoscută și coboară ziarul. Picioarele Andei s-au muiat dintr-o dată.

— Ți-e rău? se sperie Chira.

Bărbos, tras la față, soldatul s-a ridicat de pe zid. Anda i-a întins mina. Anda și soldatul se privesc îndelung. Parcă le-a pierit graiul.

— Aștepți de mult? își revine Anda.

— Cred că de pe la opt. N-am ceas.

— Dumnezeule! Ești flămând? Ești obosit? Sigur că ești flămând și obosit. Cât stai? Sper că stai mai mult. Ai venit singur? Nu-mi pot ierta asta.

Vorbele Andei se îngrămădesc iute. Așa i se întâmplă totdeauna când are o emoție puternică. Vorbește mult. Sare de la una la alta, aparent fără noimă. La ast fel de ocazii întreaga ei ființă are nevoie de vorbe, de vorbe multe până când gândurile ei se reasează în echilibru. Chihaiia zâmbește și înțelege. Chira, doar o clipă stă în cumpănă, nehotărâtă. Apoi intervine.

— Bună ziua, domnule Chihaiia! La revedere! Îi face un semn de salut Andei. Acum trebuie să plec. Mai vorbim noi.

Anda și Chihaiia au intrat în casă. Măinile soldatului sunt murdare de funingine de la tren. Și fața îi este murdară de funingine. Anda vorbește. Întrebă. Acum nu i se poate răspunde. Ea prea le spune pe toate cu toptanul. S-au oprit în mijlocul sufrageriei. Anda este destul de înaltă. Totuși creștetul ei abia ajunge la umărul soldatului.

— Plângi? se încruntă Chihaiia.

— Așa, puțin.

Brațul soldatului o cuprinde. Brațele Andei zvâcnesc spre umerii lui. Ea nu simte barba aspră, care îi zgârie obrazul.

— Dumnezeule! E ora trei. De un ceas te țin flămând.

Chihaiia zâmbește. În ochii săi sunt o mie de flăcări. Anda își simte buzele ca arse. Aleargă la bucătărie. Însă i-a venit un gând nou. De la fratele ei au rămas o mulțime de haine și albituri. Aleargă prin odăi agitată. Se oprește. Hainele și albiturile mai pe urmă. Întâi mâncarea. Din ușa bucătăriei se întoarce iar. Până pune ea la masă, el poate face o baie. E plin de funingine. Pe urmă o pijama. Ce noroc! Au rămas și pijamale de la fratele ei.

Chihaiia a intrat în baie. Acum Andei i-ar place să-l audă cântând sincopat și fals, așa cum l-a auzit cândva la Sinaia. Chihaiia nu cântă. E prea obosit. Numai în inima lui parcă s-a pornit un cântec.

Anda pune la masă. A trecut pe lângă oglinda uriașă din salon.

— Dumnezeule! se încruntă și râde. Sunt toată numai funingine pe față.

Chiar și pe bluza ei albă se văd pete mari. Sunt urmele palmelor lui Chihaiia.

S-au așezat la masă. La gura soldatului parcă se bat o mie de draci. Anda îi alege cu grijă bucățile cele mai bune.

— Am mâncat cât o divizie de infanterie în refacere. Să știi de la mine că cei mai mari mâncăi sunt infanteriștii.

— Cafea bei?

— Doamne, ai milă de robul tău Chihaiia! De păcătosul Chihaiia. La cafea totdeauna am fost lacom. Dar oare mai există în lume cafea? Parcă nu-mi vine a crede. Cum o mai fi oare gustul ei?

Anda i-a pregătit cafeaua într-o ceașcă mai mare. Aroma de cafea bună, proaspătă, se simte clar în odaie. Chihaiia își plimbă nasul pe deasupra ceștii. Și țigări au apărut pe masă. Anda le-a cumpărat mai demult. S-a gândit că el ar putea să vină pe neașteptate. Gloria a certat-o. I-a zis că-i nebună. Că-i îndrăgostită ca o nebună de un om pe care nu-l cunoaște destul, iar domnul Chihaiia nu știe nimic de asta. Habar nu are de asta. Că nu-i bine să te legi de visuri. Pe urmă s-a înroșit. Gloria roșește din te miri ce. Apoi i-a mărturisit că și ea a cumpărat țigări pentru Bogdan. S-au sărutat, au râs și au plâns nițel. Andei îi pare rău că prietena ei nu s-a căsătorit cu Blank. El a cerut-o de două ori în căsătorie.

— Ți-e somn? Sigur că ți-e somn.

— Parcă aș dormi puțin. De patru zile sunt pe drum. Ești sigură că tot ce mi se întâmplă acum nu este un vis aiurit? Ești sigură că sunt lângă tine? Dar familia ta unde-i?

— A plecat din țară. A emigrat.

— Și tu?

— Cineva trebuia să te aștepte.

Anda a pregătit patul. Palid, tras la față, Chihaiia s-a strecurat în așternut. Așternutul prea alb, prea fin, îl descumpănește vizibil. Simte că nu se va odihni bine. De la băltoacele de pe front, de la mormanele de pământ până în acest pat saltul este prea mare. Ea îl învelește. S-a aplecat și întinde pătura. Brațul lui Chihaiia îi cuprinde mijlocul. Ea tresare. Instinctiv încearcă să scape, dar în clipa următoare e lângă el.

*

Când s-a trezit, în casă era lumină de ziuă. Dinspre bucătărie se auzea un clinchet de tacâmuri.

„Am dormit puțin, gândi el. Așternutul curat nu-mi priește.”

— Ei, cum te simți? a apărut în prag Anda.

— Parcă aș mai dormi nițel.

— Dar ai dormit douăzeci și două de ore. Mai avem numai trei zile de stat împreună.

— Drace! Douăzeci și două de ore?

— Ți-am pregătit baia. Îndată ne vin oaspeți.

— Oaspeți?

— Da, Chir a și Gloria. Vor prinzi cu noi. Mereu au telefonat. Vor să afle câte ceva de la tine. Ce fac Felecan și Bogdan?

— Bine. Bogdan cred că va veni în permisie. Deocamdată stă în spitalul de campanie. Nu, nu te speria. L-a atins o schijă la picior. Un fleac. Regimentul nostru iar a intrat în refacere. Am rămas puțini. Felecan e sănătos, dar a slăbit ca un țâr. Felecan are puține șanse la o permisie. E foarte colțat. E ca un dulău gata să muște din te miri ce. Acum o lună s-a rupt o aripă a frontului. Veneau tancurile peste noi. Ne-am retras. Ne-am fortificat pe alte poziții. Aveam răniți mulți. Pictorul a oprit un camion al nemților, condus de un plutonier. Felecan i-a zis plutonierului să încarce camionul cu răniți. Plutonierul l-a împins. Felecan i-a găurit cauciucurile cu focuri de pistol. După ce s-a restabilit aripa frontului, un maior neamț, cu vreo zece soldați după el, a venit la noi să-l ridice pe Felecan. Au tupeu nemții. Noi am pus mâna pe arme. Era gata-gata să ne încăierăm. Dumitrana l-a arestat pe maiorul neamț. Dumitrana e colonelul nostru. A fost tămbălău mare până la divizie. Am auzit că generalul i-a ordonat colonelului să-l trimită pe Felecan la Curtea marțială, însă Dumitrana e dat naibii. Ține la oameni. Cică Dumitrana i-ar fi zis generalului: „Merg și eu la Curtea marțială. Dacă cel mai bun ofițer al regimentului meu e trimis în judecată, îmi rup galoanele de pe umeri. Păcat că sublocotenentul Felecan nu a avut atunci o grenadă!” Pictorul a scăpat ușor din cearta cu nemții. L-au chemat doar la divizie, l-au ocărit, iar la urmă generalul i-a dat un cartuș de țigări. Am fumat și eu din țigările generalului.

*

De o săptămână, comportarea Gloriei la școală a devenit ciudată. Încheie orele de curs cu câte cinci-zece minute mai devreme, spre totala uluire a elevilor. După fiecare oră ea aleargă spre cancelarie și dă telefon acasă. O întreabă pe Valeria dacă a luat lapte, pâine, sau dacă nu cumva a uitat un

robinet deschis. „Nu, domnișoară, totul e în ordine. Cum o să uit robinetele deschise? „Valeria și-a cam ieșit din pepeni. Din ceas în ceas răspunde la telefon. Întrebările sunt mereu aceleași și la fel de stupide. „Ce o fi apucat-o pe domnișoara Gloria?” se întreabă. Abia după o săptămână s-a lămurit. Acum știe. Chira a întrebat-o dacă a venit cumva domnul Bogdan. Telefonul țârâie. „Da, domnișoară Gloria. Sigur. Avem și cafea și pâine.” Valeria a închis telefonul. Acum glasul ei nu mai arată îmbufnat. În cancelaria școlii, doar Luiza a aflat ce se petrece cu prietena ei blondă. A aflat de la Anda Blank. Însă și celelalte profesoare au mirosit ceva. Prea multe telefoane, din oră în oră. Luiza se preface că nu știe nimic. Lângă telefon, Gloria încearcă să-și ascundă dezamăgirea.

Au trecut două săptămâni. Acum profesoara blondă rar se apropie de telefon. Orele ei ele clasă au intrat în normal. A sunat recreația mare. În cancelarie, într-un colț al cancelariei, Luiza corectează niște extemporale. Telefonul țârâie. A ridicat Luiza.

— Pentru tine, îi face semn Gloriei.

În receptor, glasul Valeriei parcă sună mai altfel. „A telefonat domnul Bogdan, domnișoară.:

— Ți-e rău? a sărit Luiza.

— E cald.

— Bine, bine! Am înțeles. Hai, fugi repede acasă!

Gloria face ochii mari. Celelalte profesoare discută între ele, își fac de lucru. Abia după ieșirea Blondei din cancelarie se pornește acolo o furtună de râsete.

„E greu să te ascunzi de ochiul ager al femeilor”, constată Luiza. Apoi rămâne pe gânduri. Fața ei s-a întristat. La fel ca și chipurile unora dintre colege.

Puțin zăpăcită, Gloria urcă iute panta domoală ce duce către Piața Sfântul Gheorghe. Poate că Bogdan a și ajuns acasă la ea. De unde o fi telefonat Bogdan? Mai mult ca sigur că din Bariera Vergului. În mahalaua lui nu sunt telefoane. Îi pare rău că nu a întrebat-o pe Valeria despre locul din care a telefonat Bogdan. A urcat scările blocului în fugă. Valeria deschide. Oare a zâmbit Valeria? Valeria nu și-a închipuit că domnișoara poate ajunge acasă atât de repede.

— De unde a telefonat domnul Bogdan?

— Nu știu. Cred că din București. Sigur din București. Provincia se aude mai slab.

— A zis că vine la noi?

— Așa a zis.

— Când vine?

— Nu mi-a spus.

— Trebuia să-l întreb.

— N-am putut, domnișoară. Când i-am auzit vocea mi-a cam pierit graiul.

Gloria s-a încruntat ușor. O privește lung pe Valeria. Fata zâmbește. Se înțeleg amândouă din priviri.

— Cum crezi tu că e mai bine să mă îmbrac?

— Apoi, domnișoară dragă, dacă ar fi după mine, după cum mă tăvălesc eu, cât mai dezbrăcată. Doar n-o să rămâi fată mare toată viața.

Tresar amândouă. Se aude soneria. Aleargă amândouă la ușă. La ușă e vecina de alături. Cere puțină cafea.

Au pus la masă. Din nou se aude soneria. Vocea lui Bogdan răzbește în hol. Gloria a apărut în prag. Acum îi pare rău că s-a îmbrăcat prostește. E într-o cămașă lungă, cu volănașe. Prin cămașa subțire se vede ca prin fereastră. Bogdan a venit în civil. Fața lui bronzată, cu umerii obrajilor ascuțiți acum, arată mult mai matură. Numai ochii lui azurii au rămas aceiași. Roșie, puțin speriată, Gloria s-a strâns sub brațele lui. El o strânge puternic, dureros de puternic. Valeria a dispărut. Gloria îi atrage treptat, pas cu pas, către ușa dormitorului. Întrebuințează o mie de șiretlicuri în mișcări pentru a-l duce spre dormitor. Își ascunde privirile de privirile lui. Acum nu-l poate privi în ochi.

*

A trecut un ceas, ori mai multe? Cine mai știe? Sună telefonul. Gloria coboară din pat. La telefon e Anda.

— Ce face Bogdan? Mi-a spus Luiza că Bogdan e la tine.

— Doarme.

— Lasă-l să doarmă. John Wayne al meu a dormit atunci douăzeci și două de ceasuri.

— Atât de mult? Și eu ce fac?

— Aștepți. Noi, femeile, totdeauna a trebuit să așteptăm. Acum cred că și tu ai devenit femeie.

- Ei, de ce taci? Ți-a pierit graiul?
- Dacă ascultă cineva?
- Puțin ne pasă. Ei, cum e?
- *Așa* cum crezi tu, se aude slab glasul Gloriei. Anda râde. A închis telefonul.

Capitolul 12

La începutul lui septembrie, Gloria s-a întors din vacanță. Și-a petrecut vacanța la Timișoara. În Gara de Nord o așteaptă Anda Blank și Valeria.

— Te-ai îngrășat, observă Anda. Să știi că tot ce pui pe tine greu mai dai jos. O tânără doamnă trebuie să țină seama de asta. Ce-au spus ai tăi când te-au văzut cu verighetă?

— Au cam strâmbat din nas. S-au făcut foc pe mine.

— Cred și eu că au strâmbat din nas. Ei au visat altceva. În special mamele au obiceiul să viseze altceva pentru copii. Totdeauna altceva. Totuși, ai avut noroc în privința căsătoriei. Și eu mi-am dorit-o, însă actele lui John Wayne al meu sunt undeva într-o magazie a regimentului din Bârlad, iar extrasul lui de naștere, la Iași. Cum să le aduni pe toate în câteva zile cât a durat permisia? Ei, frumoasă doamnă Gloria Bogdan, te-ai obișnuit cu noul tău nume?

Gloria pare preocupată. S-a roșit și se bâlbâie.

— Ai zis ceva? Vorbește mai tare, ce dracu!

— Este a treia lună de când... de când...

— Aha! D-aia te-ai îngrășat nițel. Păi și la mine tot cam așa stau lucrurile. Numai că eu am avut grijă să nu mă îngraș, râde Anda.

— Și tu? face ochii mari doamna Bogdan.

— Te cred.

— Vai Anda!?

— Sunt fericită! Nu se vede?

— Ba da.

— Deci tu pe la sfârșitul lui ianuarie, poate începutul lui februarie, iar eu cu vreo două săptămâni mai devreme. Ce-ai vrea să fie?

— Băiat. Ai primit vreo scrisoare de la Chihaiia?

— Acum o lună. Doar câteva rânduri. „Ai grijă de tine, sunt sănătos” și chestii d-astea.

— Ce face Chira?

— Învață. Dacă se ține de carte, îi prevăd un viitor strălucit.

*

Pe la mijlocul lui noiembrie, Gloria a renunțat la catedră. Se simțea greoaie și îi era jenă de elevi. Medicul i-a recomandat plimbări lungi. Mișcare multă și fructe. A luat și niște calciu. Copiii sărăcesc organismul mamei de calciu. Anda a închis casa și s-a mutat la Gloria. Amândouă fac plimbări lungi. Le-ar place în Cișmigiu. În noiembrie, Cișmigiul este încă foarte frumos. Dar în Cișmigiu întâlnesc prea mulți invalizi. Cineva le-a spus că acum, în starea lor, nu-i bine să vadă atâta jale. Invalizii parcă își dau întâlnire în Cișmigiu. Unii dintre ei par resemnați. Alții nu se pot obișnui cu realitatea. De cum intri în Cișmigiu vezi cârje, proteze, tineri fără o mână sau fără amândouă, orbi, bandaje, multe bandaje și cărucioare de invalid.

Vești de la cei dragi nu mai vin. De fapt, Gloria și Anda preferă să nu vadă poștașul, fiindcă poșta poate aduce și altceva decât scrisori de la băieți. Nu discută între ele despre asta, însă fiecare știe ce gândește cealaltă. De câte ori aud soneria tresar, iar fețele lor se crispează brusc. Poștașii simt că nu mai sunt așteptați și iubiți de oameni ca altădată și parcă se strecoară stingheri de-a lungul străzilor.

Soneria a țârâit prelung. E Chira. Are basma neagră pe cap și cearcăne mari în jurul ochilor.

— Cineva din familie? întrebă Anda cu voce neobișnuit de joasă.

— Felecan.

*

A venit primăvara. Gloria și Anda își plimbă băieții în cărucioare. Anda a născut greu, cu cezariană. Operația a fost nu prea reușită. Apoi au trecut necazurile. Acum ies amândouă pe străzi dosnice și împing cele două cărucioare. Uneori copiii râd în somn. Ele observă și se topesc de încântare. Copiii cresc. Aproape că a trecut vara. E întâi august. Anda și Gloria sunt înspăimântate. Orașul Ploiești a fost bombardat de aviația anglo americană. Se spune că sunt mulți morți și răniți. Atmosfera de liniște a Capitalei a dispărut brusc.

Anda și Gloria și-au făcut cafea. Au cumpărat cafea la negru. Acum greu se mai găsește cafea. Copiii dorm. Valeria a plecat cu noaptea-n cap la coadă la carne. S-au înmulțit îngrozitor cozile. Abia acum Capitala simte

războiul din plin. Cozi, magazine închise, spitalele sunt pline cu răniți, iar invalizii s-au înmulțit pe străzi. Prin oraș parcă totul se desfășoară normal. Orașul arată ca și altădată, însă, dacă te uiți bine, el arată acum ca niște pantofi lustruiți cu scuipat.

Anda îi citește Gloriei din ziarul *Informația zilei*. Ziarul a apărut ieri, în treizeci septembrie. O vecină a adus ziarul de ieri și le-a indicat să citească un pamflet semnat de poetul Tudor Arghezi. „Teribil pamflet, gândește Anda. Poetul are curaj. Mult curaj. Este un pamflet la adresa baronului von Killinger, ambasadorul Germaniei naziste la București.”

— Domnul Arghezi și-a asumat niște riscuri, observă Gloria. Mi-e teamă pentru el.

— Fleacuri! Doar atât ai văzut tu în acest pamflet?

— Ce altceva?

— Că s-a dat tonul unei discuții pe față cu naziștii. Când începi să nu te mai prefaci, totdeauna pornești pe un drum bun. Evident cu riscuri. Adevărul implică riscuri. Minciuna e călduță, e altfel. Abia acum încep să-l iubesc pe Arghezi. Tu nu vezi? Nu un mare om de stat, nu un politician de vază, nu un general cu multe decorații, ci un poet a dat tonul spre adevăr. Un poet fără spate puternic, ce poate fi strivit cu un bobârnac. Arghezi știe asta. De fapt acțiunea lui nu mă miră. Tu îți amintești poeziile lui Arghezi? El. Are o seamă de poezii în care caută adevărul. Când descoperi astfel de oameni, parcă nu te mai simți singur și slab. Pamfletul m-a uns la inimă. Oamenii adesea sunt lași. Preferă căldurica, minciuna. E mai comod. Acum îl simt pe Arghezi lângă mine. Îi simt umărul lângă al meu. Și zău că aș avea curaj să ies în stradă și să înjur birjărește.

Se aude soneria. O fi Chira. Gloria deschide. Întârzie mult în hol. Anda învelește copiii. Copiii dorm și râd în somn. Gloria a intrat în odaie. E albă la față, se împleticește, iar buzele îi tremură ușor. Anda i-a smuls telegrama din mână.

— Măi fată dragă, Bogdan nu e mort, ci dat dispărut. Asta e altceva. Cu totul altceva. Înseamnă că trăiește.

A înserat. Copiii s-au trezit și plâng în cor. Gloria s-a desprins din brațele prietenei și aleargă la copii. Anda înjură în gând: „Fir-ar a dracului de viață nenorocită!”

*

În primăvară, Gloria și-a reluat catedra la școală. Chiar și Andei i s-a promis la minister că își va recăpăta catedra de geografie. Se pare că acum alt aer adie prin minister. Anda a rămas acasă și se ocupă de copii. Virgil Blank și Ioan Bogdan merg în picioare, dar cel mai mult le place să o ia din loc târâș. Se trag pe un picior. Grozav de sprinten merg ei târâș. Tare le place copiilor să o ia din loc. Uneori se opresc, stau ca turnați în bronz, iar când părăsesc locul, pe covor rămâne o pată de umezeală. Fac pipi peste tot. „Ionuț, ce ai făcut acolo?” Ionuț o privește pe Anda cu ochii lui rotunzi, apoi își mută privirile la pata de pe covor. A uitat de pată. Draperia roșie îl atrage. „Virgil, nu acolo! Hai la mama!” Virgil știe că-i plăcut lângă mama, dar luciul parchetului de lângă ușă, de sub covor, este o noutate. Ridică marginea covorului și pipăie. A dispărut sub covor. Sub covor e întuneric. Nu-i bine. Bate în retragere cu fundul înainte. Uneori, Ionuț și Virgil se opresc în patru labe. Fundul grăsuț totdeauna este mai sus decât capul. Ridică frunțile. Se sprijină de orice și stau în picioare crăcănați, nesiguri, însă radioși. Numai când vor să meargă iute folosesc târâșul. Pleacă des în recunoaștere prin apartament. Culorile vii îi atrag. Escapadele lor au devenit tot mai lungi. Cad. Cad des. Cad și plâng, apoi uită. Ceva le-a stârnit interesul. Trag de perdele, de draperii, de fețele de masă. Trag și duc la gură. Anda cotcodăcește pe lângă ei ca o cloșcă. Timpul trece ușor. Zboară. Copiii fac o mie de pozne. Dacă ar fi și Chihaiia aici! Să-l vadă pe Virgil la primii lui pași. La primele căzături. Chihaiia nu știe nici măcar că a devenit tată.

*

Patru aprilie. Gloria a intrat în clasă. A dat un extemporal. În, clasă e liniște. Ferestrele sunt deschise, iar de afară vine mirozna plăcută a aerului de primăvară. Unii dintre copii umblă pe furiș la manuale convinși că ea nu-i observă. Gloria s-a schimbat mult. A slăbit și-i palidă. Sună sirenele. Alarmă. Copiii o privesc pe profesoară. Nimeni nu mai scie. Ea le zâmbește. Doar au mai fost alarme false. De undeva de departe se aude bubuit de tunuri. Zgomotul aduce a tunete îndepărtate. Bubuiturile s-au înmulțit. Intrigată, Gloria privește prin fereastră. Sunt avioane pe cer. Acum se aude limpede uruitul lor. Tunurile antiaeriene trag. La fiecare salvă se cutremură ferestrele. Profesorii și elevii au ieșit în stradă. Privesc cerul. Pe cer este un vacarm. Avioanele zboară în formații mari. Există între ele o simetrie atât de perfectă, încât îți vine să crezi că un uriaș le așază cu mâna.

Mai jos de avioane au apărut betele argintii. Nori albi la început se sparg în jurul avioanelor. Din coada unui avion a apărut o dâră lungă de fum. Elevii și profesorii privesc uimiți cerul. Le este frică, dar încă nu au ajuns la panică. Se aude clar un vâjâit prin aer, apoi un zgomot înfiorător, ca și când ar urla pământul. Geamurile școlii s-au făcut țandări. Trotuarul parcă s-a săltat brusc. Oamenii fug de-a lungul străzilor. A început panica. Aleargă. Nu știu încotro aleargă. Au convingerea că ei, numai ei sunt văzuți din avioane. Oamenii se lovesc unii de alții. Fug. Gloria aleargă pe panta dulce dinspre Piața Sfântul Gheorghe. Acasă! Ionuț! Cât mai iute acasă. A trecut de spitalul Colțea. Se clatină. I s-a tăiat respirația. Tramvaie goale, mașini goale au rămas în mijlocul bulevardului. Gloria aleargă. Încă puțin și va fi acasă. Un trăsnet, ca o mie de trăsnete la un loc, a răzbit undeva pe aproape. Gloria simte că ceva o împinge violent. O clipă e în aer. Fruntea ei, mâinile ei, trupul ei, mătură trotuarul. Se ridică. Aleargă. Pe cer e un coșmar. Jos, alt coșmar. Aleargă. Nu observă că picioarele i s-au umplut de sânge. Acum vede blocul. Blocul este întreg. Neatins. Deci și copiii sunt teferi. Curios, foarte curios. S-a făcut liniște. Doar undeva foarte departe tunurile se aud rar ca niște tunete. Capitala s-a învelit într-o perdea de fum. Fumul dispare treptat. Numai betelele argintii mai planează în aer.

*

A trecut de vremea prânzului. Prin marele golf din partea de răsărit a orașului, zvonurile curg, se rostogolesc, aleargă. Cică pe Calea Griviței, pe la Podul Grant și prin alte părți a fost prăpăd. Se spune că au pierit mii de oameni. Mitică Oțoțoc a părăsit golful pe jos. În barieră nu mai circulă tramvaiele. Mitică merge iute. A străbătut iute strada Ștefan cel Mare, a ajuns în Piața Buzești. Pe Calea Griviței, o mașină stă agățată de un balcon. Mitică Oțoțoc nu are timp de fleacuri. Dorește să vadă. Dincolo de gară se pătrunde greu. Poliția și militarii au făcut cordon. Mitică ocolește și se strecoară prin cordon. Aici, străzile par arate. Casele s-au transformat în uriașe mormane de moloz. Ici-colo, zidurile rămase în picioare amenință să cadă. Ziduri fumurii, parcă mușcate de colți mari, moloz și grinzi se văd pretutindeni. Orașul arată ca un animal rănit. Un bărbat cărunt, ceferist după uniformă, stă de pază lângă o femeie. Femeia e întinsă între două grămezi de moloz. Ceferistul se ceartă și se îmbrânțește cu soldații care vor să ridice femeia. Soldații bat în retragere, descumpăniți. Ceferistul

bandajează picioarele femeii cu niște batiste. Umblă atent, de parcă femeia ar fi vie. Măinile lui parcă mângâie. Vorbește cu ea pe un ton scăzut.

„Azi dimineață casele erau încă întregi, gândește Oțoțoc. Femeile au deschis ferestrele, au aerisit, au scuturat așternuturile, au trimis copiii la școală sau la joacă și au trecut în bucătării să pregătească prânzul. La ora aceea moartea era pe drum. Gonea din rășputeri să ajungă aici la timp. Suntem o lume de nebuni și bezmetici. De ce să ne fie bine când poate să ne fie rău? Cui îi folosește că au murit aici mii de oameni? Cui îi folosesc atâtea ruine? Rezultatul beneficiilor? Zero. Rezultatul pierderilor? Milioane de vieți omenești. Oamenii nu vor să învețe nimic din nenorocirile lor. Își îngroapă morții, își fac alte case, apoi uită și o iau de la început. Curând poate că se va încheia războiul. Va fi pace. Vom construi case și orașe noi. Vom ridica monumente, apoi vom uita. Cuvântul «război» ar trebui șters din dicționare. Pentru cei care mai pomenesc cuvântul «război» ar trebui să se facă demonstrații. «Bă neică „am auzit că ai pomenit cuvântul război.» Da? Ia ieși tu nițel din casă, bă neică, să vezi cum ar fi în caz de război! Îi faci casa zob și-l bați până ce uită cuvântul. Cum apare unul care pomenește de război, îl bați și-i dărâmi casa. Iar asta fără milă. Nu trebuie să-l lași să se obișnuiască cu ideea, să-și afle asociați, fiindcă prinde coajă. Prinde putere. Pe urmă joci tu cum cântă el. Din când în când te duci la el și-l întrebi: «Ei, bă neică, mai facem o demonstrație de război?» Când Hitler a pronunțat prima oară cuvântul «război» nu s-a găsit nimeni să-i zică: «Bă neică, ia ieși tu nițel afară din casă!» Atunci încă s-ar mai fi putut ca oamenii să-l strivească pe Hitler între unghii, ca pe un păduche. Nu au făcut-o. Fiecare și-a văzut de treburile lui mărunte. L-au lăsat pe Hitler să prindă coajă. Oamenii nu vor învăța niciodată nimic din nenorocirile lor?”

Oțoțoc dădu a lehamite din mâini și, călcând prin moloz, o luă către casă. „E beat sau năuc de supărare”, gândi unul dintre soldații ce curățau molozul.

*

De teama bombardamentelor aeriene, Gloria s-a refugiat cu copiii la țară. S-a stabilit într-un sat la vreo douăzeci de kilometri de Capitală. Pe Anda nu a putut-o convinge să părăsească orașul. Frontul s-a apropiat mult de granițele țării. Dinspre front veștile sunt contradictorii. Prin ziare se pomenește despre unele replieri strategice ale armatelor naziste. Replieri pe poziții mai bune. Zvonurile spun că rușii sunt în plină ofensivă. Că războiul

a intrat într-o fază nouă. Pretinsele replieri ale naziștilor au devenit de fapt o cumplită debandadă a retragerii. În Capitală s-au înmulțit raziile polițienești și militare. Sunt mulți dezertori. La fabricile de armament, la C.F.R. Și în zonele petroliere, actele de sabotaj, altădată izolate, acum se țin în lanț. Relațiile româno-germane s-au deteriorat. Încă de la început ele au fost șubrede, iar la baza lor a stat teama. Naziștii au căpătat un aer de iritare. Se simte, se vede asta. Dar cel mai mult se simte panica în care au intrat naziștii. Pe străzile Capitalei, în localuri publice sau în restaurante, naziștii nu mai cântă. Ei strigă din ce în ce mai rar: „Heil Hitler!” În salutul lor există ceva ce arată a lehamite. Mulți oameni au prevăzut încă de la începutul războiului că naziștii vor pierde. Acum puțini oameni se mai îndoiesc de asta. Printre oameni, pe șoptite, circulă o seamă de zvonuri. Se zice că grupurile de partizani români, ce nu se sfiesc să-i atace pe naziști, să-i atragă în ambuscade, s-au înmulțit. Se mai spune că aceste grupuri sunt conduse de comuniști. Autoritățile noastre simt că în curând spoiala de front, adică ceea ce mai există acum, va fi dat peste cap. Acum autoritățile nu mai par atât de intransigente, de neînțelegătoare cu civilii. Fiecare demnitar, mic sau mare, al regimului de dictatură antonesciană, se gândește la ziua de mâine. Ordinele venite de sus nu se mai execută orbește. Oamenii încep să le interpreteze. Se simte asta. Nimic nu poate rămâne secret. Nimic nu poate scăpa de mirosul fin și de ochiul ager. La începutul lui iunie, armatele aliaților anglo-americani au debarcat în Normandia. Acum naziștii sunt prinși între două fronturi, în răsărit rușii, care vin peste naziști ca un tăvălug uriaș, iar în apus, armatele aliate.

Bombardamentele aeriene s-au înmulțit asupra Capitalei. Populația s-a obișnuit cu ele. La primul semnal al sirenelor, cei ce au mijloace de transport părăsesc orașul. Alții se îndreaptă spre adăposturi. Din păcate, adăposturile sunt puține.

De când a plecat Gloria la țară, Anda stă singură în apartamentul prietenei sale. Când încep bombardamentele, ea niciodată nu părăsește casa. Îi este frică. Grozav îi este frică, dar nu părăsește casa. De două ori pe săptămână merge la țară să-i vadă pe copii și pe Gloria. Stă acolo doar câteva ore, între două trenuri. „Ești foarte vitează”, i-a spus într-o zi cu admirație Gloria. „Prostii! Află că mor de frică.” „Atunci de ce nu rămâi aici?” „Nu pot. Dacă apare cumva Chihaiia și nu găsește pe nimeni acasă?” „Ai. Dreptate. Gel puțin ești fericită. Tu ai pe cine să aștepți”, a început să

plângă Gloria. „Fericită? Când era supărat, tata avea obiceiul să spună: «Așa o fericire!» Nu, nu sunt fericită, Gloria dragă. Oare fericire înseamnă să stai cu sufletul la gură de teamă că omul iubit este în primejdie de moarte? Fericire înseamnă oare să te rogi în gând ca nu cumva să sune la sonerie cineva? Ca nu cumva să vină poștașul? Nu, nu asta poate fi fericire. Adesea visez rău. Am coșmaruri. Mi-e teamă că nu-l voi mai revedea niciodată. Ieri noapte l-am visat pe Chihaiia fără picioare. Încerca să se târască spre mine. Eu aș fi vrut să-l sprijin, dar nu eram în stare să fac o mișcare. Parcă îmi dispăruseră puterile. Cred că m-am zbatut. Cred că am urlat în somn. Cel puțin așa crede vecina ta de apartament. Ea mi-a zis că s-a speriat. Că se auzeau prin perete niște urlete. Acum tu ai putea fi mai liniștită. Bogdan a scăpat de pe front. A fi prizonier este cu totul altceva.” „Dar nimic nu-mi dovedește că Bogdan a căzut prizonier, murmură abia auzit Gloria. E drept că mă leagăn în speranțe, însă... speranțe!” „Ei da, speranțe. Omul care nu mai speră, e terminat. S-a zis cu el. Se ofilește și moare în picioare ca un pom ce se usucă.”

Undeva în oraș cad bombe. Geamurile apartamentului se scutură la intervale scurte. Anda a căpătat deprindere sau putere să se concentreze asupra unor gânduri. Asupra amintirilor. Și-a adus aminte de vizita lui Chihaiia. L-a revăzut cu ziarul în mină pe zidul de la intrarea în curte. Acum, mâinile lui, negre de funingine, i-au cuprins umerii. Anda trăiește momentul. Nu mai aude exploziile. Apoi își amintește alt moment ieșise cu Chihaiia în oraș. Erau lângă Universitate când s-au întâlnit cu Nora Bobancu. Înainte de război, doamna și domnul Bobancu veneau des în casa familiei Blank. Erau prieteni. După începerea războiului, vizitele s-au întrerupt brusc și fără explicații. Anda s-a întâlnit uneori pe stradă cu Nora Bobancu. O dată chiar în Sinaia. Nora Bobancu era cu Robin Hood. Cu locotenentul acela frumos. Probabil că abia îl agățase. Când s-au întâlnit, Nora s-a prefăcut că nu o cunoaște. Dar atunci, lângă Universitate, doamna Bobancu a tresărit, însă nu privind-o pe Anda, ci pe Chihaiia. Apoi a strâmbat din nas și și-a văzut de drum. Spre seară, Nora Bobancu i-a telefonat Andei și i-a zis: „Crezusem că ești într-un lagăr. Ai reușit să te fofilezi? Cum naiba ai scăpat de un lagăr?” A doua zi, în zori, au venit acasă la Anda doi polițiști în civil. I-au cerut actele și au întrebat-o dacă a fost la muncă obligatorie. O întrebare aiurea. Știau doar că numai bărbații evrei merg la muncă obligatorie. Căutau un pretext. Andei i se făcuse frică.

„Tu cine ești? L-au luat la rost pe Chihai. A, trăiți în concubinaj? Nu cumva ești dezertor?” Au cercetat îndelung ordinul de serviciu al soldatului. „Alte acte nu ai?” „Nu. Doar știți că soldații nu poartă acum alte acte.” „Da bine, vedem noi. Mergi cu noi. Cred că ești dezertor. Vedem noi la poliție de unde ai dezertat. Actul ăsta e fals. Se vede clar că-i fals.” „Am venit de pe front cu comandantul regimentului meu, le-a zis Chihai. Anda, te rog să-i dai telefon domnului colonel Dumitrana. Iată numărul lui de telefon. La telefonul acesta îl găsești. Te rog să-i spui că am fost arestat. Nu cred că va fi prea mulțumit de asta.” „Dar cine a pomenit de o arestare, mă băiete?” a lăsat-o mai moale unul dintre polițiști. Anda a înțeles că polițiștilor nu le convine un conflict cu armata. Cu un colonel care poate avea relații mari undeva pe sus. Și a mai intuit ceva: vizita polițiștilor are un dedesubt. Mai mult ca sigur că Nora Bobancu nu-i străină de această vizită a polițiștilor. Prea se leagă toate între ele. „Ia ascultă, fetiço! S-a răstit unul dintre polițiști. Nu cumva ai deschis aici un trafic?” Chihai a sărit ca ars și l-a prins de piept pe polițist. S-au încăierat. L-au dus pe Chihai cu ei. Anda i-a telefonat colonelului Dumitrana. „Paștele și Dumnezeii...! Iartă-mă, domnișoară! Arestat, un om decorat pe front? Da, bine, mă ocup eu. Împuțiții ăștia care au văzut frontul numai la jurnalele cinematografice s-au îngășat. Îi slăbim noi. Paștele și Dumnezeii...! Iartă-mă, domnișoară!” Chihai a revenit peste vreo două ceasuri. Avea buza spartă și vânătași pe față.

În seara de douăzeci și trei august, aproape de miezul nopții, Anda a auzit soneria țărâind prelung. A sărit la ușă. Poștașul nu poate fi la ora asta. S-a uitat prin vizor. Era vecina de alături. I-a cerut puțină cafea. „Ați ascultat la radio? Se interesează doamna de alături.” „Nu.” „Înseamnă că nu știți nimic?” „Ce să știu?” „România a ieșit din războiul hitlerist și s-a alăturat Coaliției națiunilor unite. Antonescu și guvernul său au fost arestați acum câteva ceasuri. Vă este rău?” Anda s-a sprijinit de tocul ușii. „Acum mi-e mai bine. Mă simt bine. Îndată îmi va fi mai bine.” „Vai ce m-ați speriat, doamnă Blank! Așa a fost și cu mine când am ascultat la radio. Războiul, bombardamentele aeriene, teama de vești rele și necazurile de tot felul ne-au zdruncinat de-a binelea. Nu mai rezistăm. Orice veste bună sau rea ne dă un șoc.”

Anda s-a așezat năucă pe marginea patului. Bucuria se cuibărea greu în sufletul ei. În apartamentul vecin cineva a strigat, cu o notă de isterie în

glas: „Trăiască România liberă!” Anda înțelese isteria din glasul omului, fiindcă și ea fusese cuprinsă de o astfel de stare. Plângea, râdea, iar mâinile și picioarele îi tremurau ca la alcoolici.

Capitolul 13

Deși apartamentul Gloriei era destul de mare, tinerii locatari Ioan Bogdan și Virgil Blank adoptaseră unele preocupări care cereau un spațiu mai larg. Mingea cea nouă, cumpărată de Anda, a devenit nu numai un obiect de dispută, ci și o armă ce amenința grav buna rânduială a odăilor. Celelalte jucării au fost uitate un timp. Mingea se rostogolea plăcut sau avea obiceiul să se ascundă pe sub mese, paturi și șifoniere. Firi total deosebite, fiecare din cei doi băieți încerca să recupereze mingea de sub șifonier în felul său. Ionuț se străduia zadarnic să încapă în spațiul îngust. Mai năvalnic, Virgil se opintea să împingă șifonierul. La jucării, Virgil avea unele preocupări de rezistență a materialelor, iar fragilele obiecte cu greu mai rămâneau întregi. Ionuț încerca să le repare ajungând la același rezultat ca și prietenul său. Dar orice interes pentru un anumit obiect dura la ei destul de puțin.

— Virgil! Nu te urca pe scaun! Ai să cazi de pe scaun. Hai la mama!

— Ionuț! Ce faci acolo?

— Pagate.

Ionuț își întindea picioarele pe covor ca o balerină la cel mai desăvârșit șpagat. Însă făcea asta sau alte gesturi numai când se știa privit. Îi plăcea să dea spectacole. Să stârnească râsul privitorilor. Când Gloria și Anda erau pe aproape, când Ionuț era sigur că-i privit, se urca pe lada de la pat și de acolo, cu un chiot, făcea o tumbă până în mijlocul patului. Gloria și Anda aveau griji mai mari în privința lui Virgil, fiindcă tânărul Blank ar fi fost în stare, la concurență, să facă o tumbă de pe masă. Cele două prietene îi urmăreau adesea pe copii, uluite și încântate de ingeniozitatea lor la cățarat. Ionuț încercase, cu răbdare, să urce pe lada de la pat. După o vreme și-a dat seama că are nevoie de o pernă. Perna pusă în colțul patului era treapta necesară la urcuș.

— Ionuț, ieși de sub masă! Ia vezi, Anda, ce face Virgil în bucătărie?

— Dumnezeule! exclamă uluită Anda. A vărsat orezul și-l împarte în grămezi. Cum s-o fi urcat până la dulap?

— Ionuț, ieși de sub masă! Hai la mama!

Fața lui Ionuț apare de sub măsurică cu ochii rotunzi, întrebători. Gloria a înlemnit. Cum o fi găsit Ionuț cafeaua? Fața lui e plină de cafea. Îl duce în baie și-l spală.

— Cine e frumosul mamei?

— Ontu, răspunde mândru Ionuț.

— Cine îmi dă mie un pupic?

— Ontu.

A înserat. Cu un cordon, Virgil a prins umerii lui Ionuț. Virgil e călăreț. Ionuț, cal. Aleargă amândoi prin casă scoțând chiote. Soneria țârâie prelung, dar glasurile copiilor acoperă zgomotul.

— A sunat sau mi s-a părut mie? întreabă Anda. Ia vezi.

Gloria deschide. Dinspre hol se aude o exclamație, apoi vocea lui Chihai. Anda a înlemnit pe marginea patului. Copiii au încetat hârjoana. Apariția străinului înalt, bărbos, îmbrăcat ciudat, le-a stârnit interesul. Virgil aleargă în hol după încălțător. El știe că obiectul acela este necesar la încălțat. Întinde încălțătorul străinului. Acesta râde.

— Care crezi că-i al tău? zâmbește Gloria.

— Al meu? cade Chihai din al nouălea cer.

— Al tău și al Andei, firește.

Glumețul Chihai, ironicul Chihai, a pălit și-i tremură glasul. Se uită la copii parcă intimidat dintr-o dată. Ochii lui cată întrebători către ochii Andei, apoi din nou spre copii. Anda i-a făcut semn din cap că nu-i o glumă. Că Gloria nu a glumit. Deci unul dintre copiii aceștia frumoși este al lui. Își simte gura uscată brusc și privește lung la copii. Amândoi sunt blonzi, dar cel din stânga a lăsat colțurile gurii în jos, așa cum face Gloria când este preocupată.

— El!

— Da, el este, aprobă Gloria. Instinctul te-a ajutat?

— Nu. Ochiul. Cum îl cheamă?

— Virgil.

— Da, da, ca pe mine. Virgil, ia hai tu la tata! Întinde mâinile străinul bărbos.

Virgil se ascunde sprinten la spatele Andei. Ochii lui au apărut curioși pe lângă fusta mamei. Pe Ionuț nimeni nu-l bagă acum în seamă așa că,

scoțând un chiot, s-a așezat pe covor cu picioarele întinse sub el ca o balerină.

— Ce faci tu acolo? se interesează Chihaiia.

— Pagate.

În bucătărie, Anda și Gloria pregătesc de cină. Străinul bărbos a intrat în baie. Se aude plescăitul apei din cadă. Copiilor le place să bată apa din cadă cu palmele. Fac băltoace, cum zic ei. Ce o fi făcând străinul acolo? Ușa de la baie s-a deschis atât cât poate lăsa să se strecoare două capete blonde, cu ochii rotunzi, curioși. Bărbosul cată spre ușă. Capetele dispar. Bărbosul cântă încet. Ușa s-a deschis din nou. Străinul s-a săpunit pe față și pe cap. Copiii sunt în mijlocul încăperii. Stau lipiți unul de altul, gata să fugă. Bărbosul cântă. Are păr pe piept. Ionuț e lângă cadă. Privește curios uriașul trup din apă. Virgil a întins mâna și pipăie apa. Străinul cântă și își dă cu săpun pe față. Dar săpunul nu-l ustură la ochi? O mână a ieșit din cadă. Copiii fug.

Bărbierit și în haine civile, străinul nu mai arată atât de fioros. Virgil nu mănâncă. Ceva îl contrariază. Mama a mângâiat obrazul străinului. Ceva nu-i în regulă. Virgil se agață de Anda. Acum i s-a cuibărit în poală și îl privește pe străin cu un aer triumfător.

— Ce știi despre Bogdan? întreabă Anda, ghicind că Gloria abia așteaptă să primească vești.

— Sunt convins că a căzut prizonier. A plecat într-o seară în patrulare cu alți patru camarazi. I-am tot așteptat, dar nu s-au mai întors.

— Crezi că...? spune cu glas stins Gloria.

— Să cred ce? Că nu mai trăiește? Prostii! Nu s-au auzit focuri de armă. E prizonier cum te văd și mă vezi.

Chihaiia nu îndrăznește să-i spună că din direcția în care plecase Bogdan au răzbit în noapte câteva focuri de armă automată.

— Războiul se va încheia curând, continuă Chihaiia.

— Dar tu de unde vii acum? îl privește Anda.

— De la Budapesta. Am stat o lună într-un spital din Budapesta.

— Ai fost rănit?

— Mai rău, râde Chihaiia. Am avut dizenterie. Frumos oraș Budapesta! Iar dincoace de Dunăre, pe Muntele Ghelert, ți se pare că te afli într-o lume de basm. Curțile mari, cu copaci bătrâni, umbroși, cu flori și multă verdeață, cu ziduri vechi, cred că pline de o istorie a lor, coboară când lin

când abrupt până la malul apei. Din păcate sunt prea multe ruine acum la Budapesta. Clădirile orașului au suferit mult de pe urma bombardamentelor de aviație, de branduri și artilerie.

— Crezi că sunt șanse să se întoarcă Bogdan? întrebă calm Gloria, dar în privirile ei și pe fața ei se citește disperarea pe care nu o poate ascunde.

— Sunt convins.

— Cu Felecan ce s-a întâmplat?

— Greu de spus. Eram în retragere. S-a spart frontul. Ne urmăreau tancurile. Pe locotenentul Smaranda l-a nimerit în plin un obuz. Nimic nu a mai rămas din el. Ultima oară când l-am văzut pe Felecan coboram printre niște râpe de la marginea unui râu. Am sărit în apă și m-am lăsat în voia curentului. Mai târziu, după ce ne-am adunat dincolo de apă într-o margine de pădure.

unul dintre camarazi mi-a spus că a văzut cum s-a spart un proiectil aproape de Felecan. Asta e tot ce știu.

*

Într-o seară din toamna anului 1946, Potop se întorcea din Dudești-Cioplea pe lângă cimitirul Izvor. Fusese la un geambaș după niște hamuri. S-au cinstit amândoi și nici n-au observat când s-a lăsat noaptea. Bătrânul tăie drum spre casă pe lângă zidul cimitirului, dar nu pe cincisprezece cărări, ca de la cârciumă, ci numai pe două, fiindcă băuse puțin. De obicei ocolea cimitirul. Acum însă văzu un bărbat, un lungan înaintea lui și sili să-l ajungă. Mitică Oțoțoc spusese adesea că nu există strigoi. Că știința a demonstrat-o chestia asta. Poate că nu or fi existând strigoi, dar peste zidul cimitirului nu-i mare lucru să-ți apară în drum o umbră, niște ochi aprinși, un King-Kong, ori o mână cu șase degete și cu unghiile cât iataganu'. Îngrijorat de-a binelea, Potop făcu pași mari în urma lunganului și fiindcă era greu să-l ajungă, strigă:

— Ia stai, bre, nițel!

— Aaa... nea Potop! Hai să trăiești, nea Potop!

— Damblagește-mă doamne! se muiară picioarele bătrânului. Asta-i umbra lui Carabă. Piei drace, doamne iartă-mă!

— Ai, bre nea Potop, ce dracu', ești beat? prinse a râde lunganul.

— Tu ai murit, se tângui acesta și se retrase ușurel pe lângă zid.

— Cum o să fiu mort dacă trăiesc?

— Păi am băutură la parastasu' tău.

— Și ce dacă ai băut? Să-ți fie de bine. Am fost prizonier. Vin din prizonierat.

Un sfert de ceas mai târziu, Carabă ajunsese în fața casei sale de pe coccioc. Privi în jur. „Nimic nu s-a schimbat pe aici, gândi el. Strada Fecioarei, fără stâlpi de lumină, doar cu luminile de pe la ferestrele caselor arată ca o margine de sat. Numai cocciocul a scăzut mult. Acum malurile gropilor aproape că se împreună. Peste un an sau doi aici va fi câmp neted.” Carabă privi prin fereastra casei. Lumina lămpii cu petrol cădea pe fața unei femei aplecate deasupra plitei. Interiorul odăii parcă era altfel de cum îl știuse el. Era mai larg. Unul dintre cele două paturi din scândură a dispărut. În locul patului a apărut un șifonier cu o oglindă la mijloc. Pe jos nu văzu vechile preșuri ci un covor de iută. Înainte de război, miserabila locuință îl scosese adesea din fire, socotind că nu există nicăieri un om mai sărac decât el. Acum prinse să mângâie pereții coșcoviți. E acasă. E atât de bine să fii acasă. Apăsă pe clanța ușii. Femeia s-a întors. Lingura de lemn a căzut din mâna ei. Se privesc, încă nu au cuvinte. Nu au glas. Doar se privesc. Ce s-a întâmplat oare cu minunatul păr al femeii? Părul Mariței e tuns ca al recruților. Femeia simte privirile lui și duce mâna la creștet. Gestul parcă i-a descleștat limba. „Am avut febră tifoidă. La spital întâi te tunde dacă ai febră tifoidă.” Carabă zâmbește blajin și face un semn aprobator ca și cum ar înțelege. De fapt, cuvintele au trecut pe lângă el fără să le prindă rostul. Numai glasul femeii l-a tulburat. Glasul Mariței, pe vremuri atât de uscat, de rece, acum sună nespus de plăcut. Carabă zâmbește. Rar l-a văzut femeia zâmbind. „Unde sunt copiii?” „Leta s-a măritat. Îl știi tu pe Limbă. Cu el s-a măritat. Copiii sunt la ai Buzăilor. Vin ei îndată. Dinu are ședință la comuniști: ceva cu tineretu’. Ți-e foame?” „Aș vrea să mă spăl. De două săptămâni sunt pe drum.” „îndată pun apă la foc.” Marița zâmbește cu gura strânsă. I-au căzut doi dinți. Stau unul în fața altuia și se privesc lung. Ea nu îndrăznește să-l mângâie deși mâinile ei, palmele ei parcă stau pregătite la un astfel de gest. Carabă i-a cuprins umerii. Umerii Mariței sunt slabi acum. Se sărută stângaci. Palma ei aspră s-a ridicat timid și mângâie. „Parcă aș fuma o țigară până ce se încălzește apa.” „Vrei să stăm afară pe bancă?” Marița i-a aprins țigara, iar gestul ei i-a amintit lui Carabă un alt gest. Căzuse între cele două linii ale frontului. Simțea vag că-i rănit, dar nu știa unde. Era prea devreme pentru dureri. I s-au împăienjenit privirile și parcă o greutate uriașă apăsa pe trupul său. După un timp a auzit glasuri. A

deschis ochii. Lângă el se afla un bărbat scund, bălan, cu părul blond ieșit rebel de sub căciula cu urechi. Bărbatul fuma. Privirile lui Carabă cerșeau. Blondul a scos o hârtie de ziar, i-a făcut o țigară și i-a aprins-o. „Harașo?” Carabă nu a înțeles atunci cuvântul acela și i s-a părut că așa îl cheamă pe blond astfel că a zis și el: „Carabă!”

Bărbatul și femeia stau pe bancă lipiți unul de altul. De-a lungul cociocului e liniște adâncă. Luminile orașului înconjoară marele golf ca un brâu. „Ai făcut gard?” observă Carabă. „Acum un an am făcut gardu’. Avem grădină de zarzavaturi. Pământu’ ăsta de pe cocioc e al nimănu. Mitică Oțoțoc mi-a zis să împrajmuesc locu’. Pe urmă am făcut rost de bălegar. Știi ce de cartofi am scos din grădină? Și ceapă și usturoi și roșii am scos. Însă m-am spetit cărând la apă de la cișmea. Pe aici e secetă de vreo doi-trei ani. La primăvară mutăm gardu’. Mărim grădina.” „Și dacă ne ia cineva la rost?” „Cin’ să ne ia? Cel puțin zece ani de acum încolo nu se bagă nimeni pe cocioc. Întâi trebuie să se așeze pământu’. La primăvară putem semăna și niște porumb. Să scoatem măcar de fiert. Apoi fasole țucără. Anu’ trecut am avut câteva cuiburi de fasole țucără. Am mâncat o groază de păstăi din cuiburile alea. Tu ce zici, să punem porumb?” „Păi de ce să nu punem? Punem de toate... dar Buzău? Buzău ce mai face?” „Bine. Lucrez cu el la ciurele de nisip de la Flax. De două ori pe săptămână, seara, mergem împreună la cursurile de alfabetizare. Am învățat să scriu și să citesc, da’ nu cine știe ce. Adică nu așa bine ca Buzău. Buzău poa’ să citească chiar pe un ziar. La început a fost tare greu cu literele. Parcă îmi era înțepenită mâna. Transpiram la fiecare literă. Dinu zice că măsura asta cu alfabetizarea vine de la comuniști. Cică așa vor comuniștii ca tot omu’ să știe carte. O fi.” „De mâine merg eu la lucru. Tu rămâi acasă cu copiii.” „Ba mergem împreună, râde Mărița. Copiii au crescut. Dacă le las de mâncare se descurcă și singuri. Ciorbă le las eu în fiecare zi, însă cu pâinea, cu mălaiul și cu undelemnul e greu. Auăleo, cred că s-a încins apa! Hai să te speli!”

Femeia a pregătit patul din odăița alăturată. Pe Carabă l-a înviorat apa. Acum oboseala nu mai stăruie asupra lui ca o greutate, ci lin, blând, asemenea unei mângâieri. „Hai să te culci!” Carabă zâmbește. Cât este de bine acasă știi numai când te afli departe. Privirile bărbatului întârzie pe despicătura bluzei. Femeia îi simte privirile și tresare. Pentru a-și ascunde tulburarea, femeia simte nevoia să vorbească. Orice, numai să vorbească.

„Anu’ trecut am spălat rufe la o cucoană din oraș. Mi-a dat două rochii, pantofi și un combinezon. Pantofii mă cam strâng. Să mă vezi îmbrăcată în rochiile alea, te minunezi. Îmi vin ca turnate.” Mina lui Carabă s-a strecurat între sini. Sâni sunt la fel de proaspeți și îmbietori ca în urmă cu cinci-șase ani. Îi simte puternici, încordați. Căldura lor îl îmbată. Femeia vorbește despre rochii și pantofi eu glasul tot mai scăzut, iar trupul ei alb, în contrast cu mâinile și fața arse de soare, se apropie supus.

Carabă a adormit. Femeia îl învelește. Fiecare gest al ei este o mângâiere stângace, cu o ușoară asprime ca atunci când perii niște haine. O să-i crească părul. Cineva zicea că o să fie chiar mai frumos ca înainte. A uitat de păr. Își face planuri și zâmbește. Până acum un ceas crezuse că viața s-a încheiat de mult pentru ea. Acum visează. Nu-și dă seama că visurile înseamnă revenirea ei la viață. Afară se aud glasurile copiilor. E târziu. Ar trebui să-i certe.

*

Soarele căzuse spre asfințit. În groapa carierei de la Flax, Buzău și Carabă au strâns uneltele. Ultimele căruțe încărcate cu nisip ieșeau din groapă în strigătele de îndemn ale căruțașilor. Caii se opinteau pe drumul în pantă, iar praful stârnit de copite urca domol până la loitre. Nu mai plouase de multă vreme. Era cald. Aerul fierbinte plutea greoi peste carieră.

— Ți-a fost greu în prizonierat?

— Numa’ în primu’ an.

Tăcură. Lunganul se gândi să-i povestească lui Buzău ceva din viața lui de prizonierat însă rămase doar la intenție. Poate că o va face altădată mai cu dichis, adică la un pahar de băutură. Ar putea să-i zică vreo câteva cuvinte în rusește, ori despre dedea Vasea, paznicu’ de la lagăr. Își aminti cum prindea el pește cu bătrânul Vasea și făceau țigări în hârtie de ziar. Începu să deruleze în minte o mulțime de întâmplări care veneau în gândurile lui de-a valma și nu reușea să se oprească asupra uneia.

— Ți-a spus Marița de Leta?

— Ce să-mi spună? întrebă Carabă, încă zâmbind la cine știe ce amintire.

— Păi... credeam că de Leta și de... Sonu...

Abia acum dispăru zâmbetul lui Carabă.

— După ce ai plecat tu pe front, alde Sonu a prins-o pe Leta într-o seară la marginea cociocului. Noi am aflat a doua zi cum a prins-o el acolo pe Leta.

— Numai el? Ȃilalți doi nu? Cireașă și Sile...

— Numai el.

— Da' Limbă unde era? Unde era el? Răsună parcă răgușit glasul lui Carabă.

— Limbă a plecat pe front la vreo două-trei zile după tine.

— Mai știi ceva de Sonu?

— Ce să știi?

— L-ai mai văzut pe aici?

— Nu.

*

Într-o duminică din vara anului 1947, Mitică Oțoțoc și Sandu Greceanu părăsiră strada Fecioarei spre câmp. Simțiseră nevoia să vadă câmpia arsă de secetă. Pe drumul de care ce șerpua printre carierele de nisip Reconstrucția și Flax până hăt-departe, spre cimitirul cel nou, pământul s-a transformat într-o pulbere fină. Vântul adie ușor și fierbinte. Buruienile de pe marginile gropilor, cu frunzele lipsite de obișnuita strălucire și căzute pe lângă tulpini ca niște aripioare fără vlagă parcă dorm sub o pojghiță fină de pulbere. Gâzele se ascund prin crăpăturile pământului, înspăimântate de arșiță. În groapa lui Flax copiii din împrejurimi au ieșit la scaldat în chiloți, în șpilhozâne sau goi pușcă, după puteri. Pe de margini de cer au apărut nori albicioși, dar nu va ploua. Piciorul lui Mitică nu anunță a ploaie. Durerile sunt slabe. Niște înțepături ici-colo. Când sunt semne sigure de ploaie, junghiurile se țin în lanț. De-a lungul carierelor apar des șanțuri adânci cu buzele sfărâmate de timp. Șanțurile au fost săpate la începutul războiului. Le-au săpat soldații de la bateriile antiaerene. Acum pe fundul lor se strecoară gâze, câte o șopârlă sau o broască ce privește în sus cu ochii ei bolboșați, parcă obraznici.

Cei doi prieteni au ajuns aproape de cimitirul cel nou. Nu discută între ei. Merg domol, fiecare cu gândurile lui. Marele golf bucureștean, căruia Mitică îi prevăzuse o dispariție grabnică în timpul migrațiilor, arăta la fel de semeț. Cât a durat războiul și chiar mai apoi, alte case, alte străzi nu s-au mai construit. Doar cimitirul cel nou și-a cam dat aere, dublându-și aria în câțiva ani. Foametea și alte neajunsuri din timpul războiului s-au petrecut anonim în casele din jurul câmpiei. În mormântările, dese, la care eroul principal ia fost de fiecare dată un anonim s-au desfășurat molcom, fără fast, fără să uimească pe cineva.

— În timpul războiului, rupse tăcerea Sandu Greceanu, periferiile Capitalei și ale altor orașe din țară și-au adus tainul lor de morți în egală măsură cu cifrele pierderilor de pe front. Însă cum frontul a ocupat primul plan în mintea oamenilor și cifrele morților de pe front s-au aflat mereu în prim-plan. Restul... cine s-a mai gândit la rest?

Greceanu scoase pachetul de țigări și aprinseră amândoi, privind îngândurați peste câmpie. Până și strada Fecioarei a bătut pasul pe loc. Alte case nu au mai apărut acolo. E drept că după război fabricile de cărămizi și carierele și-au reluat activitatea parcă mai bogată decât pe vremuri, dar e tot atât de drept că banii câștigați acolo de oameni nu mai au destulă putere pentru a contribui și la nevoile străzii. E secetă, e inflație, e sărăcie cumplită. Cu ce câștigă un om într-o zi la fabricile de cărămidă se poate cumpăra un kilogram de mălai, însă cu condiția să găsești mălai.

— Suntem la pământ, făcu un gest a lehamite Oțoțoc parcă intuind gândurile prietenului său.

— Da, nu stăm prea bine. Va fi însă bine. Ai răbdare. Peste câțiva ani va fi altfel.

— Dracu' știe, privi Oțoțoc fața decolorată, uscățivă a prietenului său. Necazurile niciodată nu vin singure.

Seceta se menține de vreo trei ani. În prăvălii găsești acum te miri ce și mai nimic. Pânzeturile, stofele și încălțăminte au devenit rarități. În Capitală și în alte părți ale țării e foamete. Oriunde te uiți vezi ruine. Nu sunt poduri peste ape, rețelele electrice și de telefoane și-au mai păstrat doar numele. Șoselele sunt stricate, calea ferată la fel... ce mai încolo și încoace? Suntem la pământ. Mâncăm câte o ciorbă goală și ne agităm, facem politică. E foamete, panică și haos.

— Da, cam așa stau lucrurile, aprobă Greceanu. Într-un fel, parcă mă bucur că e așa. Degeaba râzi. Nu-i ceea ce crezi tu. La necazuri nu se bucură nimeni, însă la mine e altfel de bucurie. În cel mult zece ani țara noastră va fi mai bogată ca înainte de război. După cum spuneai tu adineauri, suntem la pământ. Ei bine, de aici pornim noi comuniștii la drum. Adică din apropierea lui zero. Peste ani, când va fi altfel, nimeni, nici chiar cei mai înrăiți dușmani ai comuniștilor nu vor putea spune că am pornit la drum din alt loc decât de lângă zero. Iată de ce sunt vesel.

— Ți-e rău? tresări Mitică.

— Stomacul, zâmbi strâmb Greceanu. Închisorile și lagărul mi-au transformat stomacul într-un sac prăpădit, cu găuri. Am ulcer. Ia spune, tu la alegeri ai votat cu noi?

— Păi cum altfel? Am votat fiindcă eram convins că nu veți avea prea multe voturi.

— Adică nu din încredere, ci din simpatie?

— Cam așa ceva, recunosc și râse Oțoțoc.

O luară îndărăt pe drumul pe care veniseră. Greceanu credea că-l intuiește bine pe prietenul său. Deși devenise orășean de peste douăzeci de ani, deși avea ceva carte, Mitică rămăsese cu firea sa de țăran cuminte, bănuitor, greu de convins. Îi simpatiza pe comuniști, dar credea mai puțin în ei. Poate că vor mai trece mulți ani până când Mitică va înțelege.

Și totuși, Sandu Greceanu se înșela. În observațiile sale i-a scăpat o anumită trăsătură specifică lui Oțoțoc. Ar fi trebuit să o vadă, să o intuiască, mai ales că era atât de vizibilă. Poate că peste niște ani va reuși să-l vadă pe Mitică în adevărata lui lumină.

Cei doi prieteni s-au despărțit la capătul străzii Fecioarei. Mitică a cătat lung în urma lui Sandu. „S-a schimbat, chibzui el. Trupul său altădată atât de zdravăn e ca o scândură. Numai ochii lui parcă ard când te privesc.” Mitică intră în cârciuma lui Fane, sorbi din fugă o drojdie, apoi o luă agale spre Piața Obor. Acum avea mulți clienți. Majoritatea clienților săi erau milionari. Numai că un milion însemna contravaloarea câtorva kilograme de mălai.

*

În aceeași duminică, lunganul Carabă trecu prin cârciumile de pe Pantelimon. Intră prin cârciumi sau prin cele două cafenele clandestine, unde se mai juca încă barbut, iar proprietarii luau pincă și dădeau de băut. Dintre vechii şuți și trosnitori a întâlnit doar doi. Ședeau pe vine și jucau barbut. Nimeni nu ar fi îndrăznit să-i tulbure. Chiar se încruntară auzind vorbă lângă ei. Apoi zâmbiră. Carabă era cineva. Merita să stai de vorbă cu Carabă. Îi întrebă despre Subțirelu’.

— Subțirelu’ a murit pă front, nea Carabă.

— Da’ Fane Spurcatu? Da’ Nae Cursă Lungă?

— Și Fane a murit pă front. Nae s-a dat la „fund”. Nu mai iese la „treabă”.

Lunganul ajunsese pe strada Petrescu doi, la vechea ibovnică a lui Sonu. Femeia era în curte. A strigat-o la gard. Acum era grasă și cam domoală în mișcări.

— Mă mai ții minte?

— Cum dracu' să nu te țin minte?

— Sonu unde-i?

— Parcă poți să știi? Eu m-am măritat. Nu l-am mai văzut de când a plecat el pe front. Adică la Sărata, nu pe front. Au fost niște razii p-acilea. Sonu, Sile și Cireașă au ajuns în lagăru' de la Sărata. Însă de la Sărata cred că i-a trimis pe front în linia întâia. Au mai fost și alții acolo. Întreabă-l pe Nae Cursă Lungă. Și el a fost la Sărata.

— Unde-l găsesc pe Nae?

— Acum e măcelar. Vinde carne de cal. Stă în Floreasca, lângă pod. Casa nu i-o știu.

Carabă trecu prin Obor și o luă de vale către podul de peste râul Colentina. Întâlni un geambaș pe care îl cunoștea de multă vreme.

— Bă, Carabă, trăiești? Să fiu al dracu'! Auzisem că ai mierlit-o pă front. Bei o drojdie?

Roșu la față, eu grumazul parcă mai gros, cu părul bogat pieptănat în cărare, îmbrăcat curățel și mirosind a colonie proastă de frizerie, geambașul părea să fi prins o perioadă de prosperitate.

— Acum nu beau. Îl caut pe Nae Cursă Lungă. Am o vorbă cu el.

— Păi lucrăm împreună, râse geambașul. Eu aduc gloabe de pe la Slobozia, el le taie și vinde carnea. Acum se caută carnea de cal. Caii îi cumpăr... uneori pă bune. Când se nimerește, o dau și pă zulă. Știi tu cum se face treaba. Vrei să te luăm și pe tine?

— Acum nu.

Vorbind de una, de alta, intrară în ograda lui Nae. Măcelarul, cu mânecile cămășii suflecate, la fel de roșu la față, mătura urmele de sânge dinspre grădină.

— Merge treaba? zâmbi lunganul.

— Strună, lăasă măturoiul Nae. Ce bei? Stăm aici pă prispă. Bă, Carabă, poa' să fie șapte-opt ani de când nu ne-am mai văzut.

O femeie tânără, voinică, aduse pahare și o carafă cu țuică. Paharele nu prea străluceau de curățenie, dar nimeni nu luă seama la fleacuri.

— Fă, adu și niște gustări! porunci Nae, bucuros că-l vede pe lungan. Vrei o friptură, Carabă? Nu, nu dă gloabă, ce dracu! Lovele ai? Dacă vrei niște lovele...

— Tu mai știi ceva de Sonu?

— Am fost cu el la Sărata. Am picat la o razie. Sonu, Sile și Cireașă au stat puțin la Sărata. I-au trimis pă front. Tică Grosu mi-a zis că alde Sile și Cireașă au mierlit-o. Îl știi tu pă Tică Grosu. De Sonu n-am auzit nimic. Eu mi-am luat valea de la Sărata. Am luat-o din loc cu alde Chibrit și cu Tașcă. Tică era prieten cu Sonu. Poate că el știe ceva.

— Unde stă Grosu?

— Undeva pe lângă Podu' Grand. Îl găsești tu.

*

A început vacanța de vară a elevilor. În apartamentul ei, Gloria împachetează de zor. Va pleca acasă la Timișoara. I s-a făcut dor de Ionuț. Pe Ionuț l-a trimis la părinți în toamna trecută. Banatul și Crișana au suferit mai puțin de pe urma secetei. Se găsesc acolo mai multe alimente. Gloria a pus în poșetă câteva fotografii. Le va arăta prietenelor sale din Timișoara. Are o sumedenie de poze cu Anda, cu Chihăia, cu colegii de la școală și una cu Bogdan. S-au fotografiat după ce au ieșit de la ofițerul stării civile. E o poză reușită, în sepia. Gloria se așeză pe marginea patului. În poză ea poartă un taior alb. Părul e prins în coc și îi dă o față copilăroasă. Fața ei copilăroasă, parcă mirată, de acum câțiva ani, o emoționează. Se vede limpede un aer de mirare în ochii ei. Lângă ea, Bogdan sită prea țepăn. Arată puțin speriat sau uluit de ceea ce i se întâmplă. Gloria a privit fotografia de multe ori, însă târziu a înțeles tâlcul ei. Adică ce exprimă ea de fapt. „A fost o nebunie, gândește zâmbind îngăduitor. Poza aceasta grăiește clar că ne-am pripit amândoi. Eu semăn aici cu un copil care nu prea știe ce vrea, ce face. El arată speriat, conștient de nebunia noastră. Se pare că totdeauna am fost o fire nehibzuită. O fire slabă ce se lasă în voia primului impuls ca dusă de vânt. Nici cu logica n-am stat prea bine. Mereu am confundat dragostea cu dorința. Anda a fost altfel. Ea a știut să vadă limpede. Ea are un simț sigur de orientare. Eu am bâjbâit. Am crezut că-l iubesc pe Bogdan. Căsătoria noastră a fost o nebunie, însă o nebunie frumoasă. Uneori chiar și greșelile au frumusețile lor. Nu regret nebunia. Mi-am dorit un copil cu Bogdan și sunt fericită pentru asta. Restul se repară. Se repară? Dar viața nu poate fi reparată. Anii nu stau pe loc. Ce ai

pierdut este pierdut pentru totdeauna. Nu poți întoarce îndărăt anii iroșiți. Singurul câștig, dacă poate fi numit câștig, este că acum văd limpede. Numai trecerea timpului mi-a dovedit că n-am fost îndrăgostită cu adevărat de Bogdan. Dacă el ar fi trăit.

sunt convinsă că ne-am fi trezit amândoi. O căsnicie bazată numai pe dorință nu poate dura, fiindcă nici dorința nu durează. Însă la căsătoria noastră pripită cred că a contribuit și războiul care multor oameni le-a dat o stare anormală de agitație, de isterie. Teama, primejdiile, nesiguranța, ne fac uneori să acționăm cu totul altfel decât trebuie.”

Soneria țârâi prelung. „Anda”, gândi Gloria și alergă să deschidă ușa.

— De când te aștept!

— Ei, draga mea, râde Anda, de când e lumea femeile totdeauna au obiceiul să întârzie nițel. Să nu te bazezi prea mult pe punctualitatea lor. De ce crezi tu că am întârziat? Din nehotărâre, fetițo. Nu știam cu ce să mă îmbrac. Toate rochiile mele sunt vechi. Când ai numai vechituri te descurci greu. O femeie trecută de treizeci de ani nu poate ieși oricum în oraș.

— Dar ești foarte șic în rochia asta albastră. Zău nu o cunosc.

— Fiindcă i-am adăugat un guleraș alb și garnituri albe la mâneci. Am cusut de mână. Se cunoaște?

— Nu.

— Asta speram și eu. În orice caz, Chihaiia nu va observa. Dacă îl întrebi mâine cu ce am fost îmbrăcată azi, l-ai dat gata. Bărbații simt că la tine a intervenit ceva nou. Nu știu cum simt, dar este clar că nu au ochiul nostru. Când pleci?

— Am un tren diseară la zece. Mi-e tare dor de Ionuț. Sacoșa asta e. Pentru tine.

— Pentru mine? Ce-i în ea?

— Două pâini albe, de casă, niște cârnați, slănină, carne afumată și mărunțișuri de-astea. Ieri am primit un pachet de la o mătușă din Sântana. Acum, dacă plec, nu mai am nevoie de alimente. Ți-am pus și o sticlă de undelemn.

— La astfel de bunătăți, domnii Chihaiia vor chiui de plăcere. N-am mai văzut o pâine albă de un secol, s-a îmbujorat Anda. Stai toată vara acasă?

— Da. Pătrașcu mi-a promis că va fi la Timișoara pe la mijlocul lui august. Adică în douăzeci august va fi logodna noastră. Mi-ar plăcea să vii și tu la logodnă.

— Poate că voi veni. Oare nu te pripești? Mi-ai vorbit puțin despre doctorul Pătrașcu. Îl iubești?

— Este un om bun.

— Dumnezeu! ridică Anda mâinile a neputință sau dezamăgire. Om bun înseamnă la tine dragoste?

— Ia-o cum vrei, roșește Gloria și își caută cuvintele cu grijă. Se vede pe fața ei crispată că își caută cuvintele. Acum nu mai îndrăznesc să mă pronunț. Pătrașcu îmi place. Ne potrivim. Mă simt bine alături de el. În toamnă, după cununie, mă transfer la o școală din Timișoara. Și lui îi convine orașul.

— Crezi că nu te pripești?
— Da, așa cred. Am douăzeci și nouă de ani. Trebuie să am și eu o familie. Am dreptul la o familie. Ce mai face Chihaiia?
— Lucrează. Pe la prânz trec să-l iau de la magazin.
— Cum se descurcă el cu clienții?
— O, e un vânzător priceput! Adică cel puțin așa crede el.
— Tu și Chihaiia ați avut noroc. Vă iubiți. Unde vă petreceți concediul?
— Mergem la Sinaia pentru vreo zece zile. Adică așa au hotărât cei doi bărbați ai mei. Eu nu mai contez, râd ochii Andei. Pe John Wayne cel mic nu prea îl interesează persoana mea decât când îi dau să mănânce. Când îl prinde foamea. În rest eu nu mai contez. Dimineața, cum face ochi, primul lui cuvânt este: Tata. „Unde-i tata? Mergem la tata la magazin.” Fiul meu este la fel de aiurit, de zurbagiu ca și tatăl. Nu te poți supăra pe ei. Amândoi fac o mie de goange. Totuși cred că am devenit nițel geloasă. În fond eu cine sunt? Dacă i-ai vedea...

Anda a rămas la jumătatea frazei. Ochii prietenei sale s-au întristat. Își dă seama că Gloria se gândește la Ionuț. Băiatului îi lipsesc aceste gingășii. I le va aduce care viitorul tată?

— Vii să prânzești cu noi?

— Nu pot. Voi prinzi cu Pătrașcu. Avem de lămurit o mulțime de probleme.

— Atunci ne vedem diseară la tren. Vor fi prezenți și domni Chihaiia. Poimâine plecăm și noi. Ar trebui să stăm mai mult la munte. Copilul e cam palid. Are nevoie de aer curat. Din păcate suntem cam strâmtorați. Cu ce câștigăm amândoi greu putem face față nevoilor, mai ales că trebuie să cumpărăm alimente la negru. Cu ce găsești în magazine poți muri de foame. Ieri am vândut brățara de aur. Banii rămași de la ai mei nu mai au nicio valoare. Acum sunt buni să-ți aprinzi țigările cu ei. Aud că va fi stabilizare. Adică așa se zvonește.

Capitolul 14

Familia Chihaiia a strâns bagajele în hol, lângă ușă. „Cam multe bagaje, gândește Chihaiia. Cărăm după noi o mie de boarfe. De unele ai nevoie. Altele rămân pe fundul geamantanelor și te uiți la ele năuc. Poate că-i bine așa. Poate că-i bine să fii nițel aiurit. Împachetatul este primul pas al

vacanței. Un bagaj aiurit de multe ori dă tonul unei vacanțe aiurite, adică frumoase. Nu-mi plac vacanțele cuminți. Vacanțele cuminți sunt ca prânzurile dulci. După un timp ți se acrește de prânzurile dulci. Vacanța e o aventură pe care o aștepti un an întreg. Dacă iese prost, plănuiești una mai bună pentru la anul. Însă vacanțele plănuite îndelung adesea ies prost, fiindcă aștepti prea mult de la ele.

— Pierdem trenul! Zău pierdem trenul. Mai avem cincizeci de minute până la plecarea trenului, se agită Anda. Virgil, nu te mai juca! Bea ceaiul!

Virgil și-a făcut mustăți din magiun. A auzit o poveste cu pirați. Acum el se închipuie pirat. Vorbele mamei îi trec pe lângă urechi. E pirat. Anda cotcodăcește prin bucătărie. Fața ei radioasă apare des în prag. În sfârșit vor pleca la Sinaia. Pe aiuriții ei bărbați trebuie să-i zorească, altfel vor pierde trenul.

— Chihaiia, ia vezi, dragă, cine-i la ușă?

Termosul din mina Andei a căzut pe covor. În hol, Chihaiia și Bogdan se îmbrățișează.

— Când ai venit?

— Acum câteva ceasuri. Gloria unde-i?

— Alaltăieri a plecat la Timișoara. Ia loc.

— A, nu, mi se pare că tocmai vă pregătiți să ieșiți din casă.

— Da, mergem la Sinaia. Ia loc! Mai avem și alt tren. Cum de ți-au dat drumul din prizonierat atât de târziu?

— Am fost bolnav.

Anda i-a adus musafirului un ceai și o felie cu magiun. Bogdan mănâncă iute. Se vede că-i flămând. Anda îl privește uluita. S-a schimbat mult. Ochii lui sunt mai adânci și parcă lipsiți de strălucire. Fața colțuroasă și-a pierdut farmecul liniilor dulci, poate din cauză că-i atât de slab. Numai gura, cu buzele bine conturate, îi dă chipului aspru puțină căldură. Nu prea arată vorbăreț. Se limitează doar la răspunsuri scurte. De fapt nici altădată nu a fost prea vorbăreț.

— Acum ce ai de gând?

— Încă nu știu. Poate că plec diseară la Timișoara.

Anda și Chihaiia se priviră iute, dezorientați. Ce să-i spună? Cum să-i spună că Gloria a divorțat de el acum un an? „Poate că ar fi mai bine ca el să meargă la Timișoara, gândi Anda. Adică nu. Trebuie să-i ferim pe amândoi de o situație grea.” Piciorul ei atinse piciorul soțului pe sub masă.

Chihaiia și-a tras scaunul mai aproape. Măinile lui umblă după țigări. Bogdan a intuit încurcătura prietenului său. Simte că veștile vor fi rele. Că sunt niște vești rele. Îl cunoaște bine pe Chihaiia și îi citește în ochi. Chihaiia vorbește domol și parcă răgușit dintr-o dată. Dar, spre uluirea Andei, oaspetele ascultă calm. Ascultă atât de liniștit, încât parcă nu despre el ar fi vorba ci despre un alt om. Despre un necunoscut oarecare. Numai la poza lui Ionuț degetele oaspetelui au tremurat ușor. De-a lungul anilor în gândurile sale Bogdan nu l-a prevăzut pe Ionuț. Copilul este singura noutate care l-a tulburat vizibil. În rest, nimic nu-i de mirare. El a intuit o eventuală despărțire. Gloria totdeauna a fost o ființă a surprizelor. Chihaiia în căutare să-i dea amănunte. Să-i istorisească tot ce crede el că l-ar interesa pe tânărul prieten. Însă Bogdan a fost cuprins de alte gânduri. O mulțime de gânduri se suprapun în mintea lui cam fără sens. Amănuntele le înregistrează automat ca pe niște sunete ce nu-l privesc direct.

Anda cată spre Bogdan contrariată de calmul cu care acesta asculta veștile rele. Ar fi trebuit să fie mulțumită că el are puterea să zâmbească îngăduitor, dar ea respinse această idee. Dacă asemenea știri nu-l impresionează, e clar că nu a iubit-o pe Gloria.

— Pot să păstrez fotografia lui Ionuț?

— Sigur. Chiar te rugăm, tresări Anda.

Oaspetele a plecat la fel de liniștit cum venise. Sau cel puțin așa credea Arida. Chihaiia a încercat să-i dea niște bani. „Mulțumesc, n-am nevoie de bani.” Parcă așa a spus la plecare.

— Ciudat om! rupse tăcerea Anda. Despărțirea de Gloria nu prea l-a impresionat. Tu sau eu am fi sărit în sus la astfel de vești. El doar a zâmbit îngăduitor.

— Crezi?

— Am văzut asta pe fața lui.

— Dar nu i-ai intuit sufletul. Eu îl cunosc mai bine pe Bogdan. Îi cunosc fiecare gest. Știu că fiecare gest al Lui are o. Anumită semnificație. Veștile pe care i le-am dat l-au turtit de-a binelea. Și ar mai fi ceva: când oamenii sunt departe de cei dragi, se gândesc mult la ei și au puterea de a prevedea unele lucruri tocmai din analizarea clară a situației. Pe front am întâlnit des asemenea cazuri. Nicăieri oamenii nu-și deschid inima unii față de alții mai des ca pe front. Uneori mă miram de claritatea cu care camarazii mei își analizau locul lor în familie.

— Și tu te-ai gândit că aș putea să mă despart de tine? îl privi uluită Anda.

— M-am gândit. Sigur că m-am gândit. Era firesc să o fac. Te cunoșteam destul de puțin. Și totuși. Am avut convingerea că nu vei face un astfel de pas, chiar dacă nu ne lega o căsătorie.

— Ce ți-a întărit această convingere?

— Un. Amănunt. Îți aduci aminte că atunci când am venit în permisie te-am întrebat: „Unde-i familia ta?”

„A emigrat”, mi-ai răspuns. „De ce nu ai plecat cu ai tăi?” „Fiindcă cineva trebuia să te aștepte.” Acel răspuns mi-a dat siguranța. Cât despre Bogdan, deși era căsătorit cu Gloria, mi-e teamă că nu a avut o bază de sprijin în gândurile sale.

— Înseamnă că el a venit aici oarecum pregătit sufletește?

— Da, așa cred. Poate că a sperat să se înșele. Poate.

*

Mitică Oțoțoc stătea unde stătea totdeauna, în fundul barăcii de tir, într-un loc de unde putea privi afară la eventualii clienți ai țintelor. Pe una din lăzi, vechile lui lăzi din fundul barăcii, întindea ziarul abia cumpărat sau o carte, iar pe cealaltă păhăruțul cu țuică și pachetul de țigări. Gesturile sale se automatizaseră de-a lungul vremii. Citea. Măinile lui umblau mecanic după chibrituri și țigară. Trăgea un fum fără să-și ridice privirile de pe ziar ori carte, apoi degetele urcau pe pipăite spre marginea lăzii din dreapta spre păhăruțul cu țuică.

Apariția lui Bogdan a stricat ceva din gesturile atât de automatizate ale proprietarului barăcii de tir. Păhăruțul cu țuică picase între cele două lăzi. După primul moment de uluire, lui Mitică îi veni în minte nu fireștile cuvinte de bucurie și surpriză, ci părțile hazlii ale evenimentului.

— Îmi ești dator vândut, băiatule, spuse, în vreme ce-l îmbrățișa. Am făcut pentru tine două parastasuri. Zavaidoc, Limbă, Pomană, Zărzăroi, Buzău, Sile Oțel și Petrică Oțel au băut ca înecații la parastasurele tale și au zis după cuviință: „Să-i fie țărâna ușoară!” Bei o țuică? Hai, stai pe ladă. Stai așa ca pe vremuri. Îți aduci aminte cum stăteam noi aici cu Felecan?

Mitică vorbise despre partea oarecum hazlie a situației nu dintr-o toană. Trebuia să-i spună tânărului despre divorțul Gloriei și despre faptul că și-a pierdut locuința. Mentea lui ageră prinsese a lucra iute. Însă trebuia să-i

spună nu oricum ci într-un fel hazliu, ușuratic, pentru a îndulci cât decît veștile rele. Și-i bine ca totul să fie limpede chiar de la început.

— Tu îi mai tii minte pe Metrică Oțel și pe fii-su, Sile?

— Cum dracu' să nu-i țin minte? zâmbi Bogdan contrariat că Mitică se gândea tocmai acum să vorbească despre ei.

— Să mă ia naiba! râse Mitică. Niciodată nu m-am putut lămuri în privința lor. Adică niciodată n-am știut care din cei doi pilește mai grozav. Hai noroc! Ridică pahăruțul cu țuică. Parcă în '37 s-a însurat Sile. Tu știi chestia aia cu însurătoarea lui Sile?

— Nu.

— A fost ceva pe cîste. Zice într-o dimineață Petrică Oțel, adică ăl bătrîn: „Bă Sile tu cînd te însori?” Zice Sile: „De ce să mă însor?” „Uite-așa, de-al dracu'. Ce-ai zice tu de fata aia a lu' Tănăsică, piețaru' din Vitan? Parcă Aurica o cheamă.” „Pe Tănăsică îl știu. Pe fii-sa nu. Da' parcă spuneai matale acum doi arii că Aurica aia e cam nasoală. Că-i mai mare ca mine cu doișpe ani. Ziceai alde matale că dacă era mai mică și nu așa nasoală... poate că... nu ziceai matale așa acum doi ani?” „Și ce dacă ziceam? Asta. A fost atunci. Într-o căsnicie e bine ca unul din soți să fie mai copt.” „Da, bre, da' nu muierea. Nu așa ziceai alde matale atunci? P-ormă ziceai că Aurica e cât butoiu' nostru de varză. Că de o fi să-i plesnească cercurile... așa glumeai alde matale acum doi ani.” „Asta a fost mai demult. E nițel grăsuță. Tac-su îi dă un rînd de case în Vitan. Ți-o suflă alții. Să mă ia naiba că ți-o suflă alții!” „Păi de ce n-au suflat-o pînă acum? N-ai zis matale că-i rea de muscă?” „Am zis acum doi ani. Asta a fost atunci. Da' ce, parcă am văzut-o eu cînd dădea din aripi? Am zis și eu așa. Și dacă-i drept, înseamnă că-i bună la pat.” „Adică la paturi.” „E-te-na! Te-ai găsit tu deștept. O iei?” „Ce să iau?” „Casa, nărodul!” „Dacă Tănăsică mi-o dă fără Aurica o iau, tată. Zău o iau.” „Bă Sile, știi ce zic eu? Hai să mergem diseară pînă la Tănăsică. Ne facem și noi că mergem în pețit. Are Tănăsică ăla o țuică de moare lumea. Numai prună. Te trăsnește a prună cînd duci paharu' la gură. Îi bem țuica și hotărîm cu alde Tănăsică să mai trecem pe acolo în pețit.” „Țuică? Păi de ce nu ziseși așa de la început? Asta-i altă chestie. Mergem acum.” „Nu. I-am trimis vorbă omului pentru diseară.”

„Hai noroc, Bogdane!” rid ochii mici ai lui Oțoțoc. Pe urmă, cînd i-a văzut piețarul pe cei doi Oțel, a scos iute damigeana cu țuică și niște pahare mari. După ce au golit damigeana, Tănăsică a strigat o dată de s-au

cutremurat geamurile. „Aurico! Fă n-auzi?” „Ce-i bre?” a intrat în odaie o zvârlugă de fată subțire, frumoasă foc. „Adu gustări, fă! Eu mă duc să mai aduc nițel trăscau, a râs Tănăsică.” „Drace! Sunt criță s-a frecat la ochi Oțel ăl bătrân. Când o fi slăbit Aurica în halu' ăsta? Sile, tu ai văzut ce-am văzut eu?” „Ce să văz, bre?” „Fata. Pe Aurica, chiorule!” „Am văzut-o.” „Cum ți se pare?” „Foc. O iau și fără zestre.” Zice Tănăsică, „Bre cuscre, să mai ciocnim un rând până ce vin gustările. Casa aia de zestre are cinci odăi cu chiriași. Poate că n-ar strica să trimit după doi martori și după părintele Pascu. Ce rost are să ne mai lungim? Mai bem ceva până când vine părintele Pascu.” „Păi așa ziceam și noi, cuscre”, a aprobat Oțel ăl bătrân. Pe urmă au venit martorii și popa cu cununiile și cu Biblia, iar lui Oțel-tatăl i s-a părut că Aurica e din nou cât butoiul de varză și parcă mai nasoală decât acum doi ani. Zice Petrică: „Bă Sile, cred că văz dublu. Tu cum o vezi pă Aurica?” „Păi tot dublu. Cred că ne-am matolit amândoi. Mamă, ce ne-am matolit!” Apoi popa a zis ce a zis, mirii au zis și ei ce-au zis, iar Petrică Oțel a plecat spre casă pe trei cărări, susținut de cuscrul Tănăsică.

La ziuă, treaz de-a binelea, în pat cu Aurica lângă el, zice Sile: „Fă, nu erai tu aseară mai slabă? Când dracu' te-ai îngrășat așa? Aseară erai slabă.” „A! Râde nevasta. Zici de verișoară-mea Aurica? Pe ea tot Aurica o cheamă. Ea v-a adus gustările. Eu aveam treabă. Trebuia să mă îmbrac pentru cununie.”

— Al dracului Tănăsică! râde Bogdan. Le-a făcut-o celor doi Oțel. Zău că nu știam chestia asta cu însurătoarea lui Sile. Al dracului Tănăsică. Le-a făcut-o.

— Parcă n-aș zice asta. Cred că cei doi Oțel și-au făcut-o singuri. De multe ori căsătoria poate fi o aiureală. Oamenii se îmbată ușor nu numai cu băutura ci și cu iluzii. Apoi lucrurile încep să scârțâie. Așa a fost și căsătoria ta cu Gloria. Cred că și tu și ea v-ați îmbătat cu iluzii. Bine că s-a isprăvit. Vreau să zic... spun că ai scăpat ieftin. Acum ești divorțat. E mai bine acum cât ești încă tânăr. Hai, gata, închidem baraca! Mergem la mine. Toate lucrurile tale sunt la mine. În locuința ta s-a mutat un șofer. Mă Bogdane, dacă trăia Felecan am fi fost acum împreună ca pe timpuri. Colțat cum era el, cred că te-ar fi înjurat nițel pentru nebunia ta cu Gloria. Am ținut mult la el. Păcat! Tu ai să-ți găsești un rost al tău. Sunt sigur că te vei pune pe picioare. Ce ai de gând?

— Sper să găsesc ceva de lucru pe la fabricile de cărămizi.

— Găsești sigur. Până când te pui pe picioare o să stai la mine. Loc este destul în casă. Pe urmă mai vedem noi, încheie Mitică, uluit că prietenul său primise veștile proaste cu un zâmbet blajin.

*

S-a înserat. Vestea întoarcerii lui Bogdan a făcut ocolul străzii Fecioarei. Sub șopronul cârciumii lui Fane Ologu, grataragiul a întins pe grătar niște mici din carne de cal. Mirosul micilor stăruie până departe peste coccioc. Pe mese nu prea se văd gustări, ci numai țoiuri cu țuică. Gustările sunt prea scumpe. La masa lui Oțoțoc și Bogdan oamenii s-au adunat în cerc. Mitică povestește ceva hazliu. Sfiosul Buzău, parcă mai grăsuț acum, de mirare pe o astfel de criză de alimente, s-a așezat la o masă undeva în marginea șopronului. Alături de el, lunganul Carabă gustă rar din țoiul cu țuică. Nimeni nu i-a făcut semn lunganului să se apropie de masa lui Mitică. Numai Buzău se simte bine alături de el. Carabă și-a dat seama că și aici în cârciumă, printre oamenii mărunți, lipsiți de importanță, există o anumită ierarhie. Oamenii se împrietenesc și se așază la masă parcă pe grade. Fane Ologu își îngăduie uneori o tacla doar cu Mitică sau cu Nae Garderob. Oțoțoc și Nae au cele mai frumoase case de pe strada Fecioarei. Nea Anghel, Sebe și Ariton au ceva școală. Nu cine știe ce, dar au. Pe Carabă numai Buzău îl pofteste la o țuică. Nimeni nu-i cere vreo părere. Nimeni nu-l întreabă ceva de spre viața pe care a dus-o în prizonierat. Doar bătrânul Potop îl caută uneori cu vorbe în doi peri, mirat că până acum încă nu l-au umflat sticleții pe Carabă. „A trecut o groază de timp de când a venit Carabă acasă. Ce dracu' fac sticleții de nu-l umflă?” gândea Potop.

— Numa' în primu' an a fost greu în lagăr, pomi Carabă să vorbească domol.

Buzău își trase scaunul mai aproape.

— Ne-au dus către lagăr ba pe jos, ba cu trenu', ba în camioane. Era toamnă. Dimineața și seara ne cam pișcă frigu'. Ajungem noi între niște păduri mari, o zi întreagă am mers prin pădure, apoi vedem un lac. În juru' lacului era pământ de fânaț. Să fi fost acolo vreo douăj' de hectare ori mai mult. Într-un colț de pădure, am văzut un țarc împrejmuț cu sârmă ghimpată și câteva gherete pe de margini. Noi poate că am fost atunci cam vreo două sute, de prizonieri, români, nemți și câțiva italieni. Soldații care ne păziseră pe drum, ne-au dat în pază la niște uncheși cu puști vechi și lungi atârinate pe umăr. Zice unu' Aron către mine: „Bă, vere Carabă, ăsta o

fi lagăru’? Unde dracu vor să ne culce, că în țarc nu văz nici urmă de case ori barăci?” Uncheșii ne-au făcut semn să intrăm în țarc. O parte din ei s-au așezat La pază lângă gheretele de lemn. Zice Aron: „E de rău, vere Carabă. Aici ne rămân oasele. Noaptea e frig.” A doua zi uncheșii au adus topoare, fierăstraie, cuie și scoabe. Lemne erau în pădure berechet. Draci să te înțelegi cu paznicii. Totul se făcea numa’ prin semne. Ne-au scos în grupuri să tăiem copaci. Niște nemți, cred că tâmplari erau după cum mânuiau sculele, s-au apucat să rostuiască bordeie mari cât casele. Au isprăvit întâi bucătăria și closetu’. Când s-a isprăvit vremea frumoasă ne-am tras în bordeie. Era o foamete, mamă-mamă! Uncheșii prindeau pește cu prostovolu’ pe lac sau adunau fructe de pădure. Aduceau niște pere mici și tari ca piatra. O dată pe săptămână venea un camion cu pâine cum e cărămida și cu foi de tutun și cu ceai. Au dat bolile printre noi. Câțiva mai slăbănogi au pierit. La bucătărie s-a format o echipă de nemți. Ce-i a lor e a lor. Curați și nu doseau din rații. Însă nu te puteai lipi de ei să capeți ceva în plus. Noaptea încuiau bucătăria cu un lacăt mare. Când era pește mai mult, îl prăjeau. Când era puțin, făceau o ciorbă lungă. Noaptea rămânea în bucătărie pește curățat pentru a doua zi. M-am uitat eu la bucătărie, da’ nu aveai spor să intri noaptea acolo. Abia mai pe urmă am prins eu șpilu’. Văzusem un loc bun să te streкори pe sub streașină. În colțu’ gardului, la gheretă, păzea un unchiaș, dedea Vasea. Fusesem cu el de vreo câteva ori să car apă. Era o noapte cu lună mare. Simțeam că leșin de foame. Am ieșit binișor din bordei, am luat-o târâș prin curte și am ajuns în colțu’ bucătăriei. Gardu’ de sârmă și ghereta lu’ dedea Vasea erau la vreo trei pași de colțu’ bucătăriei. Îl văd pe unchiaș că se uită lung la mine și ridică pușca la umăr. Era un ăla stafidit, mărunțel cu o bărbuță ca la capre. Da glonțul e glonț dacă trage. Mă agăț de un capăt de grindă, mă trag ușurel pe sub streașină și pic în bucătărie. Peștele crud nu-i rău. Halesc eu un pește barosan, mă prind de grindă și ies. O iau de-a bușilea spre bordei. Mă culc. A doua noapte mă duc iar. Unchiașu’ mă vede, însă nu mai duce pușca la umăr. Când ies din bucătărie, numa’ ce-l aud pe pirpiriu grăind molcom: „Rumun... rumun... zabrali riba”. În primăvară uncheșii au adus un cal prăpădit și un plug. I-au scos pe câțiva dintre noi la arat. Pe la prânz a căzut calu’. Pământul înțelenit era tare. Calu’ l-au tăiat unii și l-au dus la bucătărie. P-ormă văz un neamț slăbănog, mălăieț, cam cât mine de lung, agitându-se. Arăta nu-ș ce dracu’ din picere și din mâini. Dintre unchiași a

priceput întâi dedea Vasea. Ne-au adus vreo douăj' de cazmale. Asta voia neamțu'. Zice Aron: „Bă, vere Carabă, neamțu ăsta e la fel de zurliu ca și dedea Vasea. Cum dracu' să sapi la hârleț atâta puzderie de pământ?” Eu pun mâna pe o cazma și mă lipesc de neamț. Zice el către mine: „Gut-gut!” Până la urmă s-au îndemnat și alții. Săpam cu schimbu'. Când oboseau unii, treceau alții. Am făcut o grădină de zarzavaturi mare de câteva pogoane. P-ormă am semănat niște tarlale cu grâu, tutun și fasole. Unu' din nemți a umblat cu dedea Vasea pe lângă lac și tot arăta cu mâna. Unchiașul aproba tot cu mâinile. Al dracu' neamț, a făcut niște jgheaburi și nu mai căram apă la grădină cu gălețile. Turnam apă din lac direct pe jgheaburi. Către toamnă, după recoltă, venea camionu' ăla numa cu mărunțișuri și pleca încărcat. Aveam mai mult decât am fi putut mânca, da' și munceam pe spetite. Dedea Vasea ne-a adus un acordeon. Între noi erau vreo câțiva care se pricepeau la acordeon. Numa' cu țoalele stăteam prost. Vasea mă lua la prins pește. Îi plăcea cum prind eu pește cu mâinile pe sub rădăcinile de la mal. Mergeam amândoi prin pădure. Cu pușca în mână, dedea Vasea venea în urmă, cam la cinci pași. Niciodată nu se apropia de mine. Într-o zi, pe la un început de septembrie, era cald ca în toiu' verii. Las hanțele pe mal, mă bag în apă, apa cam rece și încep să caut pește. Pe mal, unchiașu' începuse a picoti. Văz pușca lungită în iarbă lângă el. Mă gândesc eu că dacă ies binișor îi iau pușca și o tulesc. Ajung la mal. Muiat de căldură, dedea Vasea moțăia. Întind amina. Pușca era la un pas de mine. Când să o ating cu vârful degetelor, văz pușca alunecând la deal prin iarbă. Al dracu' unchiaș, o legase cu o frânghie. Picotise numa' așa de iorgu. Da' nu s-a supărat. Peste iarnă am învățat câteva boabe în rusește. Mergeam cu Vasea să prind pește la copcă. Însă șiretlicu' unchiașului mă rodea. Pe la sfârșitul primăverii am ieșit iar la pește cu Vasea. Tare îi plăcea lui să mă vază cum găsesc eu pește pe sub rădăcinile de la mal. Mergeam prin pădure. Eu înainte, el la vreo cinci pași în urmă. Mă uitam când la dreapta când la stânga, da' cu coada ochiului numa' la unchiaș. Zic iute și arăt cu mina: „Ia uite ce mai de ciuperci!” Dedea Vasea privește încotro arăt, iar eu dintr-un salt sunt pe el. Îi iau pușca. Trebuia să-i ard una zdravănă, ca să nu dea alarma până ce apuc să mă depărtez. Mă uit eu la unchiaș, se uită unchiașu' la mine, l p-ormă nu-ș ce m-apucă așa dintr-o dată și îi dau pușca. Din ziua aia am început să intrăm amândoi în lac. Taie îi plăcea lui să prinză pește cu mâinile. Când ieșeam pe mal răsuceam țigări în foiță de ziar. Pușca zăcea

unde va pe la picerele noastre. Dracu' se mai uita la pușcă. Într-o dimineață îi vedem pe uncheși că deschid țarcu și vin la noi fără arme. Aprind țigări de la noi și mustăcesc. Îi zic lu' dedea Vasea:.. Da' puștile?" Zice: „Gata. S-a isprăvit războiul.” Unu a prins să cânte din acordeon, nu-ș ce cânta el. Românii s-au prins în horă. Dedeia Vasea s-a lăsat pe vine și arunca picerele pe sub el. Dansam cu toții și nu ne luam nici după acordeon. Zice dedea Vasea: „Cum de ne-am bătut noi împreună? Dacă oamenii ar apuca întâi să se cunoască între ei... Când mi-ai luat pușca am crezut că mă omori. Da' tu mă cunoșteai și nu te-ai îndurat să mă lovești.”

Furat de imaginație, Buzău reuși să vadă chiar mai mult decât îi spusese lunganul. Apoi mai ceru doi dorobanți de secărică și ascultă la ce povestea Mitică Oțoțoc.

— Mă fraților, zâmbește Mitică, vine într-o zi la mine alde Pomană și zice: „Bă, tu ai fost vreodată la operă?” Asta cred eu că s-a întâmplat cam prin treizeci și șapte sau poate ceva mai târziu, dar în orice caz a fost înainte de război. Zic: De ce mă întrebi? „Păi domnu' Dumitrescu mi-a dat trei bilete. Zicea că el nu mai merge diseară. Să fac ce vreau cu biletele. Să le vând dacă vreau.” Zic: Păi mergem diseară, le vindem și bem banii. Zice: „Îl luăm și pe Petrică Oțel”. Către seară, ne-am postat noi la ușă să vindem biletele dar n-am reușit. Oțel era cam băut. Zice: „Mergem acasă”. Zic eu: Hai bă, să intrăm. Vedem și noi cum e înăuntru. Ala care rupea biletele la ușă ne-a privit cam chiorăș. Nu prea eram noi bine îmbrăcați. Aveam locuri în față. Locuri bune. Petrică Oțel începe să picotească între mine și Pomană. Pe scenă, un slăbănog, o afumătură de om, cânta cam în doi peri. Zice Pomană: „Bă, dacă închizi ochii și îl ascuți, parcă behăie o capră”. Oțel ațipise. Lângă slăbănog, apare o muiere foc de răscoaptă și cât un butoi. Nu cânta rău, dar cât un butoi de mare. Pe urmă îl vedem pe slăbănog că se agită, privește speriat la grăsană și zice lălăind ca și când ar fi schelălăit la lună: „O răpește... o răpește... o răpește!” „N-o răpește!” sare Oțel dintre noi și rage. Ala de pe scenă rămâne tufă. Spectatorii pufnesc în râs. Stafiditul stă ce stă, își revine și o ia de la capăt: „O răpește!” „N-o răpește!” Zice cântărețul: „Așa nu mai putem continua”. Pe urmă au venit doi inși și ne-au scos din sală. Mergem noi către casă, iar Pomană îi zice lui Oțel: „Bă Petrică, de ce tot răcneai tu că n-o răpește?” „Păi care dracu' și-ar pune mintea cu aia cât o sobă de teracotă?”

*

Începuse să ningă. O fulguială fără vlagă pe care o spulbera vântul în toate părțile. Ningea așa, fără convingere, cu fulgi mărunți și rari. Primăvara se pornise închisă și rea. Doar câteva zile frumoase pe la începutul lui martie. Chira privea prin fereastră peste maidanul îngust, la zidul înalt al fabricii de bere. Știa că zidul are două crăpături mari. La baza de jos îi căzuse tencuiala și se vedea cărămida sfărâmicioasă, mâncată de târiile timpului. Chira s-a mutat lângă fabrica de bere cam pe la începutul toamnei anului 1945. Ocupa o odaie, dar mai închiriasse una la capătul coridorului, veșnic încuiată și cu câteva boarfe în ea.

După un ceas, zăpada se transformă în ploaie. O ploaie rece cu bobul mic, aproape invizibil. Chirei îi plăcea vara când ploaia bătea în geamuri bogată și iute. După ploaia de vară aerul capătă o dulceață aparte. Soarele apare nițel cam aiurit, vesel, nerușinat de blând. Vara, razele lui pătrund prin deschizătura perdelei ca niște sulițe, pipăie dușumeaua cu vârful lor ascuțit, lasă pete mici de lumină, se mută către ușă, se ridică de-a lungul pereților și se cuibăresc pe așternutul ei.

Dimineața, Chira se scula târziu. Își găsisse un serviciu ca plasatoare la un teatru și totdeauna revenea acasă cam pe la miezul nopții. Uneori zăbovea în pat, dar niciodată nu uita de razele soarelui. Le aștepta zilnic. Fără ele odaia arăta parcă mai mică, mai neprimitoare. La ușa ei nu suna nimeni. Razele erau singurii ei musafiri. Niște musafiri tăcuți și neastâmpărați. Chira vorbea cu ele. Adesea le certa blând când ajungeau la ochi sau când inundau odaia ca o explozie de lumină. Ședea la ea până către vremea prânzului. Doar iarna, razele rătăceau cine știe pe unde. În lipsa razelor până și pozele de pe pereți păreau triste. Chira tăiasse din ziare câteva poze. Deasupra patului ei stăruiau chipurile actorilor Vraca, Birlic, Bulandra și Critico. Dacă razele se opreau peste ele, actorii parcă prindeau viață și zâmbeau mai altfel, tainic.

Într-o dimineață, razele s-au întrerupt brusc tocmai când urcau pe peretele de la ușă. Chira s-a uitat mirată spre zid. Pe muchea lui apăruse un bărbat cu o flanelă în dungi și cu o caschetă făcută dintr-un ziar. Niciodată nu văzuse oameni pe zidul acela. Doar vrăbiile la vreme de vară se sfădeau pe creastă sau ciorile când cădea înghețul. Când nu erau păsări pe el, zidul arăta mai înalt, iar locurile lipsite de tencuială îi dădeau un aspect rece. Iarna, când fulguia mult, pe muchea lui se ridicau niște căciuli de zăpadă, la început albe, apoi mai închise. După ce se muia vremea, Chira observa în

fiecare zi cum scad căciulile de zăpadă. Dacă apărea soarele, căciulile scânteiau frumos, iar zidul parcă prindea viață.

Bărbatul cu flanela în dungi și cu cascheta de ziar se așezase chiar în dreptul razelor. Chira a deschis fereastra și s-a uitat lung la omul acela, surprinsă de un asemenea eveniment. Bărbatul coborî o scară dincoace de Zid. Razele soarelui din nou slobode năvăliră în odaie, dar Chira nu le luă în seamă.

— Ești zidar?

El salută cu două degete duse la caschetă. În colțurile gurii i-a apărut un surâs.

— Nu, nici vorbă. Sunt directorul fabricii de bere. Sau poate chiar mai mare, de pe la departament. Mă mir că nu m-ai recunoscut după caschetă și după găleata cu mortar. Astea sunt primele semne. Când vezi unul cu o găleată de mortar în mână, să știi că e om greu. Ești singură?

— Cum o să fiu singură? zâmbi Chira. Suntem vreo douăzeci în încăperea asta. Abia ne mai tragem sufletul de atâta înghesuială.

Câteva zile au durat reparațiile. Chira vedea întâi cascheta de ziar, apoi flanela în dungi. Atunci deschidea fereastra să primească salutul acela hazliu cu două degete la cascheta de ziar. Apoi vremea s-a stricat pe neașteptate. Aproape o săptămână de vreme urâtă.

Se apropia vremea prânzului. Norii s-au spart. Chira văzu întâi o caschetă de ziar. Fugi spre fereastră dar nu o deschise. Degetele care salutau la caschetă loviră geamul ușor. Zidarul șezu o vreme lângă fereastră. Pe urmă, Chira îl văzu cum traversează maidanul și dispăre peste zid. Ti păru rău că nu a deschis fereastra și începu să plângă. Soarele a ieșit dintre nori. Razele lui năvăliră în odaie parcă pipăind ușor dușumeaua, vesele și neastâmpărate. Chira luă mâinile de la ochi, le văzu și le simți căldura.

*

Bogdan și Chira Ioana s-au întâlnit pe stradă.

— Arăți la fel de frumoasă ca în ziua logodnei tale cu Felecan.

— Ei, la naiba! Acum sunt fată bătrână. Au trecut niște ani de atunci.

— Unde stai acum? Am auzit că te-ai mutat.

— Doamna Mărgelatu a murit. Nepoții ei, știi că la moșteniri totdeauna apar niște nepoți, mi-au cerut o chirie atât de mare, încât am fost nevoită să plec.

— Dar lucrurile lui Felecan? Ce s-a întâmplat cu lucrurile lui?

Peste fața ei parcă a trecut o umbră. Ceva așa ca o părere, de care Bogdan se îndoi apoi, fiindcă în clipa următoare Chira prinse a râde.

— Sunt la mine. În primăvară, a venit tatăl lui Felecan. Lucrurile nu a vrut să le ia. Numai pânzele pictate de Pavel i le-am dat, însă și din pânze mi-a lăsat trei bucăți. Au rămas la mine cele mai frumoase pânze ale lui Felecan. Din cauza lucrurilor rămase de la el am fost nevoită să închiriez încă o odaie. Ai putea să te muți acolo. Acum mi-a venit ideea. Încăperea are intrare separată. În felul acesta preiei tu chiria odăii. Ce zici?

— Ar fi bine. La Mitică mă simt cam strâmtorat. Mi-ar surâde să am o locuință a mea.

Bogdan lucrase o vreme la Reconstrucția. Dar fabrica de cărămizi a intrat în reparații. Părăsi strada Fecioarei în zori către groapa lui Flax. Îi spusese Buzău că la Flax ar fi nevoie de niște ciurari. Pietrișul, nisipul și cărămizile sunt foarte căutate acum. Bucureștenii repară de zor casele stricate sau ridică altele noi. Coborî pe drumul de căruțe către inima gropii. Înainte de a pleca pe front nu-i plăceau aceste locuri. Numai în prizonierat s-a gândit adesea la ele. Îi fusese dor de ele. Cât a lipsit el, malurile gropii s-au tot lățit și sunt gata să se împreune cu cealaltă groapă de la Reconstrucția. Privind locurile, Bogdan prinse a zâmbi. Și-a amintit cum venea pe timpuri aici, toamna, împreună cu Potop, să prindă sticleți. Îi prindeau cu pomul și cu lipici. Cântau frumos sticleții la vreme de iarnă. Când venea primăvara cu primele zile călduroase, slobozea sticleții din colivii. Obișnuiți cu locuința lor de peste iarnă, sticleții nu-și luau zborul dintr-o dată, ci întâi pe acoperișul casei, pe gard, ori prin pomi. Abia după un timp îi vedea cum se duc spre uriașa câmpie de la capătul străzii. Reveni acasă târziu, își strânse boarfele și se mută la Chira.

— Aici nu-i prea frumos, spuse Chira Ioana în vreme ce-i ajuta să-și rânduiască lucrurile. Nu-i prea frumos, însă ai liniște. Dincolo de zidul acela e o fabrică de bere. Pe maidan, pe sub ferestre, am putea să punem niște straturi cu flori. Cel mai bine cred că ar merge câteva tufe de trandafiri. Prea e trist maidanul, iar oțetarul de pe el ar trebui tăiat. În locul lui putem pune câțiva vișini. Poate că n-ar strica să facem grădină. Locul e al nimănui. E pustiu.

— N-ai pe unde să ieși, observă Bogdan.

— Ba da, prin fereastră.

Privirile ei căzură pe niște manuscrise vechi. Chira era îngândurată.

— Seara, după ce te întorci de la lucru, ai putea să scrii la romanul tău. Am citit și eu fragmentul de roman rămas la Gloria. Mi-a plăcut. Zău mi-a plăcut. Poate că...

— A! se întoarce contrariat Bogdan. Asta nu. Mi-au trecut fumurile de scriitor. Nu am destulă chemare pentru așa ceva. A fost doar o toană. Acum știu că-mi lipsește talentul.

— După cele ce am citit, parcă n-aș crede. E clar că ai talent, protestă Chira, nemulțumită că el poate renunța atât de ușor.

— Da, poate. Sunt talente și talente. Sunt vocații și vocații. Unele mici, altele mai mari. Când ai citit fragmentul de roman?

— Mai de mult.

— Aha! Eram sigur că mai de mult. Acum însă l-ai vedea cu alți ochi. Și pregătirea ta intelectuală de acum e alta. Acum l-ai vedea așa cum îl văd eu. Știi ce mi-a spus Felecan într-o seară, pe front? „Mă băietate, să nu-ți faci iluzii prea mari în privința scrisului tău. În prozele tale mereu l-am simțit pe Mitică Oțotoțoc, nu pe tine. Poveștile lui Mitică au fost pentru tine sursa de inspirație, în fond, până aici nimic nu-i rău. Rău a fost numai când le-ai prins tu pe hârtie. Întâi le-ai literaturizat nițel, adică le-ai stricat, cum s-ar zice, și nu prea a ieșit un lucru mai acătării. Apoi ție mereu ți-a scăpat ceva din povestirile lui Oțotoțoc. Ți-a scăpat tocmai esențialul. Vreau să spun că ți-a scăpat noutatea unghiului din care privea el o problemă de viață. Mitică este un mare povestitor, iar tu nu prea te ridici cu scrisul până la uriașa lui înălțime. De multe ori am discutat asta cu Mitică.” „Adică vrei să spui că și Mitică era convins de neputința mea?” „Absolut.” „Și de ce nu mi-ați spus asta mai de mult?” m-am înfuriat pe Felecan. „Mitică avea unele speranțe. Credea că munca intensă va suplini talentul. Eu bănuiam că-i doar o toană. Că o să-ți treacă.”

— Deci renunți la scris? zâmbi Chica, iar ochii ei aveau o privire dezamăgită.

— Am renunțat. Mi-am dat seama că Felecan a avut dreptate. În toamnă mă înscriu la școală. Voi încerca să-mi termin măcar liceul. Dacă poți tu, de ce nu aș putea și eu?

— Iată o veste bună, se luminară de plăcere ochii fetei. Am să te ajut la fizică și la matematică. Anul viitor mă prezint la bacalaureat. Dar să știi că nu-i ușor. Trebuie să tragi tare. Elevii de la fără, frecvență sunt priviți cam

chiorâș de profesori. Nu prea au ei încredere că învățăm temeinic. Trebuie să-i convingi că știi carte.

*

Carabă ieși de pe strada Vitan și o luă de vale către grădinile dinspre abator. Acolo poate că se aflau cele mai prăpădite locuințe ale Capitalei. Oamenii cartierului porecliseră zona aceea Valea plângerii. Casele vechi, construite din chirpici, s-au tot șubrezit de-a lungul timpului, iar locatarii lor le-au pus proptele să nu cadă.

Locuința lui Sonu era așezată cam la mijlocul pantei, pe o străduță murdară și îngustă. Acoperișul căzuse la mijloc. Bătrânii căpriori se vedeau rupți prin cartonul sfâșiat. În curte crescuseră niște oțetari și bălării cât omul. Prispa casei arăta ca o albie crăpată ici-colo.

Lunganul împinse ușa. Intră și îi trebuiră câteva clipe ca să-și obișnuiască ochii cu lumina mai slabă din interior. Sonu ședea lungit pe pat. La apariția lui Carabă, râse, însă râsul lui păru mai mult un hârâit. Nu mai semăna cu râsul aspru, viguros, de altădată. Se ridică pe șezut. Acum era gras, rotund la față, poate buhăit și cu un început de chelie.

— Stai jos, Carabă! Mă tot întrebam cine ar putea să fie? Te-am auzit când ai deschis poarta.

Carabă nu se mișcă de lângă ușă. Mizerabila înfățișare a lui Sonu l-a uluit.

— Ai venit prea târziu, bă, Carabă. Sau poate că nu e prea târziu. Dacă vrei să mă arzi cu șișu', totul e să o faci iute și bine. Să nu mă chinui.

Lunganul se gândi că Sonu umblă cu un vicleșug pe care încă nu-l poate pricepe și nu se clinti de lângă ușă. Mâna lui strângea prăselele șișului în buzunar.

— Am treizeci și nouă de ani, râse Sonu. La doișpe ani m-a scos tata la șuteală pe tramvaie. Când nu aduceam nimic, mă lua la omor. După ce a mierlit-o, am zis bogdaproste că am scăpat. P-ormă țineam tira la unii care dădeau tunuri pe la bănci. Vreo zece ani i-am petrecut la pârnaie, trei pe front și trei de când...

Cu un gest iute, Sonu aruncă zdreanță de pătură de pe el, iar Carabă făcu ochii mari și păli. Lui Sonu îi lipseau picioarele de la genunchi.

— Le-am pierdut pe front. De fapt, câți ani oi fi trăit eu, bă Carabă? Stau și mă tot întreb, câți ani oi fi trăit eu? Acum gândesc. Dar am început să gândesc prea târziu.

Carabă deschise ușa. Afară era soare.

— Stai, bă! Unde pleci? Auzi glasul lui Sonu.

Lunganul călca iute, cu pași mari și i se păru că umblă prea încet.

*

În prima seară din toamna anului 1948, Chira primi un oaspete neașteptat. I-a văzut silueta masivă în dreptul ferestrei, însă numai o fracțiune de secundă. Abia când musafirul a deschis ușa, pe fața gazdei s-a întipărit o expresie de uimire.

— Domnul Dionisie!

— Da, eu sunt. Gras, burduhănos, îmbătrânit timpuriu, dar e clar că sunt eu.

— Vă rog să vă așezați. Nu v-am mai văzut de mulți ani. Cum ați reușit să-mi aflați adresa?

— Nu uitați că am fost comisar, o privi șăgalnic. De fapt nici nu a fost prea greu. Aveți prieteni și cunoscuți. Domnul Mitică Oțotoc mi-a dat adresa. Mă bucur că v-am găsit. Ați rămas la fel de frumoasă ca și altădată. Adică... trăsăturile voastre îmi par mai delicate acum.

— Cred că exagerați puțin, roși Chira. Beți un pahar cu vin? Îndată pun niște gustări.

— Nu, mulțumesc! Sunt grăbit. Acum o săptămână am fost la Cluj. V-am spus cândva că părinții mei locuiesc într-un sat din apropierea orașului. Hm! V-ați măritat? Sunteți căsătorită?

— Nu.

— Aha! Singur e greu. Și eu sunt singur, însă nu asta doresc să vă spun. Pe cine credeți că am întâlnit la Cluj?

— Nu știu, zâmbi Chira, întrebându-se de rostul vizitei lui Dionisie.

— Da sigur, pun întrebări prostești, o privi îngândurat. Pe vremuri eram mai ager la minte.

Chira căută spre el contrariată de-a binelea. Nu putea pricepe scopul vizitei lui. După vorbele rostite... „Nu cumva, nu cumva?” se întrebă nemulțumită brusc.

— L-am văzut pe vechiul meu prieten, Felecan.

— A, asta era? respiră ea ușurată. Domnul Felecan a fost la mine mai demult. I-am dat pânzele lucrate de Pavel. Mi-a promis că-mi scrie. I-aș fi scris eu, însă nu-i știu adresa. Mi s-a părut un om foarte bun, foarte

cumsecade. Adică nu are firea iute pe care o avea Pavel. Ce mai face domnul Felecan?

— Care din ei? Eu vorbesc de Pavel Felecan, domnișoară.

— Glumiți! păli Chira iar mâinile începură să-i tremure. Pavel e mort.

— Pavel a venit din prizonierat în 1945, cu primele loturi de prizonieri.

— Glumiți! îl privi cu reproș.

— Astea nu sunt lucruri de glumă, domnișoară. Din păcate, Pavel s-a întors orb. Altfel sunt convins că nu spre Cluj ar fi zburat picioarele lui, ci către București. Iată adresa, așeză o hârtie pe masă. Noapte bună!

În vreme ce părăsea curtea, Dionisie strâmbă din nas nemulțumit de el. „Hotărât lucru, gândi, nu mă pricep să dau niște vești. Îmi lipsește finețea. Trebuia să o pregătesc întâi pe fată cu alte vorbe. La mine ideile bune totdeauna vin prea târziu. A fost un șoc pentru ea. Să mă ia dracul! Vorbea atât de stins încât fiecare cuvânt al ei aducea a geamăt. L-a iubit oare? Greu de spus.” Îndată după plecarea musafirului, Chira bătu în ușa lui Bogdan. Tânărul se culcase mai devreme, obosit. Avusese o zi grea.

— Mâine plec la Cluj.

— Ce să cauți tu la Cluj? râse Bogdan.

— Pavel trăiește.

Zâmbetul de pe fața lui Bogdan s-a stins, nu brusc ci treptat, pe măsură ce în mintea lui se făcea lumină în gândurile năvălite de-a valma. Chira îi povesti tot ce aflase de la Dionisie. Apoi tăcu.

— Mergem amândoi, se hotărî el brusc.

— Merg singură.

— Ai de gând să rămâi acolo?

— Dacă mă primește, rămân.

Bogdan aprobă din cap și zâmbi strâmb, ca și când l-ar fi durut dinții.

— Îl iubești?

— Nu, dar a fost singurul om bun cu mine.

*

Zilele calme ale începutului de toamnă au o dulceață aparte, chiar și în nordul țării. Căldura nu mai stăruie în aer cu apăsarea ei fierbinte din toiul verii, ci blând, delicat, ca o mângâiere de mamă.

În cartierul Grigorescu, de-a lungul Someșului, în zori, parcul de peste râu parcă doarme tihnit. Frunzele copacilor sunt singurele podoabe ale parcului ce se mișcă într-un tremur ușor sub adierea curenților de aer.

Casele așezate pe o coastă de deal semeț sau ascunse în lungul apei, au un aspect frumos de vile. Cu o mică geantă de voiaj în mână, Chira mergea agale pe stradă, încântată de farmecul locurilor. Se opri în fața unei porți scunde și privi peste gard. Curtea nu era prea mare, dar plină cu ronduri de flori și cu globuri colorate. Mai puțin impunătoare decât altele, casa avea totuși un aspect cald, plăcut, uluitor de plăcut prin acoperișul de țiglă, țuguiat, printr-o terasă largă și prin brâul ei de piatră.

Chira deschise poarta. De undeva dinspre spatele casei auzi un zgomot de vase. Ocoli clădirea. O femeie mărunță, șatenă, cam la vreo cincizeci și ceva de ani, căta spre ea mirată.

— Sărumâna! Numele meu este Chira. Chira Ioana. Femeia păli, iar glasul ei tremură de-a binelea când îi spuse:

— Îndată deschid ușa din față. Tocmai mă pregăteam să merg la școală. Sunt profesoară de muzică. Soțul meu a plecat adineauri. Doar vă cunoașteți. Nu l-ați întâlnit pe stradă?

— Nu.

— Poate că a scurtat drumul prin spatele spitalului. Vocea femeii devenise mai sigură, în vreme ce privirile ei cercetau îndelung fața Chirei.

— Merg să deschid ușa din față. Doriți să...?

— Am venit să vorbesc cu Pavel.

— Pavel e orb.

— Știu.

Femeia tresări pentru a doua oară. Aflase că Pavel a fost logodit cu această, fată frumoasă, iar mai târziu, de-a lungul anilor, inima ei de mamă a mai simțit și altceva. Mult mai mult decât și-ar fi închipuit fiul ei.

Atras de zgomotul glasurilor, Pavel apăru în ușa bucătăriei.

— Sărumâna! Cu cine vorbești, mamă?

— Cu o veche cunoștință de-a ta. Cu domnișoara Chira Ioana.

Fața lui Pavel s-a înăsprit dintr-o dată. Totul a durat doar o clipă. Apoi începu să râdă. Un râs aspru, nefiresc.

— Sărumâna! Unde ești?

Chira urcă iute cele câteva trepte. Mâinile bărbatului îi pipăiră obrazii cu gesturile unui sculptor ce modelează.

— Eu plec la școală. Cred că am și întârziat puțin, se împletici prin grădină doamna Felecan.

— Poftim în casă! Cine ți-a spus?

— Dionisie.

— Aha! Deci el, grăi nemulțumit. Ești obosită?

— Puțin. Am călătorit toată noaptea. A fost cea mai lungă călătorie din viața mea.

— De ce ai venit?

— Ca să rămân, dacă mă primești. Suntem logodiți. Cred că nu ai uitat că suntem logodiți.

— Asta a fost mai demult. Acum s-au schimbat lucrurile.

— Parcă n-aș crede. Adică s-a schimbat ceva. Tu ai devenit chiar mai colțat decât altădată. Iuțeala cu care erai în stare să treci de la blândețe la supărare mi-a plăcut totdeauna. Acum găsesc un om furios și niciun pic de blândețe. Poate că aș merita puțină blândețe.

Felecan zâmbi, nu la vorbele ei de reproș, ci încântat că îl tutuiește. Uluitor a evoluat Chira. Aerul ei de timiditate a dispărut cu totul. Nu se mai încurcă la jumătatea frazei, emoționată. Și îi vorbește tăios, așa cum i-ar fi plăcut lui cândva. Sau poate că la ea a intervenit acel sentiment de superioritate a omului valid în fața celui invalid. Se încruntă din nou.

— Nu te-ai schimbat decât în rău, zâmbi Chira.

Ceva din glasul ei îl făcu pe Pavel să ciulească urechile. De când rămăsese orb, simțea cea mai mărunță schimbare a glasurilor. Mâna lui urcă iute spre obrazul fetei.

— Dumnezeule, plângi!?

— Așa... puțin.

Capitolul 15

După o vizită prelungită la cârciuma lui Fane Ologu, bătrânul Potop se trezi într-o noapte de pe la mijlocul anului 1950 în câteva rânduri. Își simțea gura cleioasă și o greutate ca un bolovan îi stăruia sub furca pieptului. În odaie era zăpușeală mare. Cu toată chercheleala, care nu-i trecuse deloc, intui că ar fi bine să deschidă fereastra. Se târî anevoie până la ea și o împinse în afară, bucurându-se de aerul curat al nopții. Ascultă o vreme sforăitul sănătos al lui Andrei, băiatul lui, apoi se întinse în pat, chinându-se să adoarmă, dar nu reuși. Căpățâna parcă îi crescuse cât o baniță, iar prin stomacul prăpădit de vreme îl chinuiau niște arsuri cumplite.

„Parcă mi-ar trage cineva la dar ac măruntaiele”, gândi el.

S-ar fi dat în vânt după un castravete murat ori după ceva acru, însă nu avea de unde să le ia și faptul acesta îi mări dorința. Își aminti apoi că văzuse aseară în bucătărie o sticlă de borș. Gândul la sticla cu borș nu-i mai dădu pace. Parcă simțea în gură gustul plăcut al borșului.

Căznindu-se să nu facă zgomot, deschise ușa cu băgare de seamă și, călcând nesigur în vârful picioarelor, ca pe valuri, trecu ușurel pe lângă patul nevestei, care dormea în bucătărie. Câteva clipe îi ascultă somnul greu, șuierător, de femeie muncită, apoi întinse mâinile către locul unde știa că. Se află policioara de deasupra mesei. Nimeri cu vârful degetelor o cană de tablă care se răsturnă cu zgomot mare. Femeia se mișcă în așternut și își încetini respirația, iar Potop rămase pironit în mijlocul odăii, simțind cum se dă dușumeaua în leagăn cu el. Mai așteptă puțin. După aceea dibui din nou și dădu cu mâinile de o sticlă. Față de greutatea ei, socoti că trebuie să fie plină, așa că o luă, cu o senzație de mare plăcere, și trecu în odaia lui. Dinspre curtea vecină se auzi hămăitul somnoros al unui câine.

„Al naibii borș, domnule! Chibzui el. Parcă te unge pe suflet. Parcă îți dă puteri.”

Mai duse sticla de vreo două ori la gură, apoi, fericit, căzu pe așternutul călduț și adormi destul de repede.

Când se trezi, se trezi scuturat de o mână aspră. Deschise întâi alene doar un ochi, cum avea el obiceiul. În cameră pătrundea un început de lumină leșioasă, dând obiectelor contururi ciudate. Lângă pat, Paraschiva, nevasta lui, îl amenința cu palma. Potop deschise iute și celălalt ochi, se trase pe șezut cu spatele la perete și mormăi speriat:

— Ce te-a apucată ră baba dracului, de sări la mine în puterea nopții?

— De ce mi-ai băut uleiul din sticlă, bețivule, hodorogule?

Potop râse acru, presimțind că ceva nu ar fi tocmai în regulă. Încă nu bănuia ce, dar simțea el că ceva nu-i în regulă.

— Ce ulei? Despre care ulei vorbești, fă?

— Tot tu mă întrebi? Uleiul de gătit, Undelemnul.

— Ești nebună! chicoti bătrânul respirând ușurat. Poate că l-ai băut tu. Eu numa' borșu' din sticla de pe policioară.

— Borșul?

Femeia nu știu ce să facă. Să râdă ori să-l înjure.

— Păi borșul l-am pus aseară la mâncare, nătărăule! Se aplecă și-i arătă sticla de ulei goală cam pe jumătate. Potop întâi râse neîncrezător. Apoi

îngheță de scârbă, rămânând cu ochii mari pironiți pe sticlă. Aceasta fu prima senzație, fiindcă în clipa următoare simți cum i se ridică niște noduri mari în lungul pieptului, către gură, iar prin stomac îi umblă o seamă de tăieturi iuți.

Cuprins de ceva grabnic, sări din pat cu toată sprinteneala pe care i-o puteau oferi anii lui și o zbughi pe ușă, ținându-și izmenele cu mâna.

Reveni târziu, livid la față și cu ochii tulburi, cuprins de o mare slăbiciune. Îi trecuse beția, dar se simțea ca umflat cu aer.

Între timp lumina zilei își statornicise tăria. Bătrânul se privi într-un ciob de oglindă multă vreme, plin de milă pentru starea lui jalnică.

În bucătărie, Paraschiva ocăra cumplit. El nu o luă în seamă. De treizeci și cinci de ani sau poate mai mult de când trăiau împreună, afurisita de femeie nu-l cicălise doar în vreo două rânduri, când fusese bolnavă. Odată, în urmă cu vreo câțiva ani, i-a fost așa de rău Paraschivei încât Potop crezuse cu spaimă că va rămâne văduv.

Își aminti că se sculase într-o dimineață cu gândul să înhame caii. Era o zi urâtă, cu burniță. Fiindcă nu auzea nicio drăcuială dinspre bucătărie, a socotit că o fi cam devreme și ar mai putea zăbovi în pat. După un ceas i s-a părut că aude un geamăt. A zâmbit neîncrezător, dar liniștea domni multă vreme. Când și-a pierdut răbdarea, a aruncat în ușă cu o gheată. De dincolo a răzbit un glas aspru:

— Ce dracu' spargi acolo, nătărăule?

Atunci i-a venit inima la loc și s-a îmbrăcat. Însă femeia era bolnavă. A zăcut multe zile. Au venit niște femei, i-au descântat de deochi, i-au învărtit buricul, au pus ventuze și cam asta a fost tot.

Într-o dimineață s-a pomenit bătrânul că se aud din bucătărie niște ocări ca în zilele bune. De bucurie, Potop s-a dus glonț la Fane și s-a îmbătat zdravăn.

Nici acum nu-l stinghereau ocările femeii. Se obișnuise cu ele de-a lungul anilor cum te obișnuiești cu aerul. Trecu în bucătărie, având în minte o seamă de griji pentru ziua aceea, cu toate că îl cam durea căpățâna și îi tremurau picioarele pe la încheieturi. Paraschiva îi puse dinainte o cană cu ceai și niște jumări cam dospite.

— Să-l lași pe Andrei să doarmă! spuse el. Ies eu cu căruța. Am de făcut un drum de nisip la unul pe Vitan, apoi mă duc la fabrică.

— Nu cumva te duci să te dregi?

— Nu, fă. Nici vorbă. Am treabă la fabrică. M-au chemată șefii ăi mari să stau de vorbă cu ei, se fuduli bătrânul vorbind din vârful buzelor țuguiate.

— Pe tine? se miră Paraschiva. Păi ce au ei cu tine?

— Chestii de servici. Am răspundere mare la fabrică.

— Mai bine te-ai duce să te odihnești. Diseară intri la lucru. Lucrezi de noapte. Ai să adormi acolo cum te văz și mă vezi.

— E-te-te măă, deșteaptă!

— Nu cumva te cheamă pentru cai?

— Ia mai slăbește-mă, fă! Dacă vrei să știi, **m-a** chemată tovarășu' Ilie, secretarul de partid.

Femeia se uită la el îngândurată și nu mai spuse nimic. Nu credea o vorbă din tot ce-i înșirase. Bănuia mai degrabă că o fi vrând să-l bage pe Andrei cu căruța la fabrică. Auzise că cei care se angajează cu căruțele pot câștiga destul de bine. Fabricile duc lipsă de mașini și apelează la căruțași.

După ce adăpă caii, Potop ieși cu căruța pe poartă în goană către capătul străzii Fecioarei. De fapt, Fecioara încă nu se putea numi chiar stradă. Era mai degrabă un fel de uliță, cu majoritatea caselor numai pe o parte, făcând față cociocului cu bălării, acum maidan, care acoperea o groapă mai veche, fostă carieră de pietriș și nisip. În buza fostei cariere se afla cârciuma lui Fane Ologu. Aceasta avea obloane mari de tablă, gratii din fier forjat groase cât funiile și un șopron respectabil în față, sub care se odihneau așezate pe două rânduri butoaie de stejar pline cu vin, lăsând un culoar de trecere către scările de lemn prăpădite de vreme, care duceau în prima odaie a cârciumii.

Aici trăgeau nisiparii din josul Dudeștilor. Își opreau căruțele pe dreapta lângă bordură, înfingeau codiriștile bicelor în nisip, așezau străițele cu grăunțe dinaintea cailor și intrau în cârciumă să-și soarbă litra de vin rubiniu adus tocmai de pe dealurile Drăgășanilor, sau scos de sub tejgheaua domnului Fane, plină cu chimicale. Nisiparii aveau palmele mari cu degetele noduroase, bătute de cozile lopeților.

*

În aceeași dimineață, pe o porțiță de pe Fecioarei, uitată deschisă, ieși de-a bușilea un pui de om mare cât un dovleac așezat în coadă și se târî o vreme pe mijlocul trotuarului către imensul necunoscut care îi ședea în față, adică spre; maidanul cu bălării. Era cel mai mic dintre copiii lui Buzău. Ultimul moștenitor al Buzăilor.

Părăsind deci locuința, Buzău cel mic, încheietorul de pluton al dinastiei, cum avea obiceiul să zică Mitică Oțoțoc, și căruia îi putem spune Buzău al cincisprezecelea, înaintă vesel o bucată de drum, dar se ivi curând o problemă mare pentru el. Pietrele trotuarului, pișcate ici-colo de țăriile timpului, erau destul de ridicate: deasupra străzii, așa că până la urmă negăsind ceva mai bun, se hotărî să-și dea drumul de pe pietre cum s-o nimeri, lucru pe care îl făcu destul de mulțumitor. Alte hopuri nu mai întâlni în afară de un ciob de sticlă. În fața lui rămase multă vreme gânditor, privindu-l ba dintr-o parte, ba din alta, după cum strălucea în bătaia soarelui. Socotind de la un timp că l-a privit destul se așeză pe fund cu un picior adus sub el și ridică ciobul.

După ce îl răsuci pe toate părțile, convins că nu mai are nimic nou de văzut, umplu ciobul cu țărână și îl aruncă în sus, sărind cu amândouă mâinile după el.

Mare lucru însă nu găsi la ciobul acela, astfel că părăsi ideea de a și-l însuși, mai ales că își aduse aminte de drumul lui. Porni deci în grabă către maidan, măturând cu fundul și cu picioarele grăsuțe praful drumului. De bucurie pentru prima lui călătorie atât de lungă nici nu simți oboseala acelei traversări ce depășea cu mult douăzeci de pași. Se ridică sprijinindu-se de tulpina unei cucute și privi ca un adevărat explorator către hățișul acela de bălării, scornind cu ochii un drum mai lesnicios. O luă iar de-a bușilea, însă după câțiva pași, văzând măreția codrului de buruieni îl cuprinse frica și bătu în retragere către casă, îndoindu-și viteza.

Dar la întoarcere nu mai respectă drumul pe care venise, fie din cauza grabei, fie din altă cauză. O urzică bătrână îi șterse în treacăt picioarele. Buzău cel mic rămase pironit locului. Pe față îi stăruie întâi o umbră de mirare, apoi urmă un scâncet, iar lacrimile bogate durară până când ajunse din nou în dreptul ciobului de sticlă. De data aceasta i se păru mai altfel. Mai atrăgător. Parcă-l îmbia. Îi dădu roată, pipăindu-l ușor cu degetele, fără să-l miște din loc. După aceea strânse un mușuroi de pulbere în jurul ciobului, gângăvind ceva greu de lămurit.

Dinspre cărciuma lui Fane Ologu răzbi o căruță în goana mare, stârnind un nor de praf. Copilul nu o luă în seamă decât în clipa când văzu lângă el picioarele cailor.

După ce potoli caii, Potop slobozi în toată voia o seamă de înjurături, mai mult de teamă decât de mânie. Coborî din căruță destul de sprinten și se

apropie de copil. Îl luă în brațe, îi scutură de praf poalele cămășii și îi făcu o otheadă. Băiatul se potoli greu. Totuși, foarte mulțumit de atenția ce i se acorda, întinse arătătorul mare cât un chiștoc și îl împunse pe bătrân în piept, zâmbindu-i printre lacrimi.

Fundul răcoros și fraged al copilului se lipise plăcut de mâna păroasă și uscată, numai că Potop era zorit la treburile lui, așa că își roti privirea către poarta deschisă a familiei Buzău. În ogradă nu se afla nimeni și nici în casă. Buzăii plecaseră după agoniseală cine știe pe unde. Dracul știe pe unde plecaseră Buzăii. Bătrânul deschise ușa, puse copilul în mijlocul patului, îl mângâie pe obraz și se trase către ușă. Observându-i mișcarea, micuțul se porni pe plâns. Potop se luă cu mâinile de păr.

— Ai să ajungi cântăreț, băiatule, spuse trecând pragul.

În ușă se răzgânde și se întoarse. În definitiv, nici nu știa dacă e băiat sau fata. Îi zisese băiat, dar putea să fie fată.

„Copiii ăștia când sunt mici, gândi el, au un chip care nu spune nimic.”

Nu știa ce-i venise, însă ar fi vrut grozav să fie băiat. Îi ridică cu grijă cămașa și se uită. Împreună cu el se uită și copilul. Bătrânul zâmbi satisfăcut. Apoi se gândi o vreme, cam cu ce l-ar putea domoli pe Buzău cel mic. Ce i s-ar potrivi lui? Luă până la urmă o ulcică de tablă de pe policioară și o lingură de lemn. Buzău se aplecă într-o parte plin de interes.

Încurajat de privirea copilului, bătu cu lingura în ulcică. Sunetul nu era tocmai frumos, dar niciunul dintre ei nu luă în seamă un lucru atât de mărunț, iar lingura și ulcica trecură destul de repede în mâinile adevăratului moștenitor al obiectelor. Bătrânul răsufă ușurat, gândind că în sfârșit își poate vedea de ale lui.

Băiatul se plictisi iute de obiectele acelea și intuind că omul e gata să plece, să se strecoare afară, dădu un nou semnal de plâns. Potop înjură în gând, apoi zâmbi cât putu el de frumos și își duse mâinile la urechi, mișcându-le ca pe niște urechi de iepure. Buzău râse, însă îi cășunase lui să nu-l slăbească pe om. De câte ori îl vedea apropiindu-se de ușă, își tremura buza de jos, astfel că reuși curând să-l scoată din pepeni.

— Măi Buzău cel mic, spuse, uitându-se fioros, tu ai auzit de mine?

Copilul nu se sperie nici de privirea lui nici de vocea mânioasă și murmură vesel:

— Tata.

— Ce tată, mă? Dacă te aude tanti Paraschiva face moarte de om. Pe mine mă cheamă Potop. Ai auzit? Tac-tu e Buzău.

— Tata.

— Pe dracu'! De ce nu ești tu de înțeleș, măi Buzău cel mic? Stai și tu acilea cuminte că acuș trebuie să pice mă-ta de pe unde o fi. Unde dracu' e mă-ta? Ce zici, mă lași să plec? Fac un drum de nisip în Vitan. Uite, îți las poarta descuiată. Numai ușa de la casă o închid.

Copilul râse și întinse mâinile către el. Bătrânul se scărpină pe creștet, alternând între furie și plăcerea de a se juca cu el.

— Măi Buzău cel mic, uite îți spun o poveste cu Făt-Frumos și p-ormă plec. Numai până în Vitan. Am treabă. Zău am treabă. Ce zici?

Copilul râse. Râdea frumos, cu gropițe îi obrazii bucălați.

— A fostără odată un Făt-Frumos... adicătelea... Făt-Frumos ăsta...

Potop se încurcă. Nu știu mai departe. Nu cunoștea povești cu feți-frumoși, dar nu era el omul care să se dea bătut cu una cu două.

— Și avea Făt-Frumos ăsta o iapă chioară. Ce te strâmbi așa? Adică Făt-Frumos nu putea să aibă o iapă chioară?

Începu să se înfierbânte la povestit și se trase pe pat, mai aproape de copil.

— Măi Buzău cel mic, voi aveți păduchi? Că mă omoară Paraschiva dacă îi duc acasă.

Copilul se uită la bătrân zâmbind cu toată gura. Al dracu' de plăcut zâmbea copilul.

— Da, poate că n-aveți. N-am eu timp acuma să caut păduchi. Îi zic geambașului „mă drace, nu te ține după mir. E că nu iau iapa. E chioară și bătrână. Asta-i mai bătrână ca mine”. Da' el nu se lasă. „Ce dacă n-o cumperi? Zice. La urma urmei nici n-o vând. Vreau doar să-i beau aldămașu' cu alde matală că ești om simpatic. Să n-am noroc de ce văz înaintea ochilor de te mint.” M-am gândit eu, cum dracu' vrea ăsta să bea aldămașu' cu mine dacă n-am făcut târgul? După ce mi-a zis că face el cinste, am intrat în cârciumă. Știi zahanaua aia din gura Oborului? Cum dracu s-o știi, își luă seama. Când m-am afumat bine, mi-a vândut iapa cu prețul a doi armăsari buni. Al dracu' balaoacheș, m-a ars. Acum gata. Am plecat.

Copilul lăsă buza.

— Mă fir-ar a dracu' ceasu' când ne-am întâlnit! se înfurie Potop. Să nu mă scoți din sărite că-ți ard vreo două bice de mă ții minte. Ce te uiți așa la mine? Poftim! Îți las biciu' ca să fii sigur că mă întorc.

În felul acesta s-a încheiat între ei târgul, satisfăcător pentru fiecare. Buzău s-a înfășurat cu biciul și scotea țipete de încântare. Potop se uita la el cu inima plină de veselie, apoi îl întrebă:

— Măi Buzău cel mic, ia spune cum te cheamă?

Dar copilul nu-i răspunse, nu-l mai luă în seamă. Jucăria cea nouă îl absorbise cu totul.

*

Cele două cinzeci de secărică luate în cârciuma lui Fane îl dispuseră atât de minunat pe Potop, încât simțea că plutește pe coridorul întunecos din clădirea fabricii. Ochii îi străluceau de îndrăzneală, în timp ce rumega niște cuvinte mari cu care avea de gând să-l dea gata pe secretarul de partid. Din păcate, curajul îl ținu doar până la ușă. Puse mâna pe clanță destul de sfios, își șterse picioarele deși nu era nevoie și se pomeni într-o încăpere largă cu lumină multă prin ferestrele înalte. Mai fusese odată aici pe vremea lui Samson Dumitrescu, fostul proprietar al fabricii. Asta s-a întâmplat mai demult, poate înainte de război. Îl văzu pe secretarul de partid șezând la o masă cu câteva hârtii pe ea și nu-i plăcu nici masa, nici secretarul. Se așteptase la cu totul altceva. I-ar fi plăcut un birou mare de nuc sau de stejar, cu incrustații pe margini, plină cu călimări, cu tampoane ce sug cerneala cât ai clipi și apasă pe hârtie ca fierul de călcat. Pe lateralele biroului s-ar fi convenit să șadă frumos rânduite un maldăr de dosare și tocuri de scris între ele. Pe secretar îl chema Ilie. Numele nu era urât, dar omul nu-i plăcu nici într-un fel. Purta o cămașă ieftină, cadrilată și după ce arăta la chip ca o smochină, nici nu avea măcar ochelari cu rama de aur. Alături de Ilie, o fată abia răsărită, care mai păstra ceva din frăgezimea crudă a copiilor, răsfoia un dosar.

Văzându-i neliniștea din priviri, secretarul îi răspunse la salut cu un zâmbet ca să-i dea curaj. Potop se foi o vreme pe scaun, căutând în mintea lui cuvintele acelea frumoase ce-i umblaseră prin gură până mai adineauri, însă nu reuși să le prindă firul. Doar două vorbe pompoase îi umblau prin minte și se fugăreau una pe alta în vârtejuri mari. „Condoleanțe” și „devotament”, pe care le auzise cândva la o înmormântare boierească. Folosise de câteva ori vorbele acelea în cârciuma lui Fane, plasându-le în

niște fraze alese, cam așa cum făcea uneori Mitică Oțoțoc, dar nimeni nu-i dăduse vreo atenție în afară de Buzău care întrebuse: „Ce-ai zis?” Iar Potop rămăsese convins că nu acolo trebuie să le plaseze, ci în fața oamenilor subțiri, ce știu să prețuiască vorba aleasă.

Rosti cuvintele cu voce tare.

— Poftim? tresări Ilie.

Bătrânul râse îi sinea lui. Frumusețea cuvintelor l-a turtit de-a binelea pe secretar, observase el bine după tresărirea acestuia. Și dintr-o dată Potop își recâștigă tot curajul, astfel că, îi veni în minte și celelalte vorbe subțiri.

— Ai spus ceva? repetă Ilie întrebarea.

— Am spus. Sigur că am spus, grăi cu fudulie bătrânul. Eu știu să vorbesc boierește la o adică, numa' că o fac rar, dacă n-am omu' care să înțeleagă. Nici nu-i mai țin minte pă toți boierii mari cu care am stat la taclale.

Ilie râse și-i întinse o țigară. Era simpatic bătrânul. Îl știa de mult pe Potop, însă niciodată nu avusese prilejul să stea de vorbă cu el mai pe-ndelete.

— Ia spune, tovarășe Potop, cu ce ocazie vii pe la noi? Credeam că la ora asta te odihnești. Diseară ești de servici la pază.

În timp ce-și aprindea țigara, bătrânul socoti că ar fi bine să se așeze picior peste picior, așa cum văzuse în multe rânduri că fac oamenii subțiri. Încercă întâi cu stângul peste dreptul, dar nu se simți bine. Schimbă picioarele. Nici așa nu-i plăcu. Până la urmă, după mai multe schimbări, rămase la dreptul peste stângul, hotărât să păstreze poziția aceea păcătoasă, de dragul de a-și menține prestigiul câștigat prin vorbele mari în fața secretarului.

— Azi-noapte am fost liber, tovarășe Ilie. M-am odihnit destul. Acum venii pentru băiatul meu, pentru Andrei.

— Ai un băiat?

— Nu e chiar al meu. A crescut în casă la mine de vreo paisprezece ani. L-am găsit rătăcit prin Obor. M-am dus cu el acasă și numa' eu știu cum a sărit Paraschiva la mine. Zicea că l-am făcut eu cu vreo destrăbălată și l-am ținut ascuns pe undeva.

Ilie tuși în pumni stăpânindu-și râsul. Potop îl privi cu atenție și uită unde rămăsese cu povestea lui Andrei, așa că îi dădu drumul la vorbă cum îi veni în minte.

— Eu nu sunt muieratic, tovarășe Ilie. Nu umblu după muieri, cu toate că știu vreo câteva care nechează când mă văd.

Ilie se Uită cu teamă la fata de lângă el și încercă să schimbe vorba.

— Nea Potop, ia spune ce a mai zis pe urmă țața Paraschiva?

— A zis... dacă mă prinde că umblu după muieri...

— Nu, omule! Te-am întrebat ce-a mai zis când te-a văzut cu Andrei?

— A zis că noi abia ne tragem sufletu' de amărâți și dacă moare vreun cal, că tot nu aveam bani să luăm altul, mă pune pe mine la ham în locu' lui. Acum dac-a scăpat de la armată, m-am gândit să-i fac și lui un rost, adică să-l bag aici la fabrică.

— Ce știe să lucreze?

— De toate știe.

— Are vreo calificare?

— Nu, dar l-ați putea primi să conducă treburile.

— Asta-i greu, dacă nu are o calificare.

— Păi nici Samson Dumitrescu, fostu' proprietar, nu avea calificare.

— Asta-i, altă chestie. O să ne ocupăm de el. Să vină mâine la mine.

— Așa m-am gândit și eu, făcu satisfăcut bătrânul, crezând că l-a convins pe secretar în privința unui post de conducere. Dumneata trebuie să-l ajuți. Doar a fost băiat sărac. Acum săracii sunt la putere. Uite ce vreau eu. Să-l aducă acasă pe Andrei cu mașina mică, așa cum îl ducea pe Samson. Eu am să-i fac rost de țoale scumpe. Zărzăroiu și-a cumpărat un giben și o pereche de cizme birghel din talcioc. Numa' duminica are nevoie de ele. Duminica îl aud cum o st rigă pe nevastă-sa: „Fă Aurico, ia dă-mi gibenu' și cizmili alea, că mă duc să fac o tacla cu Mitică Oțoțoc”.

— Nea Potop, adu-l pe băiat aici. De oameni avem mare nevoie, făcu Ilie blând, înțelegând toate zbaterele din sufletul bătrânului.

— Atunci îl pui să conducă?

— Nu. Poate că îl calificăm într-o meserie oarecare.

Potop sări de pe scaun supărat de-a binelea. Știa că la naționalizare mulți muncitori trecuseră în posturi de răspundere prin fabrici.

— Să-i mai prind eu pe Oțoțoc și pe Buzău că-i laudă pe comuniști, spuse furios.

Își făurise atâtea planuri în jurul lui Andrei, încât acum când vedea că întâmpină greutăți, parcă nu-i venea să creadă.

Ilie își apropie scaunul de al lui și-i vorbi cu toată înțelegerea. Apoi se opri brusc, dându-și seama că, în afară de câteva lozinci vechi și cam ruginite, nu-i spusese nimic din ce ar fi trebuit.

— Adu mâine băiatul aici. O să vedem ce putem face. Tovarășa Sanda e secretara organizației de tineret. Ea o să se ocupe de Andrei, arată cu mâna spre fată.

Potop se uită atent la ea, dându-i ocol ca unei iepe de rasă. Îi plăcură picioarele ei lungi, nervoase, pieptul mic, abia împlinit și fața ovală, cu ochii mari, frumoși.

— Păi să se ocupe de el, tovarășe Ilie, dacă zici mata, spuse cu importanță. Numa' de i-o plăcea și lui, că pe strada Fecioarei toate fetele sunt nebune după el.

De data aceasta, secretarul slobozi un hohot mare de râs, întorcându-se când spre fată, când spre bătrân.

După ce plecă oaspetele, fata cătă supărată la secretar. Acesta îi prinse privirea și o întrebă râzând:

— Ce părere ai despre moș Potop?

— Știu eu? Pare cam zurliu.

Bătrânul pricepuse clar chestia aceea cu „ocupatul”, dar s-a prefăcut a nu înțelege, fiindcă îi plăcuse fata, îi aruncase o nadă, făcând pe niznaiul. Zâmbi și se îndepărtă zâmbind. I-ar place o astfel de noră.

*

Ajuns acasă, Potop întrebă de Andrei și când află de la Paraschiva că băiatul a plecat în oraș, nu mai zise nimic. Îi era foame. Va mânca și va trage un pui de somn.

— Ei, cum a fost la fabrică? îl descusu Paraschiva după un timp.

— Cum să fie? M-au rugat să-l bag și pe Andrei acolo la lucru.

— De unde-l știu ei pe Andrei, nătărăule?

— Uite că-l știu. Așa e comuniștii. Îi știe pă toți oamenii săraci. Și de tine m-a întrebat tovarășu' Ilie.

— Fugi mă prăpăditule d-aicea că minți! răspunse ea prietenos.

Au tăcut o vreme. Paraschivei îi păru bine că oamenii aceia de la fabrică o știu și pe ea, deși nu prea înțelegea de unde și până unde. Apoi se bucură gândind că Andrei va lucra acolo. În fabrică era leafă sigură, nu bani pe apucate, așa cum aducea ieșind cu căruța.

— Atunci căruța o vindem?

— Sigur că o vindem, răspunse Potop preocupat de cine știe ce gânduri.

— O! Să nu greșim.

— P-ormă am putea să avem și noi un copil.

— Un ce?

— Un copil, fă. N-ai auzit?

Femeia se opri în mijlocul odăii și se gândi că bătrânul a turbat de-a binelea.

— Un copil ai zis? Păi cine-l face, mă hodorogule?

— E gata făcut, mustăci Potop.

— Ei, pe dracu'! Doar n-ai să-mi spui că ai făcut tu un copil.

— Nu. Eu sunt om serios. E vorba de Buzău cel mic.

— Ai căpiat. Numa' țigani nu mi-ai adus în curte.

— Da' ce, el nu-i om?

Femeia îl știa pe Dodel, adică pe Buzău cel mic. Era un copil tare drăguț. L-ar fi culcat cu ea în bucătărie.

— Păi ce crezi tu, că ți-l dă Buzău? De unde naiba îți vin ție așa niște gânduri? Spuse ea cu multă căldură în glas.

Bătrânul se prefăcu a nu înțelege aprobarea ei tacită. Acum mai rămânea doar să ducă tratative cu alde Buzău.

*

Când înseră, Potop o luă agale către fabrică. Fabrica aceasta nu era prea departe de strada Fecioarei, așa că făcea drumul pe jos, peste câmp. Tăia de-a curmezișul prin câmpia marelui golf. Bătrânului îi plăcea drumul acela destul de pustiu, fiindcă mergând pe el, se putea gândi în toată voia la vreo pățanie închipuită cu care s-ar putea lăuda în fața portarilor. De data aceasta nu avu prea mult noroc. Portarul Dumitru era în schimb cu el. Pe Dumitru, Potop nu prea-l avea la inimă din cauză că îl cam lua peste picior. Minciunile năzdrăvane ale bătrânului îl scoteau uneori din sărite și atunci se răstema la el: „Măi Potop, ia mai du-te și vezi-ți de serviciul tău de pază. Rostu' unui paznic e să dea ocol fabricii nu să-mi împuie mie capul cu tot felul de scorneli?” La început bătrânul se jurase în fel și chip că el spune numai lucruri adevărate și-l acuza pe Dumitru că nu se pricepe la chestiile cu tâlc. Apoi, când s-a convins că nu-și poate face din el un ascultător bun, se depărtase de portar, iar de la o vreme parcă îi luase frica. Acum avea o chestie grozavă de povestit. Cum îl prinseseră pe el într-o iarnă vreo douăzeci-treizeci de lupi în pădure la Cemica. Dar cui să i-o spună? Nu

cuteza să se apropie de Dumitru. Doar i-a dat bună seara și s-a dus către fundul curții, unde își avea un culcuș între niște buruieni, în fața unor grămezi de fiare vechi.

După ce ocoli fabrica de vreo două ori, înciudat că ofițerul de serviciu abia s-a uitat la el, se așeză pe culcușul lui și își trase la îndemână bâta de care nu se despărțea niciodată noaptea. Privi multă vreme bolta lăptoasă a cerului, gândindu-se la băiatul acela al lui Buzău. Îi era teamă să nu cumva să adoarmă. Ofițerul de serviciu poate da peste el dormind. Atâta i-ar trebui. Uneori mai trăgea cu urechea către zidul fabricii. Alteori ațipea, ca apoi să tresară înspăimântat. Către miezul nopții începu să bată vântul. Șuieratul vântului prin hăurile fabricii nu-i plăcu. Iarba tremura în jurul lui de parcă se trăgeau către el tot felul de lighioane. Își aminti că prin alte fabrici umblaseră hoții sau unii care voiau să strice mașinile. „Sabotorii” era cuvânt nou pentru bătrân, iar imaginația lui asupra sabotorilor lucra nu tocmai clar, ceea ce-i mărea spaima. La ședința cu paznicii, s-a pomenit ceva despre sabotori. Hoții îl speriau, dar sabotorii îl băgau în răcori, tocmai pentru ca nu le înțelegea prea limpede rostul.

Se ridică pe șezut și își făcu semnul crucii, rugându-se în gând: „Dă Doamne să nu vină cineva peste mine? Abate-i Doamne pă sabotori și pă oți către alte fabrici! Ajută-mă Doamne, cum l-ai ajutată...” Aici se încurcă. Nu-și aducea aminte pe cine îl ajutase Dumnezeu, însă era convins că-l ajutase pe careva.

Schimbul de noapte lucra doar în atelierele din fața porții principale. Prin apropiere se auzea scârțâitul unui oblon și din când în când câte o bufnitură surdă, după cum îl izbea vântul dintr-o parte sau din alta.

Ațipi din nou. Când se trezi iar, văzu o lumină slabă în atelierul de alături. Lumina aluneca prin hală, asemenea unei șopârle. „Or fi ai noștri, gândi Potop.” Apoi își întoarse gândul. „Ai noștri aprind lumina. Nu umblă prin hală cu lanterna.” Ar fi vrut să fugă spre poartă, însă trebuia să treacă pe lângă ușa halei. I se tăiară picioarele și nu reuși decât să îngâne: „Damblagește-i Doamne!” Privi atent la lumina jucăușă care fugea prin hală de colo-colo. „Ăștia nu e oți, gândi înfiorat. Trebuie să fie niscaiva stafii, sau vârcolaci, sau poate chiar dracu’. Doar nu scrie nicăieri că dracu’ umblă numa pe la cimitire. El poate umbla și prin fabrici, cu gându’ să vatăme oamenii. Se apropie scurt de tine, îți suflă în obraz niște catran amestecat cu balebă de vacă, până te amețește. Dar dacă e ofițeru’ de

servici, care încearcă să mă sperie? El e, că și la armată se încearcă sentinelele.” Încercă să râdă. Nu reuși decât să constate cum i se bat dinții între ei. Luă o piatră și o aruncă în ușa de fier. Lumina se stinse. „Oții mă... oții...” Auzi zgomot în spatele lui. Lovi cu bâta în direcția aceea, cu puterea pe care ți-o dă frica, apoi simți o arsură în lungul spatelui și se rostogoli în iarba moale.

*

Când se trezi, văzu că-i bandajat în jurul pieptului și că se află într-o încăpere cu pereții înalți, albi. Într-un colț al camerei, pe o măsuță cu trei picioare, era un vas cu flori. Undeva pe afară, auzi niște glasuri de oameni, iar ceva mai depărtat, clacsoanele unor mașini. În odaie se simțea miros de medicamente. „Te pomenești că mor, gândi. Ce, parcă-i mare lucru? O încurcătură de mațe și gata. Paraschiva o să vândă caii și căruța, să-mi facă o înmormântare ca lumea la cimitiru' Izvor.” Seinei ca un copil de durere, apoi își continuă gândurile: „Toată mahalaua o să se țină după dric. Primii or să se repeedă la pomană Buzăii. Ăștia totdeauna sunt flămânzi. Părintele Anghel o să țină o cuvântare frumoasă.” Apoi se neliniști. „Dacă Anghel n-o să vrea să-l slujească? Ar putea spune că Potop ăsta n-a călcatără în biserică de zece ani, când nimerise acolo din greșeală, fiind beat criță.” Fu întrerupt din gândurile lui de Paraschiva.

— Cum te simți?

— Păi cum să mă simț? Am încurcătură de mațe.

— Încurcătură de mațe pe dracu'! Ai o împunsătură de cuțit în umăr.

— Zău? Atunci sunt pe moarte, zise Potop neliniștit.

— Doctoru' spune că în câteva săptămâni te pui pe picioare. Te doare locu'?

— Așa și așa. Parcă aș bea o secărică.

Apoi Potop uită de Paraschiva. Și-a amintit toată întâmplarea de la fabrică. Și dintr-o dată îi păru bine că tocmai lui i s-a întâmplat. Închise ochii și simți în întreaga lui ființă o bucurie molcomă care îi învăluia sufletul ca o alintare. Acum nu va mai fi nevoie să mai inventeze o poveste grozavă. Oamenii de pe strada Fecioarei și chiar portarul Dumitru, îl vor asculta cu atenție, cum îl ascultă unii pe Oțoțoc în cârciuma lui Fane. Acum oamenii or să-l bage în seamă și pe el ca și pe Mitică. Și generos parcă în fața oamenilor, pe care îi vedea clar adunați în cerc lângă el, se hotărî să nu mai spună minciuni. Aici se încurcă. Știa că așa ceva nu se poate. Va trebui

să mai înflorească nițel această pățanie a lui. Tresări încântat. Cum de nu se gândise la o chestie atât de simplă? Cu siguranță va primi o decorație. Dacă îi dă de la fabrică o decorație, întâi va merge cu ea atârnată în piept direct la cârciuma lui Fane. Deschise ochii. Paraschiva ședea îngândurată pe marginea patului. Când îi văzu ochii veseli, bănuindu-i vreo nebunie ce-i trece prin minte, porni să-l ocărăscă ușor, ca o mângâiere:

„Nărodul naibii! Puteau să te omoare.”

*

Primăvara, s-a așternut destul de domoală peste București. Doar într-o zi mai rea vântul a răzbit în lungul străzilor, ridicând gunoaietele într-un picior și ducându-le, săltăreț, pe lângă rigole către cine știe ce locuri dosnice. După aceea, câteva ploii iuți spălaseră pământul de zgura iernii, primenind locurile. Pe lângă uluci, acolo unde soarele își bătea tăria, apăruseră primele fire de iarbă. O seamă de găze sprintene măsurau ulucile de la un capăt la altul.

Undeva pe strada Fecioarei, cocoțat pe capra căruței, un țăran de prin împrejurimile orașului striga la răstimpuri: „Pământ de flori! Ia pământ de flori!”

Aflat la vremea aceea pe prispa casei, Potop începu să râdă și se gândi că țăranul nu-și cunoaște bine meseria de negustor. Cine naiba are nevoie de pământ de flori la mahala?

Bătrânul se simțea refăcut după necazul pe care îl pășise la fabrică. Împunsătura aceea de cuțit s-a închis greu. Apoi mai dăduse peste el o gripă care îl slăbise atât de tare, încât fusese nevoit să rămână acasă din toamnă până în primăvară. Mai avea niște zile de concediu medical și se bucura de ele șezând la soare. Faptul că nimeni nu-i adusese o decorație l-a mâhnit o vreme până când și-a dat seama că decorația se dă nu acasă ci la fabrică. Acolo chiar directorul poa' să țină o cuvântare lungă despre vitejia lui.

Bătrânul își trase un scăunel la marginea prispei și se așeză pe el gemând de plăcere. Era un loc de unde putea cuprinde cu privirea ograda, casa și chiar o parte din stradă. De fiecare dată când se așeza în colțul acela și își privea proprietatea, îl cuprindea o bucurie copilărească, știindu-se stăpân peste tot din jurul său. Privirile lui porneau de la gardul dinspre stradă, făcut din bucăți de scânduri adunate cine știe de pe unde și care nu erau două la fel. De la poartă până la prispa casei pornea o alee cu piatră mărunță. Într-un colț al curții crescuseră doi salcâmi groși cât piciorul.

Bătrânul îi cântărea mereu din priviri socotind că în vreo iarnă mai aspră o să scoată din ei o căruță de lemne. Două trepte din calupuri de piatră, printre care încercau buruienile să iasă la lumină, duceau pe prispa spoită cu lut și bălegar. Pe prispa, în oale vechi înșirate pe lângă pereți, câteva mușcate sorbeau lacome lumina soarelui. Casa era făcută din chirpici, ca mai toate casele marelui golf. La intrare, Paraschiva așeza o pătură veche, pentru șters picioarele, cu toate că nu-și prea avea rostul, fiindcă în casă nu existau dușumele, ci aceeași spoială cu lut și bălegar, peste care femeia arunca un strat subțire de nisip. În spatele casei, câțiva corcoduși și niște oțetari completau proprietatea bătrânului, fiind singurii arbori ce puteau viețui pe pământul acela de umplutură, amestecat cu cloațe de cărămidă.

Potop era grozav de mândru de această proprietate a lui și se fălea cu pereții casei construiți de el. În special îi plăcea lui partea din spatele casei, care fiind amenințată să cadă, Potop îi mai adăugase un perete de sprijin din chirpici, cam în vremea războiului. Al doilea perete nu era tocmai drept, însă Potop se lăuda că-l făcuse în felul acesta ca să reziste la bombe. Și că în '44, când căzuse în curtea lui o bombă mare cât o vacă, peretele s-a aplecat nițel să se uite la ea, pe urmă și-a văzut de rosturile lui.

Soarele căzuse mult către asfințit. Razele lui pierduseră din tăria de dimineață. Acum erau molcome și blânde, iar Potop simți cum îl pătrund și-l învăluie și-i moaie puterile. Ațiți. Apoi se ridică brusc. Vocea țaranului vânzător de pământ răsună undeva pe aproape. Își aminti de pământul din spatele casei. Dacă ar pune acolo niște pământ gras, locul acela poate fi plantat cu căpșuni. Fugi către poartă și ajunsese la timp ca să-l oprească pe țaran.

— Cum dai pământu'? întrebă cu voce tare, învârtindu-se bățos în jurul căruței.

Din curtea lui, aflată alături, Mitică Oțotoc auzi întrebarea bătrânului și se apropie de gard pe furiș. Prin tre scândurile gardului îi văzu pe negustor și cumpărător, rugându-se în gând să nu prindă Paraschiva de veste și să-l cheme pe bătrân în curte.

— Cum dai banița? repetă Potop întrebarea, plin de ifose.

— Zece lei banița, spuse țaranul dintr-o răsuflare, uitându-se crunt la el și întrebându-se dacă acesta ar putea să cumpere cu adevărat.

— Are nisip în el, spuse Potop vânturând pământul printre degete.

Țăranul sări din căruță. Era un tip mărunț, cu fața mălăiață și nerasă de câteva zile. Avea gâtul lung, de pui golaș, cu nodul lui Adam ieșit mult în afară și ochii mici albaștri. Se vedea clar că nu-i obișnuit să vândă, fiindcă nu se pricepea la răspunsuri convingătoare. Trecu și el degetele prin pământ și spuse:

— N-are nisip!

— Și pământ galben are în el.

— N-are!

— Sunt și câteva pietricele.

— Nu sunt!

— Câte banițe ai?

— Treizeci.

— Să se facă așa cine minte? zise Potop, îndoindu-și arătătorul.

— Să se facă!

— Bine! Ți-l iau pe tot la doi lei banița.

— Nouă lei banița, spuse uitându-se rugător la bătrân.

— Trei. Mai mult de trei niciun ban.

— Opt.

— Patru.

— Șapte.

— Cinci.

— Dă-mi măcar șase, spuse țăranul cu disperare în glas. La prețul ăsta nu știu dacă-mi ajunge de rochie.

— Ce rochie?

— O rochie pentru nevasta mea, că umblă de trei ani cu o zdreanță.

— Fie șase, hotărî Potop mărinimos.

Țăranul puse mâna pe lopată și începu să descarce pământul lângă rigolă. Măinile lui subțiri și negricioase umblau iute. Se gândea la materialul de rochie. I-ar fi plăcut ceva înflorat sau cu buline mari. Astea îi veneau bine femeii. Dacă se grăbea, putea să fie cu materialul acasă până seara.

Potop aduse și el o lopată și-i ajută la descărcat. Goliseră aproape jumătate căruța până să prindă de veste Paraschiva. Când ajunse femeia lângă poartă, bătrânul lăsă lopata și se apropie deosebit de mândru.

— Ce-i cu pământu' ăsta? se miră ea.

— L-am cumpărat cu șase lei banița, se fuduli Potop.

Țăranul se opri din aruncat și se uită dintr-o parte la femeia aceea voinică. O presimțire i se strecură veninos în inimă.

Paraschiva îl trase pe bătrân în curte și-i spuse în șoaptă:

— Cu ce bani îl plătești, nebunule?

— Cu ăia de concediu medical.

— Nu, că ești căzut din nori, săracu' de tine. Păi tu ce ai crăpat toată iarna? Azi n-am nici de pâine.

— Da' banii care i-a adus Andrei?

— I-a mâncat calul. Ți-am spus să vinzi calul.

Potop ieși în stradă, puse mâna pe lopată și începu să arunce pământul în căruță. Țăranul nu reuși să judece limpede. În mintea lui stăruia doar ideea că trebuie să descarce căruța cu orice preț și se legă de această idee ca de un lucru salvator. Se opinti zdravăn, iar lopata zbura în mâinile lui.

Potop căută rugător la Paraschiva, dar privirea ei întunecată îl făcu să se întoarcă spre țăran. Acesta se uita încruntat în timp ce pământul cădea pe trotuar ca spulberat de furtună. Bătrânul scuipe în palme. Lucrase o viață întregă cu lopata și era mai priceput ca țăranul la mânuirea ei. Lopata lui aduna pământul de pe trotuar și-l trecea în căruță cu aceeași viteză cu care țăranul îl trimitea jos. O vreme nu se biruiră unul pe altul, însă bătrânul simți cum i se moaie puterile.

— Are nisip în el, strigă.

— N-are!

— Sunt și câteva pietricele.

— Nu sunt!

— Și p-ormă... n-am bani. Zău n-am bani!

Țăranul tresări. Lopata lui rămase în aer cu încărcătura ei, care nu mai căzu pe trotuar.

— N-ai bani? gâfâi țăranul cu glas chinuit.

— Zău n-am! I-a mâncată ră calu'. Și eu i-am mâncat. Toată iarna i-am mâncat amândoi. P-ormă calu' s-a făcutără al dracu'. Nu mai voia să mănânce decât hârtii d-alea mari.

Țăranul se uită la el cu gura căscată. Potop crezu că omul e gata să sară la bătaie și începu să îndruge repede:

— Încă nu s-a găsit ăla care să dea-n mine. Procurorul zicea că pe ăla de mă lovește, îl dă prin mașina de tocat. Să nu crezi că eu...

— Ho, nebunule! mai tacă-ți melița! Zbieră Paraschiva, aiurită de vorbele bătrânului.

Speriat de-a binelea, Potop făcu semnul crucii spre femeie și-i strigă:

— Piei năpârcă!

Mitică Oțoțoc, urcat pe gard, urmărise toată discuția și din cauza râsului uită să se mai țină cu mâinile și căzu în fund. Se ridică repede, cam șifonat, ieși în stradă și-i făcu semn țăranului să descarce.

— Știi că nu avem bani, murmură Paraschiva.

— Știu. Vă dau eu. Pământul ăsta oricum vă trebuie. E un pământ gras, cu mult bălegar în el. De unde ești? Îl întrebă pe țăran.

— Dinspre Oltenița.

— Ai mai fost cu pământ la București?

— Nu, da' zicea un cumătru că se caută.

Oțoțoc zâmbi și se uită la el prietenos.

— La noi în mahala e greu să vinzi pământ de flori. Oamenii dau banii pe mâncare, iar banii sunt puțini.

— Oricum e mai ușor ca la țară. În sat nu ai pe ce face bani. Voi orășenii sunteți veșnic cu banu' în mână.

— Cu banii e mai ușor. Cu leii e mai greu, glumi Oțoțoc. Uită-te și tu nițel împrejur. Câte case vezi mai arătoase ca la țară? Doar cu numele suntem orășeni. Leii mulți sunt încă tot în centru orașului.

— O fi, spuse țăranul, cântărindu-l din ochi pe Mitică. Măcar voi nu aveți griji. La noi e greu cu cotele. Bucatele se fac puține. Statul le plătește cu te miri ce. Eu n-am vite. Un cal e al unui cumătru. Celălalt, al unui vecin. Pământu' pe care l-am primit la împrumut e cam puțin și slăbuț. L-aș îngrășa eu, da' dacă n-am vite n-am nici bălegar. Aicea văd câteva case noi. La noi nu s-a mai făcut nici-o casă de la război încoace.

— Și ce faci, te bagi dacă se face colectivă?

— Nu știu. Nevastă-mea zice să nu mă bag. Eu aș vrea să mă bag. Măcar de ar fi așa cum spun comuniștii, în orice caz, mai rău ca acum nu-mi poate fi. Tu ești comunist?

Oțoțoc râse și nu-i răspunse numai decît. Prea fusese luat pe nepregătite. Ar fi putut să-i spună că este, doar așa ca să-și dea importanță. Îi era însă teamă de gura lui Potop. Nu prea îi venea la îndemână să-i spună că nu e, gândindu-se că ar scădea mult în ochii țăranului. Era un lucru la care nu se gândise temeinic ci doar așa vag. Țăranul socotea cu siguranță că fiecare

orășean e comunist sau ceva pe aproape. Se văzu dintr-o dată descoperit în fața acestuia. Își dădu seama limpede că numai superioritatea aceea de orășean, pe care o afișase, nu mai poate fi suficientă. Se uită la țaran printre genele mult aplecate în jos. Omul mușca lacom dintr-o bucată de pâine. Nodul lui Adam urca și cobora ca un piston pe gâtul slab și vinețiu. O fărâmă de pâine îi juca în barba nerasă. Așa cum ședea acolo, părea un pui golaș de găină. Oțoțoc se aplecă și-i scutură fărâmitura de pâine, iar ochii lor se întâlneau o clipă. Ai țaranului erau limpezi și blânzi. Mitică își aminti cum venise și el cu ani în urmă la București și era la fel de stingher și neajutorat ca și omul din fața lui. Și dintr-o dată îi dispărură toate aerele, iar răspunsul veni ușor și firesc:

— Nu sunt comunist.

— Minte, afurisitu'! strigă Potop dornic să intre în vorbă. Toată ziua îi laudă pe comuniști. În '45 n-ai fost tu la palat și ai strigat cu alde Buzău și cu Zărzăroi și cu alde Pomană „jos farmaciștii”?

Oțoțoc se uită dintr-o parte la bătrân.

— Tu ai strigat de farmaciști, că te-ai dus acolo ca să te afli în treabă.

— Și ce dacă am strigat de farmaciști? sări Potop ca ars. Asta a fost numa la început până mi-am dres glasul. P-ormă n-am strigat ca tine cu „Rădescu și fasciștii”?

— N-ai mai strigat, râse Mitică bine dispus. Când ai auzit puștile te-ai trântit lângă o casă și ziceai că umblă gloanțele prin tine ca furnicile.

Țăranul râse, dezvelindu-și dinții mărunți și i se risipi toată stinghereala de la început. Se simți ca între oamenii din satul lui.

— Cum devine cazu' tot comunist ești.

— Zău nu sunt! încă nu m-am hotărât la o treabă ca asta. Înainte, liberalii și țărăniștii și alții îți cereau doar votul. Dacă-l dădeai anul ăsta țărăniștilor, erai țărănist și cu asta basta. Nu te întreba nimeni ce gândești. Comuniștii au venit cu ceva nou. Nu-ți cer votul. Îți cer întâi să gândești ca ei, iar asta-i mai greu. Gândurile nu ți le schimbi în fiecare an. Eu le-am dat votul, îi simpatizez, dar nu sunt total de acord cu ei. Am și eu părerile mele. Știi când mă fac eu comunist? Când voi vedea pe strada Fecioarei și pe la mahalale case ca cele din centru. Când te duci într-un sat în care nu ai mai fost, îi cunoști pe oameni nu după biserică și după primărie. Îi cunoști cum trăiesc, uitându-te peste gard și văzând casa, curtea și rosturile de prin curte. Cel puțin tu ai găsit răspunsul pentru intrarea ta în colectivă.

— Ce răspuns?

— Ziceai adineauri că, dacă intri, nu poate să-ți fie mai rău ca acum. Iată răspunsul clar.

Capitolul 16

Chira Ioana sosi în București într-o dimineață de iulie. Aglomerația din Gara de nord o descumpăni o clipă. O mare de geamantane, papornițe, cufere și sacoșe de voiaj umplea peronul, iar printre bagaje, oamenii bronzăți sau lăptoși la chip, copiii mulți, vorbeau în același timp ca într-un iarmaroc uriaș. De pe scara vagonului, Chira privi peste mulțime ca și când ar fi căutat ceva. Coborî cu geamantanul în mână și fu luată de valurile oamenilor ce zoreau către peronul cel mare de sub cupola gării. Abia la capătul peronului o văzu pe Anda.

— Îmi era teamă că nu ne întâlnim, râse Anda și își conduse prietena spre o zonă mai liniștită.

— Multă liotă, observă Chira.

— E sezonul de vârf al concediilor. Știi că arăți grozav? Era gata să nu te recunosc. Ia întoarce-te să te privesc mai bine. Pantofi cu toc înalt, de comandă, frumoși pantofi! Taior răscoit pe talie, fusta crestată într-o parte ca să se vadă piciorul, superb picior! Bluză albă de mătase, brodată și pălărioară șic. Pălăria ta m-a dat gata.

— E veche, zâmbi Chira, încântată de observațiile Andei. A fost a doamnei Felecan. I-am pus o panglică nouă. În privința pantofilor poți să-mi plângi de milă. Pentru prima oară în viața mea port niște pantofi cu toc înalt. Când îi încalț, ajung până la umărul lui Pavel. Bărbații cu neveste mărunte mereu au tendința să umble cocoșați.

— Nu ești tocmai mărunță.

— Nu tocmai mărunță, însă Pavel e cât o grindă. Pantofii ăștia sunt tocmai buni să mă înalțe. Din păcate, mă simt în ei ca pe catalige. Când nu mă vede nimeni, merg nițel crăcănată. Așa parcă am stabilitate mai mare.

— Ai să te obișnuiești cu ei, râse Anda, imaginându-și cum ar arăta Chira mergând crăcănată. Ți-e somn?

— Nici vorbă. Am venit cu vagon de dormit.

Sărind cu vorba de la una la alta, sporovăind vesele, cele două prietene se urcară într-un autobuz, iar un sfert de ceas mai târziu poposiră la ușa soților

Chihai.

— Virgil e la servicii, dă lămuriri Anda în timp ce descuie ușa. Cel mic a zbughit-o la joacă.

— Învață bine?

— Ar fi loc de mai bine. E un zăpăcit și un răsfățat. Ieri a pierdut cheile de la casă, încheie Anda cam nemulțumită.

— Înseamnă că-i un copil absolut normal. Când ai vrea tu să faci drăcii? La majorat? Acum se cuvine să adune julituri la genunchi, să spargă un geam, să piardă cheile și chestii d-astea. Uităm prea iute că am fost și noi copii.

— Da, poate. Îți aduc ceva să mănânci și pun de o cafea.

— Am mâncat în tren. Cafeaua nu o refuz. Până-i gata cafeaua, am să fac un duș.

Chira începu să se dezbrace și oftă de plăcere când lepădă pantofii.

— Ai sâni de fată, observă Anda. Cum ai reușit o astfel de performanță?

— Îi spăl numai cu apă rece. Dacă vrea să fie frumoasă și după treizeci de ani, o femeie trebuie să lupte pentru asta.

— Eu m-am lenevit. La patruzeci de ani prefer apa caldă.

— Gimnastică faci?

— Nu.

— Rău! Ce mai știi despre Bogdan? Strigă din baie. Tot holtei?

— Tot. Cred că gândurile lui au rămas numai la Gloria. Cel puțin așa cred. De la tăcutul Bogdan greu prinzi ceva clar. Acum a devenit mai posac decât înainte. Însă, când vine Gloria cu Ionuț la București, Bogdan parcă înflorește peste noapte ca un pom zorit de căldură. Vrei să te șterg pe spate?

— Chiar te rog.

— Acum vreo patru-cinci ani am plâns de mila lui Bogdan. Gloria a stat la mine cu Ionuț vreo două săptămâni. Bogdan venea zilnic să-l vadă pe băiat. Într-o zi, erau amândoi în curte. În casă, cu ferestrele deschise, eu și Gloria discutam nimicuri. Nu știu ce discutam. Am tresărit amândouă. Ionuț l-a întrebat pe Bogdan: „Tu ești tatăl meu cel adevărat? Mama. Așa zice.” „Da, sunt tatăl tău”, a răsunit vocea parcă spartă a lui Bogdan. „Atunci de ce nu vii la Timișoara să stai cu noi? De ce nu dormi cu mine și cu mama?” „Tu ai alt tată. Nu-l iubești?” „Ba da, dar te iubesc și pe tine.”

— Și Gloria ce-a zis?

— Nimic. A început să plângă. Niciodată n-am înțeles-o prea bine pe Gloria.

— Mi-e dor de Bogdan. Ne-a scris des, dar nu l-am văzut de trei ani. Acum trei ani a venit la noi cu Mitică Oțoțoc. Pe Pavel parcă l-a apucat damblaua de bucurie. Au băut în trei o damigeană de vin. S-au îmbătat, vorbeau toți trei deodată, au cântat și erau chiori de beți. Mi-e dor de Bogdan.

— Ai să-l vezi. Îi dau telefon să vină la prânz. Chihaiia îmi spunea că Bogdan se pregătește să plece la mare. Bărbații păstrează legături mai bune între ei. Merg împreună la pescuit și la meciuri de fotbal.

— Chihaiia cum se descurcă la servicii?

— Bine. De când și-a luat diploma de inginer, umblă oa năuc. Nici lui nu-i vine a crede că-i inginer.

— Parcă mie îmi vine a crede că sunt profesoară? zâmbi Chira. Din păcate au trecut niște ani. Niște ani grei, dar frumoși. Acum să ținem pumnii pentru Bogdan. La anul își va susține examenul de stat.

— Cu Bogdan s-au cam încurcat lucrurile.

— Cum s-au încurcat lucrurile? tresări Chira.

— S-a retras de la facultate acum doi ani. Atunci nu știam ce se întâmplă cu el. L-am bătut la cap și eu și Chihaiia, însă noi vorbeam, noi auzeam. El tăcea ca și cum asiești la o corvoadă de care nu te poți feri. S-a angajat la o bibliotecă. Muncă mai ușoară, cred eu, dar și leafa e mică.

Pe fața Chirei s-a așternut o umbră de nemulțumire sau mânie.

— Abia mai târziu am înțeles de ce a făcut-o, continuă Anda. Acum câteva luni, pe la sfârșitul iernii, vine într-o zi Chihaiia de la serviciu cu o revistă în mână și zice vesel, cam aiurit, cum are el obiceiul: „Madam Chihaiia ține-te bine!” Zice: „Doamnă Chihaiia, vă rog să citiți cu ochisorii dumneavoastră frumoși această schiță și să vedeți cinei o semnează.” Chestia cu ochisorii frumoși mi-a făcut mare plăcere. După mulți ani de căsnicie, bărbații cam uită culoarea ochilor noștri. Mă uit pe revistă și pic din al nouălea cer. Zic: „Bogdan o semnează.” Am citit schița. O schiță frumoasă care m-a ținut în tensiune. Eu crezusem că lui Bogdan i-au trecut demult fumurile scrisului. Într-o seară, altă surpriză. I-am ascultat la radio o piesă într-un act. Poate că a mai publicat și altceva. De la el n-am aflat niciodată nimic. Evită o astfel de discuție.

— Deci asta era, spuse Chira cu glas schimbat. Acasă vorbim des despre el. Cândva i-am reproșat lui Pavel că el a fost prea dur cu Bogdan. Că din cauza lui s-a lăsat Bogdan de scris. Pavel a început să râdă. Și râzi și râzi... L-am întrebat: „Ce găsești tu de râs?” Eram iritată de râsul lui. Zice: „La începuturile carierei mele de pictor mi s-a vorbit de multe ori chiar mai aspru decât am făcut-o eu cu Bogdan. Ei și? Însemna oare să mă las de pictură? Dacă el are talent, dacă el crede în ceea ce face, ce i-am spus eu, în loc să-l îndepărteze de literatură, îl va îndârji. A meritat lecția pe care i-am dat-o. Prozele lui erau ecoul miorlăit, literaturizat, al povestirilor lui Oțotoțoc. Numai trecerea timpului ne va lămuri în privința lui Bogdan. Dacă există cu adevărat ceva în el, nu-mi fac griji.” Teoria lui Pavel mi s-a părut atunci cam subțire.. Păcat că Bogdan nu și-a încheiat studiile.

— Meseria de scriitor mi se pare un studiu permanent. O continuă căutare, observă Anda. Ne-am luat cu vorba și am uitat să te întreb de fetița ta.

— Mica domnișoară Ioana Felecan a crescut, se luminează de plăcere ochii Chirci. Are patru ani.

*

Întâi a venit de pe unde a venit Virgil. Murdar, transpirat și cu cămașa scoasă din pantaloni, băiatul s-a repezit direct la masă. În ochii lui alerga o herghelie de cai flămânzi.

— Nu știi să spui „sărumâna?”

— Am uitat. Sărumâna!

— Hai să te speli!

Apoi și-a făcut apariția Chihăia, la fel de zurliu ca și băiatul, strigând de la ușă și agitând un ziar. Strigând că Dinamo ar fi câștigat nu se știe ce meci de fotbal. Numai Virgil înțelege. A sărit de pe scaun să ia ziarul.

— Sunt amândoi dinamoviști, râde Anda spre Chira. Din primăvară până-n toamnă, altceva nu se poate discuta cu domni Chihăia. Fotbal sunt dispuși să discute chiar la miezul nopții. Virgil îi știe pe toți jucătorii de la Dinamo. Îi ține minte, dar în fiecare zi uită să se spele. Vine Bogdan. Nu i-am spus la telefon că ești aici. Sunt curioasă ce ochi va face, fiindcă azi tu ești bomba zilei.

Pantolonul lui Bogdan e prea mare. Atârnă pe el. A mai slăbit. Are cearcăne în jurul ochilor. Mai mult ca sigur că lucrează noaptea. Ochii

Chirei îl cercetează fără jenă. Bogdan râde și își saltă părul aspru de pe frunte. Apoi o cuprinde pe Chira și o sărută.

— Dacă v-ar vedea Felecan... se oprește Chihaiia brusc, nemulțumit de gafă.

— Tu cum o duci? se interesează Chira.

Îi pune o seamă de întrebări. Totuși în spatele acelor întrebări parcă se ascunde un gând. O altfel de întrebare. Bogdan simte că ea ar dori și o altă întrebare. Când în sfârșit Chira se hotărăște să o facă, el nu prea pare surprins de vorbele ei.

— Scrii? Am auzit că scrii.

— Uneori, se eschivează el și sare la alt subiect. Ce mai face Pavel?

— Am să vă spun un secret, zâmbește Chira privindu-și prietenii pe rând. Este vorba despre marele secret al lui Pavel Felecan. De vreo patru ani e compozitor. Scrie cântece pentru copii. El găsește notele la pian, iar mama le pune pe portativ. Mama a ieșit la pensie. Acum are timp mai mult să-l ajute pe Pavel. Au lucrat împreună o seamă de cântece. Unele drăguțe. Textele tot el le compune. La început a fost mai greu. Melodiile mi se păreau destul de plăcute, dar textelor le lipsea vioiciunea, aerul tineresc, alert. Și el a înțeles asta. De multe ori seara, în pat, simțeam că mintea lui caută. Îl simțeam încordat, îmi răspundea monosilabic sau nu răspundea deloc. Uneori spunea: „Te superi dacă te rog să aprinzi lumina și să scrii ceva?” Îmi dicta o strofă apoi ne culcam. Ani în șir, Pavel a trimis cântecele lui pe ici pe colo, însă fără niciun rezultat. De câte ori venea poșta îl simțeam agitat. Abia în iarnă a primit de la București primul său drept de autor. Vreo patru mii de lei. Vestea l-a turtit de-a binelea. I-am spus atunci, de mult voiam să i-o spun: „Dragul meu, ești un viteaz”. Tocmai asta nu trebuia să i-o spun. A început să latre la mine: „Sunt voinic, sănătos, iar într-o asemenea situație munca nu e o vitejie.” A lătrat el, am lătrat și eu. Nu știu ce i-am spus colțat, așa cum îi place lui. Târziu am învățat asta. Apoi mi-a zis: „Am să te rog ceva. În vacanța de primăvară am să te rog să mergi cu mine până la Sibiu. N-am mai fost de mult într-un muzeu mare de pictură.” „Dar eu nu mă pricep la pictură.” „Nu-i nimic. Îmi spui ce vezi. Iar dacă te impresionează ceva, am să simt.”

Spre uluirea Andei, ochii lui Bogdan s-au împăienjenit treptat. Au apărut lacrimi. Se încruntă. Nu-i convine.

— E cald, spune el cu o voce care a urcat cu o octavă. Am transpirat. Mă duc să mă spăl pe față.

În sufletul Andei parcă a tresărit ceva. Deci sub aerul său posac, Bogdan vibrează. Are dreptate Chihaiia. El l-a intuit mai bine pe Bogdan.

*

Pe strada Fecioarei, nunțile celor care pot cheltui niște bani se făceau la „salon”. Salonul era o încăpere mai mare în cârciuma lui Fane Ologu. Până în preajma ultimului război saloanele și-au avut tradiția lor. Acolo se strângea tineretul sâmbăta seara, iar dansurile nu mai conteneau până în zori. Așa se pomenise. Fetele veneau însoțite. Băieții se bucurau de libertate mai multă. Erau multe saloane în București. Erau și multe băți, dar și multe cununii.

Fane spălase de dimineață dușumelele salonului. Pusese și hârtie colorată pe la geamuri și pe la; becuri. În poarta casei de la numărul treizeci și șapte cineva bătuse doi brazi împodobiți cu panglici multe. Era casa lui Paraipan Chelaru, un moldovean pripășit pe strada Fecioarei nu multă vreme după Buzăi.

Soarele răsărise cam de o suliță pe cer. Căldura se simțea de pe acum aburoasă și leneșă. Așezați direct pe bordură, Zărzăroiu, Pomană, Mitică Oțoțoc, Potop, Limbă, Petrică Oțel și încă o seamă de cunoscuți, se uitau din când în când spre poarta închisă a lui Paraipan. Pomană își întinse picioarele lungi pe lângă bordură și luă câteva semințe din palma lui Buzău.

— Să vedeți că zgârcitul ăla de Paraipan trimite ștafeta la mireasă fără sticlele cu țuică, zise aruncând semințele în gura deschisă ca o pungă.

— Fugi mă d-aici! murmură neîncrezător Zărzăroiu, dându-i cu cotul lui Oțoțoc. Nu face el una ca asta. Ai să vezi că nu face el una ca asta. Doar n-o mărită pe mă-sa ci...

Mitică se uită la fața gălbejită a lui Pomană și râse.

— Dacă nu-l bem azi pe Paraipan, nu-l mai bem în vecii vecilor. Tu ce zici, Buzăule?

Buzău scuipea cojile de semințe și se scărpină după ceafă. Nu prea era în apele lui. Crezuse că o să-i fiarbă în smoală pe oameni când i-or vedea pălăria verde și cu panglică galbenă și pantofii galbeni cu alb. Dar îl tăiasse Zărzăroiu cu cizmele lui birghel și cu pălăria neagră și tare. Mitică nici nu se uitase la el. Numai lui Zărzăroiu i-a zis:

— Bă, ai să mori de cald în birghelii ăștia. Și pălăria se potrivește la birgheli oa opincile la cravată.

Buzău se uită la Zărzăroiu pe furiș. Asta putea să-și cumpere birgheli că nu avea ca el două milioane de copii și nepoți.

Paraipan privi prin ulucă și-i făcu semn nevestei să se apropie.

— Îi vezi? Ai dracului așteaptă de când s-a luminat de ziuă. Dracu' m-a pus să-i chem și la salon? Trebuie să mai punem apă în țuică.

Femeia îl lovi cu cotul între coaste, mânioasă.

— Dracu' m-a pus să mă mărit cu tine? De câte ori îți însori tu băiatu' ca să pui apă în țuică? Dă la oameni să bea și să se bucure, prostule!

Paraipan îi puse mâna pe gură de teamă să nu se audă în stradă și mai primi un pumn în stomac așa de puternic de parcă l-ar fi împuns un bou. Se lăsă pe vine amețit și se uită de-acolo la femeia lui părându-i-se și mai mare ca înainte. „Doamne, chibzui el, din rochia ei faci șorțuri pentru tot cartieru'.” Îl prinse bucuria doar la gândul că mireasa lui Mitru era o mână de femeie.

— Scoală de-acolo, prăpăditule, și mătură curtea că acuși trebuie să pice nașii!

Paraipan se ridică și mai privi o dată prin gard la cei de pe trotuar. Buzău era ras proaspăt, cu perdaf, iar fața lui strălucitoare și rotundă se umpluse de transpirație. Până și Potop s-a îmbrăcat cu straie de sărbătoare. I-ar fi plăcut. Să stea cu ei la taifas.

— Uite-l pe Paraipan, strigă Potop vesel. Paraipane, să-ți trăiască băiatu'! Adu și tu o sticlură că murim de urât.

Paraipan sări într-o parte. Femeia se rezemă de ulucă și îi mulțumi lui Potop. După aceea se adresă celorlalți, uitându-se la Oțoțoc:

— Încă o jumătate de ceas. Să vină întâi nănașii, că băutura avem destulă.

Până să se formeze alaiul care pleca în Dudești după mireasă, grupul celor de pe trotuar mai crescă nițel prin sosirea lui Sile. Însă nu Sile îl interesa pe Mitică Oțoțoc, ci tatăl acestuia, Petrică Oțel. Mitică dorea să-l vadă pe Oțel cel bătrân cum se desfășoară la băutura. Petrică devenise un bătrânel pîrpiriu, dar anii nu-i seceraseră agerimea.

Pe poarta lui Paraipan ieșiră întâi nănașii. El avea un costum negru și o cravată cu nodul cât vârful degetului. Era gros, mărunț și transpirat. Nașa, cu rochie lungă, roz, fardată puternic, se ținea la braț cu Paraipan. Fața lui

mălăiață părea și mai palidă lângă rochia aceea roz. Cu părul ridicat pe creștet, cu ochii mirați și cu gura adunată pungă sub mustățile rare, părea un iepure speriat. Îi privi pe cei de pe trotuar cu groază știind că se află în fața cremei băutorilor din mahala. Încercă să se liniștească, socotind că-i prea de dimineață și că poate scapă cu vreo trei-patru kile de țuică.

Ochii bărbaților de pe trotuar nu erau nici la Mitru, nici la femei, ci la sticlele cu țuică din mâinile fetelor aflate mai în urmă. Oțotoțoc îl privi ironic pe Paraipan, ghicind ce-i în mintea lui și întinse mâna.

— Să fie într-un ceas bun!

— Să fie, Mitică!

La un semn al nașei, una din fete îi întinse o sticlă lui Oțotoțoc. Acesta doar o atinse cu buzele și o trecu lui Zărzăroi. Femeile începură să chiuie, iar fetele le țineau isonul, învârtindu-se cu pași mărunți în jurul mirelui. Numai Paraipan nu văzu nimic din toate acestea. Zărzăroi, cu o mână în șold și eu un picior înainte, să-și scoată în evidență birghelii, întinse sticla lui Pomană, iar în sticlă mai rămăsese cam o litră de țuică. Pomană se deșiră cât era de lung. Ochii lui mici parcă dispărură sub sprâncenele mari. Închină de sănătate și ani mulți mirelui, înghiți o dată în sec, apoi duse sticla la gură. Pe urmă privi mirat la sticlă, îi făcu unei fete cu ochiul și se posomori dintr-o dată.

— Măi tată socrule, un degetar de țuică îmi dai la nunta lui Mitru?

— Ia de la fata asta, nea Pomană! râse nănașa împingând fata cu sticla înainte.

Pomană luă sticla plină ochi, dar nu bău. Se apropie cu pași mari de Paraipan. Hainele atârnav pe el ca pe sperietoare. Gâtul lui lung de un cot se îndoi ca un arc. Îl sărută lung pe socru mare, pe amândoi obrajii, în timp ce Potop, care urma la rând, bombănea nervos.

Paraipan fu cuprins de duioșie doar o clipă, uitându-se cu jale cum dispare sticla pe jumătate în gura mare a Lui Pomană, iar alți nătărăi își așteaptă rândul.

Potop îi trânti un pumn între coaste lui Pomană, smulse sticla din mâna lunganului și o duse la gură. Trase o dușcă mare. Se înecă, și avu impresia că s-a isprăvit tot aerul de pe strada Fecioarei. Buzău întinse mâna, dar Potop se smuci într-o parte și goli sticla pe gâtul său vânăt. Apoi zbieră la Paraipan:

— Ai pus caustică în ea, afurisitule! Simț cum îmi ies măselele la ceafă.

Andrei Potop se apropie de Mitru și-l sărută. Nașa îl privi pe băiat pe sub gene și îi șopti unei fete:

— Pentru o noapte cu Andrei ăsta, merită să dai toată strada Fecioarei.

Fata fugi rușinată și se amestecă printre celelalte, însă nu atât de rușinată încât să nu le spună fetelor ce-a zis nașa.

Buzău luă o sticlă plină. Fața lui transpirată și grasă strălucea de evlavie. Se închină creștinește, goli sticla din câteva înghițituri cam până pe la jumătate, își linse buzele, șterse gura sticlei cu mâneca și o trecu lui Petrică Oțel.

— Îl vezi? îi șopti Paraipan nănașului. Oțel ăsta când plătește el, bea un dorobanț de țuică. Dacă plătește altul, ! >ea o prăvălie.

Oțel era mai mărunț și mai pipernicit decât Paraipan și chiar mai slăbănog decât Potop. Dar când luă sticla în mână și când o duse la gură păru că se deșiră dintr-o dată. Fața lui puțină căpătă culoare, iar ochii îi crescură mari și atârnav lângă nas ca două becuri aprinse. Gura, încrețită, semăna cu partea aceea oare se leagă cu șiret la o minge de fotbal. Înainte de a bea, deschise gura mare, ca o peșteră, lipsită de obișnuitele stalactite și stalagmite. Nasul puternic și roșu, așezat ca un strateg deasupra peșterii, patrona cu demnitate scurgerea lichidului din sticlă pe drumul pe unde se duce o mare parte din agoniseala de o viață a omului.

Fetele mai cărară sticle din casă. Lămâie, grataragiul de la Fane, desfundă cea de a noua sticlă. Ultimul bău Zavaidoc, picat acolo din întâmplare și tocmai la timp.

— Să ne trăiască socrul mare! închină Zavaidoc. Și să vedem cât de curând că pe mireasă o strânge rochia!

— Bine ai venit, negustorul! râse Oțoțoc.

Apoi Oțoțoc se întoarse către ceilalți nuntași ea să facă prezentările de rigoare.

— Doamnelor și domnilor, arată cu degetul spre Zavaidoc, aveți în fața dumneavoastră pe cel mai mare negustor de mărunțișuri din partea de răsărit ia Bucureștilor. Nu vă luați după înălțime. El nu, a avut mai mult de un metru și jumătate nici acum cincisprezece ani, când a umblat o iarnă întreagă cu pantofii nevestei. Despre pantofi am amintit doar în treacăt. Să nu credeți că nu ar fi avut el bani să-și cumpere pantofi în iarna aceea. Chestia a fost alta. S-a. Lansat într-o afacere mare. O partidă de balene pentru cămăși, în care era amestecată toată marea finanță a țării. N-a avut

și nu are prăvălie, dar are buzunare. Pentru marfa purtată în buzunare, a fost scutit de impozit atât în regimul trecut cât și în regimul nostru, bucurându-se de mari avantaje, pentru propășirea comerțului național care de la el aștepta un exemplu. Nu are bani, dar are credit. Nu are marfă bună, dar te amețește cu vorbele. Nu câștigă, pentru că îi lipsește lăcomia. Cum trăiește, e un mister pentru cei ce nu citesc Biblia, unde scrie negru pe alb că păsările cerului nici nu ară nici nu seamănă, fiindcă Dumnezeu le poartă de grijă.

Se stârni un hohot mare de râs. Zavaidoc râse mai tare decât toți, se prefăcu o clipă că-i dă sticla lui Paraipan, care întinsese mâinile, mai duse sticla o dată la gură, apoi întoarse arătătorul către Mitică Oțotoșoc.

— Stimați nuntași, dacă mai există cineva printre dumneavoastră, dacă măcar un singur om nu-l cunoaște pe domnul Mitică Oțotoșoc, să-și destupe urechile să deschidă bine ochii și punga, adică punga nu, fiindcă acuma nu sunt în exercițiul funcțiunii și să ia aminte. Așa cum îl vedeți, mic, îndesat, cu fruntea de două palme sub părul negru despărțit în cărare, cu ochii negri ca măregele... ia măregele... Adică nu, că n-am măregele la mine. Acest domn onorabil, proprietar de scrânciob în gura Oborului, proprietar al unei barăci de tir, ultimul din faimoasa dinastie Oțotoșoc, fiindcă nu are moștenitori de parte bărbătească, ne face cinstea de a se afla în mijlocul nostru, ca reprezentant al cercului. Acum cercul decade pe plan mondial. Au apărut alte distracții. Mitică are meritul că ne-a bucurat tinerețea cu scrânciobul lui, cu trasul la semn și eu roata norocului. Când a venit în București, acum nu știu câți ani, lucra cu ziua la o fabrică de cărămizi, împreună cu nevasta. Seara, când plecau de la fabrică, el lua în traistă două cărămizi, iar nevasta, una. Zicea că în câțiva ani o să strângă destulă cărămidă ca să-și facă prima casă cu zid de cărămidă de pe strada Fecioarei. După vreo trei ani, a aflat patronul i i-a luat toată cărămida îndărăt. Pe urmă s-a făcut lustragiu, cu prăvălie mare atârnată de gât, în Bariera Vergului. L-a dărâmat concurența. Apoi, a deschis o tarabă de fructe în Obor, dar a fost nevoit să-și mănânce singur marfa. Tot concurența. Un timp, a intrat în tovărășie cu mine, la vânzarea unei soluții de lipit farfurii. Păcat! Puteam să fac om din el. Nu se pricepea să convingă clienții. Apoi, La venit gândul cel bun și s-a făcut circar. Acum e putred de bani. E drept că nu are acareturi multe, dar are proiecte. Nu are gard bun, dar ar putea să-și facă. Nu-i îmbrăcat bine, pentru că nu haina îl face pe om. Mănâncă ce și când dă

Dumnezeu. Cinste lui că nu e gurmand. E coleg cu mine la seral, la liceu într-a noua. Învăță mai bine ca mine, nu pentru că ar fi mai deștept, ci numai datorită faptului că e iute de mână. E învățat să mânuiască fițuicile de la „uite popa, nu e popa” sau de la „uite timbrul, nu e timbrul”, iar profesorii nu-l prind niciodată. Trăiască Mitică Oțoțoc, fala cartierului!

Acordeonul încropi o horă. Nănașa prinse umerii mari ai lui Andrei și dădu semnalul. Pomană îl culese pe Paraipan lângă el. Cam cherchelit, Potop se chiori în decolteul larg al nănașei, iar hora se lărgi până în mijlocul străzii, cu chiot și cu pași mărunți, apăsați. Paraipan privi spre Potop și spre ceilalți cu dragoste, pricepând că se veselesc pentru Mitru.

Curând alaiul se pierdu undeva la capătul străzii Fecioarei, dincolo de cârciuma lui Ologu și doar chiotele și acordeonul mai puteau arăta drumul lui. Pe trotuar se porni un hohot mare de râs. La un semn al lui Oțoțoc, oamenii se potoliră.

— I-o făcurăm lui Paraipan, spuse stăpânindu-și râsul Acum, gata băieți! Mergem acasă. Diseară avem zi grea la salon. Poate că ne va cânta ceva și alde Petrică Oțel, ce zici Petrică?

— Poate.

Oamenii se risipiră. Doar Pomană mai rămase un timp alături de Mitică Oțoțoc.

— O să fie nuntă mare diseară, spuse Pomană. Ai văzut ce frumos era îmbrăcat Paraipan?

— Am văzut. Cu bocanci maron și cu cravată la hainele negre, ca și Zărzăroiu sau Buzău. Nu prea suntem noi orășeni. Acum Dumnezeu știe ce suntem. Nănașul valsa cu fata lui Zărzăroiu și chiuia ca la horă. Tradițiile noastre se duc pe gârlă. În timp mai îndelungat, obiceiurile se șlefuiesc și capătă un anumit buchet, ca vinul bun. Toate s-au schimbat și se schimbă cu prea mare repeziciune. Am rămas tot la marginea orașului.

— Păi se vede că suntem la marginea lui, observă Pomană.

Mitică zâmbi ironic, iar Pomană știu că-i scăpaseră multe din tâlcurile prietenului său și căută să abată discuția pe un teren mai bun.

— La spune Mitică, anul ăsta te mai duci la școală?

— Mă duc. Sigur că mă duc.

— Eu mă tot minunez, cum poți tu la anii tăi să înveți și să ții minte toate drăciile, cot la cot cu ai tineri?

— Ce fac eu, poți face și tu.

— Eu?

Pomană rămase o clipă cu gura căscată, apoi râse și se bătu cu mâinile peste picioarele lungi de o poștă.

— Auzi măi Mitică? Eu am acasă o carte cu Păcală. Când citesc seara din ea două-trei rânduri, adorm în cinci minute. Și să nu crezi că nu mă interesează, dar nu pot. Cuvintele. Alea așezate în ordine, cu despărțituri regulate între rânduri, cu semnele la fel de înalte sau scunde, mă fac să transpir și urmărind literele uit restul. Dar să lăsăm asta. Tu, dacă-ți termini liceul, poți ajunge om mare.

— Aiurea! Înainte de război, cine avea patru clase de liceu era funcționar bun. Cu liceul, puteai să conduci roșturile pe undeva. Peste câțiva ani numai cu liceul, dacă nu știi o meserie, ești bun la mătură. Tu nu vezi că toată lumea s-a apucat de învățat? Parcă s-a pornit o epidemie a învățatului.

— Păi asta e bine.

— Bine și nu prea. Dacă învățăm toți, cine o să mai tragă cizmele?

— Poate s-o inventa ceva de tras automat, râse Pomană, fericit că intuise adevăratul tâlc al vorbelor.

Oțotoțoc se încruntă.

— Din păcate, de când au venit comuniștii toate s-au schimbat și se schimbă cu prea miare repeziciune. Eu nu pot înțelege total politica lor. Am fost obișnuit să pătrund în miezul lucrurilor încet, pe îndelete. Ori, toate schimbările astea, toate trecerile rapide de la o stare la alta, mă năucesc și mă dezechilibrează. E ca și cum aș coborî într-o pivniță, treaptă cu treaptă, apoi mă pomenesc dintr-o dată că în continuare, la fiecare pas lipsește o treaptă și că trebuie să fac eforturi ca să-mi mențin echilibrul. Evenimentele mari au venit la noi ea fulgerul, împrăștierea țăranilor, stabilizarea, alfabetizarea, naționalizarea, colectivizarea agriculturii, cântecele noi despre muncă, oamenii de jos care au trecut la conducerea statului sunt numai câteva din lucrurile care m-au luat pe nepregătite și m-au amețit. Am fost obișnuit să cântăresc lucrurile. Să le prevăd măcar în parte. Comuniștii umblă prea repede pentru a-i putea înțelege.

— Păi uite că noi ne-am amețit, râse Pomană.

— N-am amețit, îl privi supărat Oțotoțoc, pentru că suntem în plin salt. Saltul încă nu s-a isprăvit. Ziarele spun că se va face o mecanizare rapidă a agriculturii. Știi tu ce înseamnă asta? Peste șaptezeci la sută din populația

tării se află în mediul sătesc. Prin mecanizarea rapidă, foarte curând, o mare parte din oamenii aceștia vor fi excluși din agricultură. Ce faci cu ei?

— Le construim fabrici.

— Să zicem. Dar fabricile vor fi la oraș, iar oamenii au casele la țară.

— Le vom face case.

— Nu se pricep la industrie.

— Se vor califica pe locul de muncă.

— N-avem tradiție în industrie.

— Va începe tradiția de la ei încolo.

— Ai răspunsuri bune la toate, măi Pomană. Te-au învățat bine comuniștii. Teoretic merge ce spui tu. Să vedem însă practic. Ia spune-mi tu mie, ce vei face cu toate produsele proaste, care vor ieși din mâinile acelor oameni calificați la locul de muncă? Cui le vinzi?

— Le consumăm noi, așteptând altele mai bune. Nimeni nu s-a născut învățat.

— Să dea Dumnezeu! Dar să nu uiți că salturile astea rapide vor fi ca o apă mare, ce smulge și sfărâmă toate tradițiile, care va crea o învălmășeală să nu-i mai dai de cap. Asta mă înspăimântă.

— Apoi apele se vor limpezi, spuse Zavaidoc, apărut pe neașteptate în spatele lor, împreună cu Fane Ologu.

Tăcură o vreme și aprinseră niște țigări. Pomană era nemulțumit de toată discuția purtată, bănuind că nu-i răspunsese lui Oțoțoc totdeauna așa cum ar fi trebuit. Îi părea rău pentru lipsa lui de pregătire intelectuală și se afurisi în gând, amintindu-și că la multe ședințe adormise cu evlavie în ultima bancă.

Fane și Zavaidoc plecară la treburile lor. Pomană începu să vorbească molcom:

— Ce comuniști cunoști tu, măi Mitică? Pe mine, pe Zărzăroiu și pe Sandu, care nu suntem nici pe jumătate deștepți ca tine, dar cu picioarele pe pământ. Încearcă să intri și tu în producție. Să stai cu comuniștii alături la muncă. Dacă vrei poți veni în cooperativa noastră. Am vorbit pentru tine cu președintele. Dă-o naibii de baracă de tir! Nu vezi că n-ai cămașă ca lumea pe tine? Unul ca tine trebuia să fie de multă vreme secretar de partid pe undeva. Tu stai și privești și cântărești lucrurile. Ba că o fi așa, ba că o fi altfel. La ce bun? Zău, vino la noi în secție. Îți spun eu că are să-ți placă. Suntem douăzeci și șase de inși în secția asta. Șase sau șapte au fost

muncitori și înainte. Avem patru foști ofițeri, un cârciumar, doi negustori, un popă răsopit, o nevastă de general, două fete de moșieri, trei țigani șătrari și încă vreo câțiva cu diferite meserii înainte de război. Când s-a pornit prima dată secția noastră, îți venea să plângi sau să râzi. Produsele nu prea ieșeau bune. Foștii ofițeri umblau prin secție în pas de defilare. Când luau uneltele din mâinile femeilor, băteau călcâiele și spuneau „Mersi madam”. Cârciumarul vindea țuică și vin în pauza de prânz. Negustorii aduceau tot felul de mărunțișuri și în ziua salariului, luau bani de pe la toți. Cucoanele vorbeau între ele numai franțuzește. Noi, ăștia muncitorii, vorbeam între noi cu „tovarășe” doar la ședințe. Ne obișnuisem cu „nene”, cu „mă” și cu alte cuvinte. Cu planul de producție stăteam destul de slab. Foștii muncitori trăgeau pe rupte. Ei știau că îndeplinirea planului înseamnă salariu întreg. Ceilalți o luau mai domol. Duminica mergeau în talcioc să-și vândă boarfele și alte chestii. Aveau bani. Cu așa adunătură am început noi treaba. Noi ne mai plângeam uneori. Am fi dorit alți tovarăși de muncă. Odată a venit un activist de la raion și ne-a zis: „Construim o societate nouă cu oameni vechi. Cu ce avem, nu cu ce dorim. Numai timpul va lucra în favoarea noastră. Să avem răbdare, tovarăși.” Acum nu ne mai deosebim unii de alții. Însă au trecut niște ani nu tocmai ușori. Treaba merge mai bine, mult mai bine, însă ar fi loc de și mai bine. Uneori mă muncesc o seamă de gânduri. Săptămâna trecută am ieșit de la o ședință de producție înjurând. Toată lumea din conducerea cooperativei ia notițe după vorbele oamenilor, dar nimeni nu face nimic, iar la ședința următoare, o luăm din nou de la cap. O luăm cu propunerile și cu critica. După ce s-a terminat ședința am stat la o bere cu unul Crăciun. Asta nu e nici măcar comunist. Știi ce mi-a zis Crăciun? „Mă Pomană, cu ședințele astea devine cam așa cum spui tu, însă nu chiar așa. Faci propuneri, se notează pe carnețele, se dau directive, se iau angajamente și se face puțin. Apoi vine altă ședință și te oprești să nu înjuri. Pe urmă alta și alta. Apoi trec niște ani de când am deschis noi secția. Pe urmă au fost zeci de ședințe, discuții, angajamente și iar ședințe și discuții. Ceva însă ne-a scăpat de-a lungul timpului. Acum avem baie cu dușuri nichelate. Timpul a cam zburat și am uitat că altădată ploua în secție. Că acum acoperișul are tablă nouă, că la cazane nu mai faci focul cu lemne, ci cu injectorul. S-a făcut gard de zid în jurul secției, s-a mai construit o hală nouă în care nu ne mai înghesuim și nu mai cărăm materia primă în spinare de la magazie. Că

se dă lapte pentru mediul toxic și un supliment de bani, că ni se aduc salariile la secție cu mașina și nu mai faci coadă la casierie o jumătate de zi. Omul e veșnic nemulțumit. Le-ar vrea pe toate deodată. De fapt, e bine așa. Dacă n-am fi nemulțumiți, am rămâne pe loc și am juca tontoroii de plăcere și ne-am minuna de câte am fost în stare să facem. Dar să nu uit. La ședința de săptămâna viitoare, trebuie să cerem conducerii să mai pună patru dușuri la baie. Astea pe care le avem acum sunt prea puține. Așa stau lucrurile, Mitică. În privința curbelor de care îmi vorbeai tu adineauri, eu n-am priceput prea bine cum e cu mersul societății omenești. Însă parcă spuneai tu odată că atunci când a apărut prima locomotivă, unii ziceau că la cincizeci de kilometri pe oră crapă inima în om. Azi, oamenii zboară cu o mie de kilometri pe oră și nu crapă nimeni. Mai degrabă cred că de câte ori apare un lucru nou, unii se sperie și își dau tot felul de păreri. Omul simplu se sperie mai puțin.

Mitică se uită îngândurat la prietenul său și nu mai spuse nimic.

Capitolul 17

În ajunul Crăciunului începu să ningă. Fulgii mari pluteau în bătaia luminii de pe strada Fecioarei și nu se grăbeau să coboare, încercând parcă să-și prelungească viața scurtă. Partea de răsărit a orașului părea încremenită și era cald. Odată cu înserarea, porțile prinseseră a se trânti des. Ici-colo apăreau pilcuri de copii, care întrebau cu neliniște în glas:

— Ne primiți cu Moș Ajunul?

Andrei Potop își lipi fruntea de fereastră și rămase multă vreme acolo, urmărind cu uimire dansul fulgilor. Buzăii colindau sub fereastra casei lui Mitică Oțoțoc, iar cuvintele colindului răzbeau clar. Andrei se gândi zâmbind că Oțoțoc o să-i oprească pe Buzăi și o să le zică furios că dacă nu știu o colindă mai ca lumea, să se ducă naibii. Că altădată copiii știau colinde frumoase.

Lucrurile se petrecură întocmai cum gândise Andrei. Ajutați de Mitică, Buzăii au pornit alt cântec.

Paraschiva era plecată la familia Paraipan, unde nora anunța perspective mănoase, cu șase luni mai devreme decât fusese statornicit obiceiul de la facerea lumii încoace, iar Mitru, fericit și înspăimântat, nu-și mai găsea locul.

Potop ațipise pe un scaunel cu trei picioare. Tichia de lână îi căzuse pe ochi și bolborosea prin somn cuvinte greu de înțeles. Îl trezire Buzăii cu „într-o sfântă joi la vară”. După ce plecare colindătorii, bătrânul se răsti la Andrei:

— Ce tot îți rotești ochii ăia de viezure pe geam? Crezi că nu te-am mirosit? Abia aștepți să adorm, ca să dai fuga la Paraipan ori la Oțoțoc. Parcă numai ei au vin și sarmale.

— Știi ce frumos ninge?

— Și ce dacă ninge? Când ninge nici nu e bine să stai la fereastră că-ți vatămă ochii. Unde-i mă-ta?

— La Paraipan. Soția lui Mitru nu se simte bine. E gata să nască.

— Ești nebun, săracu' de tine! Cum o să nască dacă a avută nunta în octombrie?

— Păi în octombrie a fost numai nunta. Restul, a fost mai înainte.

— Care rest?

În sfârșit, bătrânul pricepu și tăcu o vreme.

— Tu când te însorii?

— Nu știu. Mai e timp.

— Cum nu știi? Toate fetele de pe Fecioara se țin după tine.

— Așa crezi dumneata. Fetele caută băieți cu meserie.

— Tu n-ai servici?

— Ba am. Dar ce servici am? Sunt hamal pe mașinile fabricii. Asta nu-i meserie, tată.

— E-te-te... măă... făcu bătrânul furios. Eu te-am băgat acolo.

— Știi tată, răspunse blând Andrei. Dumneata ai făcut ce-ai putut. Acum e rândul meu.

— Ce rând?

— Poate mă înscriu la școală, la seral. O grămadă de băieți din fabrică învață la seral.

— Afurisitu' de Oțoțoc te-a sfătuit, zbieră Potop.

— Și el.

— Uite că eu n-am învățat carte, da' îi întrec la minte pă toți. Învățătura nu e de nasu' nostru. E pentru boieri.

— Boieri nu mai sunt, tată.

— Așa crezi tu. Dacă te duci seara la școală, eu cu cine rămân? Cu cine mai stau de vorbă? Mă-ta adoarme cum vine seara. Nebuna de mă-ta, cât e

ea de mare, n-a putut să-mi facă și ea un copil. Tu ai crescut. Azi-mâine te așezi la rostul tău. Casa rămâne goală și în fiecare an mi-e mai frig.

Andrei îl privi cu mirare. Se obișnuise cu șotiile lui, iar anii au trecut și el nu observase decât năzdrăvăniile bătrânului. Altceva nu observase.

*

Într-o zi de primăvară, pe o alee dintre hale, Ilie, secretarul de partid, dădu peste Potop. Acesta gesticula într-un grup de ucenici și se înfoia ca un cocoș. Abia când se apropie, Ilie văzu pe pieptul bătrânului o seamă de decorații.

Potop se opri o clipă. Nu-i plăcu sosirea secretarului, care îi strica lui povestea dintre el și cei peste o sută de sabotori ce intraseră prin hale în noaptea aceea cu gânduri necurate.

Ucenicii fugiră în hală și se apucară de treburile lor. Numai bătrânul rămase pe alee, furios și descumpănit.

— Ce naiba ai acolo pe piept, nea Potop? întrebă Ilie și nu știu ce să facă, să râdă, ori să-l ia la rost.

— Ești chior? Nu vezi? Dicorații.

De multă vreme bătrânul nu-l mai avea la inimă pe secretar. Sperase mult că va primi de la acesta o decorație. Ar fi meritat o decorație.

— Văd eu că sunt decorații, dar de unde le ai?

— Din talcioc. Dacă voi nu mi-ați dat, mi-am luat singur.

— Măi, nea Potop, o să te râdă oamenii. Scoate aiurelile alea de acolo. Văd că ai și decorații fasciste.

Apoi tăcu încurcat. Pe la ședințe a tot folosit lozinci cu grija față de om, însă nu s-a învrednicit să-l răsplătească pe bătrân în vreun fel.

*

De câțva timp Mitică Oțotoș se simțea mai singur, mai izolat. Cu ani în urmă doar ieșea în stradă și găsea destui cunoscuți cu care să schimbe o vorbă. Acum trebuia să aștepte până după prânz când se întorceau oamenii de la lucru. Baraca de tir nu-l mai atrăgea ca pe vremuri. Pe vremuri îi plăcea să stea în baracă și să se gândească la o mie de chestii. De câțva timp îl rodea ceva. Nu mai avea liniște. Simțea că e singur. Observase că asupra Bucureștilor s-a pornit de vreo doi ani încoace o nouă epidemie de venetici. Însă noua epidemie se desfășura cu totul altfel decât înainte de război. Se desfășura într-o anumită ordine oare o lipsea de spectaculos. Oamenii veneau de la țară buluc, găseau îndată de lucru și îi pierdeai din vedere. Pe

la porțile uzinelor, fabricilor, întreprinderilor și chiar la instituții, puteau fi văzute afișe pentru angajare de muncitori, meseriași ori personal administrativ. Se făceau și angajări pentru calificare. În felul acesta, marea migrație se desfășura anonim și fără spectacol. Oamenii veneau mulți la oraș, dar în două-trei zile nu-i mai puteai întâlni în cârduri.

Vecinii lui Oțoțoc plecau dimineața la serviciu. Erau preocupați de munca lor și vorbeau altă limbă decât el. Vorbeau, despre bucuriile și lipsurile din fabrici. Despre ședințe și alte probleme legate de producție. El rămânea singur și parcă se simțea izolat. Nu mai avea aceleași preocupări cu ale prietenilor săi.

Într-o seară, Oțoțoc ieși pe porțița de la stradă cu gândul de a da o raită pe la cârciuma lui Fane Ologu. Înserarea nu putuse alunga căldura de peste zi. Era cald. Era zăpușeală. În eleșteul din spatele cârciumii broaștele cântau pe întrecute. Numai că eleșteul și-a tot subțiat aria sub pământul aruncat acolo de basculante. A mai rămas doar un ochi de apă nu prea arătos, peste oare pluteau fire galben-ruginii de mătasea broaștei. Zgomotul orașului se auzea slab ca un uruit continuu. Pe strada Fecioarei s-au aprins luminile. Cândva, Mitică îi prevăzuse străzii un viitor strălucit. Fusesse cam ironic atunci în prezicerile sale. Pomenise ironic ceva în legătură cu progresul străzii, ce va fi generat de unele stabilimente. Adică pomenise ironic de locuința unor doamne simpatice, boite strident și cu tarif modest. Spusese în glumă atunci că stabilimentul în cauză ar putea genera alte stabilimente de acel soi, iar concurența cu vestita „Cruce de piatră” poate aduce belșug. Chiar se mirase că Fane Ologu, atât de întreprinzător, nu a dus tratative cu simpaticele doamne, pentru a pune bazele unei societăți anonime pe acțiuni. Oțoțoc și-a amintit de glumele acelea și de altele. Glume și ironii spuse la un pahar de vin, fără răutate, ci mai degrabă ca o constatare a lucrurilor. „Viitorul străzii Fecioarei seamănă cu cel al familiilor Buzău și Carabă, gândise atunci Oțoțoc. Viața unei străzi se înfășoară strâns cu viața locatarilor săi. Nu poate urca sau coborî unul fără celălalt.”

Dincolo de strada Fecioarei, în lungul maidanului cu bălării, luminile ocazionale se întindeau până departe către stadionul P.T.T., luminând șantierul de locuințe, care se construiau pe cheltuiala statului. „Acum zece ani cine ar fi prevăzut una ca asta?” gândi Mitică. În jurul marelui golf, roiuri de lumini formau două semicercuri mari. Oțoțoc le cântări multă

vreme din priviri, socotind că în fiecare an luminile mușcă tot mai adânc din câmpia golfului. O pădure de macarale dă ocol golfului, iar schelele se mută treptat, mereu mai adânc în inima câmpiei. Au răsărit în golf primele blocuri. Sunt la fel de mari și de frumoase ca cele din centrul orașului. Seara, luminile de la ferestrele blocurilor sunt multe ca o mare de lumini. Cine ar fi prevăzut una ca asta? Locatarii blocurilor umblă prin praf sau prin noroaie, dar nimeni nu se plânge. Au răbdare până la apariția primelor străzi. „Dacă treci pe lângă un bloc azi, noroiul e până la genunchi, socoti Mitică. Peste o săptămână nu mai recunoști locul. Vezi stradă, trotuare, spații verzi și chiar pomi.”

Dincolo de câmpie, departe, către comuna Cățelu și în jurul Uzinelor 23 August, crescuse după război un cartier uriaș de locuințe făcute din chirpici păstrând, în mare, tradiția acelor locuri, care cuprindeau cele mai multe fabrici de cărămizi din București.

*

Oțotoc ar fi vrut să fie vesel, dar nu era. Vânduse de dimineață scrânciobul și baraca de tir. Și-a cumpărat un costum nou, apoi și-a făcut angajarea la cooperativa lui Pomană. Când s-a întors acasă, în lungul străzii Fecioarei, topometrii măsurau de zor cu aparatele lor așezate pe crăcane lungi.

Mașinile se încrucișau din clipă în clipă, cărând cărămizi, mortar și nisip. Cârdușii de rațe fugeau speriate până la bordură, încercând să planeze greoi pe cei câțiva metri. Acolo se opreau, întorceau ciocurile într-o parte și se uitau înspăimântate după mașini. Când s-au mai obișnuit, se retrăgeau agale, cu demnitate, iar ochii lor ficși rămâneau multă vreme îndreptați către mijlocul străzii.

Unul din topometri spunea că în curând vor fi demolate și alte case de pe Fecioarei. Locuința lui Carabă fusese rasă înainte de prânz. Cică intrase buldozerul în ea ca în brânză. Așa discutau femeile ieșite pe la porți. Pe ai lui Carabă i-au mutat într-un bloc de la marginea golfului.

Mitică ar fi trebuit să fie vesel. Chiar își dădea silința să fie vesel, dar nu reuși. Stăruia în el o anumită greutate. Dusesse o viață liberă, grea uneori, însă fără stăpân pe cap. De mâine va fi altfel. Se va obișnui oare? Bănuia că nu îi va fi tocmai ușor. Să-ți părești dintr-o dată obișnuitele drumuri zilnice și gândurile și obiceiurile din baraca de tir, să faci brusc altceva, parcă pierzi o bucată din tine. Când ești tânăr mai merge. El nu mai era

tânăr. Apoi își aminti de o discuție purtată cândva cu un țăran care vindea pământ de flori. Oțoțoc îi spusese omului: „Zău nu sunt comunist. Știi când mă fac eu comunist? Când se vor construi case la mahala ca cele din centrul orașului.”

Mitică nu avu răbdare să stea în casă. Merse până la fosta carieră de nisip și pietriș, care începea chiar din spatele cârciumii lui Fane și se continua acum pe vreo cinci-șase hectare. De câteva săptămâni, la capătul gropii, dinspre oraș mașinile deșertau fără întrerupere gunoaie și pământ.

„Peste un an, nimeni nu va ști că aici a fost cândva o carieră de nisip, gândi Mitică. Dacă merge tot așa cu construcția de blocuri, chiar golful va dispărea în câțiva ani. În groapă la Vergului se țineau pe timpuri «Moșii». După-amiezile și duminica, oamenii și mai ales copiii veneau grămadă la călușei, la roata norocului, la femeia șarpe, la bășica de suflat sau la vata de zahăr. Alături de groapă, mai către margine, era o vie a lui Fudulu. Peste ea și peste Groapa Vergului s-a construit un teatru de vară cu parc uriaș împrejur. Dincolo de via lui Fudulu, a apărut parcă peste noapte stadionul 23 August, bun pentru o sută de mii de spectatori. Prin locurile acelea prindeam mai demult sticleți. Pe strada Fecioarei au fost dărâmate și alte case. Curând întreaga stradă va fi la pământ. Oamenii pe care i-am cunoscut o viață se vor risipi care încotro. Aici vor veni alți oameni. Cei care vor veni nu vor ști nimic din ce a fost aici mai demult.”

Mitică se întâlni cu Zavaidoc și porniră amândoi spre cârciumă. Zavaidoc arăta vesel. Intrase achizitor la o întreprindere chimică.

— Ei, cum merge noul servici? întrebă Oțoțoc.

— Bine. Ca să fii achizitor bun, trebuie să ai simțul afacerilor. Să fii născut pentru o treabă ca asta. Degeaba râzi. Cel puțin acum când fabricile răsar ca ciupercile după ploaie bătălia materiilor prime a devenit un adevărat război. În socialism, bătălia pentru materii prime e la fel de a dracului ca și în lumea industriașilor din Apus. Ba chiar mai a dracului. Pe deasupra, adică la prima vedere, totul pare liniștit. Însă lucrurile nu prea stau așa. N-ai materii prime, nu faci planul de producție. Nu faci planul, nu ai bani în bancă pentru salarii. În Apus, industriașul care are bani oferă un preț mai mare la achiziționarea materiilor prime. La noi prețurile sunt aceleași peste tot. Prețuri de stat. Nu te poți juca cu ele. Așa că, pentru a obține materii prime cu prioritate, trebuie să-ți pui mintea la contribuție. Capitaliștii spun sus și tare că noi nu avem concurență. Că în socialism nu

există concurență. Aiurea! Cel puțin la obținerea materiilor prime concurența e mai ceva ca în Apus. Trebuie să te zbați. Materii prime există, dar trebuie să știi să le capeți cu prioritate. Când m-am dus la fabrică, serviciul de aprovizionare se descurca greu. Nu reușea să procure materiale la timp. Într-o fabrică, cel mai neînsemnat obiect poate aduce o stagnare temporară a producției. E de-ajuns să îți se strice o piesă la o mașină. Dacă nu-ți faci repede relații și nu știi cum să umbli, nu găsești nimic la timp. Prima condiție care se cere unui achizitor bun, e să se facă folositor altora. Să știe să se facă folositor altora.

— Ia stai nițel! îl întrerupse Mitică râzând. Mi se pare că ai cam luat-o pe arătură. La noi există un plan central de producție. Dacă există un plan, înseamnă că și materiile prime se repartizează pe măsura lui.

— Păi ce eu zic altfel? zâmbi Zavaidoc. Necazurile serviciilor de aprovizionare-desfacere nu de aici vin. De obicei, după primul trimestru al anului, la vreo ședință de producție, te pomenești că se ridică unii și spun: „Tovarășii, avem toate condițiile să depășim planul pe trimestrul doi. Așa că ne angajăm să depășim planul cu atât sau atât în procente.” În sală se aplaudă. Numai serviciul mecanic-șef se face mic și pune drapelul în bernă, iar serviciul aprovizionare-desfacere își caută un loc să moară tihnit. Abia acum începe alergătura. Mecanicul-șef știe că mașinile vor fi solicitate mai mult, deci trebuie să se ocupe de piese de schimb. Aprovizionarea-desfacerea știe că trebuie să caute noi cantități de materii prime și că plusul de produse finite trebuie vândut. Știi tu cine-i calul de bătaie la toate ședințele de producție? Cine altul decât aprovizionarea-desfacerea. Ca să găsești la timp ce-ți trebuie nu mai mergi la pas, ci în goană. Dacă furnizorul e încruntat și răstit, tu trebuie să-i torni o glumă. Când se vaită că-i trebuie, la rândul lui, un oarecare material și tu știi de el, te dai peste cap și-l ajuți. A doua oară ai ușa deschisă. Eu când mă duc să cer o marfă care se găsește mai greu, nici nu-mi trece prin minte să pomenesc de la început despre ea. Întâi îi întreb pe oameni de ce au lipsă și dacă îi pot ajuta. Abia pe urmă trec la ce mă doare. Săptămâna trecută, o secție a noastră a intrat în gol de producție, fiindcă nu aveam verde de crom din import. Ceilalți achizitori i-au spus directorului că dacă ar avea acasă așa ceva, ar aduce cu plăcere. I-am promis directorului că eu fac rost de oxidul necesar în cel mult două zile. Omul a crezut că mă laud. Când ești în gol de producție o zi sau două, mai merge. A treia zi încep întrebările. Directorul

mi-a zis într-o doară că măcar două sute de kilograme ne-ar ajuta să onorăm unele contracte cu beneficiarii mai mari. M-am dus la unii despre oare știam că folosesc și ei oxid verde. Cum am intrat pe ușă au început să râdă și mi-au spus: „După oxid ai venit. Au mai fost și colegii dumitale, dar nu avem un gram, așa că îți răcești gura de pomană?” „N-ați ghicit, am râs eu. Am venit să aflu care e cel mai mare necaz al vostru?” „Al nostru? Păi ce nu știi? Ne trebuie urgent o mie de kilograme de vopsea albă de ulei și o mie de vopsea vernil?” „Când vă trebuie?” „Acum o săptămână. Și bine ar fi și peste o săptămână, altfel se duc dracului și planul și primele?” „Aveți vopseaua mâine la prânz?” „Fugi domnule de aici, că nu are nimeni vopsea albă în București!” „Ce vă pasă? Eu vă fac rost. În schimb, vreau o mie de kilograme de oxid verde de crom?” Le-am cerut mult, ca să am de unde să las. „Patru sute. Mai mult niciun gram?” Zic: „Opt sute și vă dau vopseaua”. Zice șeful ălor: „Cinci sute”. Zic: „Nu! Eu cred că-i mai bine să facem planul de producție și noi și voi.” „Șase sute, au hotărât ei.” Le-am dat câte o țigară și le-am spus că nu mai vreau nimic dacă nu-mi dau opt sute, dar eu tot îi ajut. „Bine, fie opt sute”, a hotărât șeful lor. Am plecat. Știam o cooperativă care făcea vopsele. Am căutat adresa președintelui și m-am dus la el acasă. Când a auzit despre ce-i vorba, a vrut să-mi încuie poarta-n nas. Mi-a zis că lucrurile astea se discută numai la sediul cooperativei. Zic: „Tovarășe președinte, am nevoie de o mie de kilograme de vopsea albă și o mie vernil”. „O mie ai zis? Începu să râdă de se scutura cămașa pe el. Păi noi dăm câte două-trei sute doar la clienții cei mari. Du-te, domnule, acasă că e târziu!” Zic: „Vă dau două sute de kilograme de oxid verde de crom?” „Poftim?” a tresărit el. „Așa cum ați auzit.” Zice: „Ia treci domnule mai aproape! Hai în curte, ce naiba! Îmi dai trei sute și ai mâine marfa?” „S-a făcut, tovarășe președinte.” Zice: „Bei o cafea?” Zic: „Beau.” Apoi i-am spus președintelui că vopseaua nu-i pentru fabrica mea. I-am spus toată povestea. Două ceasuri s-a rugat președintele de mine să-mi dau demisia de la fabrică și să trec la ei la cooperativă. Directorul nostru m-a propus la primă pe luna >asta cu opt sute de lei. Așa se face treaba, măi Mitică. Unii îmi spun că-mi pierd după-amiezile și o fac pe nebunul pentru glorie. Aiurea! O fac pentru bani. M-am angajat acolo ca să câștig. Gloria vine ea mai pe urmă, dacă e cazul. Aveam un prieten, unul Călaie. Vindeam amândoi balene pe Lipscani și crăpăm de foame amândoi.

Călaie îmi zicea că nu am stofă de negustor. Îl știi tu pe Călaie. Ala care stă în Cațavei.

Intrară amândoi în cârciumă.

— Ce luăm? întrebă Zavaidoc.

— Țuică. Un dorobanț de țuică. Mai mult, nu. Toată ziua am băut.

— Ei la naiba! Fane, ia dă-ne o jumătate de țuică de Pitești! Ce e cu tine? Se interesă Zavaidoc. Ești cam amărât.

Oțoțoc privi undeva peste masă și i se păru că se află tare departe de prietenul său. Povestea cu oxidul de crom îl înviorase o clipă. Doar o clipă, fiindcă gândurile au năvălit din nou peste el.

— Nu prea sunt în apele mele, recunosc. Toate se schimbă cu; prea mare iuțea. Eu nu spun că nu e bine „că pentru prima oară pe Fecioarei se construiesc blocuri de beton și cărămidă. E bine. Dar peste zece sau cincisprezece ani, cine va mai ști ce a fost pe aici? Noi plecăm. Vin alții. Întrebarea asta îmi vine mereu în minte. Fiecare epocă oricât a fost de rea pentru unii, a avut și frumusețea ei. Ți-aduci aminte când am venit noi în București, se mai purta vara pălărie de paie cu borurile drepte. Chiar și baston se mai purta. Femeile aveau rochii lungi, înfoiate de la talie în jos. Îți aduci aminte că se cânta prin București „Unde mergi tu Ionică, Peste Olt la ibovnică...” sau: „Aseară ți-am luat cercei...” și umblau bragagiii cu aparatele lor Lucioase, cu ciucuri mulți. Galbeni și roșii. În zori treceau lăptarii cu faitoanele lor cu lapte în dubulițe de tablă. Lapte adunat de pe la Cățelu, de pe la Glina și Dumnezeu mai știe de pe unde. Tare plăcut uruiau roțile faitoanelor în zori de zi. Îți mai aduci aminte de strigătele oltenilor zarzavagii? Atunci nu le luăm în seamă. Acum parcă le simt parfumul. Un parfum slab, îndepărtat ca o părere. Au început construcțiile noi. Orașul se modernizează. Trecutul moare încet și sigur sub temeliiile construcțiilor noi. O să ne risipim cât de curând așa cum se risipesc niște colegi buni și îi fură viața pe fiecare și fiecare se gândește la problemele lui. Adevărul e că sunt nițel cam beat, râse acru Mitică.

— Fleacuri! Viața nu poate fi oprită în loc așa cum am vrea noi, observă Zavaidoc. De fapt și noua viață are farmecul ei. Acum îl vedem mai puțin. Abia peste ani îi vom simți parfumul. Stadionul 23 August s-a construit peste niște maidane cu bălării. Îți pare rău de maidane? Duminica mergem la meciuri. Până și nea Potop strigă: „Hai Dinamo!” Iar când primesc vreun gol, îl auzi: „Afurisiților! Nătărăilor! Nu-i lăsați! Dați la țurloaie!” Înainte

ne strângeam cu toții la băutura aici, la Fane, iar luni veneam din nou să ne dregem dacă aveam bani. Acum, luna locatarii de pe strada Fecioarei cumpără „Sportul” și îl înjură pe tutungiu că aduce ziare puține. Oamenii comentează meciurile și fac politică. Cine citea ziarele înainte pe strada Fecioarei? Tragedia mare nu e asta — că moare trecutul. Mai degrabă am putea fi triști pentru cei care am venit aici cu treizeci de ani în urmă. Noi nu ne-am realizat mai nimic din visuri. Zărzăroiu a visat o viață să repare un aparat de radio. Din păcate, a rămas tot la lopată în groapă la Flax. Cum auzea pe undeva că e un aparat de radio se ducea să-l vadă. Și-a cumpărat un aparat de radio stricat și a tot meșterit la el vreo câțiva ani. Odată, a rămas singur în cârciumă la Fane și i-a desfăcut aparatul în bucăți, dar nu a mai știut să-l facă la loc. A fugit Fane toată strada după el. Acum e bătrân. Oțel îi avea la degetul mic pe mulți cântăreți. Ne-a cântat nouă aici, la Fane, însă mai încolo de ciurele de nisip de la Reconstrucția nu a ajuns. Acum e trecut de șaizeci de ani. Fănică al lui Buzău putea ajunge un mare actor. A murit strivit de niște lăzi. Tu ai visat o viață întreagă să fii avocat. Mergeai pe la procese și când ne întâlneam îi înjurai pe unii avocați proști. Măcar ți-ai terminat liceul. Dar. Socotelile cu avocatura s-au cam dus pe gârlă. Nu mai ești tânăr. Generația noastră a înțeles prea puțin din viață. Anii au trecut și îmbătrânim. Hai noroc!

— Noroc! Tu oarecum ești în meseria care ți-a plăcut.

— Oarecum, ai zis bine. Și eu am avut niște visuri.

Discuția lor fu întreruptă de Potop și Buzău, care intrară în cârciumă gesticulând. Oțoc le făcu semn să treacă la masa lor. Dar Potop era cătrănit cine știe din ce pricină și după ce-i făcu nătărăi pe amândoi, îl trase pe Buzău la altă masă.

— Ce bei? întrebă Potop răstit.

— Ce bei tu, răspuse Buzău cu un aer blajin, uitându-se prin rafturile mari.

— Țuică.

— Țuică să fie.

Ciocniră țoiurile și băură cu sete. Potop întâi se înecă, apoi îl privi dușmănos pe Buzău.

— Te întreb pentru ultima oară. Mi-l dai mie pe Buzău cel mic, sau nu mi-l dai?

Buzău aruncă un pumn de semințe în gură și murmură blând:

— Copiii mei toți sunt frumoși. Nevastă-mea e blondă. Dodel a învățat să numere până la patru. Dacă vrei, îl las ziua să vină pe la tine. Doar seara îl iau acasă. Trebuie să-i cumpăr niște umblători. Când mă joc cu el, să-l vezi cum se învârtește în juru' meu și mă trage de pantaloni și strigă: „tata”.

— Și mie mi-a zis „tata”, se rățoi Potop.

— A zis și el, așa...

Potop închise un ochi, semn că venise momentul să-i arunce lui Buzău bomba cea mare. S-a gândit multă vreme la chestia. Asta. Via trebui să-l joace tare pe Buzău. Să-l joace în foi de viță, altfel nu ia copilul de la acesta.

— Băiatul e al meu, afurisitule!

— Cum o să fie al tău?

— Ba este. Eu l-am făcut cu nevastă-ta.

— Asta nu se poate. Eu în fiecare seară sunt acasă.

Bătrânul tăcu un timp dezorientat. Apoi râse.

— L-am făcut cu nevastă-ta pe timpul secetei, când ai fost tu plecat în Vlașca după mălai.

— Atunci am lipsit de acasă, aprobă Buzău. Se poate.

Tăcură și mai ciocniră un rând. Potop coborî glasul și îi vorbi la ureche lui Buzău multă vreme. Buzău asculta răbdător. Într-un târziu tresări și se întoarse.

— Eu am fost după mălai în Vlașca acum zece-doișpe ani. Dodel nu are nici jumătate din. Anii ăia.

— Și ce-i cu asta?... Unele femei rămân mai greu. Altele nasc chiar cu șapte-opt luni mai devreme. Așa sunt muierile, mă Buzăule. Nasc totdeauna când te aștepți mai puțin. Altele nu vor să nască. Sunt date dracului. Cu Paraschiva mă războiesc de treizeci și cinci de ani. Când o să nască, Dumnezeu știe. Dar până la urmă tot o s-o chem eu pe coana moașă. O să facem un chef... ca la nuntă. Pe muieri trebuie să le observi tot timpu'. Cum se umflă nițel la burtă, e semn bun. Paraschiva are burtă de vreo treizeci de ani. Am să văz eu cât o s-o mai țină așa. Și nevastă-ta a umblat cu burta mare nu-ș' câți ani după ce ai venit tu de pe Vlașca. Într-o zi i-am zis: „Dă-i drumu', că acum e acasă și Buzău. Vorbesc eu cu el să mi-l dea mie, dacă e al meu. Buzău, nu e al dracu'. Nu e oa alții. Dacă îi mai trebuie, își face el altu'.”

Ciocniră din nou țoiurile și băură cu plăcere. Buzău era mulțumit. Laudele bătrânului îl cuprindeau lin. Le guste molcom și-i părea rău că va trebui să-l refuze. Cum o să-l dea el pe Dodel de la casă?

Zărzăroiul intră în cârciumă împreună cu Pomană și cu Lică găzarul. Mergeau țepeni și se vedea de la o poștă că s-au cinstit pe undeva.

— Noroc la toată lumea! spuse Zărzăroiul. Dacă vă spun una, rămâneți ca la fotograf. Pomană și-a cumpărat aparat de radio. E o namilă cât o juma' de bufet. Eu l-am ales din magazin. Prinde toate posturile de pe Pământ. Am ascultat niște posturi arabe sau turcești sau cam așa ceva. Cânta una un cântec de-ți venea să pleznești lângă aparat de plăcere. Era cu „El Zorab” cu „sacâz”, cu „Alah” și cu raitele. Cuvintele se aud clare ca pe posturile Bucureștilor. La difuzor ar trebui să mai umblu eu nițel, dacă mă lasă Pomană. Adică el mă lasă. Numai nevastă-sa nu vrea.

Se așezară cu toții la masa lui Oțoțoc, unde veniră și Buzău cu Potop. Băură tăcuți. Dinspre șantierul de locuințe se auzea zgomotul unei macarale.

— Azi e zi mare, fraților, continuă Zavaidoc.

— Cred și eu, răsă Zărzăroiul. Pomană face cinste.

— Nu el, striga Zavaidoc. Aparatul e fleac, e trei surcele. Oțoțoc face cinste. A vândut baraca de tir. De treizeci de ani, Mitică s-a îmbrăcat numai la vechituri. Azi și-a cumpărat primul lui costum din magazin.

— Păi. Atunci fac și eu cinste, sări Zărzăroiul. De joi nu mai lucrez la ciure. M-am angajat ca om de servicii la o cooperativă care repară aparate de radio.

— Știați, fraților, să o luăm cu socoteală, bătu Zavaidoc cu palma în masă. Deci, Pomană dă un rând pentru aparatul de radio. Mitică dă un rând să boteze hainele și încă un rând fiindcă e funcționar în cooperativa lui Pomană. De mâine, Mitică dă deșteptarea, pentru prima dată la ora chici și jumătate. Tu Zărzăroiule dai un rând pentru noul tău loc de muncă. A mai rămas Buzău și nea Lică găzarul. Buzăule, tu ai vreun eveniment?

Buzău tresări. Îl cam luase cu somn.

— Am. Sigur că am, spuse cu vocea lui potolită. Băiatu' ăl mare s-a făcut bine. A scris de la sanatoriu că vine acasă. S-au interesat de el unii de pe Vitan. Ziceau că-l angajează prim violonist în orchestra de muzică populară la radio.

— Nea Lică, mata ce sărbătorești?

Lică se uită în jur cu ochii lui mici, lipicioși și roșii de bătrânețe. Îi păru rău că nu are motive de bucurie. Femeia îi era bolnavă. Băiatul plecase mai demult pe la Hunedoara și scria rar. Serile lui erau lungi. Pereții casei de chirpici miroseau a fum, iar zdrențele de prin casă aveau în ele ceva unsuros. Când a îmbătrânit oare? Mai ieri fusese tânăr. Anii au zburat fără rost. O să-l demoleze. I-au zis unii de pe la Sfânt că o să-l demoleze, îi vor da o locuință nouă. Dar prea târziu vine locuința asta nouă. Să fi avut el apartament în bloc acum douăzeci-treizeci de ani, ar fi fost altceva. S-ar fi bucurat și el de viață. Prea târziu.

— De mine n-ați pomenit, zbieră Potop. Să-i dai afară, Fane! Pe toți să-i dai afară! Numai pe Buzău să-l lași.

Făcu o mișcare să se ridice de la masă. Renunță iute. Se afumase. Băutura i-a cam muiat genunchii.

— Adică nu-i dă afară! Plătesc și eu un rând. Aflați nătărăilor că am un băiat. Nu pe Andrei. Andrei e în regulă, ce mai calea-valea. Pe Buzău cel mic. Buzău, săracu', nici nu știa că l-am făcută cu Paraschiva, cu Chira, aia de lucra la ciure în groapă la Flax și cu nevasta lui Buzău. Toți am lucrat la Buzău cel mic. Decorațiile pe oare le-am primit de la minister i le dau lui Buzău. Mie îmi dă ministeru' una mai mare cam de o juma de kil. E plin talciocul de decorații. Eu, dacă voiam puteam să mă fac potcovar. Îmi deschideam un atelier ou ucenici. Clienți aveam eu destui că mă cunoșteau toți nisiparii din București. Eu n-am fost adunătură ca voi. Voi n-ați văzut, nătărăilor, cum sâr scânteile pe nicovală. Mirosul de potcovărie dă putere. Potcoavele aduc noroc. Dacă vând eu toate potcoavele pe care le-am adunat, îi dau Chirei un batic de mătase. Unde dracu a plecat Chira? N-am mai, văzut-o pe Chira de zece ani. Pe urmă, când a stat ploaia, comandantul a coborât din trăsură și a văzu că iapa e șchioapă d-un picior.

Potop se opri încurcat. Uitase de unde a pornit. Încercă să-și aducă aminte, dar nu mai prinse firul gândurilor.

— Bine, nea Potop, râse Zavaidoc împreună cu ceilalți. Ai și dumneata un rând. Le bem pe toate mâine seară. Notează, domnule Faine. Mâine o facem lată.

Faine se uită îngândurat la el. Ștergea mașinal paharele, iar gândurile i se călătoreau aiurea.

— Mâine nu mai veniți. De mâine nu mai țin cârciumă. Îi dau foc. O predau. Săptămâna viitoare mă demolează. S-a zis cu cârciuma. De fapt,

oricum o lichidam eu.

Capitolul 18

La prânz, după ce ieșea de la cantină, Bogdan mergea pe unde mergea de obicei, adică tăia bulevardul către Piața Sfântul Gheorghe, iar de acolo până acasă trebuia să facă un ocol pe niște străduțe dosnice, liniștite. Iarna, în raglanul său subțire, destul de rar își îngăduia să zăbovească în micuțul parc al bisericii Sfântul Gheorghe. Doar primăvara și vara, îi plăcea să citească un ziar pe una din puținele bănci ale parcului. De acolo până acasă făcea cam un sfert de ceas. Ocupa o cameră la mansardă într-o casă veche, cu două etaje. De la fereastra odăii sale putea să vadă nu prea mult. Adică vârful unui plop ale cărui frunze tremurau la cea mai mică adiere și apartamentul de peste drum aflat la aceeași înălțime cu locuința sa. În apartamentul de peste drum locuiau doi bătrâni, pensionari poate și un câțel flocos, alb, care ieșea des pe terasa casei. Dacă îl striga cineva, câțelul se ridica în două picioare, bătând iute aerul cu lăbuțele alb-roșcate. Dar cel mai mult îi plăcea câțelului să urmărească o. Albină sau un bondar. Se prefăcea că doarme. Numai ochii lui căpătau o rotire hazlie, după cum erau drumurile intrusului. Apoi făcea o săritură, însă fără folos. Bondarul sau albina aveau o viteză mai mare ca a lui. Uneori, către seară, doamna și domnul de peste drum deschideau larg ușile și ieșeau pe terasă. Bogdan îi vedea șezând în fotolii mici de răchită. Femeia era înaltă, uscățivă, cu părui cărunt ridicat în coc. Bărbatul arăta mai scund, grăsuț, chel, cu fața rotundă, jovială. Când vecinii ieșeau pe terasă, Bogdan deschidea fereastra și îi saluta prin gesturi. Primul pas de prietenie îl făcuse bătrânul în urmă cu câteva luni. El făcuse primele semne de salut. Asta a fost pe la începutul lui martie. Bătrânul îl observa des pe Bogdan scriind la masa de lângă fereastră. De multe ori lumina stăruia în odaia de la mansardă până către miezul nopții. În iunie, vecinii nu au mai apărut pe terasă, iar Bogdan s-a gândit că sunt plecați pe undeva. Abia la începutul lui iulie, într-o dimineață, dinspre terasa de peste drum s-a auzit un lătrat vesel, subțire. Vecinii s-au salutat între ei eu gesturi de bucurie.

Timp de vreo două săptămâni, pe terasa de alături puteau fi văzuți zilnic doar domnul bătrân și câțelul. Omul se așeza în fotoliul de răchită, stătea acolo ce stătea, nu avea răbdare să stea, parcă nu-și găsea locul și dispărea

des în casă. Apoi, prin ușa larg deschisă sau chiar pe terasă, Bogdan observă o femeie tânără, poate la vreo douăzeci-douăzeci și cinci de ani, tunsă scurt băiețește. La insistențele bătrânului și tânăra începuse a face semne de salut. Într-o zi, înfășurată cu un pled, și-a făcut apariția și doamna în vârstă. „O fi fost bolnavă, gândi Bogdan. Pare mai palidă, mai albă la față.”

Pe coridor sună telefonul. Era Chihai. Îl invita la masă. De multe ori, duminica, Anda și Chihai îl invitau pe Bogdan la masă. Acum însă nu putea merge la ei. Avea de lucru.

În trei ani, Bogdan publicase patru schițe. Trei în primul an și una în ultimii doi. După publicarea primelor schițe, care i-au adus o mie de lei drepturi de autor, el crezuse că a venit vremea să renunțe la serviciu. Să trăiască din ceea ce publică. Visase o astfel de zi. Își făcuse unele planuri. Apoi visurile s-au spulberat aproape cu totul. Cel puțin în ultimii doi ani. Ar fi dorit să renunțe la servicii și să se dedice numai scrisului. Visase asta. Își făcuse planuri în privința asta. Știa că marea lui forță la scris este dimineața. În orele de dimineață ești odihnit. Poți lucra mult. Predase un roman, la editură, dar manuscrisul zăcea acolo de peste un an. La început îi plăcuse romanul. Odată cu trecerea timpului și-a cam pierdut încrederea în calitățile lui. Artistice. Îi găsea multe cusururi. Va trebui să-l retragă din editură.

Scrisese o seamă de schițe și nuvele. Pe unele le-a dus pe la reviste, însă lucrurile mergeau greoi. I se făceau numai promisiuni. Redactorul de la revista Uranus i-a spus într-o zi: „Schițele dumitale au unele calități, ar putea fi publicate, dar și revista are un anumit număr de pagini. Ți-am publicat trei schițe. Ce-ai vrea mai mult? Mai sunt și alții. Am aici în dulap sute de povestiri interesante. În ultimii ani au apărut mulți tineri talentați. Revista noastră are menirea de a-i descoperi. Atât putem face. Încearcă la editură. Acolo poți publica douăzeci de schițe dintr-o dată. Poți scoate un volum.”

Ușor de zis „poți scoate un volum”. Bogdan începuse a înțelege jocul. Editorii te iau în seamă după ce-ți faci un nume prin revistele literare. Însă la revistele literare nu-ți poți face un nume dacă publici o schiță la doi ani.

Redactorul a râs la această observație a lui. „Nu, tovarășe Bogdan, nu ai dreptate. Editorii își doresc mereu niște cărți bune. Tot ce-i bun țâșnește până la urmă. Când cărțile sunt bune numele mic sau mare nu mai are nici-o

importanță. Dumneata scrii destul de bine chiar dacă nu faci gaură în cer cu proza scurtă. Nu ai încercat să scrii un roman? Eu am convingerea că ești alergător de cursă lungă, nu vitezist. Ți-am citit câteva nuvele, excelente nuvele. Din păcate nu am spațiu pentru ele.”

Bogdan avea în casă patru mii de lei. Atât putuse economisi din salariul său modest. Dacă renunță la servicii, banii îi ajung șapte-opt luni. Se gândise la un nou roman, îl știa oarecum în linii mari. Numai că un roman nu se poate scrie în șapte-opt luni. El nu poate. Unii dintre marii prozatori au reușit să dea chiar două cărți într-un an. Dar structura lui interioară e altfel. Oricât de mult ar munci, știe că se va desfășura mai greoi. Începutul primului roman i-a luat mai bine de un an. A scris sute de pagini până când a ajuns la forma pe care o dorea el. Apoi a fost mai ușor. Mult mai ușor. Restul romanului curgea parcă singur. Unii scriitori își fac un plan de lucru, un plan al romanului. Când se așază la masă știu ce au de scris. El nu poate lucra după un plan. Planul parcă îl încorsetează. Totdeauna se așază la masa de lucru fără a ști ce anume va scrie. Apoi încep să vină ideile. Ideile cer alte idei. Frazele atrag alte fraze. De multe ori o iei razna. Îți dai seama de greșeală abia după câteva zile. Deci trebuie să refaci totul. Citise undeva că un mare romancier lucra doar o singură pagină pe zi. I s-a părut puțin. Târziu a înțeles că de fapt, o pagină înseamnă foarte mult. Pentru a realiza o pagină de care să fii mulțumit înseamnă să scrii multe pagini. Un cercetător străin spusese cândva că patru ore de muncă ale unui scriitor echivalează ou opt ore de lucru în mină. La scriitor consumul de energie cerebrală este imens. El trebuie să construiască o lume imaginară și să convingă cititorul că această lume trăiește cu adevărat.

Bogdan socoti că cei patru mii de lei îi ajung un timp, dacă se va dedica numai scrisului. Însă publicarea acestui roman, dacă va fi publicat, durează. Din ce va trăi? El știa că scrie bine dimineața. Când ai o zi întreagă la îndemână doar pentru scris, e altceva. E cu totul altceva. Având serviciu, te poți limita la proză scurtă sau la poezie. Având serviciu înseamnă să scrii la un roman cinci-șase ani. Îl scrii cu întreruperi și parcă nu mai curge cum dorești tiu. După prânz nu mai ai aceeași putere de muncă din zori. În zori mintea e limpede, nu încărcată de balastul de peste zi.

*

Primele zile de toamna au început cu ploi scurte și rezezi ca la vreme de primăvară. După câteva zile a ieșit soarele. Un aer plăcut, dulce-amăru,

stăruia peste București.

Bogdan ieși din casă după cumpărături. Nu mai avea nimic de mâncare. De o săptămână nu și-a părăsit odaia. Era mulțumit de ceea ce scrisese, iar eroii romanului parcă mai stăruiau în jurul său. În stradă, pe trotuarul de vizavi, nu-l observă pe vecinul bătrân! Și rotofei. Prins de gândurile sale, ar fi trecut pe lângă bătrân, înregistrându-l din priviri neclar ca pe un obstacol ce trebuie ocolit.

— Lucrezi mult, tinere, spuse bătrânul. Te observ din casă cum scrii la masa de lângă fereastră. Zilnic te observ și mă minunez că poți sta atâtea ore la masa ele lucru. Ești cumva cercetător?

— Cam așa ceva, aprobă Bogdan reținându-și un zâmbet.

— Mi-am închipuit. Ești tras la față și palid. Lucrezi prea mult, îl privi rotofeiul cu aer de cunoscător. Ai nevoie de plimbări lungi. Mă pricep. Sunt medic. Medic pensionar. Când devii pensionar, dacă nu ai preocupări te simți stingher, nefolositor și mai ales descumpănit. Zilele sunt lungi cât postul Paștilor, iar nopțile și mai lungi. Mă numesc Petrescu. Petrescu Anton.

— Neurologul? câtă spre el cu interes Bogdan.

Grăsunul aprobă cu un gest, iar Bogdan continuă:

— Celebrul neurolog? Acum vă știu. V-am văzut la televizor de câteva ori. Chiar mă întrebam de unde vă cunosc. Deci celebrul neurolog.

— Fost neurolog. Acum sunt un oarecare. Un bătrân oarecare. Vrei să intrăm? Arată cu mina către ușa locuinței sale.

— Trebuie să merg la cumpărături. La alimentara...

— Mergi mâine la cumpărături, îl întrerupse medicul. Azi e duminică și-i cam târziu. S-au închis alimentarele. Ai să prânzești cu; noi. De multă vreme mă gândesc să te invit la noi. Îmi plac oamenii care muncesc mult. Poftim, îi făcu semn să intre. Îți sunt dator cu ceva. Te miri? Am să-ți spun eu cu ce îți sunt dator. După prânz bem o cafea și jucăm table. Știi să joci table?

— Puțin.

Intrară. Grăsunul era încântat. Îi străluceau ochii de plăcere. Vor juca o tablă și vor sta la taclale. Discuțiile lui cu soția și cu nepoata au cam epuizat prea multe subiecte. De multe ori ești nevoit să te chinui pentru a găsi alte subiecte ori să le reiei pe cele vechi, privindu-le din alt unghi. Cu

un străin e altfel. Fiecare străin are noutățile lui și chiar el reprezintă o noutate.

Doamna Petrescu îl privi pe musafir surprinsă plăcut ca pe o veche cunoștință. Numai tânăra tunsă scurt, băiețește, se precipită către odaia alăturată, fiindcă oaspetele a găsit-o mai mult dezbrăcată decât îmbrăcată. Reveni după câteva minute pieptănată îngrijit și într-un pantalon, strâns pe talie.

— Domnișoara Petrescu Sanda, nepoata noastră, arată medicul cu mina și domnul... domnul...

— Bogdan Ioan.

— Parcă cercetător ați spus... insistă bătrânul.

— Cam pe aproape, zâmbi oaspetele destul de încurcat, fapt ce nu-i scăpă doctorului.

După prânz, așezați pe terasă, musafir și gazdă porniră o partidă de table. Sanda și doamna Petrescu aduseră cafea și prăjituri de casă.

— Ziceai că nu prea știi să joci, râse doctorul.

— Zarul e de vină.

La picioarele lor cățelul se prefăcea că doarme. Observase o muscă, iar ochii lui se roteau hazliu după cum plana musca.

— Am șizeci și șapte de ani, spuse doctorul. Dă-le dracului de table! Mai bine stăm de vorbă. Sunt pensionar de un an. Un an am stat degeaba. Știi cât este de lung un an în care nu faci nimic? M-am pensionat târziu. Adică. Atunci când. Am simțit că nu mai merge.

Tăcu un timp fericit că poate discuta astfel de lucruri pe care evita să le discute cu soția. El nu voia să-i arate soției cât de stingher se simte fără o ocupație zilnică.

— Mi-ai zis mai devreme:.. Celebrul neurolog?” Poate celebru. Totdeauna am fost un ambițios. N-am vrut să rămân un medic oarecare. Știi cum am învățat eu meserie? La spital făceam o fișă a bolnavului și o altă fișă a lui pentru mine. Pentru fiecare pacient aveam o fișă acasă. Cu fișa alături începeam să caut prin cărți, prin reviste și să văd cum au procedat alții într-un astfel de caz. Până aici nimic nu-i spectaculos, însă toate căutările acestea îți iau timp. De multe ori mă apucau zorile cercetând cazuri și cazuri. Dumneata știi că dacă o sută de bolnavi suferă de aceeași boală, fiecare individ are particularitățile lui? Nu-i poți băga în același cazan pe toți pacienții bolnavi de aceeași boală. Simptomele bolii și.

Tratamentul sunt în general cam aceleași. Inșă de cele mai multe ori ele prezintă și particularități surprinzătoare, în funcție de individ, de unele slăbiciuni ale organismului și așa mai departe. Meseria de medic înseamnă a învăța continuu. „L-am plictisit oare?” gândi doctorul privindu-l atent pe oaspete. După pensionare e greu. Te rupi brusc de obișnuința zilnică. Eu credeam că după pensionare o să mă plimb, o să văd filme, o să citesc nu numai tratate de medicină. Aiurea! M-am săturat de ele. După pensionare psihicul omului se șubrezește brusc și odată cu el și trupul. Sunt conștient de asta și m-am luat unele măsuri. Îmi fac fișe. Voi scrie o carte de medicină. Ceva despre parezele faciale. Mă gândesc mult la această carte. Adică din nou am preocupări și visuri. Ideea mi-a venit într-o seară când te observam scriind. Asta îți datorez și te rog să mă crezi că nu-i puțin. Dumneata ce scrii?

Luat prin surprindere, oaspetele roși.

— Un roman.

— Ești scriitor?

— Nu tocmai. Am publicat doar câteva schițe.

Tăcură din nou. Bătrânul mângâie botul câinelui. Bogdan se simți ispitit să vorbească. Să-i spună câte ceva despre gândurile și proiectele sale. Acum era rândul lui să o facă. În fața unui străin parcă vorbești mai ușor despre unele lucruri. Îi povesti bătrânului despre viața pe care a dus-o. Despre îndoielile lui și încercările lui. Medicul îl asculta nu uimit, ci parcă înțelegător, dar asta îi dădu curaj să spună mai mult decât crezuse la început.

— Deci ai renunțat la servicii. Și din ce vei trăi?

— Încă mai am niște bani. Cheltuiesc destul de puțin.

— Nu crezi că ar fi fost mai bine să-ți termini studiile?

— Nu știu. Poate. Acum e prea târziu. Am sărit peste patruzeci de ani.

— Aș vrea să am anii dumitale și două milioane de lei datorie, răsă bătrânul. Ești tânăr și după câte am observat, foarte muncitor. Vei izbuti. Ai publicat câteva schițe, înseamnă că ai talent. Dacă muncești mult și crezi în ceea ce faci, vei izbuti sigur.

După cină, gazde și oaspete ieșiră la plimbare. Seara de toamnă era călduță, plăcută. La braț, soții Petrescu mergeau în față. Bogdan și Sanda veneau în urma lor, încercând chinuit să lege o conversație. Bogdan se

amuza oarecum, știind că doi indivizi care nu au puncte comune, greu pot lega o conversație. De obicei aceasta se rezumă la întrebări și răspunsuri.

*

Într-o dimineață de septembrie, Bogdan își numără banii. Ultimii bani. Mai avea opt sute de lei din care două sute se vor duce la chirie. Trimisese pe la reviste alte schițe și nuvele, dar fără rezultat. Nimeni nu se grăbea să-l publice. Privi manuscrisul noului roman. Filele s-au adunat multe. În primăvară va fi gata noul roman. Lucra la el cam zece ore pe zi. Restul timpului și-l petrecea citind. Uneori se simțea obosit. Apoi își amintea de vorbele doctorului Petrescu. Acesta îi spusese: „În orice domeniu sunt mulți oameni talentați. Dar numai talentul niu ajunge. Pe culmi nu totdeauna urcă cei mai talentați, ci cei mai muncitori și mai perseverenți.”

„Mai am răgaz o lună, gândi Bogdan. Banii îmi ajung încă o lună. Apoi mă întorc la serviți. Sunt nevoit să întrerup lucrul intens.”

De pe coridorul de la etajul doi se auzi țârâitul telefonului. Bogdan coborî treptele în fugă. „Anda sau Chihai”, chibzui el.

— Tovarășul Bogdan? auzi în receptor un glas necunoscut.

— Da.

— Mă numesc Aurel Popa. Sunt redactorul dumneavoastră de carte. Ați putea să treceți mâine pe la editură?

— Pot și azi.

— Atunci vă aștept după ora douăsprezece. V-am citit romanul și vă invit la o discuție.

Mașinal mina lui Bogdan pipăi buzunarul după o țigară. Iată primul semn. Dar ce semn? A plăcut oare romanul sau nu?

*

Bogdan hoinări pe străzi la întâmplare. Fumase mult, îngrozitor de mult. A isprăvit țigările. Totuși mâna lui umbla des la buzunar după pachetul de țigări. Își aminti că doctorul Petrescu îi spusese într-o zi: „Ar fi bine să te lași de fumat.” Îi spusese asta în timp ce-și aprindea o țigară și după ce-i oferise și lui una.

Pe Mitică Oțoțoc îl întâlni la poartă. În jurul casei sale erau o mulțime de blocuri noi. Locuința lui Oțoțoc, altădată atât de plăcută, arăta acum ca o pată nedorită între blocuri.

— Îmi publică romanul. Dacă am nițel noroc, sper că în decembrie cartea va intra în librării.

— Păi un astfel de eveniment se cere băut, râse Mitică, fericit că el este primul om căruia Bogdan îi dă o veste atât de bună. Te bucuri? Sigur că te bucuri.

— Acum nu mai simt bucuria, recunosc oaspetele. Nu mai simt bucuria, ci o stare de moleșeală. Ceva așa ca o lăuză. Sunt ca o lăuză.

*

În seara de Crăciun, Anda Chihaiia îi telefonă Gloriei La Timișoara.

— Ai văzut cartea lui Bogdan?

— Ce carte? Care carte? N-am văzut nimic.

— Un roman. I-a apărut un roman. Are cronici bune. Foarte bune cronici. Alo... mă auzi...?

— Da, se auzi slab, foarte slab.

— Știi cui i-a dedicat cartea? ghici cui!

— Mie! răzbi strident vocea Gloriei ca un strigăt de triumf.

— Nu. Îmi pare rău. Nu ție. Alo... mă auzi? De ce taci?

Gloria intră într-o librărie și cumpără cartea. Degetele îi tremurau. Întoarse coperta la prima filă și citi: „Prietenilor mei de o viață Oțoțoc, Felecan și Chihaiia”. Degetele ei se strânseseră automat pe fila cărții și o rupseră involuntar. Apoi Gloria începu să plângă.

Capitolul 19

În ziua ele întâi mai, după defilarea de la Șosea, locuința Andei s-a umplut cu oaspeți. Doctorul Petrescu a adus niște vin. Un vin strașnic din podgoriile Odobeștilor. Bătrânul rotofei pare un tip simpatic. Anda abia azi îl vede pentru prima oară, însă Chihaiia i-a vorbit adesea despre el. Chihaiia, Bogdan și Petrescu merg împreună la meciurile de fotbal. Au plănuț și o partidă de pescuit pe care o tot amână fiindcă între ei doar Chihaiia se pricepe la o astfel de treabă gingașă. Doamna Petrescu stă țeapănă în scaun și zâmbește la răstimpuri din vârful buzelor. Prea e țeapănă, prea e distantă. Medicul i-a șoptit Andei că sub această mască se ascunde o fire timidă.

— Ați adus mult vin, observă Anda. Cine o să bea atâta vin?

— Să vedem, răspunse șăgalnic doctorul. Să vedem dacă mai rămâne. La mine nu are cine să-l bea. L-am primit de la un prieten. Un podgorean mărunt, lat în umeri cât ușa bucătăriei dumneavoastră și mai bătrân ca mine cu vreo patru-cinci ani. Prima vizită i-am făcut-o acum opt ani. Era iarnă.

Eu, eram îmbrăcat în palton, cu izmene flanelate, și cu o mie de chestii pe dedesubt. El, în pantaloni și cămașă deschisă la gât. Zic: „Intră în casă că răcești.” „Răcesc pe dracu’! Ia hai în pivniță, doctore.” Am intrat în pivniță ca să-i fac plăcere. Îmi întinde o ceapă și mă îndeamnă să o sparg. O ceapă roșie, sănătoasă ca merele de pădure. O prind în pumni și încerc, dar nimic. Era tare ca fierul. Spre uimirea mea, podgoreanul ia ceapa și o sparge într-un singur pumn. „Auzi, doctore? Spune podgoreanul. Eu niciodată nu intru în pivniță înainte de a mânca zdravăn.” „Dimineața? Mă mir eu.” „Sigur că dimineața. Însă nu ceai, nu cafea, nu lapte mănânc eu, ci un pui fript sau o bucată de slănină cât o jumătate de cărămidă și cu două-trei cepe. Apoi desfac un ochi la cureaua pantalonului și intru în pivniță. Vezi carafa asta de doi litri? O umplu cu vin, o dau pe gât și îmi văd de treburile.” Am ieșit din pivniță. Prea era răcoare acolo. Prietenul meu s-a apucat să spargă niște buturugi, iar eu m-am gândit: „În cămașă, pe gerul ăsta, sigur va face măcar o dublă pneumonie.” Știți cum arată la chip? Ca merele noastre roșioare.

În capăt de masă, cu ochelari fumurii, cu părul aspru. Ridicat vâlvoi, la fel de uscat ca și altădată, Felecan șira aplecat fața lungă de un cot și ascultă bancuri. Chihaiia e un maestru la spus bancuri. Mitică Oțoțoc îl privește ironic pe Chihaiia și râde. Însă râsul lui nu e ca la o poantă, ci ca și cum ar spune: „E vechi. Și pe ăsta îl știu. Pe ăsta l-am auzit de la tata, iar tata, de la bunicul său.”

— Dacă le știi de ce mă lași să le spun? se oțărăște Chihaiia.

— Ești gazdă. Cum o să te lipsesc de o asemenea plăcere?

Într-un colț al sufrageriei, Chira Ioana discută cu Bogdan. China s-a mai împlinit nițel, dar a rămas la fel de frumoasă.

„Bogdan nu s-a schimbat prea mult, gândește Chira Ioana. Numai ochii lui au devenit mai adânci sub sprâncenele mari, stufoase. Ochii lui par niște pivnițe adânci ascunse sub streșini. Din aceste pivnițe adânci se adapă el.”

Felecan râde. „Teribil de iute poate trece Felecan de la o stare la alta, gândește Chira Ioana. Într-o singură discuție, Felecan când latră, când începe să dea din coadă.”

Pictorul râde. Se simte bine lângă vechii săi prieteni, iar Oțoțoc, istețul și ironicul Oțoțoc, i se pune pieziș la discuții ca pe vremuri.

— Știi că ai un iubit pe strada Fecioarei? privește Mitică spre Chira.

— Un iubit?

— Zău!

— Și cine-i iubitul? rid ochii Chirei. Trebuie să-l știu înainte de a mă spânzura măria-sa Felecan.

— Potop.

— Mai trăiește nea Potop? se miră Chira Ioana.

— Trăiește. A trecut de șaptezeci de ani, dar pe dinăuntru a rămas încă verde. Ba poate că-i nițel mai zurbagiu ca altădată. Zice într-o zi: „Bă Mitică, tu mai știi ceva de Chira? Fata aia grozavă care lucra la Flax?” Zic:.. Sigur că știu. S-a măritat.” „Grozavă fată, bă Mitică. Crezi că dacă îi dădeam un batic...?”

— Așa a spus? râde China.

— Așa a spus. Acum două săptămâni, mă întâlnesc cu el pe stradă. Doar locuința mea, a lui Buzău și a lui Potop au mai rămas în picioare din vechile case de pe Fecioarei. Cum vă spuneam, îl întâlnesc pe bătrân pus la patru ace. Cu pălăria pe o ureche, la cravată și cu dunga de la pantaloni să te tai în ea. Zic: „Unde mergi, măi Potop?” Zice: „Ești chior? Nu vezi că la biserică?” „Dar de când ai devenit tu bisericos?” Zice: „Din toamnă. De când beau duminica o drojdie cu alde Ion Găină. Ar trebui să vii și tu la biserică. Să vezi muierile când fac mătânii. E prăpăd ce de mai mătânii fac muierile. Pun cornu' la podea și se saltă de fund. Stau în patru labe și se saltă de fund.”

Cum vă spun, intră nărodul în biserică și la luminări, dă nas în nas cu Aurica lui Oțel. Aurica întinde mina după luminări, atentă la luminări, iar Potop îi strecoară iute palma sub bluză. „Fir-ai a dracu de boșorog! Urlă Aurica. Ia uite al dracu'! Păi nu vin eu acuș la țața Paraschiva?” Apoi află Paraschiva. Zice Paraschiva: „Mă faci de răs, bețivule Potop închide un ochi, semn că îi umblă lui ceva prin minte și zice: „Cu alde Oțel ăl bătrân am făcut armata”. Zice Paraschiva: „Ce mă tot iei pe mine cu armata? Mie să-mi răspunzi la ce întreb.” Zice Potop: „Aveam la armată niște cai mari”. Apoi începe să moțâie brusc. E șiret.’ Așa face când nu-i convine discuția.

*

— Potop spune că Fane Ologu ar fi venit în strada Fecioarei, cam prin '921, ori 22, dar tot așa de bine s-ar putea să fi venit cu trei-patru ani mai devreme sau mai târziu, zise Pomană, privind acoperișul de tablă al cârciumii. În tot cazul, când m-am mutat eu aici, adică prin 29, Fane era destul de bine instalat. Iar case erau puține împrejur. E drept că de la o zi la alta. Apărea câte un gard ori oițe o casă de chirpici, însă nimeni nu

prevedea, poate în afară de Fane, că partea aceasta a oraşului. Să se mărească prea iute.

— Crezi că Fane s-a gândit la asta? întrebă Oţoţoc.

— Sigur nu sunt că el prevedea chiar cât de repede se va popula cartierul. Ceva însă bănuia el. Îmi aduc aminte că odată s-a. Apucat să cumpere pământ. Intrase în combinaţie cu un avocat. Poate să fi fost zece hectare, ori douăzeci de hectare. Pe urmă a făcut parcele de câte două sute de metri. Vindea parcelele pe cârâială. Te aştepta de bani. Însă acotul parcelelor dintr-o dată îi aducea un câştig.

— Bine... asta a fost mai pe urmă, murmură Oţoţoc îngândurat. Eu însă aş vrea să ştiu cum a venit el aici îţi mai aduci aminte, măi Potop?

Bătrânul tresări şi se uită bucuros la Oţoţoc. Era gata să-l fure somnul. Îi fu recunoscător lui Mitică pentru că îi oferea prilejul să-şi dea şi el părerea în privinţa lui Fane.

— Ce să-mi aduc aminte? Vorbeşti de Fane? Sigur că-mi aduc aminte. După ce s-a isprăvită război, era la capătul străzii o groapă de vreo cinci-şase hectare. Acolo a fost când eram eu mic o fabrică de cărămizi şi o carieră de pietriş şi nisip. Proprietarul, unu' Calomfirescu, ori Calomfir, ori poate Calapăr, a pierdut-o într-o noapte la cărţi, şi s-a împuşcat. Proprietarul ăl nou nu s-a priceput la afaceri. A închis fabrica şi cariera şi Dumnezeu ştie încotro o fi plecat. P-ormă s-au ivit în carieră nişte izvoare şi ne duceam vara acolo să spălăm caii. Şoproanele pentru cărămidă le-au furat oamenii în iernile aspre. A rămas doar o baracă. Baraca aia folosise de birouri şi îi cam căzuse acoperişul şi creşteau acolo nişte bălării cât omul. Am văzut acolo odată un şarpe de vreo pa... şa... opt metri. Când s-a ridicat de la pământ ajungea până la streaşină barăcii. Căpăţâna lui semăna cu un cap de curcan. Avea sub guşă un moţ care îi atârna mare cât un salam şi când scutura căpăţâna, îi jucau slăninile pe ceafă. Puţea a usturoi şi a varză stătută. Nu era flămând. Se vedea după căscaturile leneşe că nu e flămând. Şi în groapă la cariera lui Koşka erau şerpi. Nevestele negustorilor aveau încălţări din piele de şarpe. Eu am găsit odată o curea din piele de şarpe şi i-am vândut-o lui Fane.

— Ia mai slăbeşte-mă cu şerpii! îl luă la rost Oţoţoc. Spune-mi de Fane, nu de şerpi.

— Păi nu de el vorbesc? Poate că întâi s-a aşezat acolo Fane şi şarpele o fi venit mai târziu. Ori poate o fi fost altfel. Eu nu mai ţin socoteală de

asta. Știu doar că eram acasă într-o dimineață și reparam niște șleauri de la căruță. Când a intrat Fane Ologu pe poartă, n-am simțit. Abia după un timp am văzu' lângă mine o umbră mare și mă minunam că în mijlocu' verii miroase a varză acră, stătută. Purta o pălărie mare. O pălărie mare, decolorată ca a lu' Carabă și m-a rugat să-i împrumut un topor oa să desfacă ușa barăcii de la carieră. După ce și-a băgat acolo o legătură de boarfe, mi-a zis să-i mai las toporu' câteva zile. La o săptămână a făcut o spărtură în baracă, la partea dinspre stradă, cu un oblon care se ridica și cu un fel de pervaz pe care punea semințe, bomboane, feștile de lampă, covrigi și mai știu eu ce drăcii. Pe Fecioara erau atunci vreo douăzeci de case. Oamenii nu prea se înghesuiau să cumpere până ce a început să dea pe datorie. Însă, pe la capătu' străzii treceau nisiparii de la Flax, de la Reconstrucția și de la alte cariere, iar ăia cumpărau te miri ce.

În primăvara următoare a făcut un șopron, a adus o muiere mică și negricioasă, care nu era muierea lui, că nu era însurat și vindea sub șopron băutură, ciucălăi mici și mâncare caldă. Prin mahala se zvonise că Fane ar fi în legătură cu unii care călcau casele noaptea, dar nimeni nu a putut să dovedească ceva.

Bărbații tăcură o vreme și se uitară la obloanele mari, zăvorite. Odată cu Fane se încheia epoca unor vestiți cărciumari din partea de răsărit a orașului.

*

Peste noapte plouase. De dimineață a ieșit soarele. De-a lungul gardurilor „gâzele au pornit în recunoaștere. Doar trei case au mai rămas din vechea stradă a Fecioarei. Ele se văd printre blocuri ca niște pete urâte, ca niște ciuperci trecute din copt în umbra copacilor mari. Două roiuri de furnici s-au încăierat la poarta lui Buzău, iar lupta e atât de încurcată, încât nu poți pricepe nimic. Copiii au dat roată furnicilor și stau aplecați deasupra, încercând să se dumirească în vreun fel despre rostul acelei învâlmășeli. Între tufe de regina nopții din curtea Buzăilor a apărut un mușuroi de pământ reavăn. Buzău al cincisprezecelea stă alături mirat și nu-și mută privirea de la mușuroiul acela. Din vreme în vreme, întreg mușuroiul se clatină. Apoi se oprește iar. Dodel știe că dedesubt e o cârțiță care muncește de zor. Cârțița îl înspăimântă, dar ea e dedesubt, iar curiozitatea băiatului e mai mare decât frica. Dodel s-a. Așezat pe vine, cu fața sprijinită în palme și își ține respirația. Pământul se mișcă din nou ca o

căciulă. Buzău al cincisprezecelea nu se mai poate stăpâni. Întinde mâna și apasă pământul cu vârful degetelor. Vraja se destramă. Cuprins de spaimă o rupe la fugă printre tufele mai înalte decât el. A căzut. Se ridică și privește îndărăt. Pământul nu mai mișcă și parcă toată lumea a încremenit odată cu mușuroiul. Faraon ia venit lângă Dodel și îl linge pe față. Are limba roz, cu șanț pe mijloc și e aspră. Faraon încă nu a împlinit un an. Când se mișcă pământul, Faraon latră subțire și se trage îndărăt, în spatele băiatului.

La gardul dinspre curtea lui Oțoțoc se aude un mieunat. Faraon ciulește urechile. Din două salturi e lângă gard. Pe sub gard, pisoii vecinului care e mai tânăr decât Faraon, întinde lăbuța albă cu pete negre. Lăbuța e sub gard. Faraon sare după lăbuță, dar în loc de aceasta întâlnește scândurile gardului cu un pocnet scurt ce-l face să schelălăie. Buzău al cincisprezecelea a uitat de mușuroiul cârțiței. Faraon a prins pisoii și-l trage pe gard și îl flocăie. Pisiul scuipă. E o hărmălaie, unul care se răsucesc atât de repede, încât băiatul nu știe să intervină în favoarea pisicului. Faraon și-a lăsat! O vreme e pace. Apoi, pisicul întinde iar lăbuța pe un gard, iar băiatul se gândește dacă Faraon îl poate prinde din nou.

*

Potop șade pe un scăunel de la poartă și se uită în lungul străzii. Întâi, apare, mașina cu lapte. Ceva mai târziu se aud obloanele de la centrul de pâine. Pâinea proaspătă umple strada cu mirosul ei. Către ceasurile șapte apar copiii care merg la școala cea nouă de pe strada Stejarului. Merg în cârduri. Râsul lor se aude chiar după ce dau colțul străzii. Apoi, nu se mai întâmplă nimic important.

Potop moțăie. Ar merge nițel până pe la Flax, prin groapa lui Flax, rămasă între blocuri, însă e cald și l-a cam prins lenea. Golful cel mare s-a subțiat, înghesuit din toate părțile. Bătrânul își aminti de cuvintele lui Mitică Oțoțoc: „În ce naiba să mai crezi? În veșnicia blocurilor noi, care s-au urcat cu picioarele lor mari peste fostele cocioabe din chirpici? Mersul normal al unei societăți ar fi fost de la chirpici la casele de cărămidă și abia mai pe urmă la beton, sticlă și oțel. Să crezi în viitor? Dar viitorul a început în urmă cu vreo zece-cincisprezece ani.”

Bătrânul a adormit. Chestia aia cu viitorul, care început cu zece-cincisprezece ani în urmă, l-a zăpăcit cu totul.

SFÂRȘIT